

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΩΝ ΗΧΟΥ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑΣ

Προτεινόμενη μεθοδολογία ανάπτυξης μη-συμβατικών χαρακτήρων στην
οπτικοακουστική μυθοπλασία:
η περίπτωση των μη-δυναδικών ταυτοτήτων φύλου

ANNA ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ
ΤΧ2015012

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ
DALILA HONORATO, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Κέρκυρα, 2020-2021

Δηλώνω ότι το Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας δύναται να χρησιμοποιήσει το αποτέλεσμα της Πτυχιακής Εργασίας για διδακτικούς, ερευνητικούς, εκπαιδευτικούς σκοπούς, καθώς και για σκοπούς επικοινωνιακής πολιτικής και προώθησης του Τμήματος Τεχνών Εικόνας και Ήχου, για σκοπούς επικαιρότητας και ενημέρωσης και γενικότερα για σκοπούς που δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Δηλώνω ότι επί του κειμένου της Πτυχιακής Εργασίας δεν υφίσταται κανένα δικαίωμα ή απαίτηση οποιουδήποτε τρίτου και ότι αναφέρω χωρίς καμία παρέκκλιση το όνομα και την προέλευση των πηγών που χρησιμοποίησα κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της Πτυχιακής Εργασίας.

Δηλώνω ότι συναινώ στην πρόσβαση της επί μέρους δημιουργικής συμβολής μου στην Πτυχιακή Εργασία με οποιαδήποτε μορφή (ενδεικτικά αναλογική, ψηφιακή) στη Βιβλιοθήκη του Τμήματος Τεχνών Εικόνας και Ήχου και στη Βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου για ερευνητικούς, διδακτικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Συνοπτική περίληψη

Η πτυχιακή «Προτεινόμενη μεθοδολογία ανάπτυξης μη-συμβατικών χαρακτήρων στην οπτικοακουστική μυθοπλασία: η περίπτωση των μη-δυναδικών ταυτοτήτων φύλου» ερευνά το πως υφίσταται το μη-δυναδικό φύλο πολιτισμικά και στον οπτικοακουστικό τομέα. Γίνεται η προσπάθεια πολυεπίπεδης κατανόησης του, με στόχο το σχεδιασμό φανταστικού χαρακτήρα μη-δυναδικής ταυτότητας. Προσεγγίζονται πολιτισμοί που έχουν φύλα εκτός του δυναδικού συστήματος ως κομμάτι της κουλτούρας τους. Μελετώνται, επίσης, τα δικαιώματα των μη-δυναδικών και τρανς ατόμων παγκοσμίως. Αναλύεται ειδησεογραφικό αρχείο με συνεντεύξεις μη-δυναδικών ατόμων και διεξάγονται ατομικές συνεντεύξεις με τον ίδιο σκοπό, την προσέγγιση του φύλου όπως το βλέπει κάθε άτομο προσωπικά. Σχολιάζονται, έπειτα, οπτικοακουστικά μέσα που διαθέτουν μη-δυναδικό φύλου χαρακτήρες, σχετικά με την εγκυρότητα και ακρίβεια της αναπαράστασης. Τέλος, γίνεται η ανάλυση και ο σχεδιασμός μη-δυναδικού χαρακτήρα σε πρωταγωνιστικό ρόλο, για την υποθετική μεταφορά του λογοτεχνικού έργου *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver σε οπτικοακουστικό μέσο.

Abstract

The thesis "Proposed methodology for the development of unconventional characters in audiovisual fiction: the case of non-binary gender identities" researches the way non-binary gender stands culturally and in the audio-visual field. The study attempts to understand the subject in a multilevel way, with the purpose of concept designing a non-binary fictional character. Cultures with genders outside the binary system in their cultures are approached. Then, non-binary and trans rights worldwide are studied. News media material of interviews with non-binary people is examined and original interviews are conducted, in order to understand different individual's views about their gender. An assessment on audiovisual works that include non-binary characters is done, based on the accuracy the representation is. Finally, the analysis and designing of a specific non-binary fictional protagonist is done, for the hypothetical adaptation of the literary work *I wish you all the best* from the author Mason Deaver in an audiovisual work.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή, «Προτεινόμενη μεθοδολογία ανάπτυξης μη-συμβατικών χαρακτήρων στην οπτικοακουστική μυθοπλασία: η περίπτωση των μη-δυναδικών ταυτοτήτων φύλου», εξετάζει το θέμα του μη-δυναδικού φύλου πολιτισμικά και αφηγηματικά, και χωρίζεται σε δύο κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η πολιτισμική κατανόηση του μη-δυναδικού φύλου μέσα από κουλτούρες που το εμπεριέχουν, και έπειτα νόμους και δικαιώματα όσον αφορά αυτό. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται η αφηγηματική προσέγγιση του μη-δυναδικού φύλου, μελετώντας υπαρκτά και φανταστικά μη-δυναδικά πρόσωπα, με σκοπό τον ακριβή σχεδιασμό ενός φανταστικού χαρακτήρα μη-δυναδική ταυτότητας.

Πιο αναλυτικά, στο «1.1. Κατανόηση του μη-δυναδικού φύλου εκτός του δυναδικού συστήματος» εξετάζονται οκτώ ενεργοί πολιτισμοί που διαθέτουν περισσότερα των δύο φύλα ενταγμένα στην κουλτούρα τους. Ερευνώνται στοιχεία σχετικά με το φύλο, όπως η αντίληψή τους για αυτό, η κοινωνία, η ιστορία, η αντιμετώπιση των ατόμων που δεν ανήκουν στο δυναδικό σύστημα (άντρας-γυναίκα), και κάποιοι νόμοι και ακτιβισμός. Στο «1.2. Κατανόηση του μη-δυναδικού φύλου εντός του δυναδικού συστήματος» μελετώνται οι νόμοι και οι πρακτικές που έχουν οι χώρες σε όλον τον κόσμο όσον αφορά τα δικαιώματα των μη-δυναδικών ανθρώπων, όπως επίσης και οι διαδικασίες που υπάρχουν για να αλλάξει κανείς το νόμιμο φύλο του, που είναι ακόμη, σε μεγάλο βαθμό, αποτρεπτικές. Αναφέρονται, επίσης, προσπάθειες των ακτιβιστικών οργανώσεων να προστατεύσουν τα δικαιώματα των μη-δυναδικών ανθρώπων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, «2.1. Ανάλυση ειδησεογραφικού περιεχομένου και προσωπικές συνεντεύξεις», γίνεται έρευνα πάνω σε υπαρκτά άτομα του μη-δυναδικού φύλου, με την μελέτη ειδησεογραφικού υλικού και τη διεξαγωγή προσωπικών συνεντεύξεων, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Έπειτα, στο «2.2. Ανάλυση αφηγηματικών οπτικοακουστικών έργων», αναλύονται φανταστικοί χαρακτήρες μη-δυναδικού φύλου, με σκοπό τη διαπίστωση εγκυρότητας της αναπαράστασης, σε τρία οπτικοακουστικά μέσα, τη σειρά *animation Steven Universe: Future* (2019-2020), την ταινία με ηθοποιούς *The Carmilla Movie* (2017), και το videogame *Star Wars: Squadrons* (2020). Στο τελευταίο υποκεφάλαιο, «2.3. Ανάλυση και σχεδιασμός χαρακτήρα στο λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver» γίνεται η ανάλυση του χαρακτήρα μη-δυναδικού φύλου, Ben, το οποίο έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στο λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* (2019). Αξιοποιώντας όλα τα παραπάνω δεδομένα για το μη-δυναδικό φύλο, πραγματοποιείται ο σχεδιασμός του χαρακτήρα (character design) για το προ-παραγωγικό στάδιο ενός υποθετικού οπτικοακουστικού έργου.

Στην εισαγωγή αναφέρεται ο στόχος της εργασίας, γίνεται διευκρίνιση των βασικών εννοιών που θα συναντηθούν σε αυτή και εξηγείται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την υλοποίησή της. Στα συμπεράσματα παρουσιάζονται περιληπτικά τα αποτελέσματα της εργασίας και σχολιάζονται οι αποκλείσεις από τον αρχικό στόχο. Στα παραρτήματα, έπειτα, υπάρχουν επιπρόσθετα δεδομένα που βοήθησαν ή προέκυψαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, όπως πίνακας, συνεντεύξεις, φόρμες, και το καλλιτεχνικό έργο που παράχθηκε. Μαζί, τελευταία, παρατίθεται και η πρόταση της πτυχιακής εργασίας. Στο τέλος της πτυχιακής εργασίας διατίθεται γλωσσάρι, για την κατανόηση των όρων που έχουν σχέση με το μη-δυναδικό φύλο.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

A. Στόχος της Εργασίας.....	6
B. Ορολογία.....	6
Γ. Μεθοδολογία.....	9

Κεφάλαιο 1: Πολιτισμική προσέγγιση του μη-δυναμικού φύλου

1.1. Κατανόηση του μη-δυναμικού φύλου εκτός του δυναμικού συστήματος

1.1.1. Two Spirit.....	10
1.1.2. Hijra.....	12
1.1.3. Muxes.....	15
1.1.4. Kathoey.....	19
1.1.5. Fa'afafine.....	24
1.1.6. Waria.....	29
1.1.7. Mahu.....	33
1.1.8. Bugis.....	37
1.1.9. Πατριαρχία και Αποικιοκρατία.....	40

1.2. Κατανόηση του μη-δυναμικού φύλου εντός του δυναμικού συστήματος

1.2.1 Νομική διάσταση.....	41
1.2.1.1. Διαδικασίες και προϋποθέσεις για τη νόμιμη αλλαγή φύλου.....	42
1.2.1.2. Δικαιώματα των trans δυναμικών και μη-δυναμικών ατόμων.....	47
1.2.2 Ακτιβισμός.....	50

Κεφάλαιο 2: Αφηγηματική προσέγγιση του σχεδιασμού ενός χαρακτήρα μη-δυναμικού φύλου

2.1. Ανάλυση ειδησεογραφικού περιεχομένου και προσωπικές συνεντεύξεις

2.1.1. Ειδησεογραφικό αρχείο	
2.1.1.1 Εξωτερικό.....	53
2.1.1.2 Ελλάδα.....	59
2.1.2. Προσωπικές συνεντεύξεις.....	61

2.2. Ανάλυση αφηγηματικών οπτικοακουστικών έργων

2.2.1. Steven Universe: Future.....	66
2.2.2. The Carmilla Movie.....	68
2.2.3. Star Wars: Squadrons.....	69

2.3. Ανάλυση και σχεδιασμός χαρακτήρα στο λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver

2.3.1. Ανάλυση των στοιχείων του χαρακτήρα στο λογοτεχνικό έργο.....	72
2.3.2. Μεθοδολογία και βήματα για την πραγματοποίηση του σχεδιασμού.....	73

Συμπεράσματα.....	83
-------------------	----

Βιβλιογραφία.....	86
Παραρτήματα	
A. Πίνακας δικαιωμάτων των trans δασδικών και μη-δασδικών ατόμων	92
B. Προσωπικές Συνεντεύξεις.....	99
Γ. Φόρμα συμμετοχής προσωπικών συνεντεύξεων.....	118
Δ. Φόρμα ανάλυσης των οπτικοακουστικών έργων.....	119
E. Εικόνες.....	120
ΣΤ. Πρόταση Πτυχιακής Εργασίας.....	125
Η. Γλωσσάρι.....	138

Εισαγωγή

A. Στόχος της Εργασίας

Η παρακάτω πτυχιακή εργασία θα προσπαθήσει να απαντήσει το ερώτημα «Πως σχεδιάζεται ένας μη-συμβατικός χαρακτήρας, συγκεκριμένα μη-δυναμικού φύλου, στην οπτικοακουστική αφήγηση;». Η επιλογή του θέματος έγινε με αφορμή του ενδιαφέροντός μου για το φύλο και την ταυτότητα. Αυτό συνδέεται με την εξερεύνηση της ανθρώπινης ψυχοσύνθεσης, τόσο γενικά, όσο και στα πλαίσια της δημιουργίας ρεαλιστικών και πολύπλοκων χαρακτήρων μυθοπλασίας. Ταυτόχρονα, με απασχολεί η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κι ως προέκταση η ακριβής εκπροσώπηση όλων των ανθρώπων στον καλλιτεχνικό και οπτικοακουστικό χώρο.

Το ζήτημα του φύλου είναι σημαντικό καθώς αποτελεί μεγάλο κομμάτι του ψυχισμού του ανθρώπου. Τα τελευταία χρόνια γίνεται όλο και εντονότερη η αναφορά ταυτοτήτων πέραν του δυναμικού συστήματος. Πρόκειται, ωστόσο, για ομάδα ατόμων μη αποδεκτών, ακόμη, από το σύνολο της κοινωνίας. Η Τέχνη και τα Οπτικοακουστικά Μέσα είναι χώροι που μπορούν να ευαισθητοποιήσουν και να ενημερώσουν το κοινό πάνω σε αυτά τα θέματα. Για να επιτευχθεί σωστά η εκπροσώπηση, χρειάζεται να διεξαχθεί έρευνα και να υπάρχει κατανόηση του φαινομένου από τον εκάστοτε δημιουργό. Ένα ρεαλιστικό και ακριβές αποτέλεσμα επιτρέπει σε άτομα με μη-δυναμικές ταυτότητες να ταυτιστούν και να νιώσουν αποδεκτά. Δημιουργεί χώρο, επίσης, σε άτομα που αναρωτιούνται για την ταυτότητά τους να νιώσουν άνετα και ασφαλή να την ανακαλύψουν. Τέλος, βοηθά την κοινωνία να κατανοήσει και να δείξει μεγαλύτερη αποδοχή. Στόχος της εργασίας αποτελεί η μελέτη και κατανόηση των μη-δυναμικών ταυτοτήτων, για την ακριβή αναπαράστασή της στον Οπτικοακουστικό χώρο.

Τα επιστημονικά πεδία έρευνας και εφαρμογής της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι οι Σπουδές Φύλου, στο πλαίσιο της ταυτότητας και του φύλου, και η Αισθητική των Μέσων, συγκεκριμένα η κοινωνική αναπαράσταση των οπτικοακουστικών μέσων.

B. Ορολογία

Στις μέρες μας επικρατεί η αντίληψη ότι τα φύλα είναι δύο, άντρας και γυναίκα (δυναμικό σύστημα φύλων). Ωστόσο, υπάρχουν στοιχεία ανά τον κόσμο, σε διάφορους πολιτισμούς και ανά τους αιώνες, που υποστηρίζουν ότι τα φύλα είναι παραπάνω από δύο. Σύμφωνα είναι και η ιδέα των μη-δυναμικών ταυτοτήτων φύλου, αναφορά στην οποία γίνεται αρκετά τα τελευταία χρόνια. Ταυτόχρονα, η επικρατούσα άποψη θέλει την ιδέα του φύλου αρκετά απλοποιημένη και απόλυτη, ενώ πρόκειται για έννοια πολυεπίπεδη. Το κοινωνικό φύλο (ταυτότητα) είναι διαφορετικό από το βιολογικό φύλο (σώμα και χαρακτηριστικά), και αυτά από την έκφραση φύλου (εμφάνιση, παρουσίαση). Οι τρεις αυτές κατηγορίες μπορεί να σχετίζονται ή και όχι, μεταξύ τους. Η απλούστευση και ισοπέδωση των χαρακτηριστικών αυτών του φύλου είναι επιβλαβής και οδηγεί πλήθος ατόμων, που δεν ταυτίζονται με το δίπολο, στο να παραγκωνιστούν.^{1, 2, 3}

¹ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 3.

² Αθηνά Αθανασίου, "Gender Trouble: η φεμινιστική θεωρία και πολιτική μετά την αποδόμηση της ταυτότητας" στο *Ζωή στο όριο - Δοκίμια για το σώμα, το φύλο και τη βιοπολιτική*. (Αθήνα, Εκκρεμές, 2007), σελ. 204, 207-208.

³ Thomas W. Laqueur, *Κατασκευάζοντας Το Φύλο - Σώμα Και Κοινωνικό Φύλο Από Τους Αρχαίους Έλληνες Έως Τον Φρόιντ*. (Αθήνα, Εκδόσεις Πολύτροπον, 2003), σελ. 16

Πιο συγκεκριμένα, το κοινωνικό φύλο είναι η προσωπική αίσθηση του φύλου του εκάστοτε ατόμου, η ταυτότητά του. Σύμφωνα με την αντίληψη πως το φύλο είναι ένα φάσμα, κι όχι μόνο τα άκρα αρσενικό και θηλυκό, υφίστανται απεριόριστες ταυτότητες φύλου: συνδυασμός της θηλυκότητας και αρρενωπότητας, απουσία φύλου, διαφορετικοί συνδυασμοί και 'ποσοστά' αυτών, εναλλαγή ανάμεσα στα φύλα, και άλλα πολλά. Υπάρχουν πολλές ταυτότητες και λέξεις με τις οποίες μπορεί κανείς να επιλέξει να ταυτιστεί (μη-δυναμικό/non-binary, genderqueer, genderfluid⁴, και άλλα πολλά), ενώ κάποια άτομα επιλέγουν να μην ορίσουν το φύλο τους με κάποιον όρο. Η ταυτότητα φύλου ενός ατόμου είναι προσωπικό ζήτημα που το ίδιο ορίζει.^{5, 6}

Υπάρχει, έπειτα, η διάσταση του βιολογικού φύλου, που είναι το σύνολο των σωματικών, ορμονικών, χρωμοσωμικών και άλλων βιολογικών χαρακτηριστικών. Και πάλι, η επικρατούσα άποψη θεωρεί ότι το βιολογικό φύλο χωρίζεται δυαδικά, μα υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι με διαφορετικούς συνδυασμούς ή έλλειψη αυτών των στοιχείων, που μπορεί να ορίζονται ως intersex.⁷

Το κοινωνικό φύλο ενός ανθρώπου μπορεί να είναι το ίδιο ή να διαφέρει από το φύλο που ορίστηκε κατά τη γέννα. Cisgender λέγεται το άτομο που το κοινωνικό του φύλο ταυτίζεται με εκείνο που του ανατέθηκε στη γέννα. Υπάρχει πληθώρα ταυτοτήτων που δεν ταυτίζονται με το ανατεθέν φύλο τους, όπως transgender, agender, gender non-conforming, κλπ. Είναι, επίσης, επιλογή του εκάστοτε ατόμου να προβεί ολικώς, μερικώς ή και καθόλου, σε ιατρική αλλαγή του σώματός του για να νιώθει πιο άνετα με αυτό ή/και το φύλο του. Διαφορετικά άτομα νιώθουν διάφορα ποσοστά δυσφορίας, που μπορεί να οφείλονται στο σώμα τους, στον κοινωνικό περίγυρο και την αντιμετώπιση που δέχονται, και άλλα.^{8, 9}

Η έκφραση φύλου, έπειτα, αφορά την εξωτερική εμφάνιση και συμπεριφορά ενός ατόμου, τον τρόπο που εκφράζεται εξωτερικά το φύλο του. Μπορεί και αυτό να διαφέρει από το κοινωνικό και βιολογικό φύλο και δε σηματοδοτεί απαραίτητα μια συγκεκριμένη ταυτότητα.¹⁰

Το φύλο διαφέρει από την σεξουαλικότητα, η οποία είναι η ρομαντική και σεξουαλική έλξη, συμπεριφορά και ταυτότητα.¹¹

Τα άρθρα, επίθετα και ονόματα που χρησιμοποιούν τα μη-δυναμικά άτομα είναι ποικίλα. Κάποια άτομα μπορεί να προτιμούν το η/αυτή/εκείνη ή το ο/αυτός/εκείνος. Αρκετά σύνηθες στην κοινότητα είναι το το/αυτό/εκείνο (they/them, στα αγγλικά), και υπάρχουν κι άλλα όπως ze/hir/hirs. Κάποια

⁴ Οι όροι εξηγούνται αναλυτικά στο Γλωσσάρι, στα Παραρτήματα.

⁵ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 3.

⁶ Em Matsuno και Arielle Webb και Halleh Hashtpari, και Stephanie Budge, και Mira Krishnan, και Kimberly Basam. Nonbinary Fact Sheet. (The Society For The Psychology Of Sexual Orientation And Gender Diversity.)

⁷ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 3.

⁸ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 3.

⁹ Em Matsuno και Arielle Webb και Halleh Hashtpari, και Stephanie Budge, και Mira Krishnan, και Kimberly Basam. Nonbinary Fact Sheet. (The Society For The Psychology Of Sexual Orientation And Gender Diversity.)

¹⁰ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 3.

¹¹ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 3.

άτομα μπορεί να προτιμούν ένα συνδυασμό των δύο (αυτή/αυτό), να εναλλάσσουν μεταξύ άρθρων, ή να μην θέλουν καθόλου άρθρα. Όπως και το φύλο γενικά, έτσι και τα άρθρα δεν πρέπει να εικάζονται βάσει της εμφάνισής τους ή κάποιον άλλον παράγοντα.^{12, 13}

Η ταυτότητα φύλου δεν συναντάται μόνο στη δυτική κουλτούρα τα τελευταία χρόνια, αλλά παγκοσμίως σε διάφορους πολιτισμούς ανά τους αιώνες. Υπάρχουν επιπρόσθετα, μεσαιά ή έτερα φύλα, τα οποία διαφέρουν από τον τρόπο που ορίζεται το φύλο στη Δύση ή μέσα στην lgbtq+ κοινότητα (όπου ανήκουν άτομα με εκφράσεις φύλου και σεξουαλικότητας μη αποδεκτές από την κοινωνία) και δεν πρέπει να συγχέονται.¹⁴

Ο διαχωρισμός του φύλου βιολογικά στο δίπολο άντρα-γυναίκας προέκυψε στη Δύση από τον 18ο αιώνα κι έπειτα. Παρότι υπήρχαν από πάντα ιδέες για τα φύλα και τις διαφορές τους, τότε έγινε επιστημονικά η μελέτη και ταξινόμηση των σωμάτων, οργάνων και λειτουργιών τους. Όπως και σε πολλούς άλλους τομείς, διαφοροποιήθηκε η φαντασία και οι προλήψεις από τα δεδομένα και την αληθεία. Παρότι αυτό έγινε βάση για νέες επιστημονικές ανακαλύψεις που βοήθησαν την ανθρωπότητα, έγινε, επίσης, αφορμή για να δημιουργηθούν περεταίρω έμφυλες διακρίσεις. Η διαίρεση σε ανδρικό και γυναικείο σώμα και οι απόψεις που δημιουργήθηκαν για αυτά απέκτησαν βαρύτητα. Δεν άργησε να γίνει η σύνδεση με τον κοινωνικό εαυτό και άρα το κοινωνικό φύλο: ποια είναι η κοινωνική ιεραρχία, η σχέση ανάμεσα στις γυναίκες και στους άντρες, η σύνδεση των νέων αυτών γνώσεων με τις ήδη υπάρχουσες πολιτισμικές.¹⁵

Τα άτομα που ανήκουν σε μειονότητες φύλου και σεξουαλικότητας –λόγω του ότι δεν ανήκουν και δεν είναι αποδεκτά από το επικρατές κοινωνικό κατεστημένο– περνούν από στρεσογόνες καταστάσεις λόγω αυτού. Οι διακρίσεις, η απόρριψη, η θυματοποίηση και η καταπίεση αποτελούν κομμάτι της πραγματικότητάς τους. Η διαγραφή ή αμφισβήτηση της ταυτότητάς τους, η χρήση λάθος φύλου/ άρθρου/ ονόματος και η παθολογία είναι μερικά παραδείγματα. Οι ψυχολογικές και σωματικές δυσκολίες που βιώνουν εξαιτίας αυτών των συνθηκών είναι δυσανάλογα μεγάλες σε σχέση με άτομα που ανήκουν στο κοινωνικό κατεστημένο.^{16, 17}

Η Παγκόσμια Ημέρα Μη-δυσδικής Ταυτότητας είναι στις 14 Ιουλίου. Επιλέχθηκε αυτή η ημερομηνία καθώς είναι ανάμεσα ακριβώς στην Παγκόσμια Ημέρα Γυναικών και Παγκόσμια Ημέρα Ανδρών. Δημιουργήθηκε ώστε να γνωστοποιήσει το φαινόμενο και να προωθήσει την κοινωνική αποδοχή.¹⁸

¹² LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 3.

¹³ Em Matsuno και Arielle Webb και Halleh Hashtpari, και Stephanie Budge, και Mira Krishnan, και Kimberly Basam. Nonbinary Fact Sheet. (The Society For The Psychology Of Sexual Orientation And Gender Diversity.)

¹⁴ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 4.

¹⁵ Thomas W. Laqueur, *Κατασκευάζοντας Το Φύλο - Σώμα Και Κοινωνικό Φύλο Από Τους Αρχαίους Έλληνες Έως Τον Φρόιντ*. (Αθήνα, Εκδόσεις Πολύτροπον, 2003), σελ. 208-210, 213.

¹⁶ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 6.

¹⁷ Em Matsuno και Arielle Webb και Halleh Hashtpari, και Stephanie Budge, και Mira Krishnan, και Kimberly Basam. Nonbinary Fact Sheet. (The Society For The Psychology Of Sexual Orientation And Gender Diversity.)

¹⁸ Daniella Angulo. "Between International Women's And Men's Days Is Non-Binary Day!" Outright Action International. 15 Ιουλίου 2019, <https://outrightinternational.org/content/between-international-womens-and-mens-days-non-binary-day>

Γ. Μεθοδολογία

Η προσέγγιση του ζητήματος της εργασίας επιτυγχάνεται με μια πληθώρα μεθόδων. Αρχικά, πραγματοποιήσα βιβλιογραφική επισκόπηση, κατανοώντας και αναλύοντας κυρίως ακαδημαϊκά άρθρα και αναφορές από ακτιβιστικούς οργανισμούς και οργανώσεις. Εφάρμοσα τη μέθοδο αυτή σε όλο το πρώτο κεφάλαιο: στο υπο-κεφάλαιο 1.1 εξέτασα πολιτισμούς που έχουν φύλα πέραν του δυαδικού συστήματος, κι έπειτα, στο 1.2, τη νομική διάσταση του μη-δυαδικού φύλου παγκοσμίως.

Μέρος της μεθοδολογίας που ακολούθησα αποτέλεσε, στο υπο-κεφάλαιο 2.1.2, και η διεξαγωγή προσωπικών συνεντεύξεων με μη-δυαδικού φύλου άτομα, σε μορφή ερωτήσεων-απαντήσεων, που πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά.

Η ανάλυση περιεχομένου ήταν άλλη μια μέθοδος, που εφαρμόστηκε με διάφορους τρόπους. Ένας από αυτούς ήταν η επισκόπηση ειδησεογραφικού υλικού, στο υπο-κεφάλαιο 2.1.1, συγκεκριμένα συνεντεύξεις μη-δυαδικών ατόμων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που μίλησαν για την ταυτότητά τους. Ένας επόμενος τρόπος ανάλυσης περιεχομένου ήταν η αξιολόγηση οπτικοακουστικών έργων, στο 2.2, τα οποία διαθέτουν μη-δυαδικού φύλου χαρακτήρες, με κριτήριο το κατά πόσο η αναπαράσταση που υπάρχει είναι ακριβής. Και ένας τελευταίος ήταν, στο 2.3.1, η ανάγνωση και ανάλυση του λογοτεχνικού έργου *I wish you all the best* του μη-δυαδικού συγγραφέα Mason Deaver, με πρωταγωνιστικό χαρακτήρα το Ben, ένα μη-δυαδικής ταυτότητας άτομο. Η ανάλυση των χαρακτήρων των οπτικοακουστικών μέσων και του λογοτεχνικού έργου βασίζονται σε μια λίστα ερωτήσεων, που παρατίθεται στα παραθέματα.

Η τελευταία μέθοδος που ακολούθησα για να πραγματοποιήσω την εργασία ήταν ο σχεδιασμός του χαρακτήρα Ben, στο 2.3.2, που έγινε ψηφιακά.

Κεφάλαιο 1: Πολιτισμική προσέγγιση του μη-δυναδικού φύλου

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια να προσεγγιστεί το φαινόμενο των μη-δυναδικών ταυτοτήτων φύλου πολιτισμικά. Στο «1.1. Κατανόηση του μη-δυναδικού φύλου εκτός του δυναδικού συστήματος» εξετάζονται οκτώ πολιτισμοί που εμπεριέχουν έτερες ταυτότητες φύλου στην κουλτούρα τους, και θέματα που σχετίζονται με αυτό, όπως η αντιμετώπιση της κοινωνίας, η ιστορία του, και άλλα. Στο «1.2. Κατανόηση του μη-δυναδικού φύλου εντός του δυναδικού συστήματος» διερευνάται η νομική διάσταση και αντιμετώπιση των μη-δυναδικών ατόμων παγκοσμίως, όπως η διαδικασία αλλαγής νόμιμου φύλου και τα δικαιώματα των μη-δυναδικών ατόμων, και γίνεται, επίσης, η παρουσίαση κάποιων ακτιβιστικών οργανώσεων.

1.1. Κατανόηση του μη-δυναδικού φύλου εκτός του δυναδικού συστήματος

Τα φύλα εκτός του δυναδικού συστήματος δεν είναι ένα νέο φαινόμενο, ούτε αποκλειστικά της Δύσης. Συναντούνται σε πολλούς πολιτισμούς, σε καθέναν από τους οποίους έχουν διαφορετική σημασία, έννοιες και παραδόσεις. Παρακάτω αναλύονται οκτώ ενεργοί πολιτισμοί και τα φύλα που έχουν. Δίνεται ένας ορισμός και κάποιες πληροφορίες για αυτά. Έπειτα, κάποια ιστορικά στοιχεία για το φύλο και ειδικά την αλλαγή που επέφερε η αποικιοκρατία και η Δυτική επιρροή, μοτίβο που συναντάται σχεδόν σε καθένα από τους εξεταζόμενους πολιτισμούς. Αναλύεται η κοινωνία, οι αντιλήψεις, οι ρόλοι και η αντιμετώπιση του φύλου γενικά, αλλά και συγκεκριμένα σε διάφορους τομείς της καθημερινότητας. Τέλος, δίνονται κάποιες ακτιβιστικές και νομικές πληροφορίες που αφορούν το φύλο. Για κάθε υποκεφάλαιο, οι θεματικές που αναλύονται διαφέρουν (δεν σχολιάζεται πάντα ο ακτιβισμός, για παράδειγμα), γεγονός που οφείλεται στη διαθέσιμη βιβλιογραφία. Το κεντρικό σημείο, ωστόσο, είναι πάντοτε το φύλο και τα αξιοσημείωτα στοιχεία κάθε πολιτισμού σχετικά με αυτό.

1.1.1. Two Spirit

Ο όρος two-spirit επιλέχθηκε το 1994 στο Ετήσιο Συνέδριο Ομοφυλόφιλων Γηγενών Αμερικάνων στον Καναδά, ώστε να αντικαταστήσει ανακριβείς ή/και προσβλητικούς όρους που υπήρχαν για τα two-spirit άτομα ως τότε. Χρησιμοποιείται για να περιγραφεί ένα φάσμα ταυτοτήτων και ρόλων σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα, στο συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο των αυτοχθόνων της Βόρειας Αμερικής. Εκφράζει τη ρευστότητα του φύλου και της σεξουαλικότητας σε συνδυασμό με την παράδοση και πνευματικότητα που υπάρχει στον πολιτισμό τους.^{19, 20}

Στον πολιτισμό πολλών φυλών γηγενών Αμερικάνων οι επιλογές όσον αφορά το φύλο και τη σεξουαλικότητα ήταν πολλές. Η κοινωνία τους δεν αντιμετώπιζε επικριτικά οποιαδήποτε από τις παραπάνω επιλογές, αντιθέτως, ήταν σεβαστές και υποδείκνυαν το ρόλο του ατόμου στην κοινωνία. Οι two-spirit, συγκεκριμένα, ήταν άνθρωποι που διέθεταν δύο φύλα, δύο πνεύματα, ένα γυναικείο κι ένα αντρικό. Η κουλτούρα τους θεωρεί πως έχουν το πλεονέκτημα να βλέπουν από την προοπτική

¹⁹ Sarah Hunt, *An Introduction to the Health of Two-Spirit People: Historical, contemporary and emergent issues*. (National Collaborating Centre for Aboriginal Health, 2016), σελ. 6-7.

²⁰ Κάποιοι γηγενείς Αμερικάνοι χρησιμοποιούν τον όρο two-spirit για να περιγράψουν συγκεκριμένα τα άτομα εκείνα με θηλυκό και αρσενικό πνεύμα/φύλο. Άλλοι τον χρησιμοποιούν για να εκφράσουν ένα φάσμα ταυτοτήτων φύλου και σεξουαλικότητας, τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά τους στο πλαίσιο της πολιτισμικής ταυτότητάς τους. Τέλος, κάποιοι χρησιμοποιούν πρωτότυπους, ειδικούς όρους από τις γλώσσες τους· αυτοί είναι δύσκολο να μεταφραστούν ή να ταυτιστούν με δυτικές ορολογίες, καθώς συνδέονται με συγκεκριμένους θρησκευτικούς, πνευματικούς και πολιτιστικούς ρόλους που δεν υπάρχουν στη δυτική κουλτούρα.

και του αρσενικού και του θηλυκού φύλου, και άρα να καταλαβαίνουν καλά και τα δυο. Η ταυτότητα των two-spirit ήταν πολύ βασικό στοιχείο του πολιτισμού τους. Έφεραν ισορροπία και υγεία στην κοινωνία τους, ο ρόλος τους ήταν απαραίτητος για την ευημερία κι επιβίωση της κοινότητας. Τόσο οι two-spirit που είχαν ανδρικό σώμα, όσο και εκείνοι που είχαν γυναικείο, μπορούσαν να έχουν ανδρικούς και γυναικείους ρόλους ταυτόχρονα.^{21, 22, 23, 24}

Το φύλο αποφασιζόταν πολύ νωρίς, κατά την παιδική ηλικία, βάσει των συμπεριφορών, επιλογών και τάσεων που είχαν σε διάφορες δραστηριότητες, ή/και βάσει της intersex ταυτότητάς τους. Κοντά στην εφηβεία επιλέγονταν ρούχα που τόνιζαν την επιλογή φύλου όσον αφορά την εξωτερική εμφάνιση. Σε κάποιες περιπτώσεις, two-spirit γεννημένες-γυναίκες και γεννημένοι-άνδρες παντρεύονταν άτομα του ίδιου βιολογικού ή/και κοινωνικού φύλου. Το cross dressing²⁵ που πραγματοποιούσαν οι two-spirit δεν ήταν πάντα συνώνυμο με το cross acting²⁶. Η επιλογή ένδυσης, ο κοινωνικός ρόλος και συμπεριφορά, η ταυτότητα φύλου και η επιλογή συντρόφου, όλα αυτά είναι έννοιες που δεν συνδέονται απαραίτητα μεταξύ τους.^{27, 28}

Όλα αυτά άλλαξαν με την κατηγοριοποίηση που επέβαλε η αποικιοκρατία όσον αφορά τη φυλή, το φύλο και τη σεξουαλικότητα, ένα σύστημα που οι γηγενείς Αμερικάνοι αναγκάστηκαν να ακολουθήσουν για να έχουν δικαιώματα και κύρος: επικράτηση της ετεροπατριαρχίας μεταξύ ανδρών και γυναικών· ρατσιστικός διαχωρισμός των γηγενών ως «Ινδιάνους»· διαίρεση ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια στους κανόνες ένδυσης και σε συστήματα όπως στα σχολεία και στους κοιτώνες. Πέρα από αυτά, όμως, σε πολλές κοινότητες χάθηκαν και οι γλώσσες των αυτοχθόνων, με αποτέλεσμα να ξεχαστούν και να περιθωριοποιηθούν ταυτότητες και ρόλοι πέρα από την ετεροκανονικότητα, όπως οι two-spirit – ακόμη και γηγενείς απέκτησαν ομοφοβικές απόψεις. Αντιμετώπισαν στερεότυπα, βία και σεξουαλική κακοποίηση, λόγω των κοινωνικών κανόνων και νομικών δικαιωμάτων που επιβλήθηκαν και άλλαξαν τα δεδομένα, και συνεχίζουν μέχρι και σήμερα.^{29, 30}

Οι γηγενείς Αμερικάνοι προσπαθούσαν και συνεχίζουν να προσπαθούν να δημιουργούν ασφαλείς τόπους με ισχυρούς δεσμούς ανάμεσα στα μέλη των κοινοτήτων, αναλαμβάνοντας ξανά

²¹ Tara Prince-Hughes. "'A Curious Double Insight': 'The Well of Loneliness' and Native American Alternative Gender Traditions." Rocky Mountain Modern Language Association. *Rocky Mountain Review of Language and Literature*, Τόμος 53, No. 2, (1999): σελ. 32-33, 36, 41.

<https://www.jstor.org/stable/1348204>

²² *Two-Spirit People of the First Nations*. (Rainbow Resource Centre. 2014), σελ. 1-2.

²³ Sarah Hunt, *An Introduction to the Health of Two-Spirit People: Historical, contemporary and emergent issues*. (National Collaborating Centre for Aboriginal Health, 2016), σελ. 7.

²⁴ Μπορούσαν να θεραπεύουν εν καιρό ειρήνης και πολέμου· ασχολούνταν με την καλλιτεχνική δημιουργία· είχαν αρχηγικούς και συμβουλευτικούς ρόλους· πολεμούσαν, έκαναν επιδρομές και αποστολές ειρήνης· κυνηγούσαν και ψάρευαν· έκαναν ανταλλακτικό εμπόριο· φρόντιζαν τους νεκρούς και τις ιεροτελεστίες που τους αφορούσαν· ήταν πνευματικοί αρχηγοί κι οραματιστές, δάσκαλοι και φύλακες της γνώσης και της πολιτισμικής κληρονομιάς· έφτιαχναν κεραμικά, πλεκτά, έργα με χάντρες και φτερά, για καθημερινή χρήση, αλλά και για τελετές, παραδοσιακές και ιερές.

²⁵ Η πράξη όπου ένα άτομο φοράει ρούχα του «αντίθετου» κοινωνικού φύλου, σύμφωνα με το δυαδικό σύστημα και τους ρόλους της εκάστοτε κοινωνίας.

²⁶ Η υιοθέτηση κοινωνικών ρόλων και συμπεριφορών του «αντίθετου» φύλου.

²⁷ Tara Prince-Hughes. "'A Curious Double Insight': 'The Well of Loneliness' and Native American Alternative Gender Traditions." Rocky Mountain Modern Language Association. *Rocky Mountain Review of Language and Literature*, Τόμος 53, No. 2, (1999): σελ. 33.

<https://www.jstor.org/stable/1348204>

²⁸ *Two-Spirit People of the First Nations*. (Rainbow Resource Centre. 2014), σελ. 1-2.

²⁹ *Two-Spirit People of the First Nations*. (Rainbow Resource Centre. 2014), σελ. 1-2.

³⁰ Sarah Hunt, *An Introduction to the Health of Two-Spirit People: Historical, contemporary and emergent issues*. (National Collaborating Centre for Aboriginal Health, 2016), σελ. 9.

τους ρόλους τους μέσα σε αυτές και διαμοιράζοντας/μεταλαμπαδεύοντας πολιτισμική γνώση. Το ίδιο κάνουν και οι two-spirit κοινότητες, προσδίδοντας και πάλι το σεβασμό και την περηφάνια στις ταυτότητες που η αποικιοκρατία τους στέρησε. Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα έχει βοηθήσει κι αυτή στην αναγνώριση των δικαιωμάτων τους. Η τέχνη, επίσης, των two-spirit γίνεται συγκεκριμένο πολιτιστικά μέσο έκφρασης πέρα από τα κανονιστικά πλαίσια που επιβλήθηκαν με την αποικιοκρατία και παρέχει δύναμη και αντοχή. Πρόσφατα οι πρακτικές και κοινότητες αυτές άρχισαν να λαμβάνουν χώρο και διαδικτυακά, φτάνοντας έτσι περισσότερους ανθρώπους.^{31, 32}

1.1.2. Hijra

Οι hijra είναι μια ταυτότητα φύλου που υπάρχει σε πολλά σημεία της Νότιας Ασίας. Στην εργασία μελετάται ένα επιλεγμένο δείγμα αυτών, συγκεκριμένα την Ινδία και το Πακιστάν.

Οι hijra είναι οι transgender γυναίκες της Νότιας Ασίας. Η ταυτότητα των hijra διαφέρει από τη δυτική ορολογία των transgender. Είναι γυναίκες στην έκφραση φύλου και σεξουαλικότητας, στην ένδυση, και στον κοινωνικό τους ρόλο, όμως οι ίδιες πιστεύουν πως ανήκουν σε ένα έτερο φύλο, που έχει πολιτιστική και θρησκευτική σημασία, και διαφέρει από το γυναικείο φύλο. Ταυτόχρονα, ο όρος hijra συχνά χρησιμοποιείται ως όρος-ομπρέλα που συμπεριλαμβάνει διάφορες ταυτότητες, όπως intersex άτομα ή zenapas, άντρες με θηλυκή συμπεριφορά.³³

Στο Πακιστάν, φεύγουν από τις οικογένειές τους ή τις διώχνουν από το σπίτι κατά την εφηβική ηλικία, όποτε αρχίζει να φαίνεται η ταυτότητά τους. Γίνονται μέλη της hijra κοινότητας ως μαθήτριες «chelas», με δασκάλες τις «gurus», hijras με περισσότερη εμπειρία που τους μαθαίνουν την παράδοση της κοινότητας και τρόπους να βγάλουν τα προς το ζην. Ταυτόχρονα, οι κοινότητες είναι ένας τόπος που νιώθουν ασφάλεια και μπορούν να εξερευνήσουν και να αποδεχθούν την ταυτότητά τους. Παρότι η κοινή γνώμη δεν τις αποδέχεται, οι ίδιες ενστερνίζονται τη θηλυκότητά τους, ξεφεύγοντας από τη συμβατική της μορφή που επικρατεί στην κοινωνία, και μεγαλοποιώντας την. Αντί να υιοθετούν προ-αποφασισμένους και πάγιους ρόλους, προσεγγίζουν το φύλο, την τάξη και την πολιτική με μια μορφή αναπαράστασης. Στο Πακιστάν, η κουλτούρα υποδεικνύει κανόνες και απαγορεύσεις όσον αφορά τη συμπεριφορά των φύλων και οι hijra, όντας κοινωνικά παραγκωνισμένες, με θάρρος τους παρακούν, πολλές φορές ως μιας μορφής πρόκληση προς το κατεστημένο.³⁴

Για να κερδίσουν το εισόδημά τους, οι hijra αναλαμβάνουν διάφορες δουλειές. Ένα από τα αποτελέσματα των κοινωνικό-οικονομικών δυσκολιών και της περιθωριοποίησης είναι η εργασία στον τομέα του σεξ, ένα επάγγελμα δύσκολο κι επικίνδυνο. Η κακοποίηση είναι συχνό φαινόμενο, με τους αστυνομικούς και τις θρησκευτικές ομάδες να είναι υπεύθυνοι για τις περισσότερες περιπτώσεις βίας, συγκριτικά με τη βία που δέχονται από πελάτες. Οι hijra του Πακιστάν που καταφεύγουν στην πορνεία δεν διαχωρίζονται στις κοινότητες από εκείνες που ασκούν άλλα επαγγέλματα, εν αντιθέσει με εκείνες

³¹ *Two-Spirit People of the First Nations*. (Rainbow Resource Centre. 2014), σελ. 1-2.

³² Sarah Hunt, *An Introduction to the Health of Two-Spirit People: Historical, contemporary and emergent issues*. (National Collaborating Centre for Aboriginal Health, 2016), σελ. 9, 21-22.

³³ Vikas Jayadeva. "Understanding the Mental Health of the Hijra Women of India." *The American Journal of Psychiatry Residents' Journal*, Τόμος 12 (Μάιος 2017): σελ. 7.

<https://doi.org/10.1176/appi.ajp-rj.2017.120504>

³⁴ Claire Pamment. "Hijraism: Jostling for a Third Space in Pakistani Politics." *The MIT Press. TDR*, Τόμος 54, No. 2, (2010): σελ. 30-32.

<https://www.jstor.org/stable/40650610>

της Ινδίας. Άλλο επάγγελμα που ακολουθούν οι hijra, κάποιες φορές και συνδυαστικά με την εργασία στον χώρο του σεξ, είναι οι παραστάσεις με badhai τελετουργίες. Αυτές έχουν κοινωνική και πνευματική σημασία και εκτελούνται σε γάμους ή σε τελετές γέννησης ενός μωρού.³⁵ Η κατώτερη τάξη, συχνότερα, είναι εκείνη που πηγαίνει ή τις καλεί οικειοθελώς, ενώ άλλες φορές εντοπίζει κανείς hijra στον δρόμο ή στην αγορά, όπου μπορούν να βρουν άτομα κάθε κοινωνικής τάξης, να περιφέρονται εκτελώντας τελετουργικές ευχές.³⁶

Σύμφωνα με απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου της Ινδίας το 2013, οι hijra θεωρούνται επίσημα έτερη ταυτότητα φύλου. Θεσμοποιήθηκαν υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας για την ευημερία τους, όπως την απογραφή τους, την αναγραφή του έτερου φύλου στις ταυτότητες και τα διαβατήρια, και γενικά αλλαγές για την επίτευξη ασφάλειας και κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Παρότι αποφασίστηκαν αυτές οι αλλαγές, συνεχίζουν να υπάρχουν δυσκολίες σχετικά με την κατοχή περιουσιακών στοιχείων, την ψήφο και την απόκτηση εγγράφων πιστοποίησης. Σε συνδυασμό με τη δυσχερή τους οικονομική κατάσταση και την πολύ διαφορετική από το παρελθόν κοινωνική τους θέση, συχνό φαινόμενο είναι να γίνονται εργάτριες του σεξ ώστε να εξασφαλίσουν ένα εισόδημα. ³⁷,
38

Στην αρχαία Ινδία, το έτερο φύλο ("tritiyaprakriti" ή "narumsaka") ήταν διαδεδομένο φαινόμενο για αιώνες. Ήταν αναγνωρίσιμο από μικρή ηλικία και τα άτομα έτερου φύλου είχαν ανδρικό ή γυναικείο σώμα ή ήταν intersex.³⁹

Το έτερο φύλο αναφέρεται συχνά στις Βέδες (το ιερό βιβλίο της Ινδίας) στον Ινδουιστικό νόμο, στην ιατρική, τη γλώσσα και την αστρολογία. Υπάρχει, επίσης, στην Ινδουιστική μυθολογία και

³⁵ Αφού γίνει το πρώτο μέρος της παράστασης, με τις hijra να επαινούν το κοινό δημιουργώντας άνεση ανάμεσα τους, κι έπειτα το κοινό πρέπει να προσφέρει χρήματα, φαγητό ή ρούχα στις hijra ώστε η ευχή να είναι ευνοϊκή (duā), αλλιώς θα προσχωρήσουν σε ειδικές συμπεριφορές ή θα καταραστούν (bad-duā), κάτι που προσδίδει μεγάλο φόβο. Οι hijra εκμεταλλεύονται προλήψεις και δεισιδαιμονίες που πιθανά έχει το κοινό για να αποκρούσουν αγενείς και αχάριστες συμπεριφορές και να κερδίσουν το εισόδημά τους. Πολλές φορές, βέβαια, οι hijra πηγαίνουν απρόσκλητες να τελέσουν badhai σε γάμους και γιορτές γέννησης.

³⁶ Claire Pamment. "Hijraism: Jostling for a Third Space in Pakistani Politics." The MIT Press. *TDR*, Τόμος 54, No. 2, (2010): σελ. 31-32, 34, 43.

<https://www.jstor.org/stable/40650610>

³⁷ M. Michelraj. "Historical Evolution of Transgender Community in India." The Research Publication. *Asian Review of Social Sciences*, Τόμος 4, No. 1, (2015): σελ. 19.

<https://www.trp.org.in/wp-content/uploads/2015/10/ARSS-Vol.4-No.1-Jan-June-2015-pp.17-19.pdf>

³⁸ Vikas Jayadeva. "Understanding the Mental Health of the Hijra Women of India." *The American Journal of Psychiatry Residents' Journal*, Τόμος 12 (Μάιος 2017): σελ. 8.

<https://doi.org/10.1176/appi.ajp-rj.2017.120504>

³⁹ M. Michelraj. "Historical Evolution of Transgender Community in India." The Research Publication. *Asian Review of Social Sciences*, Τόμος 4, No. 1, (2015): σελ. 17.

<https://www.trp.org.in/wp-content/uploads/2015/10/ARSS-Vol.4-No.1-Jan-June-2015-pp.17-19.pdf>

λαογραφία.⁴⁰ Σε άλλες περιπτώσεις, το έτερο φύλο συνδέεται με την αποκήρυξη του σεξ ή των ερωτικών μελών του σώματος ως ασκητική θυσία για την απόκτηση θεϊκών δυνάμεων.^{41, 42}

Από ιστορικής απόψεως, στην μεσαιωνική και πρώιμη μοντέρνα περίοδο της Ινδίας, οι Hijra είχαν σημαντικό ρόλο στις βασιλικές αυλές της Οθωμανικής και Μογγολικής αυτοκρατορίας, ως έξυπνες και πιστές σύμβουλοι, διαχειρίστριες, στρατηγοί, φύλακες των χαρεμιών. Στη Μογγολική αυτοκρατορία είχαν και ελεύθερη πρόσβαση σε οποιοδήποτε τόπο και μέρος του βασιλείου – κάνοντάς τες απαραίτητες στην πολιτική. Στην Οθωμανική αυτοκρατορία, πέρα από τα παραπάνω, είχαν αρχηγικές θρησκευτικές θέσεις και φιλούσαν τους ιερούς τόπους της Μέκκας και Μεδίνας. Είχαν, επίσης, πολιτικές θέσεις επιρροής κοντά σε βασιλικά πρόσωπα και για αυτόν τον λόγο λάμβαναν μεγάλα χρηματικά ποσά. Έπειτα, στην περίοδο της βρετανικής αποικιοκρατίας οι Hijra προστατεύονταν και είχαν προνόμια σε κάποιες πολιτείες την Ινδίας. Τους δινόταν γη κι ένα μικρό μερίδιο από το φαγητό και τα χρήματα αγροτικών οικογενειών. Εν τέλει, η γη αυτή επιστράφηκε βάσει βρετανικού νόμου με την εξήγηση πως η απόκτησή της δεν ήταν κληρονομικό δικαίωμα.^{43, 44}

Οι hijra του Πακιστάν ανεξαρτητοποιούν τον εαυτό τους από τις hijra της Ινδίας, θεωρώντας ως προγόνους τους κυρίως τους khawajasaras του Σουλτανάτου του Δελχί και της Μογγολικής Αυτοκρατορίας. Οι τότε khawajasaras/ευνούχοι είχαν πολιτικές και κοινωνικές εξουσίες, ήταν διπλωμάτες, φύλακες των χαρεμιών, όπως και φύλακες των τάφων σπουδαίων προσωπικοτήτων. Για να έχουν θέσεις εξουσίας έπρεπε να δουλέψουν και να αποδείξουν την αξία τους, ξεκινώντας πολλές φορές ως σκλάβοι. Η γυναικεία ένδυση, οι χοροί και οι τελετουργίες προέκυψαν αργότερα, από τις σύγχρονες hijra, οι οποίες λέγεται ότι έλαβαν τις ειδικές τους δυνάμεις να δίνουν ευχές ή κατάρες γονιμότητας από τον Αλλάχ, ως αντάλλαγμα για την ανικανότητά τους να γεννήσουν παιδιά. Η σύνδεση, επίσης, των hijra με τον θάνατο ως φύλακες τάφων τους έδωσε πιθανά μια μυστικιστική χροιά, εξ ου και οι θεϊκές δυνάμεις.^{45, 46}

Στην Ινδία οι συνθήκες άλλαξαν από τον 18^ο αιώνα κι έπειτα, όταν Ευρωπαίοι τουρίστες εξέφρασαν αποστροφή προς την φύση των Hijra και παραπονέθηκαν αναρωτώμενοι πως τους

⁴⁰ Στη Ραμαγιάννα, ένα από τα μεγάλα έπη των Ινδών, ο ήρωας Rama ανταμείβει τις Hijra, για την αφοσίωση τους, με την δύναμη να δίνουν ευλογίες σε χαρμόσυνες περιστάσεις, όπως στη γέννηση ενός παιδιού ή στους γάμους. Λέγεται μάλιστα πως από εκεί προήλθε η παράδοση των Ινδών Hijra να τραγουδούν, να χορεύουν και να δίνουν ευχές. Σε ένα άλλο μεγάλο έπος, την Μαχαμπαράτα, ο ήρωας Aravan επρόκειτο να θυσιαστεί και θέλησε να παντρευτεί πριν γίνει αυτό. Ο θεός Krishna μεταμορφώθηκε σε γυναίκα και τον παντρεύτηκε. Οι Hijra του Tamil Nadu θεωρούν τον Aravan προγόνό τους και αυτοαποκαλούνται Aravanis.

⁴¹ M. Michelraj. "Historical Evolution of Transgender Community in India." The Research Publication. *Asian Review of Social Sciences*, Τόμος 4, No. 1, (2015): σελ. 17.

<https://www.trp.org.in/wp-content/uploads/2015/10/ARSS-Vol.4-No.1-Jan-June-2015-pp.17-19.pdf>

⁴² Claire Pamment. "Hijraism: Jostling for a Third Space in Pakistani Politics." The MIT Press. *TDR*, Τόμος 54, No. 2, (2010): σελ. 32.

<https://www.jstor.org/stable/40650610>

⁴³ M. Michelraj. "Historical Evolution of Transgender Community in India." The Research Publication. *Asian Review of Social Sciences*, Τόμος 4, No. 1, (2015): σελ. 17.

<https://www.trp.org.in/wp-content/uploads/2015/10/ARSS-Vol.4-No.1-Jan-June-2015-pp.17-19.pdf>

⁴⁴ Vikas Jayadeva. "Understanding the Mental Health of the Hijra Women of India." *The American Journal of Psychiatry Residents' Journal*, Τόμος 12 (Μάιος 2017): σελ. 7.

<https://doi.org/10.1176/appi.ajp-rj.2017.120504>

⁴⁵ Vikas Jayadeva. "Understanding the Mental Health of the Hijra Women of India." *The American Journal of Psychiatry Residents' Journal*, Τόμος 12 (Μάιος 2017): σελ. 7.

<https://doi.org/10.1176/appi.ajp-rj.2017.120504>

⁴⁶ Claire Pamment. "Hijraism: Jostling for a Third Space in Pakistani Politics." The MIT Press. *TDR*, Τόμος 54, No. 2, (2010): σελ. 33, 37.

<https://www.jstor.org/stable/40650610>

δόθηκαν τέτοια προνόμια και θέσεις στο παρελθόν. Εν συνεχεί, οι Βρετανοί αποικιοκράτες τον 19^ο αι. τους φέρθηκαν σαν εγκληματίες αδικώς, καταργώντας τα δικαιώματά τους και αναγκάζοντάς τους να θεωρούνται κατώτερη κάστα.⁴⁷

Αντίστοιχα, στο Πακιστάν, το κύρος και η δύναμη των ευνούχων μειώθηκε με την έλευση της αποικιοκρατίας. Οι αρχές ένωσαν απειλή από τη δύναμη των khawajasaras/hijra κι έτσι απαγορεύτηκαν οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις και οι «παράξενες πράξεις και τραγούδια». Αμαύρωσαν την εικόνα των hijras διαδίδοντας ψέματα και σχετίζοντάς τους με απρεπείς συμπεριφορές, οι οποίες στην πορεία υιοθετήθηκαν από τις ίδιες τις hijra ως αντίδραση, όταν βίωναν ασέβεια και χλευασμό από την κοινωνία. Απαγορεύτηκε ο θεσμός gurus-chelas, μα και η γενική εμφάνιση των hijra με θηλυκή ένδυση σε δημόσιους χώρους. Στη σύγχρονη εποχή, παρότι οι νόμοι αυτοί διαγράφηκαν, επανέρχονταν κάποιες φορές στο προσκήνιο για λίγο. Ακόμη κι αν δεν ισχύουν τώρα, το κοινωνικό στίγμα παρέμεινε.⁴⁸

1.1.3. Muxes

Στον Ισθμό του Τεχουαντεπέκ στο Μεξικό, και ειδικά στην πόλη Juchitan, υπάρχει μια κοινότητα που ονομάζεται muxes. Πρόκειται για άτομα γεννημένα άνδρες που συνδυάζουν γυναικεία και ανδρικά χαρακτηριστικά και κοινωνικούς ρόλους, και θεωρούνται μια έτερη ταυτότητα φύλου στην κουλτούρα των Ζαποτέκων. Ο όρος muxe συμπεριλαμβάνει πολλά είδη ταυτοτήτων, εκφράσεων και σεξουαλικών προσανατολισμών. Όπως κι άλλες εκφράσεις του έτερου φύλου σε διάφορους πολιτισμούς, έτσι και οι muxes δεν ταυτίζονται απόλυτα με το σύστημα φύλων και σεξουαλικότητας που υπάρχει στη Δύση⁴⁹. Βέβαια, στη σημερινή εποχή, η γηγενής κουλτούρα γνωρίζει σύγχρονους, παγκόσμιους ορισμούς, δημιουργώντας μια υβριδική ταυτότητα φύλου και σεξουαλικότητας.^{50, 51}

Η muxe ταυτότητα είναι διαφορετική για τον καθένα.⁵² Η ιδέα πως είναι «και άντρες και γυναίκες» ή «ούτε άντρες ούτε γυναίκες» και πως διαχωρίζουν τους εαυτούς τους από τους

⁴⁷ M. Michelraj. "Historical Evolution of Transgender Community in India." The Research Publication. *Asian Review of Social Sciences*, Τόμος 4, No. 1, (2015): σελ. 18.

<https://www.trp.org.in/wp-content/uploads/2015/10/ARSS-Vol.4-No.1-Jan-June-2015-pp.17-19.pdf>

⁴⁸ Claire Pamment. "Hijraism: Jostling for a Third Space in Pakistani Politics." The MIT Press. *TDR*, Τόμος 54, No. 2, (2010): σελ. 34-35.

<https://www.jstor.org/stable/40650610>

⁴⁹ Είναι σημαντικό το άτομο που μαθαίνει για μια γηγενή κουλτούρα, αφενός να μην προβάλλει δυτικές ιδεολογίες και συστήματα, αφετέρου να μην εξιδανικεύει τα συστήματα της γηγενής κουλτούρας, προσδίδοντας ανακριβή στοιχεία σε αυτή. Mirande, Alfredo. *Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender*. Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, 2015, σελ. 22.

⁵⁰ Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 2, 4-5.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁵¹ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 2.

⁵² Το επιθυμητό άρθρο και η προσωπική αντωνυμία που χρησιμοποιεί κανείς για να απευθυνθεί στους muxes εξαρτάται από εκάστοτε άτομο. Κάποιοι προτιμούν θηλυκά άρθρα και ονόματα και έχουν μια γυναικεία περσόνα, κάποιοι προτιμούν ανδρικά, ενώ άλλοι αλλάζουν ανάμεσα στα δύο.

Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 8.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

ομοφυλόφιλους άντρες⁵³, ίσχυε κυρίως παλαιότερα.⁵⁴ Κάποιοι αυτό-ορίζονται ως γεννημένοι άνδρες, στον Ισθμό του Τεχουαντεπέκ, με διαφορετική ταυτότητα φύλου και σεξουαλικότητας από την ετεροκανονική, που συνάμα έχουν ισχυρή σύνδεση με την κουλτούρα των Ζαποτέκων και την παράδοση. Άλλοι, παρότι είναι γεννημένοι εκεί και έχουν μη-συμβατική ταυτότητα, δεν ορίζονται ως muxes. Κάποιοι άνδρες υιοθετούν τον όρο όταν έχουν θηλυκή έκφραση φύλου, σε αντίθεση με την κυρίαρχη αρρενωπή, για τους άντρες, κουλτούρα της περιοχής, και νιώθουν και θέλουν να μοιάζουν και να φέρονται όπως μια γυναίκα. Άλλες φορές ο όρος είναι συνώνυμος με τις λέξεις ομοφυλόφιλος ή/και transsexual.⁵⁵

Γενικά, δεν υπάρχει απαραίτητα σύνδεση μεταξύ του cross-dressing και των muxes. Οι muxes που κάνουν cross-dress με παραδοσιακή φορεσιά ονομάζονται vestidas, ενώ άλλοι επιλέγουν να το κάνουν μόνο στους εορτασμούς. Οι ονομαζόμενοι pintadas φοράνε λίγο makeur ή/και έχουν μακριά μαλλιά, ενώ άλλοι φορούν πολύχρωμη guayabera, συνήθως καθημερινή ανδρική μορφή ένδυσης στο Μεξικό, συνδυασμένη με χρυσά κοσμήματα. Στις velas, προσθέτουν κεντητά σχέδια και χρωματιστά λουλούδια στις guayaberas τους.^{56, 57, 58}

Η εργασία στον Ισθμό του Τεχουαντεπέκ διαχωρίζεται βάσει του φύλου. Θεωρείται πως οι άνδρες είναι εκείνοι που παράγουν και οι γυναίκες που επεξεργάζονται και διανέμουν τα προϊόντα. Οι γυναίκες, επίσης, είναι η κεφαλή της οικογένειας, οι οποίες διαχειρίζονται τα χρήματα και τους πόρους

⁵³ Ήταν σύνηθες οι ομοφυλόφιλοι άνδρες να επιλέγουν μια πιο αρρενωπή εμφάνιση και να κρύβουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό από την κοινωνία. Αντιθέτως, οι muxes θεωρείτο πως δεν έκρυβαν την ταυτότητά τους, συχνά ντύνονταν με θηλυκά ρούχα και κατά πάσα πιθανότητα κρατούσαν ισχυρή σύνδεση με τον πολιτισμό, τις παραδόσεις και την κουλτούρα των Ζαποτέκων. Κάποια άτομα συνεχίζουν να διατηρούν αυτά τα στοιχεία και σήμερα.

Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 14-15.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁵⁴ Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 2, 4-5.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁵⁵ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 27.

⁵⁶ Ένα άλλο ίχνος της ετεροκανονικότητας και του δυαδικού διαχωρισμού είναι η απαγόρευση των muxes να παραβρεθούν στις velas με γυναίκα ένδυση τα τελευταία χρόνια, ενώ παλαιότερα δεν υπήρχε κάποιο θέμα.

Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 1, 5-6.

⁵⁷ Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 5-6, 14-15.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁵⁸ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 1, 5-6.

της. Εκείνοι που έχουν την εξουσία στα θέματα που αφορούν την κοινότητα είναι οι άντρες.^{59, 60, 61} Τα επαγγέλματα που αναλαμβάνουν οι muxes είναι κυρίως από τους, παραδοσιακά θεωρούμενους, γυναικίους τομείς και σε μικρότερο βαθμό από τους ανδρικούς, ενώ υπάρχουν επαγγέλματα τα οποία θεωρούνται «ενδιάμεσα», όπως τεχνίτες ή δάσκαλοι, και άρα κατάλληλα για muxes.⁶² Επαγγέλματα των muxes που εκτιμώνται και έχουν ζήτηση θεωρούνται, επίσης, η εργασία που αφορά τις γιορτές velas⁶³, όπου έχουν βασική θέση, όντας σχεδιαστές, χορογράφοι, φτιάχνοντας τους στολισμούς και διακοσμώντας τα άρματα, όπως και η δημιουργία παραδοσιακών φορεσιών Ζαποτέκων και ενδυμάτων υψηλής μόδας. Όπως και με τις γυναίκες, έτσι και με τους muxes, η ηθική που έχουν στην εργασία τους συνδέεται με την ταυτότητά τους και θεωρείται ότι δουλεύουν πολύ σκληρά, για τον λόγο αυτόν τους αποδέχονται στην αγορά. Επιπλέον, εκπαιδεύονται από παιδιά στις οικιακές δουλειές και τη διαχείριση του σπιτιού. Σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να έχουν ανδρικές δουλειές, όπως πολιτικοί, μα στην εργασία τους δεν είναι αποδεκτό να έχουν γυναικεία εμφάνιση. Ελάχιστοι muxes εργάζονται στον τομέα του σεξ, καθώς δεν χρειάζεται να βασιστούν σε αυτή την εργασία για να επιβιώσουν – η αποδοχή από την κοινότητα παρέχει πολλές επαγγελματικές ευκαιρίες.^{64, 65}

Λόγω δυναμικής θέσης των γυναικών στο οικονομικό σύστημα και της ευρύτερης αποδοχής των muxes από την κοινότητα, υπάρχει η τάση να εξιδανικεύεται η πόλη.⁶⁶ Οι απόψεις σχετικά με την

⁵⁹ Οι γυναίκες είναι εκείνες που πωλούν στην αγορά και ο χώρος θεωρείται γυναικεία επικράτεια, με σπάνιο φαινόμενο να πουλάει εκεί άνδρας. Κοινωνικά, θεωρείται πως οι γυναίκες εργάζονται σκληρά, και για το λόγο αυτό, όταν ένας άντρας κάνει το ίδιο, τον επαινούν πως «δουλεύει σαν γυναίκα». Είναι ανεξάρτητες και συνδυάζουν τις οικιακές εργασίες και τη διαχείριση του σπιτιού με την επιχειρηματικότητα και την παραγωγή. Διοργανώνουν, επίσης τους εορτασμούς και τις velas. Οι άντρες, έπειτα, πέρα από πολιτικοί, διανοούμενοι και καλλιτέχνες, ασχολούνται και με την αγροτική παραγωγή, την αλιεία και το εργοστάσιο, κάποιες φορές και με το εμπόριο.

⁶⁰ Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 5-6.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁶¹ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 2, 6-10.

⁶² Το πως ακριβώς διαχωρίζονται τα «ενδιάμεσα» επαγγέλματα είναι θολό. Οι muxes συχνά αναλαμβάνουν εργασίες που οι άνδρες και οι γυναίκες κάνουν σε μικρότερο βαθμό.

Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 28-29.

⁶³ Ειδικά στην Juchitan, ένα καίριο κομμάτι της κουλτούρας της είναι οι εορτασμοί – οι velas, οι βαπτίσεις, οι γάμοι, οι γιορτές 15 γενεθλίων κλπ. Οι velas είναι μεγάλες οικογενειακές ή κοινοτικές γιορτές με παραδοσιακή κουζίνα, μουσική και έθιμα, κι έχουν θρησκευτική, κοινωνική και επιχειρηματική σημασία. Η επιχορήγηση velas σε κοινοτικό επίπεδο και η διοργάνωση τους σε προσωπικό επίπεδο είναι ένδειξη κύρους. Είναι σε μεγάλη υπόληψη το άτομο που ετοιμάζει γιορτές και παρέχει άπλετες προμήθειες στους καλεσμένους – εκτιμάται πολύ το άτομο που δίνει, όχι εκείνο που κατέχει πλούτη.

Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 5, 7-8.

⁶⁴ Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 5-6.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁶⁵ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 2, 6-10.

⁶⁶ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza,

αποδοχή που νιώθουν οι muxes ποικίλουν. Αφενός, η κοινότητα στο σύνολό της θεωρεί πως γεννήθηκαν ως έτερο φύλο και είναι απολύτως φυσιολογικοί. Αφετέρου, παρότι υπάρχει σεβασμός ως προς την ταυτότητα, δεν υπάρχει καθολική αποδοχή του τρόπου ζωής τους. Όσον αφορά την οικογένεια, που είναι καίριος θεσμός για την κουλτούρα των Ζαποτέκων, συχνά η σκοπιά της κοινωνίας και τα βιώματα των ίδιων των muxes διαφέρουν. Σε κάποιες περιπτώσεις η αποδοχή του muxe παιδιού δεν γίνεται τόσο για την ταυτότητά του, όσο γιατί είναι μέλος της οικογένειας. Κάποιοι γονείς πιστεύουν πως είναι ευλογία που έχουν muxe παιδί, ίσως επειδή συνηθίζεται να μένουν με τους γονείς τους κατά την ενηλικίωση ώστε να τους φροντίζουν και δεν φεύγουν από το σπίτι. Αυτό συνδέεται, πιθανά, με την θεώρηση πως δεν μπορούν να αποκτήσουν οικογένεια, σαν εκείνη που το παραδοσιακό πρότυπο υποβάλλει. Ενδιαφέρον έχει να παρατηρηθεί πως, ο λόγος που κάποιοι muxes δεν δεσμεύονται σε μακροπρόθεσμες, επίσημες σχέσεις είναι επειδή οι σύντροφοί τους δεν είναι αποδεκτοί να ζήσουν μαζί με εκείνους και τους γονείς τους.⁶⁷ Επιπλέον, muxes έχουν αναφέρει τραυματικές εμπειρίες, όπου οι γονείς, και ιδιαίτερα οι πατέρες τους, δεν τους αποδέχτηκαν – αν και, τις περισσότερες φορές, οι γονείς αλλάζουν γνώμη. Εν τέλει, η αποδοχή και τα βιώματα που θα έχει κάθε muxe είναι προσωπική εμπειρία, που διαφέρει για το κάθε άτομο, και αφορά, επίσης, τον χαρακτήρα του.⁶⁸

Όσον αφορά την αποδοχή της έκφρασης φύλου, υπάρχει σύνδεση μεταξύ φύλου και κοινωνικής τάξης. Πολλοί muxes βρίσκονται στις περιοχές όπου ζουν τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Εκεί το cross-dressing είναι περισσότερο αποδεκτό, και η κοινότητα παραπάνω συνδεδεμένη με την παράδοση και την γλώσσα των Ζαποτέκων. Οι muxes στο κέντρο της πόλης έχουν υψηλή κοινωνική και οικονομική θέση και ντύνονται με θηλυκό ρουχισμό μόνο σε ιδιαίτερες περιστάσεις, καθώς μεγαλώνουν με την πεποίθηση πως δεν πρέπει να έχουν «θηλυπρεπίες» συμπεριφορές.⁶⁹ Η αγορά εργασίας απορρίπτει εκείνους που δεν ταιριάζουν στο δυαδικό σύστημα έκφρασης φύλων⁷⁰, μα αποδέχεται τους muxes που εκφράζονται στα όρια του ετεροκανονικού συστήματος, που έχουν αρρενωπή εμφάνιση. Οι muxes που επιλέγουν να εκφράζονται πέρα από αυτό, είτε σταματούν να το κάνουν, προσπαθώντας να ταιριάξουν στο σύστημα, είτε απορρίπτονται τέτοιες θέσεις, επιλέγοντας την τοπική αγορά. Εκεί, νιώθουν ασφαλείς, πως ανήκουν σε μια κοινότητα

Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 1-2.

⁶⁷ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 18-19.

⁶⁸ Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 11, 17.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁶⁹ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 22-23

⁷⁰ Κάποιες φορές, δηλώνουν ξεκάθαρα πως είναι λόγω της ταυτότητάς τους που δεν τους δέχονται, ενώ άλλες φορές εκφέρουν δικαιολογίες χωρίς να διευκρινίζουν ότι είναι για αυτό (concealed homophobia – κεκαλυμμένη ομοφοβία).

Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 33-35.

και αναγνωρίζονται για τη σκληρή δουλειά, τη παραγωγικότητα και την ανεξαρτησία τους.⁷¹ Μα, ταυτόχρονα, ένα muxe άτομο που δεν δουλεύει σκληρά, δεν είναι αποδεκτό στην τοπική αγορά. Αντίστοιχα, αν δεν επιφέρει επίδομα στην οικογένεια του, δεν είναι αποδεκτό. Φαίνεται, λοιπόν, ότι σε κάποιες περιπτώσεις η αποδοχή της κοινωνίας κερδίζεται όταν το άτομο παρέχει κέρδη και συνεισφέρει στο σύνολο.⁷²

Σε αυτό το αντιφατικό κλίμα σχετικά με την αποδοχή ή όχι των muxes, υπάρχει μια τοπική οργάνωση muxes στην Juchitan, οι Las Autenticas Intrepidas Buscadoras del Peligro (Οι Αυθεντικοί Ατρόμητοι Αναζητητές του Κινδύνου). Έχουν την στήριξη του κοινού, της επιχειρηματικής και πολιτικής κοινότητας, ακόμη και της Καθολικής Εκκλησίας. Συζητούν για αμφιλεγόμενα ή μη-γνωστά θέματα, εκπαιδεύουν σχετικά με τα θέματα της σεξουαλικής αγωγής και υγείας, και προσπαθούν να εξαλείψουν την ενδοοικογενειακή βία.⁷³

1.1.4. Kathoey

Η Ταϊλάνδη είναι γνωστή στους τουρίστες ως μια χώρα με μεγάλη αποδοχή των lgbtq ατόμων, τόσο μέσω της εικόνας της ως gay παράδεισος⁷⁴, όσο και γιατί είναι η χώρα με τις περισσότερες επεμβάσεις φυλομετάβασης (από άνδρα σε γυναίκα) στον κόσμο. Όμως, η καταπίεση, ο διαχωρισμός και η προκατάληψη ενάντιας της κοινότητας είναι προφανή στοιχεία σε πολλές πτυχές της καθημερινότητας και στο πως η κοινωνία αντιμετωπίζει τα lgbtq άτομα.^{75, 76}

Η κατανόηση κι αποδοχή των Kathoey άλλαξε ανά τους αιώνες. Στην περίοδο της παραδοσιακής Ταϊλάνδης, οι Kathoey θεωρούνταν cross-dressing transgenders, και μια ταυτότητα φύλου ανεξάρτητη από τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Στη σύγχρονη εποχή, συνδέεται η έκφραση φύλου με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, και επηρεάστηκε εντόνως από την επανάσταση του φύλου στην Ταϊλάνδη.⁷⁷ Στη μοντέρνα εκδοχή ο όρος απευθύνεται σε amab άτομα με γυναικεία/τάσεις γυναικείας έκφρασης φύλου, και ερωτική προτίμηση τους άνδρες, που μπορεί να θέλουν ή και να μην

⁷¹ Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 29, 33-34.

⁷² Pablo Céspedes Vargas. "Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico." Master's Thesis, (Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015), σελ. 31-32.

⁷³ Alfredo Mirande. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 7.

<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>

⁷⁴ Η προώθηση της Ταϊλάνδης ως «gay παράδεισος» προήλθε από την οικονομική ανάπτυξη της χώρας τον 20^ο αιώνα και την εμπορικοποίηση της lgbtq κοινότητας με σκοπό το κέρδος. Υποστηρίζεται από την Αρχή Τουρισμού της Ταϊλάνδης και προωθείται ως lgbtq φιλικός προορισμός, όπως και προορισμός για την βιομηχανία του σεξ. *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 14.

⁷⁵ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 4-5.

⁷⁶ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 6-8, 12-14.

⁷⁷ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 9.

θέλουν να κάνουν εγχείριση αλλαγής φύλου. Δεν υπάρχουν ξεκάθαρα στοιχεία για το πότε ακριβώς εμφανίστηκε ο όρος Kathoey.⁷⁸

Στην Ταϊλάνδη, οι σεξουαλικές προτιμήσεις, το βιολογικό, και κοινωνικό φύλο, είναι έννοιες που συγχέονται κάτω από τον γενικό όρο "rêet". Υπάρχουν και πιο συγκεκριμένοι όροι, όπως man, woman, Kathoey⁷⁹, gay king, gay queen, tom, dee, bi.⁸⁰ Αυτές συμπεριλαμβάνουν τις σεξουαλικές προτιμήσεις και καθορίζονται και από αυτές, μα εν τέλει θεωρούνται το φύλο του εκάστοτε ατόμου. Η ετεροφυλοφιλία συνεπάγεται με το δισυαδικό φύλο. Οποιαδήποτε άλλη έκφραση που δεν ανήκει σε αυτές τις δύο κατηγορίες εντάσσεται σε κάποια άλλη κατηγορία rêet.⁸¹ Η λέξη "ετεροφυλοφιλία" σπάνια χρησιμοποιείται, καθώς ταυτίζεται με τις λέξεις "άνδρας" και "γυναίκα". Έτσι, λοιπόν, η φράση "γκέι άνδρας" δεν βγάζει νόημα στην κουλτούρα τους, καθώς όταν είσαι γκέι, δεν είσαι ταυτόχρονα και άντρας. Υπάρχουν και άλλες ταυτότητες του rêet φάσματος που ταυτίζουν φύλο και σεξουαλικότητα.⁸² Ένας ακόμη τρόπος για να εκφραστεί η έμφυλη ταυτότητα είναι η επιλογή προσωπικών αντωνυμιών, οι οποίες διαχωρίζονται βάσει φύλου¹. Αυτό μπορεί να είναι συνειδητή επιλογή, αλλά ταυτόχρονα έχει παρατηρηθεί και σε πολύ μικρές ηλικίες, ως μια πρώτη, ασυνειδητή έκφραση της ταυτότητάς τους.⁸³

Ιστορικά, η παράδοση της Ταϊλάνδης αναγνωρίζει ένα έτερο φύλο ως «άνδρας-γυναίκα», και ο Βουδισμός θεωρεί πως υπάρχουν τέσσερα φύλα. Παραδοσιακά, η ορολογία του έτερου φύλου συμπεριλάμβανε transgender γυναίκες, intersex άτομα, gender non-conforming γυναίκες και άνδρες, και άλλα. Στα Βουδιστικά κείμενα Pali Canon αναφέρονται τέσσερα φύλα: άνδρας, γυναίκα, ubhatpbyanjanaka (intersex) και pandaka (transgender και ομοφυλόφιλοι). Οι δύο τελευταίοι όροι συμπεριλαμβάνονται, στη σύγχρονη εποχή, στην λέξη Kathoey. Τόσο η λέξη pandaka, όσο και η λέξη kathoey, φαίνεται να συγχωνεύουν τις έννοιες του φύλου και της σεξουαλικότητας.^{84, 85, 86}

⁷⁸ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." *Sexuality Research & Social Policy, Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 6-8.

⁷⁹ Κάποιες φορές τα άτομα προτιμούν τον όρο "s"aaaw-pràrhêet-s" oong" ("second category girl") από τον όρο Kathoey, καθώς έχει χρησιμοποιηθεί εναντίον τους με αρνητική σημασία, μα άλλοι δεν έχουν θέμα.

Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 6-8.

⁸⁰ Κάποιες από τις ονομασίες προέρχονται από τις δυτικές Lgbtqi+ ορολογίες, μα δεν ταυτίζονται απαραίτητα.

⁸¹ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." *Sexuality Research & Social Policy, Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 6-8.

⁸² Στα amab άτομα, ο όρος gay king εμπεριέχει αρρενωπότητα και "ενεργό ρόλο" κατά τη σεξουαλική πράξη, ο όρος gay queen συνεπάγεται συχνά με θηλυκή έκφραση και "παθητικό ρόλο", ενώ ο όρος gay quing εμπεριέχει και τους δύο ρόλους ή και κανέναν. Για την ομοφυλοφιλία που ταυτίζεται με τα afab άτομα χρησιμοποιείται ο όρος tom, αντίστοιχα, με πιο αρρενωπή έκφραση και "ενεργητικό ρόλο", ο όρος dee, με θηλυκή συμπεριφορά και "παθητικό ρόλο", και ο όρος les, όπου δεν διαχωρίζονται οι έμφυλοι ρόλοι ή υπάρχουν και οι δύο. Όσον αφορά τις bisexual προτιμήσεις, η κοινωνία αναγνωρίζει ως bi μόνο τα amab άτομα που ενδιαφέρονται για άλλα φύλα, παρότι, στην πραγματικότητα, δεν είναι μόνο τα amab άτομα αμφισεξουαλικά.

Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." *Sexuality Research & Social Policy, Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 8-10.

⁸³ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 12-13.

⁸⁴ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 12-13.

⁸⁵ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." *Sexuality Research & Social Policy, Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 6-8.

⁸⁶ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 7, 12-13.

Καταγεγραμμένες συμπεριφορές και εκφάνσεις της σεξουαλικότητας και του φύλου που διαφέρουν από την ετεροκανονικότητα έχουν υπάρξει από τον 14^ο αιώνα, χωρίς να ήταν πάντοτε αποδεκτές απαραίτητα. Πριν τον 19^ο αιώνα, δεν υπήρχαν έντονα στοιχεία που διαχώριζαν την έμφυλη έκφραση όσον αφορά την εμφάνιση.⁸⁷ Κάποιες πηγές τονίζουν πως το γεγονός ότι τον 20^ο αιώνα υπήρξε ραγδαία αύξηση της ορατότητας των Kathoey κοινωνικά, ήταν ασύνδετο με την όποια επιρροή της Δυτικής κουλτούρας. Το 1950 έγινε η καταγραφή πληθυσμού βάσει φύλου για να επιταχθεί αυστηρός κανονισμός για την ένδυση. Οι πηγές υποστηρίζουν ότι η καταγραφή του πληθυσμού φανέρωσε στο ευρύ κοινό την ύπαρξη της ομάδας των ατόμων που είναι transgender ή/και κάνουν cross-dressing, παρότι οι Kathoey υπήρχαν πάντοτε. Το 1960 άρχισαν να εμφανίζονται νέα επαγγέλματα στην Ταϊλάνδη που χωρίζονταν βάσει του φύλου, και αυτό οδήγησε στο διαχωρισμό των φύλων και στο κομμάτι της ένδυσης, κάτι που πριν το '50 και '60 δεν συνέβαινε – όλοι οι άνθρωποι ντύνονταν και φέρονταν παρόμοια, χωρίς μεγάλη έμφαση στους έμφυλους ρόλους. Το '70 και '80 εμφανίστηκαν ορολογίες των έμφυλων ρόλων και ταυτοτήτων στην κοινή γλώσσα.^{88, 89}

Άλλες πηγές υποστηρίζουν πως τον 19^ο αιώνα η Δυτική κουλτούρα επηρέασε την έννοια του φύλου στην Ταϊλάνδη. Σύμφωνα με αυτές, άρχισαν να υιοθετούνται Δυτικές συμπεριφορές και ιδεολογίες ως μέθοδος επιβολής κοινωνικής τάξης. Οι έμφυλοι ρόλοι απέκτησαν μεγάλη σημασία. Η σεξουαλικότητα συνδέθηκε άρρηκτα με το πως η κοινωνία εκλάμβανε την αντίληψη της ηθικής, και η ομοφυλοφιλία ποινικοποιήθηκε. Ταυτόχρονα, όμως, γκέι κοινότητες άρχισαν να εμφανίζονται και η ομοφυλοφιλία έγινε πιο ορατή. Τις δεκαετίες του 1950 και '60 περισσότερες πληροφορίες ήταν διαθέσιμες σχετικά με την σεξουαλικότητα και το φύλο, υλικό όπως ταινίες και βιβλία για αυτά τα θέματα εμφανίζονταν ολοένα και περισσότερο, όπως και lgbtq άτομα στα ΜΜΕ.⁹⁰

Τη σημερινή εποχή, τα μέλη της lgbtq κοινότητας έχουν περισσότερη ελευθερία και pronόμια από άλλοτε, εκφράζοντας τις ταυτότητές τους πέραν του δυαδικού δίπολου. Παγκόσμια προσπάθεια για τα δικαιώματα της κοινότητας και ενημέρωση κυρίως μέσω του ίντερνετ και των social media βοήθησαν την κοινωνία της Ταϊλάνδης, και ειδικά τους νέους, να αποδεχτούν και να καταλάβουν την lgbtq κοινότητα. Όμως, οι συζητήσεις και η εκπαίδευση όσον αφορά σεξουαλικότητα και φύλο θεωρούνται ακόμα ταμπού από ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας. Υπάρχει πίεση να είναι κανείς «καλός άνθρωπος και πολίτης», να σέβεται την οικογένειά του και να μην την ντροπιάζει, και άρα η έκφραση του φύλου και της σεξουαλικότητας να μην ξεπερνά τα όρια που η κοινωνία έθεσε ως αποδεκτά. Υπάρχει ένας βαθμός αποδοχής, αρκεί τα άτομα να παραμένουν μέσα στα όρια «του επιτρεπτού». Οι επιθυμίες και η υπόληψη της οικογένειας είναι σημαντικό κομμάτι της ζωής. Βίαιες συμπεριφορές

⁸⁷ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 6-8, 12-14.

⁸⁸ Καθώς η Δύση μελετά μη-δυτικούς πολιτισμούς, υπάρχει η πιθανότητα να ταυτίσει ομάδες, όπως οι Kathoey, με lgbt όρους αποδεκτούς στην δύση, με τους οποίους, όμως, η μη-δυτικοί πολιτισμοί δεν ταυτίζονται και δεν τους αντιπροσωπεύουν.

⁸⁹ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 3, 7-8.

⁹⁰ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 6-8, 12-14.

μπορούν να εμφανιστούν από κάποια κομμάτια της κοινωνίας. Η συζήτηση κι η αποδοχή της κοινότητας εξαρτάται από την εκάστοτε οικογένεια και γεωγραφική περιοχή.^{91, 92, 93}

Η θρησκεία επηρεάζει κι αυτή τον τρόπο που αντιλαμβάνεται η κοινωνία τις Kathoey, με το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού να είναι Βουδιστές. Ο Βουδισμός κρατά αρνητική στάση προς την έκφραση σεξουαλικότητας και φύλου διαφορετική από το κοινωνικά αποδεκτό: το εκλαμβάνει είτε ως τιμωρία προηγούμενων ζωών, είτε ως αδυναμία ελέγχου των παρορμήσεων. Ένα μικρότερο ποσοστό του πληθυσμού πιστεύει στον Ισλαμισμό, τον Χριστιανισμό και λοιπές θρησκείες, όπου και αυτές βλέπουν με αρνητική σκοπιά τα θέματα αυτά.^{94, 95, 96}

Παρότι υπάρχει νόμος που απαγορεύει τις διακρίσεις⁹⁷, δεν αναφέρονται η σεξουαλικότητα σε αυτόν, και το φύλο, παρότι αναφέρεται, γίνεται υπό του δυαδικού πρίσματος άντρα και γυναίκας. Πρόταση που έγινε το 2007 ώστε να συμπεριληφθούν στον νόμο, απορρίφθηκε. Όσον αφορά τον γάμο, ο νόμος αναφέρει ξεκάθαρα τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια, ένωση ανδρός και γυναικός μόνο. Η ομοφυλοφιλία δεν θεωρείται πνευματική ασθένεια, αλλά το να είναι κανείς transgender αντιμετωπίζεται παθολογικά από μεγάλο μέρος της κοινωνίας. Τα transgender άτομα δεν μπορούν να αλλάξουν το φύλο τους στα επίσημα έγγραφα ταυτοποίησης τους, ακόμη κι αν έχουν περάσει από τη διαδικασία αλλαγής φύλου.^{98, 99, 100}

Επιπροσθέτως, απαιτείται από τα άτομα με βιολογικό φύλο άρρεν να συμμετέχουν στον στρατό. Οι transgender γυναίκες, όπως και οποιοσδήποτε άνδρας που έχει κάνει κάποια επέμβαση αλλαγής φύλου ή ώστε να φαίνεται πιο θηλυκός, απαλλάσσεται από τον στρατό με έγγραφα στα οποία αναγράφεται πως έχουν «πνευματική ασθένεια φύλου» και τα οποία πρέπει να παρουσιάσουν κατά την αναζήτηση εργασίας (και πολύ πιθανά να απορριφθούν για αυτόν τον λόγο).^{101, 102}

Στον τομέα της εργασίας υπάρχουν κι εκεί διακρίσεις, από άρνηση πρόσληψης ή προαγωγής, απολύσεις, μέχρι και απρεπείς ερωτήσεις για την ταυτότητά τους. Μεγάλος αριθμός ατόμων

⁹¹ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 5-6, 10-12.

⁹² Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." Sexuality Research & Social Policy, *Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 10-17.

⁹³ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 6-8, 12-15, 29-31, 40-43.

⁹⁴ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 12-13.

⁹⁵ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." Sexuality Research & Social Policy, *Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 10-17.

⁹⁶ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 7, 12-13.

⁹⁷ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 20.

⁹⁸ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 5, 10-12.

⁹⁹ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." Sexuality Research & Social Policy, *Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 10-17.

¹⁰⁰ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 6-8, 21-25.

¹⁰¹ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." Sexuality Research & Social Policy, *Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 10-17.

¹⁰² *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 6-7, 23.

καταπιέζονται ώστε να είναι αποδεκτοί. Άνθρωποι που δεν μπορούν να το κάνουν, συχνά καταλήγουν να δουλεύουν στους ξενοδοχειακούς τομείς, τους τομείς της ψυχαγωγίας ή στην βιομηχανία του σεξ, τόσο για να επιβιώσουν, όσο και για να έχουν τα χρήματα για εγχείρηση φυλομετάβασης και ορμονοθεραπεία. Επίσης, υπάρχει έλλειψη αναγνώρισης στα ομοφυλόφιλα ζευγάρια και διακρίσεις σε σχέση με τα ετεροφυλόφιλα· αρνούνται δικαιώματα όπως πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, ασφάλιση και προνόμια όσον αφορά τα τέκνα, και κοινά τραπεζικά δάνεια.^{103, 104, 105}

Στο σχολείο, στην σεξουαλική αγωγή, δεν συμπεριλαμβάνονται ταυτότητες φύλου και εκφράσεις σεξουαλικότητας πέρα από την ετεροφυλόφιλη ετεροκανονικότητα. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι lgbtq ταυτότητες χαρακτηρίζονται αρνητικά στα σχολικά βιβλία. Υπάρχει πίεση να επιλεχθεί σχολική στολή για γυναίκες ή άντρες ανάλογα με το βιολογικό φύλο που έχει δηλωθεί για το κάθε άτομο. Το σχολικό περιβάλλον δεν είναι ασφαλές και δεν συμπεριλαμβάνει όλους τους μαθητές.^{106, 107, 108}

Στον τομέα της υγείας υπάρχουν κι εκεί προκαταλήψεις και έλλειψη γνώσεων. Ένα μεγάλο κομμάτι του κλάδου της ψυχολογίας και ψυχιατρικής ακόμη αντιμετωπίζουν παθολογικά τα lgbtq άτομα. Από τον τομέα της υγείας γενικά, μεγάλη έμφαση δίνεται στον HIV και την μελέτη του στις transgender γυναίκες και στους άνδρες που κάνουν σεξ με άνδρες, και όχι τόσο σε άλλα άτομα της lgbtq κοινότητας, όπως και όχι τόσο σε άλλους τομείς για τα άτομα αυτά, πέραν της υγείας, οι οποίοι χρειάζονται προσοχή. Επίσης, η οργάνωση και ο αριθμός των lgbtq οργανισμών είναι λιγοστά, κυρίως λόγω πολύπλοκων γραφειοκρατικών διαδικασιών και έλλειψης χρηματοδότησης, με μια πληθώρα οργανισμών να ασχολείται με τη μελέτη του HIV στις ομάδες αυτές κι όχι με άλλα θέματα που τις απασχολούν. Έπειτα, υπάρχει μεγάλη προβολή για τις εγχειρήσεις αλλαγής φύλου από άνδρα σε γυναίκα. Το ίδιο δεν ισχύει και για τις εγχειρήσεις από γυναίκα σε άνδρα, δεν είναι αρκετά εξελιγμένες, ούτε και οικονομικές.^{109, 110, 111}

Τα ΜΜΕ και η τηλεόραση παρουσιάζουν μέλη της κοινότητας με αρνητικό τρόπο ή ως στερεοτυπικούς χαρακτήρες, συχνά που γελοιοποιούνται για τη διασκέδαση του κοινού. Αυτή η τοποθέτηση εμποδίζει το κοινωνικό σύνολο από το να κατανοήσει τις ζωές των ανθρώπων της

¹⁰³ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 5-6.

¹⁰⁴ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." Sexuality Research & Social Policy, *Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 10-17.

¹⁰⁵ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 7-8, 24, 27-29, 33-35.

¹⁰⁶ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 5-6.

¹⁰⁷ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." Sexuality Research & Social Policy, *Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 10-17.

¹⁰⁸ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 8, 15, 35-37.

¹⁰⁹ Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 5-6.

¹¹⁰ Timo T. Ojanen. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." Sexuality Research & Social Policy, *Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 10-17.

¹¹¹ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ.

κοινότητας και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Ταυτόχρονα, δεν γίνονται αναφορές σε περιστατικά διακρίσεων και βίας απέναντι στα lgbtq άτομα.^{112, 113}

Παρά τις δυσκολίες, ο lgbtq ακτιβισμός έχει καταφέρει πολλά τα τελευταία χρόνια.¹¹⁴

1.1.5. Fa'afafine

Η Σαμόα έχει τρία φύλα: άνδρας, γυναίκα και fa'afafine. Χαρακτηριζόμενο ως έτερο φύλο, οι fa'afafine, παραδοσιακά, είναι γυναίκες γεννημένες σε σώματα ανδρών, και αναγνωρίζονται ως γυναίκες κοινωνικά και πολιτισμικά, συχνά από μικρή ηλικία. Είναι μια ομάδα ατόμων με ποικίλα στοιχεία και εκφράσεις. Τα περισσότερα άτομα έχουν κάποια μορφής θηλυκή συμπεριφορά και έκφραση, και αναλαμβάνουν γυναικείους ρόλους κοινωνικά, πολλές φορές και ανδρικούς. Κάποιες τείνουν να είναι πιο θηλυκές, άλλες να έχουν κάποια γυναικεία στοιχεία, ενώ άλλοι είναι πιο αρρενωποί, ή ταυτίζονται περισσότερο με το ανδρικό φύλο. Άλλοι νιώθουν να διαφοροποιούνται βιολογικά και κοινωνικά από τις γυναίκες και τους άνδρες. Κάποια άτομα προτιμούν να μην εκφράζουν το φύλο τους στην καθημερινότητά τους. Στην Αμερικάνικη Σαμόα, υπάρχει και μια κατηγορία φύλου όσον αφορά τα γεννημένα γυναίκες άτομα, που λέγονται tomboys, όμως δεν αναγνωρίζεται κοινωνικά. Οι fa'afafine αποτελούν κομμάτι της κουλτούρας της Σαμόα για αιώνες, και εμφανίζεται σε πολλές κουλτούρες της Πολυνησίας.^{115, 116, 117}

Η fa'afafine ταυτότητα επηρεάστηκε από τον τρόπο που η Δύση εκλαμβάνει το φύλο και την σεξουαλικότητα. Υπάρχει η λανθασμένη αντίληψη της Σαμόα ως «γκέι παράδεισος», χαρακτηρισμός που προκαλεί αναταραχή και ντροπή στην Σαμόα. Φοβούνται πως, τόσο ακαδημαϊκά έργα, όσο και δημοφιλή μέσα¹¹⁸ προσπαθούν να εξηγήσουν το φαινόμενο των fa'afafine και την κουλτούρα της Σαμόα, μα εν τέλει εξιδανικεύουν το θέμα και προβάλλουν λανθασμένες πληροφορίες. Η αντίληψη της Σαμόα και των νησιών του Ειρηνικού Ωκεανού ως τόπους εξωτικούς και αισθησιακούς δημιουργήθηκε χρόνια νωρίτερα, με την έλευση του Καπετάνιου Κουκ.¹¹⁹

Οι δυτικοί αποικιοκράτες που πήγαν πρώτη φορά στη Σαμόα κατέληξαν σε λανθασμένα συμπεράσματα όσον αφορά την κουλτούρα της. Ο τόπος ωραιοποιήθηκε ως σεξουαλικά

¹¹² Macey E. Mayes. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis, (University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018) σελ. 10-12.

¹¹³ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 8, 26, 43.

¹¹⁴ *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report*. (UNDP, USAID. Bangkok, 2014), σελ. 15-19.

¹¹⁵ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001). <http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹¹⁶ Teake. "Conditional Acceptance: Asserting Fa'afafine Claims to Legitimacy in Samoan Society." Harvard University, Independent Study Project (ISP) Collection. 923. Φθινόπωρο 2010, σελ. 3, 11, 13-14.

¹¹⁷ Robert Carney. "The Health Needs of the Fa'afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology." Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 38-39.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

¹¹⁸ Ντοκιμαντέρ όπως το *Paradise Bent: Boys Will be Girls in Samoa* (1999) ή βιβλία όπως το *Coming of Age in Samoa: A Study of Adolescence and Sex in Primitive Societies* (1928), αναφέρονται στην πηγή: Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹¹⁹ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

απελευθερωμένος παράδεισος, όπου gender non-conforming άτομα ήταν ελεύθερα να εξερευνήσουν τη σεξουαλικότητά τους. Τα τότε μέσα προέβαλλαν διαστρεβλωμένες περιγραφές της κουλτούρας της Σαμόα, που τη ζημίωσε πολύ. Πριν την πρώτη επαφή με την Δύση, η σεξουαλικότητα συνδεόταν με τον γάμο (που δεν ήταν απαραίτητα μόνιμος, ούτε είχε μονογαμική μορφή) και την αναπαραγωγή, μια δραστηριότητα που θεωρούνταν διασκεδαστική και κομμάτι της ζωής. Μετά την επαφή, όμως, επήλθε η Χριστιανική καταπίεση κι ο περιορισμός, με την σεξουαλική πράξη να σχετίζεται με το αίσθημα της ντροπής. Η έκφραση φύλου, ενώ παλαιότερα ήταν κοινωνικά αποδεκτή και σε κάποιες περιπτώσεις σεβαστή από την κοινωνία, με την έλευση των Δυτικών ιδεολογιών, επικρίθηκε. Η προβολή της σεξουαλικότητας ή η αποκαλυπτική ένδυση, ειδικά για τις γυναίκες, θεωρούνται πια πρακτικές ακατάλληλες κι αταίριαστες με την κουλτούρα της Σαμόα.^{120, 121}

Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, οι κωμικές σειρές «faleaitu» παρουσίαζαν μια εξωστρεφή και σεξουαλικοποιημένη έκφραση των fa'afafine που σταδιακά αυξανόταν, η οποία ήταν και κοινωνικά κατακριτέα. Υποστηρίζεται από κάποιους ερευνητές ότι αυτή η εσκεμμένα προκλητική συμπεριφορά και ο υπέρμετρος τρόπος ένδυσης των fa'afafine να προήλθε από το χάσμα που προέκυψε από την απαγόρευση των γυναικών της Σαμόα να πράττουν με τέτοιο τρόπο και την καταπίεσή τους. Άλλοι εξετάζουν την πιθανότητα να υιοθετήθηκαν από τη Δύση ο μοντέρνος τρόπος σκέψης και η ρευστότητα, όσον αφορά την σεξουαλικότητα και το φύλο, και να είναι προϊόν της παγκοσμιοποίησης. Η παγκοσμιοποίηση συγκρούστηκε με τις παραδοσιακές αξίες της Σαμόα και έφερε, επίσης, και την ομοφοβία. Οι έννοιες «ομοφοβία» και «ομοφυλόφιλος» δεν υπήρχαν στη Σαμόα και στη γλώσσα τους στο παρελθόν, και εμφανίστηκαν σχετικά πρόσφατα. Δημιουργήθηκε πανικός και μια ανάγκη για διαχωρισμό και κατηγοριοποίηση αποδεκτών και μη συμπεριφορών έκφρασης φύλου.^{122, 123, 124}

Η κοινωνία κατηγοριοποίησε την εξωστρεφή, δίχως μέτρο και προκλητική συμπεριφορά των fa'afafine, συχνά συνδεόμενη με τη γυναικεία έκφραση, ως «προσβλητική», ενώ την πιο ήσυχη συμπεριφορά και ένδυση που δεν τραβά προσοχή, ως «αποδεκτή». Ταυτόχρονα, όμως, fa'afafine άτομα που αναλαμβάνουν παραδοσιακά γυναικείους ρόλους μέσα στην οικογένεια, όπως την φροντίδα και την καθαριότητα του σπιτιού, θεωρούνται επιθυμητά στην οικογένεια και τη γενικότερη κοινωνία. Η κοινωνία ενδιαφέρεται για το κομμάτι των fa'afafine που εκτελεί τις υποχρεώσεις της οικογένειας, αλλά απορρίπτει το κομμάτι της έκφρασης φύλου και σεξουαλικότητας. Ενώσω τα αδέρφια τους μπορούν να φύγουν από το σπίτι, να φτιάξουν τη ζωή τους ή να κάνουν οικογένειες, οι fa'afafine δέχονται μεγάλη πίεση να αναλάβουν την φροντίδα της οικογένειας, και να το κάνουν

¹²⁰ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹²¹ Teake. "Conditional Acceptance: Asserting Fa'afafine Claims to Legitimacy in Samoan Society." Harvard University, Independent Study Project (ISP) Collection. 923. Φθινόπωρο 2010, σελ. 6-8.

¹²² Teake. "Conditional Acceptance: Asserting Fa'afafine Claims to Legitimacy in Samoan Society." Harvard University, Independent Study Project (ISP) Collection. 923. Φθινόπωρο 2010, σελ 8-9.

¹²³ Robert Carney. "The Health Needs of the Fa'afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology." Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 39.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

¹²⁴ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

καλύτερα από οποιοδήποτε άλλο μέλος της. Πολλά fa'afafine άτομα φεύγουν από τις μικρές κοινωνίες τους ώστε να πάνε στην πόλη και να ξεφύγουν από αυτό το βάρος.¹²⁵

Τις τελευταίες δεκαετίες, η δομή του χωριού και της οικογένειας έχει αλλάξει. Αυτή η αλλαγή επήλθε τόσο από τη Δυτικού τύπου επιρροή στην οικονομία, την κοινωνία και την τεχνολογία, όσο και από την μετακίνηση προς τα αστικά κέντρα για περισσότερες επιλογές και αναζήτηση ευκαιριών. Η μετακίνηση από το χωριό και το πλαίσιο της οικογένειας στην πόλη σημαίνει πως οι fa'afafine δεν έχουν πια τις δουλειές της οικογένειας ως κάτι που καθορίζει το φύλο τους. Συχνά βρίσκουν άλλους τρόπους να το εκφράσουν, όπως τα ρούχα και το make-up, καμιά φορά και με πιο ανοιχτά σεξουαλικοποιημένο τρόπο. Σε πολλές περιπτώσεις αυτή η επιρροή προήλθε από τη Δύση, με τις ταινίες και τα μέσα να διδάσκουν την σημασία της εμφάνισης ως ένδειξη του φύλου. Με παρόμοιο τρόπο αλλάζουν τα ονόματα, από τα συχνά χωρίς φύλο ονόματα της Σαμόα, σε ονόματα διάσημων γοητευτικών γυναικών της Δύσης. Το χάσμα ανάμεσα σε fa'afafine της πόλης και της επαρχίας φαίνεται από τον τρόπο που αντιμετωπίζει η μια ομάδα την άλλη: περιπαικτικά σχόλια γίνονται για τα fa'afafine άτομα του χωριού και το πόσο αρρενωπά μοιάζουν, λόγω του δυνατού σώματος που χτίστηκε από τις δουλειές. Από την άλλη, στα πλαίσια του χωριού και της τοπικής κοινωνίας της Σαμόα, αυτές οι fa'afafine θεωρούνται πιο θηλυκές, επειδή βοηθούν και δεν εγκαταλείπουν τις οικογένειές τους, όπως οι fa'afafine της πόλης.¹²⁶

Οι fa'afafine της πόλης, ακολουθώντας τα δυτικά απελευθερωμένα ιδεώδη, δεν περιορίζονται από τον έλεγχο της κοινωνίας του χωριού. Η κοινωνία της επαρχίας, όμως, ενθαρρύνει, ίσως κι απαιτεί, να κάνουν fa'afafine τις δουλειές της οικογένειας, αλλά απορρίπτει κι αποκρύπτει το κομμάτι της σεξουαλικότητάς τους. Δεν είναι εύκολο το να έχουν μια σχέση σε τέτοιο πλαίσιο, όπου συχνό φαινόμενο είναι οι παντρεμένοι να ζουν στο ίδιο σπίτι με την ευρύτερη οικογένειά τους. Για τα ανεξάρτητα fa'afafine άτομα της πόλης είναι λίγο πιο εύκολο να αποκτήσουν σχέση, ίσως και να την φέρουν στην οικογένειά τους αργότερα. Υπάρχουν και περιπτώσεις ατόμων fa'afafine της πόλης που προτιμούν να διατηρούν τα κοινωνικά ιδεώδη από το να αποκτήσουν μια σχέση ή να έχουν μια απελευθερωμένη ταυτότητα.¹²⁷

Οι fa'afafine συχνά έχουν μεγάλη δυσκολία με τις σχέσεις τους, και οι οικογένειές τους δεν περιμένουν να παντρευτούν. Καθώς, ως επί των πλείστων, βλέπουν τους εαυτούς τους ως γυναίκες, οι σύντροφοί τους είναι ετεροφυλόφιλοι άνδρες, και θεωρούν πως είναι κρίμα να συμβιβαστούν με μια σχέση με γκέι άνδρα, αν όχι έστω bisexual. Διαχωρίζουν την ταυτότητα fa'afafine από την γκέι ταυτότητα, και το να συνάψουν σχέση με άλλο fa'afafine άτομο θεωρείται περίεργο και δεν συμβαίνει συχνά. Κοινωνικά, είναι συχνό και όχι τόσο κατακριτέο φαινόμενο οι νέοι άντρες της Σαμόα να έχουν σεξουαλική επαφή με άλλους άντρες ή fa'afafine, από τη στιγμή που δεν χρειάζεται να φροντίσουν το σύντροφό τους μετά, στα πλαίσια μιας πιο σοβαρής σχέσης. Ταυτόχρονα, οι άντρες σύντροφοί τους συχνά εκμεταλλεύονται τη σχέση τους για την απόλαυση ή τα χρήματα, και εν τέλει μπορεί να φύγουν για να παντρευτούν κάποια γυναίκα και να ξεκινήσουν οικογένεια. Πιθανά αυτό συμβαίνει

¹²⁵ Teake. "Conditional Acceptance: Asserting Fa'afafine Claims to Legitimacy in Samoan Society." Harvard University, Independent Study Project (ISP) Collection. 923. Φθινόπωρο 2010, σελ. 11, 15.

¹²⁶ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).
<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹²⁷ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).
<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

και λόγω της στάσης της κοινωνίας της Σαμόα για τους γάμους που δεν είναι ετεροφυλόφιλοι. Ο νόμος του 2013 της Σαμόα καθιστά παράνομες τις ομοφυλοφιλικές σχέσεις. Οι fa'afafine, νομικά, δεν μπορούν να παντρευτούν. Παρότι υπάρχει το σύμφωνο συμβίωσης στην Αρία, στα περισσότερα χωριά απαγορεύεται. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου, αν ένα μέλος της οικογένειας είναι ομοφυλόφιλο, εξορίζεται όλη η οικογένεια από το χωριό. Σταδιακά, αρχίζει να αναπτύσσεται μια επαναστατική στάση προς την ομοφοβία, ειδικά από fa'afafine που ζουν στην πόλη, παρότι, μερικές φορές, υπάρχει μια επιφυλακτικότητα στο να εκφράσουν πλήρως την ταυτότητα της σεξουαλικότητας και φύλου τους. Άλλα fa'afafine άτομα προτιμούν να μην αμφισβητούν την παράδοση και τους νόμους, κρατώντας χαμηλό προφίλ. Το ίδιο κάνει και ο Οργανισμός Fa'afafine της Σαμόα, μιλώντας όποτε μπορούν για να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους, αλλά διδάσκουν να μην προκαλούν.^{128, 129, 130}

Στον εργασιακό τομέα, συχνό fa'afafine επάγγελμα είναι η οικιακή εργασία και φροντίδα ορφανών παιδιών ή παιδιών που δεν μπορεί να φροντίσει η κοινότητα. Θεωρούνται καλοί γονείς από την κοινωνία, και συχνά, ειδικά στις περιοχές της υπαίθρου, απαιτείται να αναλάβουν την φροντίδα παιδιών. Κάποιες βιβλιογραφικές πηγές ωραιοποιούν το ρόλο της μητρότητας στα fa'afafine άτομα, ενώ στην πραγματικότητα πολλά μετακομίζουν σε αστικές περιοχές για να αποφύγουν αυτόν τον ρόλο. Το φαινόμενο να έχουν μόνο-γονεϊκή οικογένεια οι fa'afafine είναι συχνό. Όσον αφορά την οικιακή εργασία, το περιβάλλον είναι απαιτητικό, καθώς θεωρείται πως πρέπει να κάνουν τις δουλειές που κάνει η γυναίκα, αλλά καλύτερα από εκείνες. Στον εργασιακό τομέα γενικότερα, ανεξαρτήτως αστικής ή επαρχιακής περιοχής, και ανεξαρτήτως επαγγέλματος, οι fa'afafine τις περισσότερες φορές δεν τραβούν προσοχή. Αυτό συμβαίνει κυρίως γιατί το ευρύ κοινό κάνει την δυσaráσκειά του φανερή πολύ εύκολα, και τα fa'afafine άτομα θα πρέπει να δεχθούν τις κοινωνικές συνέπειες αν κάνουν αλλιώς.^{131, 132}

Οι fa'afafine αντιμετωπίζουν συχνά τη βία, όντας σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία που διέπεται από την έμφυλη ανισότητα. Γυναίκες και fa'afafine βιώνουν διακρίσεις και καταπίεση. Έχουν συνηθίσει την επικινδυνότητα και κυκλοφορούν συχνά σε ομάδες, προφυλάσσοντας η μία την άλλη και προσπαθώντας να αποφύγουν τις συγκρούσεις. Τα κοντινά τους άτομα τις συμβουλεύουν να μένουν κοντά στο οικογενειακό περιβάλλον για να προστατευτούν, κι άρα ο κοινωνικός αποκλεισμός

¹²⁸ Teake. "Conditional Acceptance: Asserting Fa'afafine Claims to Legitimacy in Samoan Society." Harvard University, Independent Study Project (ISP) Collection. 923. Φθινόπωρο 2010, σελ. 16-19.

¹²⁹ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹³⁰ Robert Carney. "The Health Needs of the Fa'afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology." Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 39.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

¹³¹ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹³² Robert Carney. "The Health Needs of the Fa'afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology." Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 39-41.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

είναι ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα. Επιπλέον πρόβλημα αποτελεί και η έλλειψη αναγνώρισης της ταυτότητας και των αναγκών τους από το κράτος.¹³³

Στο σχολείο, υπάρχει μεγάλη έλλειψη πληροφόρησης στα σχολεία για τη σεξουαλική αγωγή. Επιπροσθέτως, οι fa'afafine δεν επιτρέπεται να εκφράζουν την ταυτότητά τους, και υπάρχει η απαίτηση να καθαρίζουν και να κάνουν δουλειές στον χώρο του σχολείου.¹³⁴

Στον τομέα υγείας υπάρχουν ελλείψεις γνώσεις για τα fa'afafine άτομα, τα οποία συχνά κατηγοριοποιούνται από τους ειδικούς ως άνδρες στο φύλο, και δεν μπορεί έτσι να διεξαχθεί κατάλληλη έρευνα για τις ανάγκες τους. Ταυτόχρονα, η χρήση προφυλακτικών γίνεται σε μικρά ποσοστά, κυρίως λόγω του στίγματος που υπάρχει κοινωνικά για τη σεξουαλική επαφή. Όσον αφορά τη θεραπεία για οποιοδήποτε ζήτημα και κυρίως σεξουαλικής υγείας, γυναίκες και fa'afafine αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην πρόσβαση θεραπείας, καθώς συχνά πρέπει να ζητήσουν χρήματα από "την κεφαλή" της οικογένειας (matai). Ο matai είναι ο μεγαλύτερος σε ηλικία άντρας της οικογένειας, ο οποίος ελέγχει τον κοινό οικογενειακό λογαριασμό τραπέζης, και μπορεί να μην διαθέσει χρήματα για τη θεραπεία ενός θέματος που διέπεται από στίγμα.¹³⁵

Ένας τρόπος που τα fa'afafine άτομα προσπαθούν να αλλάξουν τις κοινωνικές ανισότητες είναι μέσω των διαγωνισμών ομορφιάς και παρόμοιων εκδηλώσεων που προβάλλονται. Αυτό γίνεται με έναν τρόπο που συνδυάζει την παράδοση της Σαμόα με την έκφραση της Δύσης. Παρότι οι fa'afafine διαχωρίζουν τους εαυτούς τους από τις δυτικές drag queens, αυτός ο συνδυασμός πολιτισμών είναι φανερός στους drag διαγωνισμούς ομορφιάς στη Σαμόα, με δυτικού τύπου lip sync shows και πασαρέλες μόδας. Η εκδήλωση προβάλλεται στην τηλεόραση και το νικητήριο χωριό είναι πολύ περήφανο για την πρωτιά, παρότι, στα πλαίσια της καθημερινότητας, γίνονται συχνά επικριτικά σχόλια προς τα fa'afafine άτομα. Τα έσοδα των διαγωνισμών δίνονται σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, κάτι που είναι σύμφωνο και σεβαστό από την κουλτούρα της Σαμόα. Σε παρόμοιο κλίμα υπάρχει, επίσης, και το ετήσιο Pasifika festival, στο οποίο οι fa'afafine συμμετέχουν με άρμα, και που είναι άκρως δημοφιλές και προσελκύει πολλούς τουρίστες. Σε συνδυασμό με αυτά, οι fa'afafine είναι συχνά ενεργές σε θέματα πίστης και πηγαίνουν στην εκκλησία. Συμμετέχουν επίσης στα έθιμα και στις παραδοσιακές γιορτές.^{136, 137}

¹³³ Robert Carney. "The Health Needs of the Fa'afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology." Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 40.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

¹³⁴ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹³⁵ Robert Carney. "The Health Needs of the Fa'afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology." Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 40-41.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

¹³⁶ Robert Carney. "The Health Needs of the Fa'afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology." Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 39.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

¹³⁷ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

Η fa'afafine ταυτότητα άλλαξε και επηρεάστηκε με τα χρόνια, μένοντας ταυτόχρονα κάτι διαφορετικό από την αντίληψη της Δύσης για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, κάτι που ορίζεται μόνο στα πλαίσια της Σαμόα.¹³⁸

1.1.6. Waria

Οι Waria της Ινδονησίας είναι άτομα που διαχωρίζουν το ανδρικό τους σώμα και την έμφυλη αίσθηση του εαυτού, όπως λέγεται, της γυναικείας τους καρδιάς ή ψυχής. Επιλέγουν να φορούν γυναικεία ένδυση και έχουν γυναικεία συμπεριφορά. Η λέξη Waria προέρχεται από το wanita, γυναίκα, και το pria, άντρας. Η λέξη δημιουργήθηκε προσφάτως, κι είναι αυτή που χρησιμοποιείται περισσότερο και είναι πιο ευγενική. Υπάρχουν κι άλλες λέξεις της ίδιας σημασίας, τόσο στην ευρύτερη γλώσσα, όσο και σε τοπικές διαλέκτους (banci, bencong, wadam, walsu, calabai, και άλλες). Στην παράδοση της Ινδονησίας εμφανίζονται στις παραστατικές και πολεμικές τέχνες και στις σαμανιστικές τελετουργίες (perdukanan).^{139, 140, 141}

Ιστορικά, υπάρχουν αναφορές παραδόσεων και τελετουργικών του Αρχιπελάγους, που μιλούν για των συνδυασμό αρρενωπών και θηλυκών χαρακτηριστικών. Προφορικές αναφορές για παραπάνω από δύο φύλα εμφανίζονται ήδη από τον 9^ο μέχρι και τον 14^ο αιώνα. Τον 15^ο αιώνα ξεκίνησαν οι γραπτές καταγραφές που ανέφεραν τους ιερείς της βασιλικής αυλής bissu, με ανδρόγυνη εμφάνιση και τρόπους. Χρησιμοποιούσαν την, όπως καταγράφεται, δύναμη του συνδυασμού ανδρός και γυναικός για να κατατροπώσουν τους αντιπάλους τους, έχοντας ηγετικούς ρόλους. Οι bissu είχαν σημαντική επιρροή στον βασιλιά, όπως αναφέρεται σε καταγραφές εκείνης της εποχής από ταξιδιώτες.^{142, 143}

Στον 20^ο αιώνα, μετά τον Β'ΠΠ, η Ινδονησία έγινε ανεξάρτητη. Οι Waria έγιναν κοινότητα στα τέλη της δεκαετίας του 1960, δημιουργώντας την κοινότητα HIWAD (Association of Jakarta's Waria), που υποστηρίχθηκε από τον τότε πρόεδρο του έθνους. Κοινότητες δημιουργήθηκαν και σε άλλες πόλεις, λειτουργώντας ως ασφαλή μέρη, βοηθώντας τα Waria άτομα να έχουν καλή ζωή και καλή σχέση με την κοινωνία – παρότι η καθιερωμένη τάξη των πραγμάτων τότε ήταν η ετεροκανονικότητα και η καταπίεση πρακτικών εκτός της αναπαραγωγής για τους πολίτες. Τα χρόνια εκείνα, η lgbtq κοινότητα έζησε καλές και κακές στιγμές. Δύο τρανταχτά παραδείγματα, το 1950 και 1960 αντίστοιχα, οι Waria πρώτα στοχοποιήθηκαν από μια θρησκευτική ομάδα, κι έπειτα διώχθηκαν

¹³⁸ Johanna Schmidt. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).

<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>

¹³⁹ Sharyn Graham-Davies. *Global Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer (LGBTQ) History: Waria*. (Charles Scribner's Sons, Ιανουάριος 2019), σελ. 1717.

¹⁴⁰ Mark Koenig και Erman Rahman και Bryony Lau και Bambang Ertanto Cahyo Dewa και Debra Ladner. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. (The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018), Σελ. 2.

¹⁴¹ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 91.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁴² Sharyn Graham-Davies. *Global Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer (LGBTQ) History: Waria*. (Charles Scribner's Sons, Ιανουάριος 2019), σελ. 1717.

¹⁴³ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 92.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

ως εθνική απειλή. Από το 1966 παρά τις αντιξοότητες, βοηθήθηκαν λίγο από την κυβέρνηση. Η ομοφυλοφιλία δεν υποστηριζόταν, αλλά συχνά δεν διώκονταν αν δεν εκφράζονταν δημόσια. Ταυτόχρονα, οι Waria αναγνωρίζονταν κοινωνικά. Είχαν συχνά δουλεία ως επαγγελματίες στην οργάνωση εκδηλώσεων και στον τομέα αισθητικής. Συμμετείχαν σε κυβερνητικά προγράμματα και πολιτικά πάρτι, σε οργανισμούς των γυναικών και της κοινότητας, σε τοπικά πρωταθλήματα volley. Στις σειρές της τηλεόρασης υπήρχαν πολύ συχνά Waria χαρακτήρες, κι η αργκό τους ενσωματώθηκε στην ευρύτερη αργκό της χώρας. Τη δεκαετία του 1990 οι οργανώσεις Waria έγιναν ακόμη πιο ενεργές λόγω της κρίσης του HIV/AIDS.^{144, 145, 146}

Το 1998, η Ινδονησία άλλαξε από απολυταρχικό καθεστώς σε δημοκρατία. Αυτό έφερε πολλές ελευθερίες και προοδευτικούς νόμους. Ταυτόχρονα, όμως, επέτρεψε και σε ομάδες με μη-φιλελεύθερες απόψεις να εμφανιστούν, ομάδες που παλιότερα, λόγω του καθεστώτος, έμεναν κρυμμένες. Ήρθαν σε σύγκρουση με την lgbtq κοινότητα και προώθησαν ομοφοβικούς και τρανσφοβικούς νόμους, εξισώνοντας την ομοφυλοφιλία με την πορνεία και την πορνογραφία, και καθιστώντας τα όλα παράνομα. Έγινε συνήθης ο εκφοβισμός και η βία προς Waria και lgbtq άτομα και εκδηλώσεις που οργάνωναν.^{147, 148, 149}

Το 2014 βγήκε νόμος στην περιοχή της Yogyakarta, που απαγορεύει την επαιτεία και τους άστεγους. Πέραν του ότι δεν υπάρχει σεβασμός για τους ανθρώπους γενικά, ο νόμος επηρεάζει και άτομα Waria, περιθωριοποιώντας τα ακόμη περισσότερο. Συχνή είναι η πρακτική των Waria 'pengamen', κατά την οποία τριγυρίζουν σε καφέ και εστιατόρια τραγουδώντας και παίζοντας μουσική. Αυτό τους εξασφαλίζει κάποια χρήματα, και για πολλά άτομα, ιδιαίτερα μεγαλύτερης ηλικίας, είναι η μόνη πηγή εσόδων. Με τον νέο νόμο, όταν οι αρχές συλλαμβάνουν Waria, τις στέλνουν σε ειδικές βάσεις αξιολόγησης, στις οποίες υπάρχουν ασθένειες και δεν είναι ασφαλείς.¹⁵⁰

Μια ενδιαφέρουσα δήλωση που έκανε το 2016 ο Zulkifli Hasan, Πρόεδρος της Συμβουλευτικής των Ανθρώπων της Βουλής (People's Consultative Assembly), ήταν πως το lgbtq κίνημα πρέπει να περιοριστεί, αλλά τα lgbtq άτομα, ως πολίτες, πρέπει να προστατευθούν. Η δήλωση αυτή έγινε με αφορμή την κινητικότητα των Waria και γενικότερα της lgbtq κοινότητας πάνω σε

¹⁴⁴ Sharyn Graham-Davies. *Global Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer (LGBTQ) History: Waria*. (Charles Scribner's Sons, Ιανουάριος 2019), σελ. 1718.

¹⁴⁵ Mark Koenig και Erman Rahman και Bryony Lau και Bambang Ertanto Cahyo Dewa και Debra Ladner. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. (The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018), Σελ. 2.

¹⁴⁶ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 92.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁴⁷ Sharyn Graham-Davies. *Global Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer (LGBTQ) History: Waria*. (Charles Scribner's Sons, Ιανουάριος 2019), σελ. 1718.

¹⁴⁸ Mark Koenig και Erman Rahman και Bryony Lau και Bambang Ertanto Cahyo Dewa και Debra Ladner. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. (The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018), Σελ. 2.

¹⁴⁹ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 92.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁵⁰ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 92.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

κρατικά θέματα. Αυτό υποδεικνύει πως τα άτομα είναι ανεκτά όταν υπακούουν την ετεροκανονικότητα και τους νόμους, αλλά όταν ζητούν δικαιώματα και ελευθερίες, αυτά πρέπει να τους απαγορεύονται. Τα Waria άτομα εξοστρακίζονται και απειλούνται, φτάνοντας σε κάποιες περιπτώσεις στο σημείο να αποκρύπτουν την ταυτότητά τους για να θεωρούνται άντρες από τον κόσμο.^{151, 152}

Το ίδιο εξοστρακισμό βιώνουν και από τις οικογένειές τους. Είναι συχνό φαινόμενο να φύγουν από μικρά μέρη και χωριά, μακριά από την οικογένεια που δεν τους αποδέχεται. Πηγαίνουν σε μεγαλύτερες πόλεις της Ινδονησίας, και σπανιότερα στο εξωτερικό, όπου υπάρχει η ανωνυμία κι όπου μπορούν να βγάλουν χρήματα και να εξελιχθούν. Σε άλλες χώρες τους είναι και πιο εύκολο να έχουν ρομαντικές σχέσεις χωρίς να φοβούνται. 'Keliling-keliling' λέγεται στην Ινδονησία η ζωή της συνεχούς μετακίνησης για την εύρεση χρημάτων, εμπειριών και ευκαιριών για να αλλάξουν τα άτομα την ζωή τους. Άλλος ένας λόγος μετακίνησης είναι συχνά οι πράξεις βίας που δέχονται, για να αναζητήσουν ασφάλεια αλλού.^{153, 154}

Παρότι οι καταστάσεις δεν είναι πάντοτε ευνοϊκές, αναγνωρίζονται ως κοινωνική ομάδα. Πολύ συχνά επαγγέλματα είναι στον τομέα της αισθητικής, και ακόμη περισσότερο στο κομμωτήριο, και στον τομέα του σεξ.^{155, 156}

Πολλά Waria άτομα, συχνά μεγαλύτερης ηλικίας, έχουν δικά τους κομμωτήρια, ενώ μικρότερης ηλικίας Waria, που δε γνωρίζουν ακόμη καλά την πόλη, δουλεύουν σε αυτά τα κομμωτήρια κάτω από την προστασία τους. Εκτός από την προσπάθεια να βγάλουν τα προς το ζην και να ανήκουν σε μια ομάδα, ένας άλλος λόγος που δουλεύουν σε κομμωτήρια είναι για να νιώσουν και να δείξουν ότι προσφέρουν στην κοινωνία. Η διαδικασία της περιποίησης ανθρώπων θεωρείται ταλέντο των Waria, κάτι που μόνο αυτά τα άτομα ξέρουν να κάνουν τόσο καλά στην κοινωνία της Ινδονησίας, και υπάρχει ζήτηση. Μια αρκετά συνήθης καθημερινότητα είναι η δουλειά σε κομμωτήριο τη μέρα, κι έπειτα προετοιμασία για την νυχτερινή διασκέδαση. Η γυναικεία ένδυση συχνά είναι το πιο σημαντικό στοιχείο της έκφρασης του εαυτού. Ωστόσο, πολλά άτομα Waria δεν ντύνονται έτσι κατά τη διάρκεια της μέρας, μαζί με την οικογένειά τους ή στις δουλειές τους, όπου κρατούν την ανδρική ταυτότητα. Ντύνονται μόνο σε κάποιες περιπτώσεις κατά τη νυχτερινή διασκέδαση. Πέρα από

¹⁵¹ Sharyn Graham-Davies. *Global Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer (LGBTQ) History: Waria*. (Charles Scribner's Sons, Ιανουάριος 2019), σελ. 1719

¹⁵² Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 92.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁵³ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 91, 95, 97.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁵⁴ Mark Koenig και Erman Rahman και Bryony Lau και Bambang Ertanto Cahyo Dewa και Debra Ladner. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. (The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018), Σελ. 3.

¹⁵⁵ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 91.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁵⁶ Mark Koenig και Erman Rahman και Bryony Lau και Bambang Ertanto Cahyo Dewa και Debra Ladner. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. (The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018), Σελ. 3

την δουλειά, λοιπόν, τα κομμωτήρια λειτουργούν κι ως έναν ασφαλή τόπο όπου τα Waria άτομα εξερευνούν την ταυτότητά τους, περνούν καλά και νιώθουν μέλος μια κοινότητας.¹⁵⁷

Η εργασία στον τομέα του σεξ συχνά γίνεται αναγκαία για την επιβίωση στους δρόμους των μεγαλουπόλεων. Επιθεωρήσεις γίνονται ανά λίγους μήνες, και αν συλληφθούν, οι Waria πρέπει να περάσουν τη νύχτα στο κρατητήριο και να πληρώσουν χρηματική ποινή την επομένη. Στο κρατητήριο δεν είναι ασφαλείς, όπως υποδεικνύουν πολλές καταγραφές βίας και βιασμού. Η εργασία στον τομέα του σεξ είναι επικίνδυνη και πολλά Waria άτομα δήλωσαν τα χρήματα ως μοναδικό λόγο που το έκαναν. Το επάγγελμα είναι ακόμη δυσκολότερο για μεγαλύτερης ηλικίας Waria άτομα. Τόσο αυτό, όσο και η μετακίνηση, είναι κάτι πιο εύκολο και επιθυμητό σε μικρότερες ηλικίες, κατά τις οποίες θεωρούν τους εαυτούς τους πιο 'παραγωγικούς', 'νέους' και 'όμορφους'.¹⁵⁸

Παρότι η δουλειά αυτή είναι αναγκαία λύση για την επιβίωση, συχνά υπάρχει και η πιο ευχάριστη πλευρά της νυχτερινής ζωής σε αυτά τα μέρη, κατά την οποία Waria κοινωνικοποιούνται, εκφράζουν την ταυτότητά τους και τις επιθυμίες τους. Waria με άλλες δουλειές την ημέρα, ετοιμάζονται και ντύνονται για να βγουν και να περάσουν καλά. Το σεξ συμπεριλαμβάνεται, αλλά είναι απόφαση των Waria. Αποτελεί τόσο δουλειά, όσο και έκφραση του εαυτού και επιθυμία για συναισθηματική επαφή.¹⁵⁹

Η φράση 'dunia Waria' μεταφράζεται ως 'ο κόσμος των Waria'. Συμπεριλαμβάνει τις παραδόσεις της κοινότητας, τους τρόπους επικοινωνίας, ένδυσης και αισθητικής, τις στρατηγικές υποστήριξης, την ηθική και τα μέρη που σχετίζονται με Waria. Βοηθά ιδιαίτερα τα νέα Waria άτομα να αποδεχτούν την ταυτότητά τους, να εκφραστούν και να νιώθουν ότι ανήκουν. Εκεί μαθαίνουν πως να φροντίσουν τον εαυτό τους και να είναι ασφαλείς. Είναι ένας δικός τους κόσμος, συχνά και μια στρατηγική επιβίωσης, ενάντιας της κοινωνικής διάκρισης και της επικρατούσας ετεροκανονικότητας.¹⁶⁰

Οι Waria ελκύονται από άντρες. Στις περισσότερες περιπτώσεις τονίζουν τη διαφορά άναμεσα τους και στους ομοφυλόφιλους, καθώς οι Waria αναζητούν ετεροφυλόφιλους άντρες. Διαχωρίζουν τον εαυτό τους και από την lgbtq κοινότητα, προτιμώντας να τονίζουν την σύνδεση τους με την παράδοση της Ινδονησίας. Αυτό συμβαίνει γιατί η κοινωνία θεωρεί την lgbtq κοινότητα ως μια ομάδα με ξένες αξίες και έθιμα. Παρότι προσπαθούν να διαχωρίσουν τους εαυτούς τους, οι ομοφοβικοί και

¹⁵⁷ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 94, 98, 99.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁵⁸ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 97, 100-101.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁵⁹ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 101, 103.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁶⁰ Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 93, 95, 103-104.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

τρανσφοβικοί νόμοι συνήθως δεν διαχωρίζουν ανάμεσα στα μέλη της lgbtq ή Waria κοινότητας.¹⁶¹,
162

Όσον αφορά άλλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, τα Waria άτομα έχουν περιορισμένες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, στην εργασία, και ελάχιστη κοινωνική αποδοχή. Το δικαίωμά τους για εργασία δεν προστατεύεται νομικά. Υπάρχουν πολλά στερεότυπα που αναγκάζονται να αντιμετωπίσουν τα Waria άτομα, σχετικά με την εργασία κάποιων στον τομέα του σεξ και με το HIV/AIDS. Στον τομέα της υγείας, το ποσοστό HIV είναι υψηλό, ενώ οι υγειονομικοί τους φέρονται αδιάφορα ή με άγνοια. Στο σχολείο και στο οικογενειακό περιβάλλον δέχονται κακομεταχείριση. Η σύγκρουση με το οικογενειακό περιβάλλον συνεπάγεται με την απόκλιση πρόσβασης στις οικογενειακές κάρτες και στις προσωπικές ταυτότητες (KK, KTP cards) που απαιτούνται στις κρατικές υπηρεσίες. Οι κάρτες αυτές έχουν μόνο δύο επιλογές φύλου, άρρεν και θήλυ.¹⁶³

1.1.7. Mahu

Οι Mahu της Χαβάης, πολιτείας των ΗΠΑ, είναι μια ταυτότητα που συνδυάζει διάφορα στοιχεία της αρσενικής και θηλυκής ταυτότητας. Τα Mahu άτομα δεν ταυτίζονται απαραίτητα με τον όρο transgender, και δεν θέλουν οπωσδήποτε να αλλάξουν από ένα φύλο σε άλλο. Σαν όρος, τη σημερινή εποχή, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για να περιγράψει transgender άτομα, non-conforming άτομα, gay άνδρες ή άτομα ανεξαρτήτου φύλου, που συνάπτουν σχέσεις με άτομα του ίδιου φύλου. Κάποιες φορές, όμως, ο όρος χρησιμοποιείται και ως προσβολή προς την lgbtq κοινότητα. Για τον λόγο αυτό, κάποια άτομα προτιμούν τον όρο Mahuwahine. Η ίδια λέξη χρησιμοποιείται και στην Ταϊτή και στους νήσους Μαρκέζας, και το πολιτισμικό φαινόμενο των Mahu παρατηρείται σε όλη την Πολυνησία με διαφορετικά ονόματα. Παρότι η Χαβάη είναι από τις πιο φιλελεύθερες πολιτείες των ΗΠΑ όσον αφορά το φύλο και τη σεξουαλικότητα, υπάρχουν ακόμα ίχνη του στίγματος που δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια της αποικιοκρατίας.^{164, 165, 166}

Παραδοσιακά, τα Mahu άτομα έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην κουλτούρα και τις παραδοσιακές τελετές. Πνευματικοί και πολιτισμικοί αρχηγοί, ασκούσαν επαγγέλματα όπου θεράπευαν, παρείχαν φροντίδα και δίδασκαν. Φρόντιζαν για τη διατήρηση της πολιτισμικής γνώσης από γενιά σε γενιά,

¹⁶¹ Mark Koenig και Erman Rahman και Bryony Lau και Bambang Ertanto Cahyo Dewa και Debra Ladner. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. (The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018), Σελ. 2.

¹⁶² Terje Toomistu. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 91.

<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>

¹⁶³ Mark Koenig και Erman Rahman και Bryony Lau και Bambang Ertanto Cahyo Dewa και Debra Ladner. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. (The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018), Σελ. 3.

¹⁶⁴ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 7.

¹⁶⁵ Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 52, 54.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

¹⁶⁶ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ. 15-16.

όπως ο χορός hula, οι προσευχές rule και oli. Μύθοι εμπεριέχουν κεντρικά πρόσωπα που ήταν έτερου φύλου.^{167 168, 169, 170}

Πριν την αποικιοκρατία, ποικίλες εκφάνσεις φύλου και σεξουαλικότητας ήταν ευρέως αποδεκτές και καταγεγραμμένες. Δεν υπήρχε το στίγμα και η ντροπή που επικράτησε αργότερα, αλλά αντιμετωπιζόνταν με σεβασμό. Οι σεξουαλικές πρακτικές των kanaka maolis (γηγενείς της Χαβάη) ήταν ρευστές, και δεν υπήρχε η έννοια της σεξουαλικότητας σαν τίτλος που καθόριζε το εκάστοτε άτομο. Δεν υπήρχε ντροπή γύρω από το σεξ, συζητούνταν και διδάσκονταν ανοικτά. Στην κουλτούρα τους, υπήρχαν οι aikane σχέσεις, μεταξύ δυο ατόμων ίδιου φύλου. Συχνά αυτές οι σχέσεις συνυπήρχαν συνδυαστικά με ετεροφυλόφιλες σχέσεις και τη δημιουργία απογόνων. Η πρακτική αυτή συνέβαινε και πριν από μια μάχη, μεταξύ αρχηγών και στρατιωτών, ως ένδειξη της αφοσίωσής τους.¹⁷¹ Υπήρχαν, επιπλέον, και πολυσυντροφικές σχέσεις, που ονομάζονταν runalua: συναινετικές σχέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων. Στην περίπτωση εγκυμοσύνης, όλοι οι συμμετέχοντες ήταν γονείς.^{172, 173, 174}

Από το 1778, οι πρώτοι λευκοί ταξιδιώτες και «εξερευνητές» που κατέφθασαν στο νησί χρησιμοποίησαν τα ανεπτυγμένα τεχνολογικά μέσα τους για να εκφοβίσουν τους kanaka. Οι Δυτικοί της εποχής έφεραν μαζί τους σοβαρές αρρώστιες και τον θεσμό της πορνείας, άλλαξαν το περιβάλλον, τη θρησκεία, την ιατρική, τους νόμους και τη διοίκηση. Οι kanaka υπέφεραν συλλογικά, κατέφυγαν στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά, και οι επιπτώσεις του τραύματος αυτού (post-traumatic stress disorder) πέρασε και στις επόμενες γενιές (intergenerational trauma).¹⁷⁵

Οι πρώτοι Αμερικάνοι ιεροκήρυκες που έφτασαν στη Χαβάη με σκοπό να διώξουν τους γηγενείς από τον τόπο τους και να εγκατασταθούν εκείνοι, ήταν το 1820. Έφεραν μαζί τους τον Προτεσταντισμό και τις ιδεολογίες τους και τον επέβαλαν στους kanaka. Η ρευστή σεξουαλικότητα

¹⁶⁷ Μύθοι περιγράφουν το πρώτο άτομο Mahu, που ήταν intersex, και έφερε τις μαγικές Pohaku πέτρες. Μαζί με αυτό, μετέφερε τη γνώση της θεραπείας, της τέχνης και της προσευχής. Ένας άλλος μύθος μιλά για το intersex παιδί μιας βασίλισσας που πιστεύονταν στείρα, το Kauhoianuiamahu, το οποίο αργότερα έγινε το μοΐ (βασιλικός τίτλος) των Maui.

¹⁶⁸ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 7.

¹⁶⁹ Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 54-55.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

¹⁷⁰ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ. 15-16.

¹⁷¹ Με την επαφή με ιεραπόστολους, η έκφραση και οι σχέσεις τους κατακρίθηκαν, και σταδιακά έχασαν την ορατότητα που είχαν κοινωνικά. Σαν έννοια, η λέξη aikane έχασε την σεξουαλική χροιά της κι απέκτησε την πιο αθώα σημασία «φίλος».

Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 57, 59.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

¹⁷² LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 7.

¹⁷³ Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 57, 59.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

¹⁷⁴ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ 16-17.

¹⁷⁵ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ 30-33, 60.

και η έννοια του φύλου των kanaka επηρεάστηκε εξαιρετικά από τις Δυτικές ιδέες. Οι Αμερικάνοι σύστησαν το δυαδικό σύστημα φύλων, την κουλτούρα που υπαγορεύει πως πρέπει να εκφράζεται η θηλυκότητα κι η αρρενωπότητα και τι είναι πρόπον, τους έμφυλους ρόλους και θέσεις. Η μορφή της οικογένειας άλλαξε, πια επρόκειτο αυστηρά για τη μονογαμική σχέση ενός άντρα με μια γυναίκα, τη σεξουαλική επαφή για την αναπαραγωγή, και τη φροντίδα των παιδιών. Οι Maahu, ενώ πριν ανήκαν στην κοινωνία χωρίς πρόβλημα, μετά την αποικιοκρατία και τους έμφυλους κανόνες δεν είχαν χώρο να υπάρξουν και περιθωριοποιήθηκαν.¹⁷⁶

Λίγο αργότερα, το 1830, υιοθετήθηκαν οι Δυτικοί νόμοι, και μαζί τους οι Χριστιανικές πεποιθήσεις. Θεσμοθετήθηκε η έννοια του γάμου σύμφωνα με τα τότε Δυτικά δεδομένα, και οι aikane πρακτικές έγιναν παράνομες. Ο έλεγχος της σεξουαλικότητας ήταν ένας τρόπος των κυβερνητών να αλλάξουν την Χαβάη σε ένα πιο «πολιτισμένο» έθνος. Κοινωνικά, οι ομόφυλες ερωτικές πράξεις δεν ήταν αφύσικες, κι αυτή η απαγόρευση δεν υπήρχε σαν έννοια στη χαβανέζικη γλώσσα, έτσι ήταν κάτι τελείως ξένο για τους kanaka. Τα MME καταδίκασαν ιστορικές φιγούρες που ήταν γνωστές για τις ομόφυλες σχέσεις που έκαναν και τις προτιμήσεις τους, κατηγορώντας τες για όλες τις αναταραχές που συνέβησαν στη Χαβάη. Γεννήθηκαν στερεότυπα που συνέδεσαν τα Maahu άτομα, λόγω της έκφρασης φύλου τους, με την ομοφυλοφυλία, και δημιουργήθηκε έντονη κοινωνική κριτική και στίγμα. Το φύλο και η σεξουαλικότητα που υπήρχε στην κουλτούρα των kanaka άλλαξε μορφή ριζικά.^{177, 178}

Ένα μεγάλο κίνημα αντίστασης στην ενσωμάτωση των Δυτικών ιδεολογιών δημιουργήθηκε το 1874 από τον βασιλιά David Kalākaua. Επανάφερε τον πολιτισμό των kanaka, έδωσε έμφαση στη γενεαλογία και την παραδοσιακή γνώση, τη λογοτεχνία, τις τελετουργίες, τη μουσική και τον χορό. Επαναδημιούργησε την αίσθηση ταυτότητας των kanaka που χάθηκε λόγω της αποικιοκρατίας. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που επανήλθε ήταν η γνώση της Χαβανέζικης κοσμολογίας, που με τη σειρά του επαναδιατύπωσε την έννοια του φύλου, όπως υπήρχε παλαιότερα στην κουλτούρα των kanaka.^{179, 180}

Το 1970, οι kanaka maoli εμπνεύστηκαν από και βοήθησαν το Δεύτερο Πολιτισμικό Επαναστατικό Κίνημα (Second Cultural Renaissance Movement) που συνέβαινε στις ΗΠΑ. Χάρη σε αυτό, οι kanaka αμφισβήτησαν τις Δυτικές ιδεολογίες ως τη μόνη επιλογή. Εξερεύνησαν καλύτερα την Χαβανέζικη ταυτότητά τους και την πολιτισμική κληρονομιά τους. Η κατανόηση της κουλτούρας άλλαξε και τους έμφυλους ρόλους, τις απόψεις πάνω στη σεξουαλικότητα και στα φύλα, τις aikane

¹⁷⁶ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ 13, 19, 34-35.

¹⁷⁷ Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 58, 60.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

¹⁷⁸ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ 36.

¹⁷⁹ Η κοσμολογία περιγράφει ισορροπημένα ζεύγη υπεύθυνα για την δημιουργία του κόσμου: ήλιος-σελήνη, γη-ουράνια, αστέρια-λάσπη, αρσενικό-θηλυκό. Γυναικεία και αντρική ενέργεια χρειάστηκε ισόποσα για να γίνει η δημιουργία, κι είναι δυνάμεις που συμπληρώνουν η μια την άλλη, δεν εχθρεύονται. Έπειτα, υπήρχαν μητρική Hina και πατρική Ku φιγούρα, που αντιστοιχίζονταν με θηλυκή και αρσενική ενέργεια. Τα δύο αυτά στοιχεία λέγεται πως συνυπάρχουν αρμονικά στο σώμα κάθε ανθρώπου, απλώς σε διαφορετικούς βαθμούς κάθε φορά. Τα Maahu (αλλά όχι απαραίτητα μόνο τα Maahu) άτομα μπορεί να είναι άνδρες στο σώμα που εκφράζουν έντονη Hina ενέργεια, μπορεί να είναι γυναίκες στο σώμα με έντονη Ku ενέργεια, ή ένα άτομο που ταξιδεύει ρευστά από τη μια ενέργεια στην άλλη.

¹⁸⁰ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ. 38-41, 43-44, 46-47.

πρακτικές και την πολυσυντροφικότητα. Την εποχή εκείνη, επίσης, υπήρξε μεγάλη κινητικότητα και προβολή της lgbtq κοινότητας, που ταυτοχρόνως βοήθησε και τα mahu άτομα να ακουστούν. Ως τότε, αναγκάστηκαν να μην κάνουν την παρουσία τους φανερή ώστε να επιβιώσουν, στιγματισμένα για χρόνια. Η γνώση που υπήρχε για τα Mahu άτομα ήταν από την Δυτική σκοπιά, και μόνο όταν αναδύθηκε η πολιτισμική κληρονομιά τους, κατανοήθηκε ως ταυτότητα.¹⁸¹

Τις τελευταίες δεκαετίες, από το 1960 μέχρι και σήμερα, η νομική αντιμετώπιση των Mahu και των υπόλοιπων μειονοτήτων σεξουαλικότητας και φύλου σταδιακά άλλαξε. Αρχικά, υπήρχαν πολλοί περιορισμοί και καταπίεση, με διακρίσεις και απαγορεύσεις που αφορούσαν την έκφραση φύλου, το σύντροφο ενός ατόμου, τις συνθήκες εργασίας, στέγασης, υγείας, κλπ. Σταδιακά, ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, οι νόμοι διαγράφηκαν και παραχωρήθηκαν πολλά δικαιώματα, όπως ο ομόφυλος γάμος, η αλλαγή φύλου στο πιστοποιητικό γέννησης, η υποστήριξη transgender μαθητών στα σχολεία.^{182, 183}

Παρά τα μεγάλα άλματα που έγιναν για την κατάκτηση δικαιωμάτων ανά τα χρόνια, η lgbtq κοινότητα περνάει αρκετές δυσκολίες. Έρευνα που διεξάγει από την πολιτεία της Χαβάης σε συνεργασία με το CDC με ερωτηθέντες μαθητές λυκείου, φανερώνει τα κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα που περνούν τα lgb και κυρίως transgender παιδιά. Η πολιτεία της Χαβάης και οργανώσεις που ασχολούνται με lgbtq θέματα προσπαθούν να βοηθήσουν τους νέους και τα άτομα της κοινότητας γενικότερα, ώστε να έχουν μια καλύτερη ζωή.^{184, 185}

Ωστόσο, η βοήθεια της πολιτείας, και η αλλαγή που προσπαθεί να φέρει, είναι η μια πλευρά του ζητήματος. Από την άλλη πλευρά, η Αμερικανική κυβέρνηση προσπαθεί μέχρι και σήμερα να παραγκωνιστούν οι γηγενείς με «blood quantum» νόμους, διεκδίκηση γης και αμερικάνικη ιθαγένεια από τη γέννα. Όλοι αυτοί οι τρόποι δυσκολεύουν την διαδικασία δικαιώματος κτήσης γης στους γηγενείς, η οποία παραμένει υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης. Επιπροσθέτως, οι συνθήκες είναι δύσκολες για πολλά lgbtq άτομα, που αναγκάζονται να δουλέψουν στο δρόμο, με εναλλακτική επιλογή, κάποιες φορές, να είναι η εργασία στους τομείς της ψυχαγωγίας και αισθητικής. Ταυτόχρονα, όμως, ο ακτιβισμός βοηθά να καταπολεμηθούν τα προβλήματα διαγραφής της πολιτισμικής και έμφυλης ταυτότητας των kanaka maolis. Στην κοινότητα των Mahu, επίσης, υπάρχουν συχνά ιεραρχίες σαν μια μορφή παράδοσης, όπως το ότι τα Mahu άτομα με περισσότερη πείρα παίζουν τον

¹⁸¹ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ. 52-54, 58, 62-63.

¹⁸² LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 8-11.

¹⁸³ Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 57.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

¹⁸⁴ LK Ching και JR Holmes και T Pham και KK Tomita και EJ Chosy και C Kapua και RR Starr. *Hawai'i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. (Hawai'i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018), σελ. 18-48.

¹⁸⁵ Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 55.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

ρόλο της «βασιλίσσας μητέρας» που καθοδηγεί και βοηθά τα υπόλοιπα μέλη σε στιγμές ανάγκης.^{186,}
187

1.1.8. Bugis

Οι Bugis είναι μία από τις βασικές εθνοτικές ομάδες στο Νότιο Sulawesi της Ινδονησίας. Αναγνωρίζουν πέντε φύλα: calabai', calalai', bissu, γυναίκα (makkunrai) και άνδρας (oroane). Ο καθορισμός του φύλου εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και πρόκειται για πολυδιάστατο ζήτημα. Το σύστημα φύλων των Bugis έχει μια ιεραρχία που μοιάζει, σχηματικά, με μια πυραμίδα: τα τέσσερα φύλα, γυναίκες-άντρες-calabai'-calalai', είναι στη βάση, και οι bissu στην κορυφή. Όλα τα φύλα θεωρούνται σημαντικά και απαραίτητα, και είναι κοινωνικώς αποδεκτά.^{188, 189, 190, 191}

Οι calalai' είναι ανατομικά γυναίκες, που αναλαμβάνουν κοινωνικούς ρόλους σαν εκείνους των ανδρών. Αναλαμβάνουν επαγγέλματα που θεωρούνται ανδρικά κι έχουν τη συμπεριφορά και ένδυση που συχνά εντοπίζεται στους άντρες. Μπορούν να παντρευτούν γυναίκα και να υιοθετήσουν παιδιά. Όντας βιολογικά γυναίκες, δεν μπορούν να θεωρηθούν άντρες. Ούτε όμως θέλουν να αλλάξουν σωματικά για να γίνουν.^{192, 193}

Οι calabai' είναι βιολογικά άνδρες, που έχουν γυναικεία ταυτότητα. Δεν θεωρούν τον εαυτό τους γυναίκες, ούτε θεωρούνται γυναίκες, και δεν θέλουν να αλλάξουν. Συχνά δεν ακολουθούν τους περιορισμούς που επιβάλλει η κοινωνία στις γυναίκες. Αντίθετα με τους calalai', που προσαρμόζονται στον κοινωνικό ρόλο των αντρών, οι calabai' έχουν δημιουργήσει έναν δικό τους ρόλο στην κοινωνία. Πολύ συχνά, οι calabai' σχετίζονται με την οργάνωση γάμων, από τη διακόσμηση και την ενδυμασία, μέχρι το φαγητό και το makeup όλων των παρευρισκόμενων, με πολυάριθμους καλεσμένους κάθε φορά.^{194, 195}

Το πέμπτο φύλο είναι οι bissu, παραδοσιακοί ιερείς/-ες. Οι bissu είναι η ανάμειξη όλων των φύλων. Θεωρούνται υπεράνω οποιαδήποτε ταυτότητας φύλου ή εκτός του φάσματος των φύλων. Κάποια bissu άτομα είναι intersex, έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά από παραπάνω από ένα φύλα.

¹⁸⁶ Aleardo Zanghellini. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 54-55.

<https://doi.org/10.3390/laws2020051>

¹⁸⁷ Kaylilani Minami. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis (Claremont McKenna College, 2017), σελ. 13-14, 63.

¹⁸⁸ Sharyn Graham. "Sulawesi's Fifth Gender." *Inside Indonesia*. Τεύχος 66. (Απρίλιος-Ιούνιος 2001).

<https://www.insideindonesia.org/sulawesis-fifth-gender-2>

¹⁸⁹ Mark Anderson. "Beyond Binary - Five genders of the Bugis". *Akkadium College*. 15 Αυγούστου 2016, <https://learn.akkadium.com/beyond-binary-five-genders-of-the-bugis/>

¹⁹⁰ Sharyn Graham. "It's Like One of Those Puzzles: Conceptualising Gender Among Bugis." *Journal of Gender Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, (Ιούλιος 2004): σελ. 108-109.

<https://doi.org/10.1080/0958923042000217800>

¹⁹¹ Petsy Jessy Ismoyo. "Decolonizing Gender Identities in Indonesia: A Study Of Bissu 'The Trans-Religious Leader' In Bugis People." Indonesian Consortium for Religious Studies, Gadjah Mada University. *Paradigma Jurnal Kajian Budaya*, Τόμος 10, Τεύχος 3, (2020), σελ. 281-283.

¹⁹² Sharyn Graham. "Sulawesi's Fifth Gender." *Inside Indonesia*. Τεύχος 66. (Απρίλιος-Ιούνιος 2001).

<https://www.insideindonesia.org/sulawesis-fifth-gender-2>

¹⁹³ Mark Anderson. "Beyond Binary - Five genders of the Bugis". *Akkadium College*. 15 Αυγούστου 2016, <https://learn.akkadium.com/beyond-binary-five-genders-of-the-bugis/>

¹⁹⁴ Sharyn Graham. "Sulawesi's Fifth Gender." *Inside Indonesia*. Τεύχος 66. (Απρίλιος-Ιούνιος 2001).

<https://www.insideindonesia.org/sulawesis-fifth-gender-2>

¹⁹⁵ Mark Anderson. "Beyond Binary - Five genders of the Bugis". *Akkadium College*. 15 Αυγούστου 2016, <https://learn.akkadium.com/beyond-binary-five-genders-of-the-bugis/>

Ασχέτως της βιολογίας τους ωστόσο, η εμφάνιση τους έχει χαρακτηριστικά συνδυασμού των φύλων ή εκτός αυτών.^{196, 197}

Η κύρια θρησκεία της περιοχής στις μέρες μας είναι το Ισλάμ, που συνυπάρχει με τα παραδοσιακά τελετουργικά, τον σαμανισμό και την κατάληψη από πνεύματα και θεότητες (dewata). Πιστεύουν πως ο Αλλάχ είναι ο ένας και μοναδικός Θεός, που όμως έχει βοηθούς, τα πνεύματα. Οι bissu κρατούν ζωντανά τα συστήματα πίστης που προϋπήρχαν του Ισλάμ. Η ίδια η ταυτότητα φύλου τους θεωρείται πως τους δίνει ειδικές πνευματικές δυνάμεις, που τους επιτρέπουν να συνδέουν τον κόσμο των πνευμάτων με αυτόν των ανθρώπων. Επικοινωνούν με πνεύματα, τα αφήνουν να τους καταλάβουν, κι έτσι μετά μπορούν να δώσουν ευλογίες. Τα καθήκοντα τους είναι να θεραπεύουν τους αρρώστους, να τελούν την ιερουργία του γάμου, και να δίνουν την ευλογία τους στους ανθρώπους της κοινότητας. Αυτή η μοναδική ικανότητα εκτιμάται πολύ στην κοινωνία των Bugis. Πιστεύεται πως κανένα άλλο φύλο δεν είναι αρκετά δυνατό ώστε να καταληφθεί από πνεύματα. Οι bissu είναι συνδυασμός γυναίκας και άντρα, θνητού και θεϊκού. Όποιος δεν μπορεί να ασκήσει τις δυνάμεις του και να καταληφθεί από πνεύματα, δεν θεωρείται αληθινός bissu.^{198, 199}

Ενίοτε, calabai και calalai μπορούν να γίνουν Bissu - ωστόσο, πιο συχνό φαινόμενο είναι να γίνουν οι calabai. Υπάρχουν διάφορα στάδια από τα οποία περνάει ένα άτομο για να γίνει bissu - για να φτάσει στο υψηλότερο επίπεδο, πρέπει να λάβει ευλογίες από τους Θεούς, μετά από τους ανώτατους ιερείς, και τέλος να ορκιστεί στα έθιμα των Bugis, περνώντας από διάφορες δοκιμασίες.²⁰⁰

Οι bissu ήταν αρχηγοί και ιερείς της αρχαίας θρησκείας των Bugis (Attoriolong), πριν το Ισλάμ, η οποία επικρατούσε σε διάφορες περιοχές. Αναφορές σχετικές με την ποικιλομορφία φύλων υπήρξε ήδη στην αρχαία παράδοση και τους μύθους των Bugis, καταγεγραμμένη στο κλασικό βιβλίο I La Galigo, το πιο πολυσέλιδο επικό βιβλίο στον κόσμο. Γραμμένο από τον 13^ο μέχρι τον 15^ο αιώνα, αναφέρει σημαντικά στοιχεία πολιτισμού των Bugis, όπως το θρησκευτικό και οικονομικό σύστημα, τα ιστορικά γεγονότα, τη γεωγραφία, και τα έθιμα, ανάμεσα σε άλλα.²⁰¹

Από το 1600, υπήρξε μια σταδιακή αλλαγή της φιλοσοφίας των φύλων. Οι αποικιοκράτες που κατέφθασαν, φέρνοντας μαζί και το Ισλάμ και τον Χριστιανισμό, είχαν αρνητική άποψη όσον αφορά τις ταυτότητες φύλου και σεξουαλικότητας που παρατηρούσαν, και τις έκριναν ως αμαρτωλές. Σιγά-σιγά, η έκφραση φύλου πέραν του δυαδικού συστήματος άρχισε να θεωρείται παράλογη. Αυτό υποστηρίχθηκε από το κράτος και τους θρησκευτικούς αρχηγούς. Οι bissu δεν θεωρούνταν πια ιερά

¹⁹⁶ Sharyn Graham. "Sulawesi's Fifth Gender." *Inside Indonesia*. Τεύχος 66. (Απρίλιος-Ιούνιος 2001).
<https://www.insideindonesia.org/sulawesis-fifth-gender-2>

¹⁹⁷ Mark Anderson. "Beyond Binary - Five genders of the Bugis". *Akkadium College*. 15 Αυγούστου 2016,
<https://learn.akkadium.com/beyond-binary-five-genders-of-the-bugis/>

¹⁹⁸ Sharyn Graham. "Sulawesi's Fifth Gender." *Inside Indonesia*. Τεύχος 66. (Απρίλιος-Ιούνιος 2001).
<https://www.insideindonesia.org/sulawesis-fifth-gender-2>

¹⁹⁹ Mark Anderson. "Beyond Binary - Five genders of the Bugis". *Akkadium College*. 15 Αυγούστου 2016,
<https://learn.akkadium.com/beyond-binary-five-genders-of-the-bugis/>

²⁰⁰ Petsy Jessy Ismoyo. "Decolonizing Gender Identities in Indonesia: A Study Of Bissu 'The Trans-Religious Leader' In Bugis People." Indonesian Consortium for Religious Studies, Gadjah Mada University. *Paradigma Jurnal Kajian Budaya*, Τόμος 10, Τεύχος 3, (2020), σελ. 283.

²⁰¹ Petsy Jessy Ismoyo. "Decolonizing Gender Identities in Indonesia: A Study Of Bissu 'The Trans-Religious Leader' In Bugis People." Indonesian Consortium for Religious Studies, Gadjah Mada University. *Paradigma Jurnal Kajian Budaya*, Τόμος 10, Τεύχος 3, (2020), σελ. 281-283.

κι αξιοσέβαστα άτομα, οι παραδοσιακές τελετές ήταν πια μόνο επιφανειακές. Ακόμη και σήμερα υπάρχουν άνθρωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας που έχουν αρνητική εικόνα των bissu.²⁰²

Το 1966, με την Επιχείριση Toba, στοχοποιήθηκε η κοινότητα των bissu, καθώς δεν ήταν σύμφωνοι με τις πρακτικές του Ισλάμ. Η ομοφυλοφιλία και οι τελετουργίες τους θεωρήθηκαν αιρετικές, τα bissu άτομα αναγκάστηκαν να γίνουν 'άντρες', κι όσα δεν συμφωνούσαν, εκτελέστηκαν. Την ίδια εποχή, οι bissu συσχετίστηκαν με τον κομμουνισμό, και οι πρακτικές τους θεωρήθηκαν πως απηφούσαν τον Θεό. Οι άνθρωποι έμεναν κρυμμένοι και δεν υπερασπίστηκαν τις παραδόσεις τους, με φόβο ότι θα εκτελεστούν. Ταυτόχρονα, η κοινωνία άλλαξε τη στάση της προς τους bugis και τους bissu. Λιγότεροι άνθρωποι στρέφονταν προς τις τελετές και ευλογίες τους. Οι bissu αναγκάστηκαν να βρουν κι άλλες δουλειές, με περιορισμένες επιλογές και σχεδόν καμία βοήθεια από το κράτος. Ασχολήθηκαν με τον τομέα της αισθητικής και την οργάνωση κοινωνικών γεγονότων. Ως αποτέλεσμα, γεννήθηκε μια κρίση στην ιεραρχία των bissu και στη θέση τους στην κοινωνία.²⁰³

Στη σημερινή εποχή, οι bissu χρειάζεται να δουλέψουν τόσο στον τομέα αισθητικής, όσο και, συχνά, ως σαμάνοι/παραδοσιακοί θεραπευτές, ή ως ειδικοί στον τομέα του παραδοσιακού πολιτισμού. Παλαιότερα, οι ιερείς λάμβαναν κομμάτι γης από τον βασιλιά για τις υπηρεσίες τους. Τώρα, η γη αυτή τους έχει στερηθεί και δεν έχουν μέρος για να εκτελέσουν τις ιερές τελετές τους. Η θέση των bissu και η θρησκεία τους έχει παραγκωνιστεί, όντας απλά μια «πρακτική» τώρα.²⁰⁴

Όσον αφορά την κοινωνία και το πως εκλαμβάνουν την έκφραση φύλου, στην κουλτούρα των Bugis υπάρχουν πολλοί παράγοντες καθορισμού του φύλου: βιολογικό φύλο, κοινωνικό φύλο, πνευματικότητα κι αίσθηση του εαυτού, κοινωνικοί ρόλοι, σεξουαλικότητα.

Οι Bugis θεωρούν ότι η βιολογία έχει σχέση με το φύλο του εκάστοτε ανθρώπου. Το σώμα υποδηλώνει τις δυνατότητες και τους περιορισμούς κάθε ατόμου. Για παράδειγμα, αναμένεται πως οι γυναίκες πιθανά θα κάνουν παιδιά – βιολογικά, έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν. Άρα, πιστεύεται πως ένα άτομο που γεννιέται αγόρι δεν μπορεί να είναι γυναίκα, ακριβώς επειδή δεν μπορεί να μείνει έγκυος. Η βιολογία και το σώμα δεν παραβλέπονται καθολικά, ακόμη κι αν ένα άτομο ενσωματώσει χαρακτηριστικά από κάποιο άλλο φύλο – όπως για παράδειγμα με την ένδυση ή με χειρουργική επέμβαση.²⁰⁵

Ένας επόμενος παράγοντας είναι το κοινωνικό φύλο. Υπάρχουν διάφορες θεωρίες στην κουλτούρα των Bugis που το εξηγούν. Κάποιοι, υποστηρίζουν ότι υπάρχει ένα φάσμα φύλων, με την γυναίκα και τον άντρα στα δύο άκρα. Ενδιάμεσα εντάσσονται οι calalai', οι calabai' και οι bissu, που διαθέτουν διαφορετικά χαρακτηριστικά κοινωνικού φύλου από τους δύο πόλους. Άλλοι, πιστεύουν πως το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο είναι αλληλένδετα: πως οι calalai', οι calabai' και οι bissu έχουν διαφορετική διάταξη βιολογικών χαρακτηριστικών του ανδρός και της γυναίκας (λόγου χάρη,

²⁰² Petsy Jessy Ismoyo. "Decolonizing Gender Identities in Indonesia: A Study Of Bissu 'The Trans-Religious Leader' In Bugis People." Indonesian Consortium for Religious Studies, Gadjah Mada University. *Paradigma Jurnal Kajian Budaya*, Τόμος 10, Τεύχος 3, (2020), σελ. 284-286.

²⁰³ Petsy Jessy Ismoyo. "Decolonizing Gender Identities in Indonesia: A Study Of Bissu 'The Trans-Religious Leader' In Bugis People." Indonesian Consortium for Religious Studies, Gadjah Mada University. *Paradigma Jurnal Kajian Budaya*, Τόμος 10, Τεύχος 3, (2020), σελ. 285.

²⁰⁴ Petsy Jessy Ismoyo. "Decolonizing Gender Identities in Indonesia: A Study Of Bissu 'The Trans-Religious Leader' In Bugis People." Indonesian Consortium for Religious Studies, Gadjah Mada University. *Paradigma Jurnal Kajian Budaya*, Τόμος 10, Τεύχος 3, (2020), σελ. 286.

²⁰⁵ Sharyn Graham. "It's Like One of Those Puzzles: Conceptualising Gender Among Bugis." *Journal of Gender Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, (Ιούλιος 2004): σελ. 109-110.

<https://doi.org/10.1080/0958923042000217800>

οι calalai' συνήθως είναι βιολογικά γυναίκες και κοινωνικά τείνουν προς την αρρενωπή έκφραση). Το φύλο δεν έχει σχέση μόνο με το σώμα – πχ ένας γεννημένος άντρας δεν είναι απαραίτητα άντρας στο κοινωνικό του φύλο.²⁰⁶

Η πνευματικότητα και η αίσθηση του εαυτού έχουν κι αυτά σημασία. Η κύρια θρησκεία των Bugis είναι το Ισλάμ, κι έτσι πολλοί άνθρωποι πιστεύουν πως η πίστη, το πεπρωμένο και η θέληση του Θεού έχουν σχέση με το φύλο. Υπάρχουν κάποιοι θρησκευόμενοι που θεωρούν ότι είναι κάτι προσωρινό, ένα χόμπι, κάτι που μπορεί να αλλάξει. Τα ίδια τα calalai', calabai' και bissu άτομα, ωστόσο, δεν πιστεύουν πως είναι κάτι που αλλάζει, μα θέληση Θεού και το πεπρωμένο τους. Πέρα από αυτό, μια άλλη εξήγηση που δίνουν οι άνθρωποι στο γιατί το φύλο προέκυψε να είναι αυτό ή δεν μπορεί να αλλάξει, είναι οι έννοιες της 'ψυχής', του 'πνεύματος' και του 'παράγοντα-Χ' ('faktor-X'). Η τελευταία χρησιμοποιείται ως αιτιολόγηση, όταν δεν μπορεί να καθοριστεί με άλλον τρόπο το γιατί και πως προέκυψε το συγκεκριμένο φύλο.²⁰⁷

Παράλληλα με όλα αυτά, σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της ταυτότητας φύλου έχουν οι κοινωνικοί ρόλοι, η συμπεριφορά, το επάγγελμα, η ένδυση. Υπάρχει η διχοτόμηση των κοινωνικών ρόλων στις γυναίκες και στους άντρες: οι μεν πρέπει να είναι σύζυγοι, μητέρες, να φέρονται σεμνά και να ντύνονται με τρόπο που ορίζεται ως γυναικείος· οι δε πρέπει να είναι κεφαλή της οικογένειας και πατέρες, να συμπεριφέρονται με τόλμη, και να ντύνονται με τρόπο που ορίζεται ως αρρενωπός.²⁰⁸ Αν κάποιος είναι άντρας ή γυναίκα, δεν μπορεί να ξεφεύγει από αυτά τα όρια. Ωστόσο, υπάρχουν και διαφορετικοί συνδυασμοί σώματος και κοινωνικού ρόλου, που εκφράζουν τα άλλα φύλα. Το ίδιο συμβαίνει με τη συμπεριφορά, την ένδυση και τα επαγγέλματα: υπάρχουν όρια, τα οποία όμως μπορούν να ξεπεραστούν αναλόγως το φύλο.²⁰⁹

Ένας τελευταίος, σημαντικός παράγοντας για την ταυτότητα φύλου είναι η σεξουαλικότητα. Το φύλο ενός ατόμου διαμορφώνεται τόσο από το φύλο που το ελκύει, όσο και από τον ρόλο που έχει κατά την σεξουαλική πράξη. Συχνά, η συνειδητοποίηση της σεξουαλικότητας φέρνει στην επιφάνεια και την ταυτότητα φύλου. Η σύνδεση φύλου και σεξουαλικότητας είναι τόσο ισχυρή στην κουλτούρα των Bugis, που λέγεται πως ένα calabai' άτομο, για παράδειγμα, δεν υφίσταται χωρίς την έλξη προς τους άντρες, και μάλιστα πως αν δείξει έλξη προς τις γυναίκες, δεν είναι αληθινό calabai'. Εξίσου ταυτόσημος με το φύλο είναι ο ρόλος, ενεργητικός ή παθητικός, κατά τη σεξουαλική πράξη.²¹⁰

Όλοι αυτοί οι παράγοντες διαμορφώνουν το κοινωνικό φύλο και είναι φανερό πόσο πολύπλοκο ζήτημα είναι.

1.1.9. Πατριαρχία και Αποικιοκρατία

²⁰⁶ Sharyn Graham. "It's Like One of Those Puzzles: Conceptualising Gender Among Bugis." *Journal of Gender Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, (Ιούλιος 2004): σελ. 110-111.

<https://doi.org/10.1080/0958923042000217800>

²⁰⁷ Sharyn Graham. "It's Like One of Those Puzzles: Conceptualising Gender Among Bugis." *Journal of Gender Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, (Ιούλιος 2004): σελ. 111-112.

<https://doi.org/10.1080/0958923042000217800>

²⁰⁸ Η συγκεκριμένη πηγή είναι του 2004. Δεν βρέθηκε πιο πρόσφατη βιβλιογραφία που να επιβεβαιώνει ή να αναιρεί το αν οι συγκεκριμένοι κοινωνικοί ρόλοι υπάρχουν ακόμη, τόσο αυστηρά.

²⁰⁹ Sharyn Graham. "It's Like One of Those Puzzles: Conceptualising Gender Among Bugis." *Journal of Gender Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, (Ιούλιος 2004): σελ. 112-113.

<https://doi.org/10.1080/0958923042000217800>

²¹⁰ Sharyn Graham. "It's Like One of Those Puzzles: Conceptualising Gender Among Bugis." *Journal of Gender Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, (Ιούλιος 2004): σελ. 113.

<https://doi.org/10.1080/0958923042000217800>

Οι έννοια της πατριαρχείας και της αποικιοκρατίας συνδέονται άρρικτα. Η ιδέα του προνομιούχου, στην κοινωνική ιεραρχία και στην οικογένεια, άντρα δεν υπήρχε πάντοτε. Σε πολλές ιστορίες κοσμογενείας των Αυτοχθόνων της Αμερικής, για παράδειγμα, αναφέρονται σχέσης αγάπης και συντροφικότητας που δεν ήταν πατριαρχικές ούτε μονογαμικές. Οι Ευρωπαίοι αποικιοκράτες κι αργότερα οι Αμερικάνοι συνέδεσαν τα παραπάνω με το κακό και την ντροπή, επιβάλλοντας τα δικά τους συστήματα. Η αποικιοκρατία, στην ουσία, είναι η επιβολή ενός πολιτισμού πάνω στον άλλον με σκοπό τη διαγραφή ή/και ενσωμάτωση του δεύτερου πολιτισμού στον πρώτο. Η πατριαρχία ανήκει στις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για να επιτευχθεί αυτό, καταστρέφοντας τα προϋπάρχοντα συστήματα οικογένειας, σχέσεων, αξιών, κλπ και αντικαθιστώντας τα με εκείνα των αποικιοκρατών, και κάνοντας τον κατεκτημένο λαό να εξαρτάται από το σύστημα και τις παροχές των κατακτητών.

Η πατριαρχία, επίσης, διεισδύει στις αξίες και απόψεις των Ιθαγενών ανθρώπων, σπέρνοντας διχόνοια που δεν υπήρχε με τέτοιο τρόπο ανάμεσα στα φύλα, κάνοντας τον Ιθαγενή άντρα να εσωτερικεύσει πατριαρχικές ιδεολογίες. Επιπροσθέτως, οι κοινωνίες Ιθαγενών εσωτερικεύουν κι εκείνες ομοφοβικές, τρασφοβικές και μισογυνιστικές απόψεις που δεν υπήρχαν άλλοτε, παραγκωνίζοντας άτομα που πια δεν αντιμετωπίζονται ίσα. Άτομα μειονοτήτων αναγκάζονται να δεχθούν βίαιες και ατιμωτικές συμπεριφορές, χωρίς να μπορούν να ζητήσουν βοήθεια από τις αρχές, καθώς έτσι δίνουν περιθώριο στον κατακτητή να εκμεταλλευθεί την κατάσταση προς όφελός του.

Η πατριαρχία στα πλαίσια της αποικιοκρατίας επιβάλλει αυστηρά πλαίσια σε ιδέες και αξίες (δυσαισθησία άντρα και γυναίκας, πολιτισμένοι ενάντιας τους απολίτιστους, συγκεκριμένη μορφή οικογένειας, κλπ), που επιτρέπουν στους κατακτητές να καταστρέψουν και να χαλιναγωγήσουν ότι δεν ανήκει σε αυτά τα πλαίσια.²¹¹

Στο κεφάλαιο 1.1 έγινε μια προσπάθεια προσέγγισης διαφόρων πολιτισμών που εμπεριέχουν φύλα εκτός του δυαδικού συστήματος. Υπάρχει μεγάλο βάθος και πολυπλοκότητα στο ζήτημα του φύλου όπως εντάσσεται στην κουλτούρα κάθε πολιτισμού. Πάμπολλες ταυτότητες υπάρχουν, μοναδικές στο πλαίσιο του πολιτισμού τους, που μπορεί να συναντώνται με, αλλά κυρίως διαφέρουν από, τη Δυτική κατανόηση του φύλου, και δεν πρέπει να συγχέονται.

1.2. Κατανόηση του μη-δυσαισθητικού φύλου εντός του δυαδικού συστήματος

Για την κατανόηση μιας ομάδας ανθρώπων που δεν είναι αποδεκτή από το επικρατές κοινωνικό κατεστημένο, είναι σημαντικό να μελετηθεί η νομική διάσταση που σχετίζεται με αυτή. Στο ζήτημα των μη-δυσαισθητικού φύλου ατόμων, αυτό έχει να κάνει με τους νόμους και τις πρακτικές σχετικά με τα δικαιώματα τους, όπως επίσης και τις διαδικασίες που χρειάζονται για να αλλάξουν το νόμιμο φύλο και όνομά τους, παγκοσμίως. Αξιοσημείωτη είναι και η συνεισφορά ακτιβιστικών οργανώσεων, οι οποίες βοήθησαν να διεκδικηθούν δικαιώματα, να προωθηθεί γνώση και να προστατευτούν μη-δυσαισθητικά άτομα.

1.2.1 Νομική διάσταση

²¹¹ S.N. Meissner και Kyle Whyte, "Theorizing indigeneity, gender, and settler colonialism" στο *The Routledge Companion To Philosophy Of Race*, επεξ. από τους Paul C. Taylor, Linda M. Alcoff και Luvele Anderson (Routledge, 2017), σελ. 153-157, 161-165.

Η νόμιμη αναγνώριση φύλου είναι οι νόμοι, διαδικασίες και προϋποθέσεις που υπάρχουν ώστε να μπορεί ένα trans δυαδικό/μη-δυαδικό άτομο να αλλάξει το όνομα ή/και το φύλο του στα επίσημα έγγραφά του (όπως για παράδειγμα την ταυτότητα, το πιστοποιητικό γέννησης και οικογενειακής κατάστασης, κλπ). Συνήθως η αλλαγή επιτρέπεται να γίνει από το θηλυκό φύλο στο αρσενικό, ή το αντίστροφο. Σε λίγες μόνο χώρες υπάρχει η μη-δυαδική επιλογή.^{212, 213}

Οι αρχές της Yogyakarta θέτουν ξεκάθαρα τα ανθρώπινα δικαιώματα που πρέπει να τηρούνται από όλον τον κόσμο, σχετικά με το φύλο και τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Ωστόσο, σε πολλές χώρες η διαδικασία απέχει πολύ από το ιδανικό, όντας δύσκολη, περίπλοκη, παθολογική και αποτρεπτική. Προϋποθέσεις μπορεί να αποτελούν διαδικασίες όπως εγχείριση αλλαγής φύλου, ιατρικές εξετάσεις, ορμονική θεραπεία, διάγνωση της ταυτότητας φύλου ως ψυχική διαταραχή από ψυχολόγο ή κάποιον άλλον ειδικό στα θέματα φύλου, κράτηση σε ψυχιατρική κλινική ή απόδειξη του φύλου του εις βάθος χρόνου ("real life test"). Πέρα από τις ιατρικές προϋποθέσεις, υπάρχουν και άλλες που είναι αποτρεπτικές, όπως η απαίτηση να είναι παντρεμένο το άτομο και να μην έχει παιδιά, και σε αρκετές περιπτώσεις να είναι μιας συγκεκριμένης ηλικίας και πάνω.^{214, 215}

Όσον αφορά τη στέρηση δικαιωμάτων των trans ατόμων, παρότι σε λιγοστές χώρες ποινικοποιούνται άμεσα, σε άλλες χώρες αυτό γίνεται εμμέσως. Στοχοποιούνται και κατηγορούνται αυθαιρέτως με αφορμή διαφόρων νόμων, που μπορεί να έχουν σχέση με δημόσια ενόχληση, απρέπεια/καλούς τρόπους και ηθική, πλαστοπροσωπία, ναρκωτικά, εργασία στον τομέα του σεξ, συναινετική επαφή με άτομο του ίδιου φύλου, και άλλα.²¹⁶

1.2.1.1. Διαδικασίες και προϋποθέσεις για τη νόμιμη αλλαγή φύλου

Υπάρχουν αρκετοί λόγοι που ένα άτομο επιλέγει να αλλάξει το νόμιμο φύλο του. Συνήθεις λόγοι είναι προσωπικοί, ψυχολογικοί, ή έχουν να κάνουν με την ασφάλεια και τη νομική του προστασία. Εξίσου συχνή είναι η επιθυμία έλλειψης παρεξηγήσεων όσον αφορά το φύλο του. Και ταυτόχρονα είναι σημαντικοί και οι πρακτικοί λόγοι, όπως η αποφυγή της σύγχυσης που δημιουργείται με τα έγγραφα ταυτοποίησης και την πρόσβαση σε υπηρεσίες.²¹⁷

Σε άλλες περιπτώσεις, υπάρχουν άνθρωποι που δεν επιθυμούν να περάσουν από τη διαδικασία. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην αντίληψη ότι τους είναι αχρείαστη, μπορεί να μην συμφωνούν με αυτή, την βρίσκουν ακριβή ή χρονοβόρα. Κάποιοι θεωρούν ότι είναι ασαφής, δύσκολη, ή ακόμη κι επιζήμια.²¹⁸ Μπορεί στη χώρα τους να μην υπάρχει διαθέσιμο το φύλο επιλογής τους (μη-

²¹² Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 8.

²¹³ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 109.

²¹⁴ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 8-9.

²¹⁵ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 112.

²¹⁶ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 10-11.

²¹⁷ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 10-12.

²¹⁸ Το να δηλώνεται το φύλο του ατόμου στα επίσημα έγγραφα μπορεί να είναι επικίνδυνο. Κάποια άτομα προτείνουν να μην αναγράφεται το φύλο καθόλου.

δυναμική επιλογή). Η οικογένεια μπορεί, επίσης, να αποτελέσει πρόβλημα. Άλλη περίπτωση είναι να μην θέλει ή να μην μπορεί ένα άτομο να περάσει από τη διαδικασία είναι όταν απαιτούνται ιατρικές παρεμβάσεις. Αυτές πιθανά αφορούν ορμονική θεραπεία, χειρουργείο, στείρωση, ή διάγνωση από ιατρικό προσωπικό – το οποίο σε αρκετές περιπτώσεις κάνει διακρίσεις εις βάρος των trans ατόμων. Έχει τύχει, έπειτα, να μην μπορούν τα άτομα να έρθουν σε επαφή με επαγγελματίες του τομέα υγείας, για να μπορεί να προχωρήσει η διαδικασία τους. Η αναμονή, επίσης, για την διεκπεραίωση των ιατρικών απαιτήσεων μπορεί να είναι μεγάλη και ψυχοφθόρα.²¹⁹

Ωστόσο, τα άτομα που επιλέγουν να μην περάσουν τη διαδικασία, πιθανά αντιμετωπίζουν προκλήσεις. Προβλήματα δημιουργούνται σε ότι αφορά τα επίσημα έγγραφα του ατόμου, για παράδειγμα, στην εύρεση εργασίας. Υπάρχει, επίσης, πίεση στον επαγγελματικό τομέα να παρουσιάζονται τα άτομα με τρόπο που να ταιριάζει στο δυαδικό σύστημα και που να αντικατοπτρίζει το καταγεγραμμένο φύλο στα επίσημα έγγραφά τους. Αυτά θα μπορούσαν σε κάποιες περιπτώσεις να αποφευχθούν, αν η διαδικασία αλλαγής νόμιμου φύλου ήταν πιο ευκόλως προσβάσιμη.²²⁰

Κάποια άτομα προσπαθούν να βρουν «εναλλακτικές λύσεις» και να παρακάμψουν τα νόμιμα στάδια για να αναγνωριστεί επίσημα το φύλο τους. Αυτό όμως δε θα συνέβαινε αν η διαδικασία ήταν όντως εύκολη, γρήγορη και οικονομική, και προστατεύονταν τα δικαιώματά τους. Αυτές οι λύσεις συμπεριλαμβάνουν, ανάμεσα σε άλλα, την αλλαγή φωτογραφίας σε επίσημα έγγραφα, αλλά όχι του φύλου, και την αλλαγή των στοιχείων (συμπεριλαμβανομένου του φύλου) σε βιογραφικά, παρότι δεν έχει αναγνωριστεί νόμιμα. Αυτό τους επιτρέπει να γίνουν αποδεκτοί σε πολλές περιπτώσεις που δεν θα γίνονταν υπό άλλες συνθήκες. Σε κάποιες περιπτώσεις, τα ίδια τα ιδρύματα (πχ πανεπιστήμια) επιτρέπουν την αλλαγή του φύλου και την αναγνωρίζουν, περιορίζοντας την βέβαια μόνο στις εγκαταστάσεις τους ("alias career"). Αυτό, παρότι βοηθητικό, μπορεί να προκαλέσει διοικητικά προβλήματα (πχ. με την γραφειοκρατία).²²¹

Θα έπρεπε να σέβονται και να προστατεύονται τα δικαιώματα όλων των transgender ανθρώπων, και να γίνονται γνωστά μέσω της εκπαίδευσης σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Επίσης, να γίνεται γρήγορα, οικονομικά και χωρίς διακρίσεις η διαδικασία αλλαγής νόμιμης ταυτότητας φύλου, νομικά, αλλά και κατά την εφαρμογή του νόμου.²²²

Παρακάτω αναλύονται οι διάφορες διαδικασίες που υπάρχουν για την επίσημη αλλαγή ονόματος και φύλου ανά τον κόσμο, σε μορφή λίστας.

A. Αυτό-προσδιορισμός

European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 133

²¹⁹ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 10-12, 120-124, 133, 148.

²²⁰ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 10-12, 144, 158

²²¹ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 144-145.

²²² European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 14-17.

Η διαδικασία αυτό-προσδιορισμού της ταυτότητας φύλου είναι εκείνη που συμφωνεί περισσότερο με τα ανθρώπινα δικαιώματα, βάσει των αρχών της Yogyakarta. Για να επιτευχθεί, το άτομο που περνά από τη διαδικασία έρχεται σε συνεργασία με κάποιον αρμόδιο επί του θέματος και υποβάλλουν μια γραπτή δήλωση. Η διαδικασία έχει καταγραφεί ως η πιο γρήγορη, ευκόλως προσβάσιμη και διαφανής. Δεν υπάρχουν πολλά εμπόδια για να αναγνωριστεί η ταυτότητα ενός ατόμου, μα κάποιοι διαφωνούν με αυτό. Υπάρχουν βέβαια και διαφορές ανάλογα με την περίπτωση και τον τόπο διαμονής του καθενός, καθώς η διαδικασία τυχαίνει για κάποιους να είναι εύκολη και για άλλους δύσκολη. Σε άλλες περιπτώσεις έχει προκληθεί σύγχυση από την συχνότητα που αλλάζουν οι νόμοι και η διαδικασία.²²³

Β. Δικαστικές και διοικητικές προϋποθέσεις

Οι δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες ποικίλουν σε χαρακτηριστικά. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι γρήγορες, σε άλλες χρονοβόρες – το δεύτερο συμβαίνει καθώς συχνά υπάρχει αναμονή στα δικαστήρια και καθυστερήσεις στην γραφειοκρατική διαδικασία. Σε κάποιες απαιτούνται και ιατρικές διαδικασίες ταυτόχρονα, ενώ σε άλλες όχι. Έχουν καταγραφεί περιπτώσεις όπου η διαδικασία δεν ήταν ευκόλως προσβάσιμη ή οικονομική, και οι αιτούντες χρειάστηκε να «εκπαιδεύσουν» τους ειδικούς πάνω στο θέμα, καθώς ήταν απροετοίμαστοι. Υπάρχει η πιθανότητα, επίσης, να είναι αυθαίρετες οι τελικές αποφάσεις, κάτι που μπορεί να διαφέρει από δικαστή σε δικαστή. Η αντιμετώπιση, επίσης, από νομικούς επαγγελματίες είναι σε αρκετές περιπτώσεις δυσάρεστη ή εκφοβιστική.²²⁴

Στην Ελλάδα, συγκεκριμένα, ακολουθείται αυτή η διαδικασία. Επιτυγχάνεται μέσω προσωπικής δήλωσης στο δικαστήριο, που αφορά το νέο φύλο και όνομα που επιθυμείται. Το άτομο που αιτείται δεν πρέπει να είναι παντρεμένο. Δεν απαιτούνται ιατρικές προϋποθέσεις. Μόνο στην ηλικία των 15 ετών χρειάζεται η γνώμη μιας επιτροπής ιατρικών και κοινωνικών ειδικών, ενώ στην ηλικία των 17 αρκεί η συναίνεση των γονιών.²²⁵

Γ. Ιατρικές προϋποθέσεις

Οι ιατρικές διαδικασίες μπορεί να χρειάζονται την διάγνωση ή επίβλεψη μιας ιατρικής ομάδας, ή να έχουν την απαίτηση στείρωσης, εγχείρησης ή/και ορμονικής θεραπείας, συχνά με τη διάγνωση «δυσφορία φύλου». Συχνά υπάρχει η συνδυαστική απαίτηση το άτομο να περάσει και από ιατρικές και από δικαστικές διαδικασίες. Σε πολλές περιπτώσεις οι επαγγελματίες στον τομέα υγείας δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για την διαδικασία. Δεν έχουν τις απαραίτητες γνώσεις, πολλές φορές λόγω έλλειψης εκπαίδευσης πάνω σε lgbtq θέματα. Παθολογούν τα trans άτομα – μέθοδος που έχει απορριφθεί από τις αρχές της Yogyakarta – πολλές φορές εσωτερικεύοντας στα τρανς άτομα την πεποίθηση ότι πρέπει να θεραπευτούν. Η ιατρική διαδικασία που πρέπει να περάσει ένα άτομο για να αναγνωριστεί η ταυτότητα φύλου του φέρει πολλές φορές αρνητικές επιπτώσεις. Πέρα από την πιθανή αρνητική αλληλεπίδραση με ειδικούς, που είναι λίγοι όσοι αναλαμβάνουν (ή πρέπει να επιτραπούν

²²³ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 7, 9, 111, 117, 143.

²²⁴ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 8-9, 11-12, 111, 117, 141-142.

²²⁵ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 136.

από το κράτος να αναλάβουν) περιπτώσεις αλλαγής φύλου, υπάρχει και η ελάχιστη κάλυψη της ιατρικής περίθαλψης, που εμποδίζει ή αποτρέπει πολύ κόσμο. Σε αρκετές περιπτώσεις δηλώθηκαν περιστατικά όπου ιατρικό προσωπικό, δικαστές, ειδικούς και γονείς έγιναν εμπόδιο στην πραγματοποίηση της διαδικασίας. Από την άλλη, υπάρχουν μη-κυβερνητικές οργανώσεις και ειδικοί που στηρίζουν και βοηθούν πολύ, χωρίς τους οποίους πολλά άτομα δεν θα κατάφερναν να αλλάξουν φύλο νομικά. Οι διαδικασίες μπορεί να είναι γρήγορες, ή χρονοβόρες.²²⁶

Δ. Μη-ξεκάθαρες προϋποθέσεις

Υπάρχουν χώρες στις οποίες δεν είναι ξεκάθαρος ο νόμος. Η απόφαση παραμένει στους δικαστές ή τους γιατρούς, διαφορετική από υπόθεση σε υπόθεση, και με διαφορετικές προϋποθέσεις. Ή, λόγω της ασάφειας, είναι αποτρεπτική η διαδικασία στο σύνολό της.²²⁷

Ε. Διαζύγιο και τέκνα

Σε κάποιες χώρες είναι απαίτηση να πάρει διαζύγιο το άτομο που θέλει να αλλάξει το νόμιμο φύλο του, για να διεκπεραιωθεί η διαδικασία. Αυτό συμβαίνει καθώς, από σκοπιάς δυαδικών φύλων μόνο, το άτομο που αλλάζει φύλο είναι νομικά παντρεμένο πια με άτομο του ίδιου φύλου, και σε αυτές τις χώρες οι ομόφυλοι γάμοι δεν είναι νόμιμοι (Το σύμφωνο συμβίωσης δεν παρέχει τα ίδια δικαιώματα στο ζευγάρι και στα παιδιά, αν υπάρχουν). Σε κάποιες περιπτώσεις, υπάρχει η επιλογή να αντικατασταθεί η έγγαμη οικογενειακή κατάσταση από σύμφωνο συμβίωσης. Σε άλλες περιπτώσεις, όμως, ζητείται συγκεκριμένα το διαζύγιο. Υπάρχουν και οι χώρες όπου ο ομόφυλος γάμος δεν είναι νόμιμος, μα δεν υπάρχουν ξεκάθαρες οδηγίες για την διαδικασία αναγνώρισης φύλου. Τα έξοδα, επίσης, για το διαζύγιο είναι συχνά αρκετά υψηλά.

Αντίστοιχα, η ίδια νομική σύγχυση προκύπτει και σε θέματα γονικών δικαιωμάτων, γονικής επιμέλειας και υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Υπάρχουν χώρες που επιτρέπεται να αλλάξει ο τίτλος του ατόμου ως «(συν)μητέρα», «(συν)πατέρας», ή «γονιός». Σε άλλες, το φύλο και όνομα του γονέα δεν αλλάζει στο πιστοποιητικό γέννησης των παιδιών του, ακόμη και μετά την ολοκλήρωση αναγνώρισης φύλου.

Τέλος, υπάρχει σαφώς και το αντίστροφο, όπου το άτομο που αλλάζει το νόμιμο φύλο του αποκτά περισσότερα προνόμια από πριν.²²⁸

ΣΤ. Τιμή

Τα έξοδα της διαδικασίας διαφέρουν από χώρα σε χώρα και από περίπτωση σε περίπτωση. Οι ιατρικές και δικαστηριακές διαδικασίες και τα έγγραφα που απαιτούνται – όπως φυσικά και το διαζύγιο – συνήθως χρειάζονται πολλά χρήματα. Το μεγάλο κόστος της διαδικασίας μπορεί να αποθαρρύνει άτομα από το να την πραγματοποιήσουν, ιδιαίτερα ανέργους ή άτομα με οικονομικά προβλήματα.

²²⁶ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 9, 111, 115-117, 132, 137-141, 149-150, 157.

²²⁷ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 9, 111, 114, 116, 135-137.

²²⁸ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 12-13, 114-115, 161-162, 166.

Κάποιοι άνθρωποι πληρώνουν τη διαδικασία με τις προσωπικές τους οικονομίες, άλλοι με βοήθεια του κράτους ή του συστήματος δημόσιας υγείας, ενώ υπάρχει και η νομική αρωγή. Σημαντική επιλογή επίσης είναι και η συλλογική χρηματοδότηση (crowdfunding), συχνά για άτομα τα οποία δεν έχουν κοινωνικά, οικονομικά ή φυλετικά προνόμια. Αντίστοιχα, λόγω της δυσκολίας των τρανς ατόμων εύρεσης εργασίας, συχνά δεν έχουν χρήματα να διαθέσουν. Η οικογένεια, έπειτα, απορρίπτει πολλές φορές τα τρανς άτομα, τα οποία δεν λαμβάνουν οικονομική υποστήριξη.²²⁹

Η. Χρόνος

Ο χρόνος που απαιτείται για να ολοκληρωθεί η διαδικασία μπορεί επίσης να διαφέρει πολύ από περίπτωση σε περίπτωση. Σε κάποιες χώρες, επίσης, απαιτείται να αποδειχθεί η ανάγκη για αλλαγή ταυτότητας φύλου εις βάθος χρόνου ("real life experience"), όπου δίνεται ένα χρονικό περιθώριο για να ζήσουν σύμφωνα με το επιλεγθέν τους φύλο, χωρίς να διαθέτουν όμως τα απαραίτητα έγγραφα που το υποστηρίζουν. Το εκάστοτε άτομο χρειάζεται να αποδείξει ότι είναι το φύλο του, χωρίς έγγραφα πιστοποίησης, ή να φερθεί με συγκεκριμένο τρόπο που η κοινωνία περιμένει από το φύλο του – κάτι το καταπιεστικό, σε πολλές περιπτώσεις, και για μη-δυσαιδικού φύλου άτομα. Η διαδικασία αυτή μπορεί να έχει δυσκολίες ή να είναι επικίνδυνη σε κάποιες περιπτώσεις.²³⁰

Θ. Ηλικία

Η ηλικία μπορεί να είναι αποτρεπτικός παράγοντας σε κάποιες χώρες, να μην επιτρέπεται η διαδικασία κάτω από μια συγκεκριμένη ηλικία. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου, παρότι επιτρέπεται για τους ανήλικους, αυτοί πρέπει να περάσουν από δυσκολότερες και πιο περίπλοκες διαδικασίες για να αλλάξουν το νόμιμο φύλο τους. Σε κάποια άλλα κράτη, βέβαια, οι διαφορετικές συνθήκες, που υπάρχουν με παράγοντα την ηλικία, είναι εκεί για να διασφαλίσουν ότι η αλλαγή είναι για το καλό του παιδιού, και να το προστατέψουν.²³¹

Ι. Άλλοι παράγοντες

Η ευκολία ή δυσκολία της διαδικασίας, πέρα από τη χώρα που ζει κανείς, επηρεάζεται κι από άλλους παράγοντες. Ομάδες ανθρώπων με ψυχικές ή σωματικές ασθένειες, αναπηρία και νευροδιαφορετικότητα, όσοι δεν διαθέτουν υπηκοότητα, όσοι έχουν χαμηλή κοινωνικό-οικονομική κατάσταση, κλπ, μπορεί να απορριφθούν, να μη μπορούν, ή να αναγκαστούν να μην πραγματοποιήσουν τη διαδικασία. Υπάρχει, επίσης, σύγχυση όταν το άτομο που θέλει να αναγνωριστεί το φύλο του διαμένει σε άλλη χώρα από εκείνη που γεννήθηκε – ειδικά αν έχει διωχθεί ή αναγκαστεί

²²⁹ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 13, 125, 164-169.

²³⁰ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 8, 13, 111, 115, 128, 139, 162.

²³¹ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 127.

να φύγει λόγω της ταυτότητας φύλου του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, μπορούν να υπάρχουν και γλωσσικά εμπόδια για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας.²³²

Ο τόπος, επίσης, που διαμένει κανείς μέσα στη χώρα του επηρεάζει την εμπειρία αλλαγής νόμιμου φύλου. Αυτό μπορεί να έχει σχέση με το κατά πόσο ενημερωμένα είναι τα δικαστήρια για τη διαδικασία αλλαγής νόμιμου φύλου, και το πόσο ανοιχτόμυαλοι και πρόθυμοι είναι οι δικαστές για να διεκπεραιωθεί. Για αυτούς τους λόγους, σε πολλές περιπτώσεις τα δικαστήρια δεν καταφέρνουν να ακολουθούν την επίσημη νομολογία του κράτους σχετική με την διαδικασία. Πιθανά τα ίδια τα κράτη δεν κάνουν συχνούς ελέγχους ώστε να διασφαλιστεί ότι ο νόμος εφαρμόζεται. Με αποτέλεσμα πολλές φορές να μην γίνεται σωστά η διαδικασία ή να γίνεται πιο περίπλοκη από ότι χρειάζεται.²³³

Έχει παρατηρηθεί πως η εμπειρία του καθενός μπορεί να διαφέρει και όσον αφορά τον χαρακτήρα του (πχ. αν έχει χιούμορ, είναι δυναμικό άτομο, αν έχει υψηλή εκπαίδευση και επάγγελμα) ή αν έχει βοήθεια από γνωστούς που σχετίζονται με τη διαδικασία (πχ. βοηθούν να κατανοήσει το άτομο καλύτερα τις προϋποθέσεις ή να γίνει ευκολότερα η διαδικασία).²³⁴

1.2.1.2. Δικαιώματα των trans δυαδικών και μη-δυαδικών ατόμων

Παρακάτω γίνεται η καταγραφή δικαιωμάτων των trans δυαδικών και μη-δυαδικών ατόμων όσον αφορά την επίσημη αλλαγή ονόματος και φύλου σε όλον τον κόσμο. Επιπροσθέτως, γίνεται λόγος για την στέρηση δικαιωμάτων τους μέσω άμεσων νόμων ή έμμεσων πρακτικών. Η καταγραφή έγινε ανά χώρα και ήπειρο, σε μορφή λίστας.²³⁵

A. Ασία²³⁶

Υπήρξε αλλαγή υπέρ των trans δικαιωμάτων στην Ασία τα τελευταία χρόνια, ωστόσο γίνεται διεκδίκηση για περισσότερα. Σε κάποιες χώρες τα δικαιώματά τους προστατεύονται, σε κάποιες όχι, και το ίδιο ισχύει και για την αλλαγή νόμιμου φύλου και ονόματος. Σε αρκετές περιπτώσεις, παρότι ο νόμος επιτρέπει αλλαγή, οι συνθήκες είναι περίπλοκες ή απαγορευτικές.²³⁷

Στην πλειοψηφία τους οι χώρες καταδικάζουν τα transgender άτομα τόσο βάσει νόμου, όσο και πρακτικά. Συγκεκριμένα, 10 από τις 13 χώρες, για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία, έχουν νόμους που καταδικάζουν τους trans ανθρώπους. Σε 12 χώρες δίδονται πρακτικά. Όσον αφορά την νόμιμη αλλαγή ονόματος και φύλου, οι περισσότερες χώρες το επιτρέπουν. Για την ακρίβεια, σε 25 από τις 28 χώρες επιτρέπεται η αλλαγή ονόματος (που δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα) και σε 21 από τις 29 χώρες επιτρέπεται η αλλαγή νόμιμου φύλου (που επίσης δεν διατίθεται

²³² European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 12, 125-126, 130-131, 140.

²³³ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 13, 159-160, 169-170.

²³⁴ European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. (Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020), σελ. 160-161.

²³⁵ Πιο αναλυτικά στον πίνακα Α στις Παραπομπές.

²³⁶ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 69-109.

²³⁷ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 69-70.

συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα). Τέσσερις χώρες προσφέρουν μη-δυναμική επιλογή, είτε αυτή είναι στην αλλαγή ονόματος, είτε στην αλλαγή νόμιμου φύλου.

Β. Αφρική²³⁸

Το African Charter on Human and Peoples' Rights (ACHPR) θεμελιώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα που πρέπει να ισχύουν σε όλες τις αφρικανικές χώρες. Καθιερώνεται πως κανενός τα δικαιώματα δεν πρέπει να αψηφούνται εξαιτίας διακρίσεων. Ταυτόχρονα, το African Commission on Human and Peoples' Rights αναφέρει συγκεκριμένα την σεξουαλικότητα και το φύλο ως στοιχεία ενός ατόμου που προστατεύονται ενάντια της βίας. Η ποινικοποίηση ή περιθωριοποίηση των trans ατόμων δεν ταιριάζει με τις αποφάσεις αυτές, όμως σε αρκετές χώρες, είναι η πραγματικότητα. Ωστόσο, ακτιβιστικές οργανώσεις παλεύουν ώστε να αναγνωρίζονται τα δικαιώματα των trans ανθρώπων και να βελτιώνονται οι ζωές τους.²³⁹

Είναι σύνηθες να μην υπάρχει νόμος ποινικοποίησης των trans ατόμων, αλλά στην ουσία να δίδονται με διάφορες αφορμές. Όσον αφορά την αλλαγή ονόματος και φύλου, οι μισές από τις χώρες που υπάρχουν δεδομένα το επιτρέπουν, και οι μισές όχι. Για την ακρίβεια, για την αλλαγή ονόματος (που δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα) 11 χώρες το επιτρέπουν και 9 όχι, ενώ για την αλλαγή νόμιμου φύλου (που επίσης δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα), 9 το επιτρέπουν και 11 όχι. Καμία χώρα δεν διαθέτει μη-δυναμική επιλογή.

Γ. Βόρεια Αμερική²⁴⁰

Στις ΗΠΑ και στον Καναδά υπάρχει η επιλογή αλλαγής ονόματος και νόμιμου φύλου, τόσο για ενήλικες, όσο και για ανήλικους, χωρίς χειρουργικές προϋποθέσεις (υπάρχουν ακόμη ιατρικές προϋποθέσεις και αποδείξεις). Έχει, επίσης, αρχίσει να αναγνωρίζεται η επιλογή έτερου φύλου ή μη-δυναμικών φύλων στα επίσημα έγγραφα. Φυσικά, η κατάσταση δεν είναι ιδανική. Η διαδικασία, τα έξοδα, η γονική παρέμβαση, οι έμφυλες διακρίσεις σε κάποια θέματα, η κάλυψη ασφάλειας για θέματα φύλου, η φτώχεια, η έλλειψη βίζας, όλα αυτά, παραμένουν εμπόδιο. Επίσης, η επιλογή για μη-δυναμικά φύλα και η αλλαγή ονόματος και νόμιμου φύλου γενικά, δεν υπάρχουν σε κάθε πολιτεία/επαρχία, ωστόσο τα τελευταία χρόνια υπήρξε μεγάλη πρόοδος, και οι περισσότερες πολιτείες/επαρχίες το επιτρέπουν.²⁴¹

Δ. Ευρώπη²⁴²

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου προστατεύονται και υποστηρίζονται τα δικαιώματα των transgender δυναμικών και μη-δυναμικών και intersex ατόμων. Αυτό, στην πράξη, ισχύει σε κάποιες χώρες, ενώ άλλες τα απορρίπτουν εντελώς. Η αφορμή ενός

²³⁸ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 13-68.

²³⁹ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 13-18.

²⁴⁰ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 223-229.

²⁴¹ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 223-224.

²⁴² Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 110-175.

έμμεσου νόμου, που δεν στοχεύει τα trans άτομα συγκεκριμένα, είναι συχνά βάση για την κακομεταχείριση τους, και σε όλες τις χώρες υπήρξαν περιστατικά αστυνομικής βίας. Παρότι οι νόμοι δεν το αντικατοπτρίζουν την έλλειψη δικαιοσύνης στο μεγαλύτερο βαθμό τους, στην ουσία τα πράγματα είναι διαφορετικά. Αντίστοιχα, το ίδιο ισχύει και για τις χώρες που επιτρέπουν την αλλαγή ονόματος ή/και νόμιμου φύλου: παρότι, βάσει νόμου, επιτρέπεται, η πραγματικότητα σε αρκετές χώρες διαφέρει, καθώς η διαδικασία είναι δύσκολη, περίπλοκη, αόριστη και θολή, σε βαθμό που γίνεται αποτρεπτικό να την επιδιώξει κανείς.²⁴³

Καμιά καταγεγραμμένη χώρα δεν έχει νόμους που να καταδικάζουν trans άτομα, και λίγες χώρες είναι αυτές που πρακτικά τα κακομεταχειρίζονται με αφορμή κάποιον νόμο. Όσον αφορά την αλλαγή ονόματος και φύλου, υπάρχουν αναφορές από σχεδόν όλες τις χώρες. Και οι 48 χώρες για τις οποίες υπάρχουν δεδομένα επιτρέπουν την αλλαγή ονόματος (που δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα). Έπειτα, 41 από τις 51 χώρες για τις οποίες υπάρχουν δεδομένα επιτρέπουν την αλλαγή νόμιμου φύλου (που επίσης δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα). Έξι χώρες διαθέτουν μη-δυσάδικη επιλογή, είτε αυτή είναι στην αλλαγή ονόματος, είτε στην αλλαγή νόμιμου φύλου.

Ε. Λατινική Αμερική & Καραϊβική²⁴⁴

Πολλά δικαιώματα υπέρ των trans ανθρώπων έχουν δοθεί τα τελευταία χρόνια σε διάφορες χώρες στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική. Όσον αφορά την ποινικοποίηση, όπως και σε άλλες ηπείρους, συχνό φαινόμενο είναι να χρησιμοποιούνται εμμέσως νόμοι για την στοχοποίηση trans ατόμων συγκεκριμένα. Επιπροσθέτως, τα τελευταία χρόνια στη Λατινική Αμερική υπάρχει νομική κινητικότητα για να αποκατασταθούν θύματα της trans κοινότητας που κακομεταχειρίστηκαν και παραβιάστηκαν τα δικαιώματά τους.²⁴⁵

Οι περισσότερες χώρες για τις οποίες υπάρχουν δεδομένα χρησιμοποιούν έμμεσες πρακτικές για να κακομεταχειριστούν trans ανθρώπους, και όχι άμεσα τον νόμο. Συγκεκριμένα, μόνο 1 από τις 13 έχει νόμο που στοχεύει τα trans άτομα, ενώ 13 από τις 14 χρησιμοποιεί έμμεσες μεθόδους. 23 από τις 33 χώρες επιτρέπουν την αλλαγή ονόματος (που δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα), και 15 από τις 33 επιτρέπουν αλλαγή νόμιμου φύλου (που δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα). Μια χώρα έχει επιλογές πέραν του δυαδικού συστήματος.

ΣΤ. Ωκεανία²⁴⁶

Τα περισσότερα δικαιώματα που έχουν δοθεί και καταγραφεί στην Ωκεανία είναι στις δύο μεγαλύτερες περιοχές, Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία, οι οποίες πολιτισμικά είναι πιο κοντά στη Δύση, και ίσως γι' αυτό είναι ευκολότερο να υιοθετήσουν την δυτική προσέγγιση των νόμων σχετικά με το φύλο. Σε άλλα κομμάτια της Ωκεανίας, σε κάποιες περιπτώσεις, όπως στα νησιά Fiji, δεν υπάρχει καν μεγάλη

²⁴³ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 110-112.

²⁴⁴ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 176-222.

²⁴⁵ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 176-178.

²⁴⁶ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 8, 230-242.

ζήτηση για αλλαγή του ονόματος και του νόμιμου φύλου, καθώς όνομα και φύλο έχουν μεγάλη σύνδεση με την παράδοση και την οικογένεια.²⁴⁷

Μόνο μια χώρα έχει νόμο κατά των trans ανθρώπων. 5 στις 10 επιτρέπουν την αλλαγή ονόματος (που δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα), και 3 στις 10 επιτρέπουν αλλαγή νόμιμου φύλου (που δεν διατίθεται συγκεκριμένα μόνο για trans άτομα). Δύο χώρες έχουν επιλογή πέρα του δυαδικού συστήματος.

1.2.2 Ακτιβισμός

Ο ακτιβισμός διαδραματίζει έναν άκρως σημαντικό ρόλο στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με το φύλο. Χάρη σε ακτιβιστικούς οργανισμούς γίνονται έρευνες για να καταρριφθούν επιζήμια στερεότυπα και για να κατανοηθεί εις βάθος το ζήτημα του φύλου. Προωθούν, επίσης, γνώση ώστε το κοινό να ευαισθητοποιηθεί και να εξοικειωθεί με τα θέματα αυτά. Παλεύουν να διεκδικηθούν ίσα δικαιώματα για τα άτομα της lgbtqi+ κοινότητας και να συμπεριλαμβάνονται σε όλους τους τομείς της καθημερινότητας, όπως στην εργασία, την εκπαίδευση, την υγεία, κλπ. Καταγράφουν περιστατικά βίας, βοηθούν και προστατεύουν άτομα που το χρειάζονται.

Παρακάτω διατίθεται μια λίστα κάποιων σημαντικών διεθνών οργανισμών που προασπίζονται τα δικαιώματα των trans και μη-δυαδικού φύλου ατόμων:

A. GATE - Trans, Gender Diverse and Intersex Advocacy in Action

Η GATE είναι μια διεθνής μη-κερδοσκοπική οργάνωση, η οποία ασχολείται με θέματα που αφορούν τα trans, μη-δυαδικά, intersex, και άλλων φύλων άτομα. Στόχος της είναι να προωθηθούν γνώση και πόροι σχετικά με τα θέματα αυτά, να συμπεριλαμβάνονται και να έχουν ίσες ευκαιρίες τα άτομα ασχέτως φύλου, και να σταματήσουν οι έμφυλες διακρίσεις. Συνεργάζεται με τα Ηνωμένα Έθνη, με διεθνής οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τοπικά και διεθνή δίκτυα που σχετίζονται με το φύλο και διεθνείς χρηματοδότες. Δημιουργήθηκε το 2009 με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.²⁴⁸

B. WPATH - World Professional Association for Transgender Health

Η WPATH είναι μια διεθνής μη-κερδοσκοπική οργάνωση, που επικεντρώνεται στην υγεία των trans και gender-nonconforming ατόμων. Ασχολείται με τη βάση αποδείξεων κλινική και ακαδημαϊκή έρευνα, με στόχο την εφαρμογή και προώθηση σωστής ιατρικής προσέγγισης και γνώσεων για την φροντίδα των trans ατόμων. Στόχος της είναι να έχουν τα άτομα όλων των φύλων πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη και τις κοινωνικές υπηρεσίες, και να διασφαλιστεί για αυτά η δικαιοσύνη και ισότητα. Συνεργάζεται με ειδικούς πολλών πεδίων (ιατρικής, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, σεξολογίας, νομικής, κλπ) για την κατανόηση της δυσφορίας φύλου και άλλων έμφυλων θεμάτων. Χρηματοδοτείται από τα μέλη τους και από δωρεές μη-εμπορικών πηγών. Δημιουργήθηκε το 1979.²⁴⁹

Γ. Beyond Binary Legal

²⁴⁷ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 8, 230-231.

²⁴⁸ "About us" GATE. Trans, Gender Diverse and Intersex Advocacy in Action, <https://gate.ngo/about-us/>

²⁴⁹ "MISSION AND VISION" WPATH. World Professional Association for Transgender Health, <https://www.wpath.org/about/mission-and-vision>

Η Beyond Binary Legal είναι μια οργάνωση που ασχολείται με θέματα που αφορούν τα μη-δυναμικά φύλου άτομα. Στοχεύουν στην κοινωνική και νομική αλλαγή ώστε να συμπεριλαμβάνονται άτομα πέραν του δυαδικού μοντέλου φύλων. Προωθούν τη γνώση και την επικοινωνία για τα θέματα αυτά, και στηρίζουν μη-δυναμικά άτομα. Δημιουργήθηκε το 2019.^{250, 251}

Παρακάτω παρατίθεται μια λίστα κάποιων σημαντικών Ελληνικών οργανισμών που προασπίζονται τα δικαιώματα των lgbtqi+ ατόμων γενικά:

A. Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας

Η Colour Youth είναι μια οργάνωση στην Ελλάδα, που ασχολείται με θέματα που αφορούν τους lgbtq νέους. Σκοπός της είναι η υποστήριξη των lgbtq ατόμων μέσω της δημιουργίας μιας κοινότητας και η διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους σε κοινωνικά, πολιτικά και νομικά πλαίσια. Ενημερώνει πάνω στα lgbtq θέματα και καταγράφει περιστατικά βίας και διακρίσεων με στόχο να στηρίξει και να ευαισθητοποιήσει. Δημιουργήθηκε το 2011.²⁵²

B. ΣΥΔ - Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών

Το ΣΥΔ είναι μια μη-κερδοσκοπική οργάνωση στην Ελλάδα, που ασχολείται με θέματα που αφορούν τα trans άτομα. Ενημερώνει, υποστηρίζει και προωθεί την ισότητα μέσα από υλικό, εκδηλώσεις και συνέδρια πάνω στο θέμα. Συστήνει, επίσης, ξενώνα για τα trans άτομα που το χρειάζονται. Δημιουργήθηκε το 2010.²⁵³

Γ. Πολύχρωμο Σχολείο

Το Πολύχρωμο Σχολείο είναι μια ακτιβιστική εθελοντική ομάδα στην Ελλάδα, που επικεντρώνεται στα ΛΟΑΤΚΙ θέματα στον τομέα της εκπαίδευσης. Στόχος της είναι να προωθήσει γνώση και να βελτιώσει τον εκπαιδευτικό τομέα και άλλους τομείς, και να κατοχυρώσει την συμπερίληψη και ισότητα στο εκπαιδευτικό σύστημα. Καταγράφει περιστατικά βίας και διακρίσεων, υποστηρίζει τα ΛΟΑΤΚΙ δικαιώματα και ευαισθητοποιεί. Δημιουργήθηκε το 2009.²⁵⁴

Στο κεφάλαιο 1.2 εξετάστηκαν τα δικαιώματα των μη-δυναμικών και τρανς ατόμων. Οι διαδικασίες αλλαγής νόμιμου φύλου είναι, σε ένα μεγάλο μέρος τους, αποτρεπτικές και ασκόπων περίπλοκες. Είναι πολύ σημαντικό που υπάρχουν, ωστόσο, καθώς επιτρέπουν σε ανθρώπους να αλλάξουν στο επιθυμητό τους φύλο νομικά, κάτι που διευκολύνει τη ζωή τους και βελτιώνει την ψυχική τους υγεία. Όσον αφορά τους νόμους σχετικά με την προστασία ή στέρηση δικαιωμάτων, ελάχιστες χώρες σε όλο τον κόσμο έχουν μη-δυναμική επιλογή. Πιο συχνά δίνεται το δικαίωμα να αλλάξει κανείς το επίσημο φύλο και όνομά του, στις περισσότερες χώρες, μάλιστα. Ταυτόχρονα,

²⁵⁰ "Mission and Values" Beyond Binary Legal, <https://www.beyondbinarylegal.org/mission-and-values>

²⁵¹ "Why Beyond Binary Legal" Beyond Binary Legal, <https://www.beyondbinarylegal.org/why-beyond-binary-legal>

²⁵² "Λίγα λόγια για εμάς" Colour Youth. Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, <https://www.colouryouth.gr/colour-youth/>

²⁵³ "Λίγα λόγια" Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, <https://tgender.gr/liga-logia/>

²⁵⁴ "Το Πολύχρωμο Σχολείο" Πολύχρωμο Σχολείο, <https://rainbowschool.gr/about/>

εξίσου μεγάλος είναι και ο αριθμός των χωρών που καταδικάζουν τα τρανς και μη-δυναμικά άτομα, άμεσα ή, κυρίως, έμμεσα. Ως επί τω πλείστων, σημειώθηκε μεγάλη και θετική αλλαγή στα θέματα που αφορούν το φύλο τα τελευταία χρόνια, ωστόσο υπάρχει χώρος για βελτίωση. Οι ακτιβιστικές οργανώσεις κάνουν μεγάλη προσπάθεια ώστε να προστατευθούν και να διεκδικηθούν δικαιώματα κοινωνικά και πολιτικά. Προωθούν, επιπλέον, γνώση πάνω σε αυτά τα θέματα και διεξάγουν έρευνες ώστε να διαπιστωθούν υπάρχοντα και μη δεδομένα πάνω στο φύλο. Καταγράφουν περιστατικά βίας, στηρίζουν και ευαισθητοποιούν.

Κεφάλαιο 2: Αφηγηματική προσέγγιση του σχεδιασμού ενός χαρακτήρα μη-δυναδικού φύλου

Με τελικό σκοπό τον σχεδιασμό χαρακτήρα μη-δυναδικού φύλου, ερευνώνται πιο αναλυτικά και ατομικά οι μη-δυναδικές ταυτότητες. Συγκεκριμένα, στο «2.1. Ανάλυση ειδησεογραφικού περιεχομένου και προσωπικές συνεντεύξεις» μελετώνται και διεξάγονται συνεντεύξεις μη-δυναδικών ανθρώπων που μιλούν για το φύλο και την εμπειρία τους. Σχολιάζονται, έπειτα, στο «2.2. Ανάλυση αφηγηματικών οπτικοακουστικών έργων», οπτικοακουστικά έργα που συμπεριλαμβάνουν μη-δυναδικούς χαρακτήρες μυθοπλασίας. Στο «2.3. Ανάλυση και σχεδιασμός χαρακτήρα στο λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver», εν συνέχεια, αναλύεται το μυθιστόρημα και σχεδιάζεται ο πρωταγωνιστικός χαρακτήρας μη-δυναδικής ταυτότητας, Ben, ως μέρος της υποθετικής μεταφοράς του βιβλίου σε οπτικοακουστικό έργο.

2.1. Ανάλυση ειδησεογραφικού περιεχομένου και προσωπικές συνεντεύξεις

Προς διευκρίνηση περαιτέρω σημείων πάνω στο θέμα των μη-δυναδικών ταυτοτήτων φύλου, εξαιρετική σημασία έχει η μελέτη προσωπικών εμπειριών ατόμων μη-δυναδικού φύλου. Για τον λόγο αυτό, ερευνάται ειδησεογραφικό περιεχόμενο με συνεντεύξεις μη-δυναδικών ατόμων. Ταυτόχρονα, διεξάγονται από τη φοιτήτρια προσωπικές συνεντεύξεις σε μη-δυναδικού φύλου άτομα. Τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν βάση για τον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό του μη-δυναδικού χαρακτήρα.

2.1.1. Ειδησεογραφικό αρχείο

Η ανάλυση ειδησεογραφικού υλικού και η διεκπεραίωση των προσωπικών συνεντεύξεων γίνεται με σκοπό να γνωστοποιηθούν και κατανοηθούν οι μη-δυναδικές ταυτότητες στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στόχος ήταν να παρουσιαστούν διάφορα άτομα που ανήκουν στο μη-δυναδικό φάσμα. Να μιλήσουν για το πως το καθένα βιώνει το φύλο του, ποιες οι εμπειρίες του σχετικά με αυτό. Και τι θα ήθελε να δει τόσο γενικά στην κοινωνία, όσο και στα οπτικοακουστικά μέσα, όσον αφορά το μη-δυναδικό φύλο, την αναπαράστασή του, την αντιμετώπισή του.

2.1.1.1 Εξωτερικό

Όσον αφορά το εξωτερικό, επιλέχθηκαν συνεντεύξεις μη-δυναδικών ατόμων με κριτήριο να είναι σχετικά με τα οπτικοακουστικά μέσα. Αυτό, για να μπορεί να γίνει ο παραλληλισμός και με τις ερωτήσεις που ρωτήθηκαν στις συνεντεύξεις προσωπικές συνεντεύξεις, σχετικές και με την μη-δυναδική ταυτότητα γενικά, και με την εκπροσώπηση τους στα οπτικοακουστικά μέσα ειδικότερα. Τα άτομα που καταφέρθηκε να εντοπιστούν και ήταν τόσο μη-δυναδικού φύλου τα ίδια, όσο και οι χαρακτήρες τους, ήταν κυρίως ηθοποιοί. Παρατίθενται σε μορφή λίστας παρακάτω.²⁵⁵

²⁵⁵ Η επιλογή έγινε με πηγή τις παρακάτω λίστες:

“List of people with non-binary gender identities” Wikipedia,
https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_people_with_non-binary_gender_identities

“List of fictional non-binary characters” Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_fictional_non-binary_characters

A. Lachlan Watson²⁵⁶

Το Lachlan Watson παίζει το genderqueer χαρακτήρα Susie Putnam (αργότερα άλλαξε όνομα σε Theo Putnam²⁵⁷) στην τηλεοπτική σειρά *The Chilling Adventures of Sabrina*.

Το Lachlan αυτοπροσδιορίζεται ως non-binary, δεν ενδιαφέρεται για το φύλο τόσο και θέλει να ζήσει τη ζωή του ανεξάρτητα αυτού. Βρίσκει τα άρθρα και τις αντωνυμίες απλά λέξεις, επιλέγοντας τα He/Him και They/Them.

Είναι 17 χρονών²⁵⁸. Πάντα ένιωθε queer. Στην εφηβεία σκέφτηκε ότι ήταν trans άντρας, αλλά στην πορεία συνειδητοποίησε ότι ήταν non-binary. Δεν ήθελε να είναι ούτε άντρας, ούτε γυναίκα. Είχε δυσφορία ως έφηβος, δεν καταλάβαινε γιατί το σώμα του περιόριζε τα πράγματα που μπορούσε να κάνει. Όταν έκανε μαστεκτομή, ένιωσε ότι το σώμα του δεν καθορίζει το φύλο του.

Γεννήθηκε στο Ράλεϊ της Βόρειας Καρολίνας των ΗΠΑ. Το επηρέασε πολύ όσο μεγάλωνε, καθώς υπήρχε η ελευθερία να είναι ο εαυτός του, κάτι που, όταν μεγάλωσε, κατάλαβε πόσο σπάνιο και όμορφο είναι. Η οικογένεια του το υποστήριξε πολύ. Η μητέρα του, παρότι δεν καταλάβαινε απόλυτα, είχε αυτονόητο το γεγονός ότι θα υποστηρίξει το παιδί της.

Μιλά για τις φιγούρες στα οπτικοακουστικά μέσα γενικά: όσον αφορά την έκφραση φύλου και την εμφάνιση, λέει ότι συναντά συχνά queer άτομα με δυαδικό τρόπο παρουσίασης, κάτι που σέβεται. Αλλά θα ήθελε να δει και άτομα που δείχνουν ότι η non-binary ένδυση κι εμφάνιση δεν είναι μόνο η αντίθετη από το ανατεθέν φύλο τους. Πιστεύει ότι τα ρούχα δεν έχουν κάποιο έμφυλο νόημα, κι ούτε ανήκουν μόνο στο ένα ή στο άλλο φύλο του δίπολου. Είναι υφάσματα και δεν κάνουν την ταυτότητα κάποιου λιγότερο μη-δυαδική.

Σχετικά με την ταυτότητά του και την βιομηχανία, αναφέρει ότι, το γεγονός ότι είναι non-binary, δε σημαίνει πως μπορεί να παίζει μόνο μη-δυαδικούς χαρακτήρες. Θα ήθελε να παίζει χαρακτήρες ασχέτως του φύλου, χωρίς διαχωρισμούς.

B. Asia Kate Dillon²⁵⁹

Το Asia Kate Dillon παίζει το non-binary χαρακτήρα Taylor Amber Mason στην τηλεοπτική σειρά *Billions*, και το non-binary χαρακτήρα The Adjudicator στην ταινία *John Wick 3*.

Το Asia αυτοπροσδιορίζεται ως non-binary, «ούτε άντρας, ούτε γυναίκα». Χρησιμοποιεί τα ουδέτερα άρθρα They/Them.

²⁵⁶ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τις παρακάτω συνεντεύξεις:

Abby Lee. "Outside the binary: An interview with Lachlan Watson, part one" Best of SNO. 20 Μαρτίου, 2019, <https://bestofsno.com/33496/arts-entertainment/outside-the-binary-an-interview-with-lachlan-watson-part-one/>

Abby Lee. "Outside the binary: An interview with Lachlan Watson, part two" The Howler. 21 Δεκεμβρίου 2018, <https://thehowler.org/7870/category-5/outside-the-binary-an-interview-with-lachlan-watson-part-two/>

²⁵⁷ "Theo Putnam" Adventures of Sabrina Fandom, https://adventuresofsabrina.fandom.com/wiki/Theo_Putnam

²⁵⁸ Το 2019 που διεξάγει η συνέντευξη.

²⁵⁹ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τις παρακάτω συνεντεύξεις:

Aaron Hicklin. "Asia Kate Dillon: 'Life can be so diverse, mysterious and beautiful'" The Guardian. 25 Μαρτίου 2018, <https://www.theguardian.com/global/2018/mar/25/asia-kate-dillon-tv-billions-interview-gender-neutral-life-can-be-so-diverse>

Nathan Malone. "'Billions' star Asia Kate Dillon on how the show led to a revelation about the actor's own gender identity, and an emotional moment with a fan" Business Insider. 16 Μαρτίου 2019, <https://www.businessinsider.com/billions-star-asia-kate-dillon-on-gender-identity-and-fan-reactions-2019-3>

Alexis Soloski, "Asia Kate Dillon: 'This Is Who I Am'" The New York Times. 26 Μαΐου 2019, <https://www.nytimes.com/2019/05/26/arts/television/asia-kate-dillon-billions.html>

Γεννήθηκε στην Ίθακα της Νέας Υόρκης των ΗΠΑ. Είναι 34 ετών²⁶⁰. Από μικρή ηλικία σκεφτόταν για το φύλο του, χωρίς να το συνειδητοποιεί πλήρως. Καταλάβαινε τους περιορισμούς των φύλων που ανατίθενται στη γέννηση. Η ηθοποιία βοήθησε πολύ, όντας χώρος όπου το φύλο γίνεται πιο ρευστό. Σε ένα σημείο, θεωρούσε τον εαυτό του gender fluid/gender nonconforming, μέχρι που ανέλαβε τον ρόλο του Taylor και ανακάλυψε τις non-binary ταυτότητες φύλου. Πριν από αυτό, δεν είχε δει να εκπροσωπούνται non-binary άτομα τα οποία δεν είχαν αλλάξει ιατρικά το σώμα τους, κάτι που το ίδιο δεν επιθυμούσε για τον εαυτό του. Ο ρόλος έγραφε «γυναίκα» και «non-binary» ταυτόχρονα, και κατάλαβε ότι το σώμα δεν έχει απαραίτητα σχέση με την ταυτότητα φύλου.

Τυχαίνει συχνά να ενημερώνει ανθρώπους γύρω του που δεν ξέρουν για τις ταυτότητες φύλου και του απευθύνονται σε λάθος φύλο. Λέει ότι δε το πειράζει να μιλάει για αυτό, και πως χρειάζεται να δίνουμε χώρο στους ανθρώπους να το μάθουν. Υπάρχουν στιγμές, ωστόσο, που ο χώρος δεν είναι ασφαλής, ή καταστάσεις που δεν υπάρχει χρόνος και ενέργεια να γίνεται κάθε φορά η συζήτηση. Προσπαθεί να ενημερώνει για τις έμφυλες ταυτότητες όσο πιο συχνά μπορεί, γιατί πάντα θυμάται ότι, σαν λευκό άτομο, έχει σε κάποιες περιπτώσεις το προνόμιο που μη-δυναδικοί άνθρωποι χρώματος μπορεί να μην έχουν, και λαμβάνουν πιο έντονη κριτική.

Επαινεί τη σειρά Billions, γιατί η ιστορία του χαρακτήρα δεν αφορά μόνο τη μη-δυναδική του ταυτότητα. Είναι καλοφτιαγμένος κεντρικός χαρακτήρας, που όχι μόνο συμπεριλαμβάνεται, αλλά και κατευθύνει την πλοκή πολλές φορές. Κι όλα αυτά σε ένα πολύ αρρενωπό περιβάλλον. Το Taylor έχει εμφανιστεί και σε σεξουαλική σκηνή, κάτι που το Asia χάρηκε πολύ, να υπάρχει και αυτή η αναπαράσταση στην τηλεόραση. Έχει, επίσης, παρουσιαστεί σε επεισόδιο με female drag εμφάνιση, με φόρεμα, μακριά μαλλιά και makeur – το Asia σχολιάζει πως αυτή η εμφάνιση δεν υποδεικνύει ότι το άτομο είναι γυναίκα, πω το φύλο δεν σχετίζεται απαραίτητα με την εμφάνιση.

Για το Adjudicator, αναφέρει πως είναι μια μη-βίαση φιγούρα σιωπηλής εξουσίας σε μια αρκετά βίαση ταινία δράσης. Στο σενάριο, σε κάποια σημεία είχε αρσενικά άρθρα/αντωνυμίες, και σε κάποια θηλυκά. Όταν το Asia δέχτηκε τον ρόλο, πρότεινε το Adjudicator να είναι non-binary. Η έκφραση φύλου του είναι «high femme, δομημένο και διακοσμητικό στυλ».

Λέει πως οι χαρακτήρες του, Taylor και Adjudicator, και το ίδιο το Asia, είναι τρία διαφορετικά από τα πολλά παραδείγματα μη-δυναδικών ταυτοτήτων που υπάρχουν.

Οι θεατές επικοινωνούν με το ηθοποιό, λέγοντας πως τώρα καταλαβαίνουν για τη μη-δυναδική ταυτότητα, συχνά προσθέτοντας ότι το Taylor είναι ο πρώτος μη-δυναδικός χαρακτήρας που συναντάνε. Υπάρχουν άτομα τα οποία νιώθουν να ταυτίζονται και να αναγνωρίζονται.

Τονίζει πως η εκπροσώπηση των non-binary και άλλων lgbtqi+ ανθρώπων στα μέσα όλοένα και αυξάνεται, αλλά υπάρχει μεγάλος χώρος για εξέλιξη, ειδικά για non-binary ταυτότητες ανθρώπων χρώματος.

Το ηθοποιό λέει ότι λαμβάνει και θέλει να παίξει ρόλους ασχέτως του φύλου.

Γ. Jacob Tobia²⁶¹

²⁶⁰ Το 2019 που διεξάγει η συνέντευξη.

²⁶¹ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τις παρακάτω συνεντεύξεις:

Avery Kaplan. "Interview: Jacob Tobia on non-binary rep in SHE-RA" Comics Beat. 7 Νοεμβρίου 2019, <https://www.comicsbeat.com/interview-jacob-tobia-on-non-binary-rep-in-she-ra/>
Diego Arango. "Sissy: An Interview with Jacob Tobia" Paprika!. 7 Φεβρουαρίου 2018, <https://yalepaprika.com/folds/labels/sissy-an-interview-with-jacob-tobia>

Το Jacob Tobia παίζει το non-binary χαρακτήρα Double Trouble στη σειρά animation *She-Ra and the Princesses of Power*.

Το Jacob αυτοπροσδιορίζεται ως Genderqueer, gender nonconforming, non-binary, και άλλα. Χρησιμοποιεί τα άρθρα They/Them. Γεννήθηκε στο Ράλεϊ της Βόρειας Καρολίνας των ΗΠΑ και τώρα ζει στο Λος Άντζελες.

Είναι 29 ετών. Από μικρή ηλικία του άρεσε να είναι όλα τα φύλα και δεν του άρεσαν οι κανόνες γι' αυτά. Δεν υπήρχε συγκεκριμένη στιγμή που συνειδητοποίησε τη ταυτότητά του, γιατί είναι κάτι που δέχεται κι εξερευνεί κάθε στιγμή.

Θα ήθελε να μπορεί να φοράει φορέματα συνέχεια, αλλά αν το κάνει, θα ακούσει σχόλια ή θα γίνει ακόμη κι επικίνδυνο. Για τον λόγο αυτόν, κάποιες φορές επιλέγει να κρύβει την ταυτότητά του.

Αναφέρει ότι οι άνθρωποι υποθέτουν την ταυτότητα του άλλου βάσει των ρούχων και της εμφάνισης, και οι ταμπέλες αυτές δεν ισχύουν πάντα. Δεν είναι όμως ευθύνη του να διορθώσει τις ταμπέλες που οι άλλοι του βάζουν.

Για το She-Ra, σημειώνει ότι δεν είναι μια σειρά που θα μάθει στα παιδιά της νέας γενιάς τι είναι non-binary ή trans, γιατί ξέρουν ήδη, έχουν άτομα στη ζωή τους με τέτοιες ταυτότητες. Αυτό που κάνει είναι να τους δώσει μια αναπαράσταση του κόσμου όπως ήδη είναι. Και ταυτόχρονα, να νιώσουν τα μη-δυσδικά άτομα ότι εκπροσωπούνται.

Η σειρά καταφέρνει να δείξει πολύπλοκους χαρακτήρες με πτυχές τόσο καλές, όσο και κακές, χωρίς κανέναν να είναι απόλυτα είτε το ένα, είτε το άλλο. Υπάρχει το στερεότυπο στην τηλεόραση ότι άτομα που ανήκουν σε μειονότητες - ειδικά αν είναι από τις πρώτες φορές που άτομο από τις κοινότητές τους εκπροσωπείται - πρέπει να είναι πρότυπα καλού ανθρώπου, με τέλεια συμπεριφορά, αψεγάδιαστα, και να γίνουν μέσο για να πληροφορήσουν το κοινό για την ταυτότητά τους. Το Double Trouble είναι με τη μεριά των αντιπάλων, και διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στην υπόθεση, χωρίς να χρειάζεται να μιλήσει για το φύλο του. Κι αυτό, όπως λέει το Jacob, είναι σημαντικό, γιατί τα non-binary άτομα παραμένουν άνθρωποι, δε χρειάζεται να είναι τέλεια, επιτρέπεται να κάνουν λάθη.

Το Double Trouble δεν αφήνει κανέναν να έχει δύναμη πάνω του και θέτει ξεκάθαρα τα όρια του. Αυτό είναι κάτι που το Jacob θέλει να μάθουν τα non-binary παιδιά και άτομα γενικά, και θα ήθελε να είχε δει το ίδιο από μικρό. Το φύλο του καθενός είναι δικιά του υπόθεση και δικό του ταξίδι, και κανείς δεν έχει δύναμη πάνω τους.

Τον τελευταίο ενάμιση χρόνο (από όταν διεξάγει η συνέντευξη) αποφάσισε ότι δε θέλει να μιλά ως εκπρόσωπος μιας ομάδας ατόμων, καθώς, μιλώντας γενικευμένα, μπορεί να δημιουργηθούν ανακρίβειες, ακόμη να γίνει κι επικίνδυνο. Σε πολλές περιπτώσεις περιορίζεται και η δημιουργικότητα του ανθρώπου όταν προσπαθεί να μιλήσει για πολλά άτομα. Μπορεί να μιλήσει για τον εαυτό του μόνο, και όχι για την μη-δυσδική εμπειρία γενικά.

Δ. Kaitlyn Alexander²⁶²

Elizabeth De. "Genderqueer Star Jacob Tobia Explains What Being Gender-Nonconforming Really Means" Allure. 19 Ιουλίου 2017, <https://www.allure.com/story/gender-nonconforming-video-jacob-tobia>

²⁶² Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τις παρακάτω συνεντεύξεις:

Lauren Strapagiel. "This Creator Is Proving Why Non-Binary Representation Matters" BuzzFeed News. 7 Νοεμβρίου 2017, <https://www.buzzfeed.com/laurenstrapagiel/kaitlyn-alexander-non-binary-representation>

Το Kaitlyn Alexander παίζει το non-binary πρωταγωνιστικό χαρακτήρα Dee στη σειρά Couple-ish, την οποία και δημιούργησε. Παίζει, επίσης, το genderqueer χαρακτήρα LaFontaine στη σειρά Carmilla.

Το Kaitlyn είναι genderqueer, κάπου ανάμεσα στο δυαδικό σύστημα, χωρίς να χρειάζεται να διαλέξει ένα από τα φύλα αυτά. Χρησιμοποιεί τα ουδέτερα άρθρα They/Them.

Είναι 28 ετών και γεννήθηκε στην Οττάβα του Καναδά. Μεγαλώνοντας, πήγε σε καθολικό σχολείο, όπου δεν συζητούσαν για θέματα φύλου. Ένωθε άβολα, περίεργο, γιατί δεν ήθελε να είναι ούτε άντρας, ούτε γυναίκα. Αργότερα, του είχαν πει ότι για να πετύχει ως ηθοποιός έπρεπε να συμπεριφέρεται και να παρουσιάζεται εμφανισιακά με συγκεκριμένο, έμφυλο τρόπο.

Συνειδητοποίησε την ταυτότητά του παίζοντας το ρόλο του LaFontaine. Δεν γνώριζε και έψαξε τον όρο genderqueer, καταλαβαίνοντας τα άρθρα/αντωνυμίες και βλέποντας ότι του ταιριάζουν.

Το LaFontaine είναι δυναμικό και πιστό και σπουδάζει βιολογία. Στη σειρά, του φέρονται όπως σε όλους τους άλλους χαρακτήρες, αποτελεί φυσικό κομμάτι της, χωρίς ειδική μεταχείριση.

Το Kaitlyn δημιούργησε το Couple-ish γιατί δεν υπήρχαν πολλές περιπτώσεις όπου ένας non-binary χαρακτήρας είχε πρωταγωνιστικό ρόλο, δεν ένιωθε να εκπροσωπείται αρκετά. Συχνά διακωμωδούνται οι μη-δυαδικές ταυτότητες, ή οι χαρακτήρες με αυτές τις ταυτότητες είναι μη-ανθρώπινοι, όπως εξωγήινοι.

Οι θαυμαστές του Carmilla στήριξαν και χρηματοδότησαν τη σειρά Couple-ish, δείχνοντας την ανάγκη που υπάρχει για εκπροσώπηση lgbtqi+ χαρακτήρων. Το Kaitlyn επικοινωνεί με θαυμαστές που του λένε ότι μέσω των ρόλων του έμαθαν για τη μη-δυαδική ταυτότητα, βλέποντάς την από ένα φυσικό και ρεαλιστικό πρίσμα. Άνθρωποι βλέπουν τον εαυτό τους στους χαρακτήρες και νιώθουν ότι ανήκουν, πολλές φορές κι ότι μπορούν να εξηγήσουν στα κοντινά τους πρόσωπα την ταυτότητά τους.

Θέλει να εκπροσωπούνται όλες οι ταυτότητες, και lgbtqi+ ανθρώπων χρώματος, και απόμων που δεν έχουν θηλυκή παρουσίαση φύλου.

E. Bex Taylor-Klaus²⁶³

Το Bex Taylor-Klaus παίζει το non-binary χαρακτήρα Brianna Bishop στη τηλεοπτική σειρά Deputy.

Το Bex είναι non-binary και χρησιμοποιεί τα They/Them άρθρα. Επιλέγει τον όρο non-binary γιατί μπορεί να συμπεριλαμβάνει πολλά πράγματα εκτός του δυαδικού. Υπάρχει χώρος να μάθει και να επιλέξει μια συγκεκριμένη ταμπέλα αν θέλει, ή να κρατήσει τον γενικό όρο. Μπορεί να εξερευνήσει και να πειραματιστεί και να το βρει μόνο του, με τον τρόπο του.

Είναι 26 ετών και γεννήθηκε στην Ατλάντα των ΗΠΑ.

Με το κάστινγκ του στη σειρά Deputy, το Bex μίλησε στην παραγωγή για τη ζωή και το φύλο του. Εκείνη το ρώτησε σχετικά με το τι χαρακτήρα θα ήθελε να δει. Το Bex πρότεινε ο χαρακτήρας να είναι non-binary και ξαφνιάστηκε ευχάριστα όταν η παραγωγή όχι μόνο συμφώνησε, αλλά έκανε και εκτενή έρευνα πάνω στο θέμα. Ξέρει ότι τα πράγματα αλλάζουν, υπάρχει αποδοχή και συμπερίληψη. Αλλά μεγαλώνοντας, έβλεπε πόσο διαφορετικό ένιωθε από το κοινωνικό κατεστημένο,

Admin PopWrapped. "Kaitlyn Alexander Talks Gender And How They Found A Home In YouTube" PopWrapped. 3 Αυγούστου 2015, <https://popwrapped.com/exclusive-interview-kaitlyn-alexander/>

²⁶³ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από την παρακάτω συνέντευξη:

Jean Bentley. "Bex Taylor-Klaus Hopes Their Nonbinary 'Deputy' Character Will Save Lives" The Hollywood Reporter. 14 Φεβρουαρίου 2020. <https://www.hollywoodreporter.com/tv/tv-news/bex-taylor-klaus-deputy-binary-reveal-1279351/>

πόσο μη-αποδεκτό ήταν, ακόμη κι αν δεν ήξερε ακριβώς πως να ορίσει το φύλο του τότε. Οπότε μια τέτοια ευκαιρία είναι κάτι πρωτόγνωρο για αυτό, που δεν το έχει ως δεδομένο.

Σε ένα επεισόδιο, το Brianna συζητά για το φύλο του με την Paula, μια ιατρό, που ξέρει την βιολογία του φύλου. Στόχος ήταν να παρουσιάσουν το μη-δυναμικό φύλο σε θεατές που μπορεί να μην το γνωρίζουν, και ταυτόχρονα, να γίνει με τρόπο που θα φανεί φυσικό και ρεαλιστικό, όχι επεξηγηματικό. Η Paula γνωρίζει την επιστήμη πίσω από αυτό, αλλά δεν ξέρει για την ταυτότητα και το κοινωνικό φύλο. Το Bex πρόσθεσε, επίσης, ότι η αναζήτηση της ταυτότητας είναι ένα ταξίδι, κάτι που ισχύει και για το ίδιο το ηθοποιό.

Μιλώντας γενικότερα για τη ζωή, αναφέρει πως είναι όντως ψυχοφθόρο να πρέπει να εξηγεί την ταυτότητά του σε ανθρώπους που δεν το ξέρουν. Αλλά υπενθυμίζει στον εαυτό του ότι ούτε το ίδιο έχει καταλάβει απόλυτα το φύλο του, είναι, ακριβώς, μια αναζήτηση. Δεν μπορεί να περιμένει από τους άλλους να το έχουν καταλάβει απόλυτα κι εκείνοι. Οπότε προσπαθεί να έχει υπομονή.

Για την εκπροσώπηση, αναφέρει ότι σώζει ζωές κι είναι απείρως σημαντικό να βλέπουν όλα τα άτομα του κόσμου χαρακτήρες που τους μοιάζουν.

ΣΤ. Alex Newell²⁶⁴

Ο Alex Newell παίζει το genderfluid χαρακτήρα Mo στη σειρά *Zoey's Extraordinary Playlist*.

Αυτοπροσδιορίζεται ως gender nonconforming, genderfluid και gay άντρας. Αυτοπροσδιορίζεται ως άντρας, μα ταυτόχρονα θεωρεί τη ταυτότητά του πολύπλοκη – κάπου κάτω από τον όρο transgender, αλλά όχι με σιγουριά που. Δεν είναι απόλυτα θηλυκός, ούτε απόλυτα αρρενωπός, αλλά προτιμά κατά πολύ την θηλυκή εμφάνιση και έκφραση. Χρησιμοποιεί όλα τα άρθρα/αντωνυμίες.

Είναι 28 χρονών και γεννήθηκε στο Λιν της Μασαχουσέτης των ΗΠΑ.

Η μητέρα του είναι υποστηρικτική και είναι πολύ δεμένοι. Από πολύ νωρίς, όμως, έχασε τον πατέρα του και αναγκάστηκε να γίνει «ο άντρας της οικογένειας», μια ξένη και πιεστική φράση που του επέβαλε το περιβάλλον του. Δεν ήταν πολύ σίγουρος πως να το κάνει αυτό. Από παιδί το περιβάλλον του υπέθετε για το φύλο του και έδιναν υποδείξεις για το πως θα έπρεπε να φέρεται και να φαίνεται. Σημειώνει ότι υπάρχει μεγάλη πίεση στην μαύρη κοινότητα να είναι τα αγόρια αρρενωπά. Δέχθηκε μεγάλη απόρριψη επειδή είναι γκέι μαύρος άντρας με θηλυκή έκφραση. Του είπαν πως δεν ήταν «σωστά άντρας» ή «σωστά μαύρος». Δυσκολεύτηκε πολύ να βρει που ανήκει, και σε σχέση με το φύλο του, και με την κοινότητα.

Με την έκφραση φύλου του τώρα, δείχνει πως είναι εντάξει να μην ακολουθεί τους έμφυλους ρόλους ένας άντρας. Ο Alex επιλέγει να φύγει από το δίπολο, όντας άντρας και εκφράζοντας τον εαυτό του με θηλυκότητα.

Η σειρά *Zoey's Extraordinary Playlist* έχει δεχθεί μεγάλη αποδοχή από το κοινό, καθώς δείχνει έναν χαρακτήρα που ο ρόλος του στην ιστορία δεν έχει να κάνει μόνο με το φύλο και τη σεξουαλικότητά του. Ο κόσμος νιώθει εμπνευσμένος από το χαρακτήρα, είτε γιατί νιώθουν ότι

²⁶⁴ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τις παρακάτω συνεντεύξεις:

Sam Damshenas. "Alex Newell is the gender nonconforming voice the world needs" *Gay Times*, <https://www.gaytimes.co.uk/culture/alex-newell-is-the-gender-nonconforming-voice-the-world-needs/>
Diana Tourjée. "For Pop Star and Actor Alex Newell, Gender Is Anything But Obvious" *Vice*. 1 Αυγούστου 2018, <https://www.vice.com/en/article/435dwq/for-pop-star-and-actor-alex-newell-gender-is-anything-but-obvious>

εκπροσωπούνται, είτε γιατί καταλαβαίνουν κι αποδέχονται κάτι που δεν ήξεραν. Πολλές φορές, μάλιστα, και γονείς που τα παιδιά τους είναι genderfluid, trans, non-binary ή gay.

Ο Alex χάρηκε που είχε λόγο πάνω στην παρουσίαση και έκφραση φύλου του χαρακτήρα του.

Σχολιάζει για την εκπροσώπηση, ότι συχνά στη τηλεόραση έχουν queer χαρακτήρες ως επίτιμους καλεσμένους, που όμως δεν συνεχίζουν να παίζουν σε όλη τη σειρά. Αυτό που επιθυμεί είναι να γίνει όσο πιο φυσιολογικά γίνεται, να υπάρχει αυτό το άτομο που έχει μια ζωή όπως όλοι οι άλλοι, και είναι αποδεκτό. Θα ήθελε οι άνθρωποι να βλέπουν το άτομο γι' αυτό που είναι, πέρα από το φύλο. Να μπορούν να δουν κάτι διαφορετικό και να μην χρειάζεται να εκφράσουν γνώμη σχετικά με το αν τους αρέσει ή όχι, απλά να το καταλαβαίνουν και να το αποδέχονται. Τονίζει ότι όλοι έχουμε διαφορετικά μονοπάτια στη ζωή και αξίζουμε σεβασμό. Πιστεύει ότι τελευταία τα πράγματα αλλάζουν και όλο και περισσότερος κόσμος αποδέχεται τη σεξουαλικότητα και το φύλο.

Οι περισσότεροι από τους παραπάνω ηθοποιούς παίζουν σε σειρές, κι ένα παίζει σε animation. Υπάρχουν πολλές εκφράσεις φύλου, κι αναφέρεται ο αυτοπροσδιοριστικός όρος non-binary συχνά, μαζί με τα gender nonconforming, genderfluid, genderqueer, και άλλα. Τα άρθρα που επιλέγονται είναι πιο συχνά το they, αλλά χρησιμοποιούνται και άλλα. Ηλικιακά, είναι στην δεκαετία των 20 ή 30 χρόνων τους. Τόπος γέννησης τις περισσότερες φορές οι ΗΠΑ και μια φορά ο Καναδάς. Κάποια από αυτά τα άτομα έχουν υποστηρικτικές οικογένειες και άμεσο περιβάλλον, κάποια από αυτά όχι, και για κάποια δεν αναφέρθηκε κάτι. Το ίδιο ισχύει και για την επιθυμία ιατρικής αλλαγής στο σώμα τους.

Αναφέρουν πράγματα που θα ήθελαν να δουν παραπάνω στα οπτικοακουστικά μέσα σχετικά με τη μη-δυναμική ταυτότητα, ή που τα ίδια θέλησαν να κάνουν. Παραπάνω από μία φορά αναφέρεται και τονίζεται η ανάγκη για την εκπροσώπηση queer ανθρώπων χρώματος. Υπάρχει η ανάγκη, επίσης, να προβληθούν διάφορες εκφράσεις φύλου και ενδυμασίας που δεν θα σχετίζονται απαραίτητα, και σίγουρα όχι στερεοτυπικά, με το βιολογικό και κοινωνικό φύλο. Επισημαίνουν ότι χρειάζονται κι άλλοι μη-δυναμικοί χαρακτήρες σε πρωταγωνιστικούς ρόλους, και γενικότερα που θα έχουν σημασία για την πλοκή και θα παίζουν καθ' όλη τη διάρκεια της σειράς. Σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρθηκε ότι θα ήθελαν να υπάρχει σκηνή που συζητούν το φύλο τους στην ταινία, ενώ σε άλλες περιπτώσεις λένε ότι δε χρειάζεται να αναφερθεί, ότι ζει μια ζωή όπως οι άλλοι. Θα ήταν καλό οι χαρακτήρες να παρουσιάζονται με πολυδιάστατο τρόπο, και να μην είναι τα αυστηρώς τέλεια και καλά άτομα. Τέλος, εξίσου επιθυμητό είναι να παρουσιαστεί πως το κάθε άτομο αποφασίζει μόνο του το φύλο του, και κανείς δεν έχει δύναμη πάνω του.

2.1.1.2 Ελλάδα

Όσον αφορά την Ελλάδα, αναλύθηκαν συνεντεύξεις μη-δυναμικών ατόμων που μιλούν για την ταυτότητά τους και την ελληνική κοινωνία. Δεν βρέθηκαν συνεντεύξεις μη-δυναμικών ατόμων που να συνδέονται με τον οπτικοακουστικό τομέα ή που κάνουν αναφορές σε αυτόν.²⁶⁵ Οι δύο συνεντεύξεις που βρέθηκαν ήταν ομαδικές και όχι προσωπικές, για τον λόγο αυτό αναλύονται όλες μαζί παρακάτω.

²⁶⁵ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τις παρακάτω συνεντεύξεις:

Γιώργος Κουνάνης. "Το Jason- Antigone και άλλα 8 πρόσωπα που κινούνται πέρα από το δίπολο άντρας/γυναίκα, μιλούν στο LIFO.gr" LiFO. 21 Ιουλίου 2017, <https://www.lifo.gr/lgbtqi/jason-antigone-kai-alla-8-prosopa-poy-kinoyntai-pera-apo-dipolo-antrasgynaika-miloynto-sto>

Όσον αφορά την ταυτότητα φύλου και πως την ονομάζουν, αναφέρθηκε ο όρος non-binary/ μη-διπτότητα/ μη-δυϊκότητα. Κάποιοι είπαν για ρευστότητα/ genderfluidity και πως μετακινούνται από το ένα φύλο του δίπολου στο άλλο ή και εκτός αυτού. Άλλοι το έβλεπαν ποσοστιαία, συνδυαστικά τα φύλα του δίπολου ή/και με κάτι άλλο. Κάποιοι έκαναν ξεκάθαρο διαχωρισμό βιολογικού και κοινωνικού φύλου. Μερικοί επέλεξαν τον όρο trans και άλλοι όχι. Και κάποιοι επέλεξαν την agender/άφυλη ταυτότητα.

Πολλά άτομα ανέφεραν ότι τα ρούχα δεν έχουν φύλο, ή/και πως δεν έχουν θέμα να φοράνε ρούχα όλων των φύλων.

Αναφέρθηκαν όλων των ειδών τα άρθρα, θηλυκά, αρσενικά, ουδέτερα, και μερικές φορές συνδυαστικά δύο ή περισσότερα.

Ηλικιακά²⁶⁶, οι περισσότεροι ήταν στην δεκαετία των 20, αλλά υπήρχαν κι άτομα με ηλικίες των 30 και 40 ετών. Συχνά υπάρχουν στοιχεία της ταυτότητας τους από νωρίς, αλλά δεν ξέρουν πως να το περιγράψουν. Το να μαθαίνουν πληροφορίες για το φύλο και τις ταυτότητες βοηθάει. Αναφέρουν ότι συνήθως, η συνειδητοποίηση της ταυτότητας είναι ένα ταξίδι, χωρίς να είναι ξεκάθαρο από την αρχή.

Όταν πιέστηκαν να ταιριάξουν στο ανατεθέν κατά τη γέννα φύλο τους και στους ρόλους που το συνοδεύουν, καταπιέστηκαν πολύ, ψυχικά.

Αρκετά άτομα ανέφεραν δυσφορία και ανάγκη να διαμορφώσουν το σώμα τους. Για κάποια, αυτή η ανάγκη έπαψε να υπάρχει όταν συνειδητοποίησαν τη μη-δυσδική ταυτότητά τους. Για άλλα, κάποιες φορές η δυσφορία υπάρχει, κι άλλες όχι. Ενώ άλλα δεν ένιωσαν ποτέ δυσφορία.

Έπειτα, υπήρχαν σχόλια σχετικά με την πόλη γέννησης ή/και διαμονής. Στην Αθήνα υπάρχει παραπάνω ευκολία και κατανόηση, αλλά τα πράγματα δεν είναι ιδανικά. Δεν έχει όλος ο κόσμος τη διάθεση να το ψάξουν και να μάθουν. Στην επαρχία είναι πολύ δύσκολο και καταπιεστικό περιβάλλον, η κοινωνία βλέπει επικριτικά την διαφορετικότητα. Τα στερεότυπα έμφυλων ρόλων βασισμένων στο δίπολο υπάρχουν έντονα.

Όσον αφορά το coming out, αρκετά άτομα είπαν ότι είναι ανοιχτά σχετικά με την ταυτότητά τους, αν και όχι πάντα σε όλους τους τομείς. Κυρίως για την αποφυγή διακρίσεων και βίας, για την πιθανότητα να μην καταλάβουν και να μη σεβαστούν οι άλλοι την ταυτότητά τους. Στον εργασιακό τομέα αποκρύπτεται συχνά η ταυτότητα, για να καταφέρουν να ταιριάξουν στους κοινωνικούς ρόλους και να τους αντιμετωπίσουν με σοβαρότητα. Γενικά, το κάθε άτομο επιλέγει για τον εαυτό του που νιώθει ασφαλές και άνετο να μιλήσει γι' αυτό το θέμα. Πιο συχνά αυτό γίνεται στο άμεσο περιβάλλον, σε οικογένεια και φίλους.

Όσον αναφορά την ελληνική κοινωνία, υπήρχε πληθώρα αρνητικών σχολίων. Πιστεύουν ότι τα lgbtqi+ άτομα δεν είναι αποδεκτά και δε νιώθουν ασφαλή. Τα trans άτομα δεν προστατεύονται και δέχονται κακοποιητικές συμπεριφορές τόσο από κοντινά άτομα, όσο και από επαγγελματίες και την κοινωνία γενικότερα. Ακόμη και η ίδια η lgbtqi+ κοινότητα απορρίπτει συχνά τις μη-δυσδικές ταυτότητες, και στον ακτιβισμό δεν έχουν επιτευχθεί πολλά για αυτές. Αναγνωρίζεται μόνο το δυαδικό

Μαίρη Βαμβακά. "Τι Σημαίνει να Είσαι Agender και Non Binary Άτομο στην Ελλάδα;" Vice. 22 Μαρτίου 2017, <https://www.vice.com/el/article/aeqq3p/ti-shmainei-na-eisai-agender-kai-non-binary-atomo-sthn-ellada-toy-2017>

²⁶⁶ Το 2017 που πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις.

μοντέλο φύλων κοινωνικά και οι περισσότεροι άνθρωποι δεν είναι ανοιχτοί για να μάθουν κάτι καινούριο. Η εκπαίδευση έχει ακόμα να κάνει αρκετά βήματα σχετικά με τη σεξουαλική παιδεία και την παιδεία για το φύλο.

Υπάρχει η ανάγκη να αντιμετωπίζονται όλα τα άτομα με αξιοπρέπεια και σεβασμό. Να ακουστούν τα μη-δυσιαδικά άτομα και οι εμπειρίες τους παραπάνω, κι ο κόσμος να αναγνωρίζει ότι το φύλο είναι ένα φάσμα. Να μην υποθέτεται το φύλο ενός ατόμου, ασχέτως πως μοιάζει. Επίσης, να είναι σεβαστές όλες οι εκφράσεις φύλου, όχι μόνο των ατόμων με γυναικείο σώμα, που είναι πιο ευκόλως κοινωνικά αποδεκτό. Και να έχουν και τρίτη επιλογή φύλου όσα έγγραφα ζητούν στοιχεία.

Για τη νόμιμη αναγνώριση ταυτότητας φύλου, κάποια λένε ότι θέλουν να αλλάξουν τα έγγραφά τους και κάποια δε θέλουν. Νιώθουν μη αποδεκτά που δεν υπάρχει επιλογή εκτός του δίπολου. Υποστηρίζουν ότι η κοινωνία αρνείται ένα δικαίωμά τους και προωθεί τις διακρίσεις και την περιθωριοποίηση.

2.1.2. Προσωπικές συνεντεύξεις

Με σκοπό την συλλογή ακόμη πιο σχετικών με την εργασία πληροφοριών πάνω στις μη-δυσιαδικές ταυτότητες και την εκπροσώπηση τους στα οπτικοακουστικά μέσα, η φοιτήτρια πραγματοποίησε προσωπικές συνεντεύξεις σε μορφή ερωτήσεων-απαντήσεων με μη-δυσιαδικού φύλου άτομα.

Η εύρεση των συμμετεχόντων έγινε μέσω lgbtqi+ και μη-δυσιαδικών ακτιβιστικών οργανισμών και ομάδων. Υπήρξε επικοινωνία για όποιες απορίες υπήρχαν. Δόθηκε ενημερωτικό έντυπο για την εργασία και την συνέντευξη, και υπέγραψαν φόρμα συμμετοχής. Η συνέντευξη, όντας στο διάστημα της πανδημίας του κορονοϊού, έγινε αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικής διαδικτυακής πλατφόρμας επικοινωνίας. Υπήρχαν συγκεκριμένες ερωτήσεις για όλες τις συνεντεύξεις. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων προέκυψαν και κάποιες ακόμη, διαφορετικές στο κάθε άτομο, διευκρινιστικές ερωτήσεις πάνω σε αυτά που περιέγραφαν. Οι συνεντεύξεις καταγράφηκαν (πρωτότυπο υλικό) και απομαγνητοφωνήθηκαν (επεξεργασμένο υλικό). Διασφαλίστηκε, επίσης, ότι δεν υπάρχει πρόσβαση στο πρωτότυπο υλικό από τρίτους, εκτός από την ερευνητική ομάδα (φοιτήτρια και επιβλέποντες καθηγητές). Υπήρξε, έπειτα, έλεγχος του τελικού κειμένου από τους συμμετέχοντες και συνεννόηση για τη χρήση άρθρων/αντωνυμιών/ονόματος που προτιμούν. Οι συνεντεύξεις υπάρχουν αυτούσιες στα παραρτήματα.

Παρακάτω γίνεται μια ανάλυση των απαντήσεων των συνεντεύξιζόμενων πάνω στο μη-δυσιαδικό φύλο, σε μορφή λίστας. Αναλύονται τα προσωπικά τους στοιχεία, η κοινωνία όπως τη βιώνουν και η εκπροσώπηση των ταυτοτήτων του μη-δυσιαδικού φάσματος στον οπτικοακουστικό χώρο.

A. Ταυτότητα φύλου

Τα περισσότερα άτομα ανέφεραν τον όρο non-binary. Άλλοι όροι που αναφέρθηκαν αρκετά ήταν το genderqueer, άφυλο, έπειτα, non-conforming, queer, genderfuck. Ένα άτομο μάλιστα ανέφερε ότι ο ελληνικός όρος «μη-δυσιαδικός» δεν αναγνωρίζεται και δεν ειπώνεται τόσο εύκολα. Παραπάνω από ένα άτομα ανέφεραν ότι επιλέγουν τον όρο non-binary, γιατί είναι πιο αποδεκτός κοινωνικά ή πιο εύκολα αναγνωρίσιμος ή γιατί είναι όρος-ομπρέλα.

Ένα άτομο είναι trans άντρας σε ορμονοθεραπεία, με ανάγκη το σώμα του να μοιάζει όπως το διαμόρφωσε, μα το φύλο δεν έχει σχήμα για εκείνον κι άρα δηλώνει άφυλο. Ένα άλλο άτομο ανέφερε κι αυτό ότι δεν έχει φύλο. Άλλα, ανέφεραν με σιγουριά πως ξέρουν ότι δεν ανήκουν στο δίπολο των φύλων. Υπήρχαν άτομα που εξήγησαν ότι μετακινούνται ανάμεσα στα φύλα του δίπολου, νιώθοντας κάποιες φορές πιο γυναικεία κι άλλες πιο αντρικά, ενώ υπάρχουν και φορές που νιώθουν ουδέτερα.

Β. Άρθρα

Όσον αφορά τα άρθρα και τις αντωνυμίες, τα περισσότερα άτομα ένιωθαν άνετα με το ουδέτερο. Κάποια άτομα είπαν ότι δεν έχουν πρόβλημα και με άλλου φύλου άρθρα, ενώ κάποια είχαν ξεκάθαρες αντιρρήσεις με συγκεκριμένα.

Γ. Ηλικία

Ηλικιακά, τα περισσότερα άτομα ήταν στη δεκαετία των 20, κι ένα ήταν 46. Τα περισσότερα άτομα ανέφεραν ότι από μικρή ηλικία υπήρχε μια αχνή ιδέα ότι δεν ταίριαζαν στο δίπολο, ενώ κάποια άλλα ανέφεραν ότι άρχισαν να το ψάχνουν και να το συνειδητοποιούν ηλικιακά στην δεκαετία των 20. Σχεδόν όλοι ανέφεραν ότι το να αποκτήσουν γνώση για το μη-δυναμικό φύλο και να το ψάξουν τους βοήθησε να κατανοήσουν την ταυτότητά τους, να βγάλουν νόημα, και να αποβάλλουν τυχόν στερεότυπα που υπήρχαν σχετικά με αυτό.

Δ. Τόπος

Τα περισσότερα άτομα γεννήθηκαν σε μικρές επαρχιακές πόλεις, κι επίσης οι περισσότεροι τώρα μένουν σε μεγάλες πόλεις. Σχολίασαν πως στις μικρές πόλεις η κοινωνία είναι κλειστή, με στερεότυπα, και τα queer θέματα όχι τόσο γνωστά. Στις μεγαλύτερες πόλεις συχνά υπάρχει αποδοχή, ωστόσο κι εκεί οι άνθρωποι είναι επικριτικοί και δεν είναι εύκολο πάντα. Γενικώς, είτε σε μεγάλη περιοχή, είτε σε μικρή, έχει να κάνει με το εκάστοτε άτομο ή υπηρεσία, και υπάρχουν θετικά κι αρνητικά παντού.

Τέσσερα άτομα γεννήθηκαν και μένουν στην Ελλάδα. Ένα άτομο γεννήθηκε στην Ιαπωνία και μένει στην Αργεντινή.

Το άτομο από Ιαπωνία σχολίασε για την κοινωνία και τον τρόπο σκέψης. Σύμφωνα με την εμπειρία του, η κοινωνία είναι αυστηρή, υπάρχει πίεση να μην ξεχωρίζει κανείς από τα κοινωνικώς αποδεκτά. Είναι ασφαλής χώρα και τα lgbtqi+ άτομα δεν κινδυνεύουν τόσο αν εκφραστούν, ωστόσο ο κόσμος θα μιλήσει πίσω από την πλάτη τους. Στη Ιαπωνική κουλτούρα υπάρχει από παλιότερα η ρευστότητα φύλου (όχι η δυαδικότητα). Ανέφερε παραδείγματα την παραδοσιακή τέχνη Kabuki (που ξεκίνησε μια γυναίκα cross-dresser με στολή samurai) και τη δομή της Ιαπωνικής γλώσσας και τρόπου σκέψης (που δεν ορίζουν ακριβώς τα πράγματα βάσει φύλου). Η κλίση προς τη δυαδικότητα φύλου έγινε τον 19^ο αιώνα, με την αλλαγή από την κοινωνία των samurai σε «σύγχρονη κοινωνία», σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα. Και τώρα, παρότι τα πράγματα αλλάζουν και υπάρχει εκπροσώπηση στα Μέσα, τείνει να υπάρχει μεγάλη έμφαση στους άντρες που εκφράζουν την θηλυκή τους πλευρά, κι όχι ότι αμφισβητούνται οι έμφυλοι ρόλοι. Σε σχέση με παλιότερα, υπάρχουν περισσότερα άτομα που μιλάνε ανοιχτά για αυτά τα θέματα και ειδικά η νέα γενιά είναι πιο ελεύθερη να πειραματιστεί.

Στην Αργεντινή, δεν είναι σίγουρο πως είναι η κοινωνία γενικά, αλλά δεν είχε ποτέ προβλήματα, όντας ανοιχτά queer, κι αντιμετωπίζεται με σεβασμό. Ταυτόχρονα, όμως, στη Λατινική

Αμερική γενικώς, υπάρχει η κουλτούρα του “machismo”, της έντονης αρρενωπότητας. Θεωρεί πως αλλάζουν τα πράγματα προς το καλύτερο για όλες τις ταυτότητες φύλου και υπάρχει μεγαλύτερη αποδοχή.

Για την Ελλάδα, σχολιάστηκε ότι υπάρχει δυσκολία αποδοχής των μη-δυναδικών ταυτοτήτων, υπάρχει κίνδυνος να επικριθεί ένα άτομο, να μην το πάρουν σοβαρά, να το φοβούνται. Δεν υπάρχουν πρότυπα ανθρώπων, τα οποία θα είναι εκτός δίπολου και θα τα βλέπει ένα άτομο με μη-δυναδική ταυτότητα. Ταυτόχρονα, ωστόσο, σχολιάστηκε πως η αντιμετώπιση εξαρτάται στο άτομο με το οποίο αλληλεπιδρά κανείς, κάποιες εμπειρίες είναι καλές και κάποιες όχι τόσο.

Ε. Αποκάλυψη της ταυτότητας

Coming out έχουν κάνει όλοι αρκετές φορές. Συχνά σε άτομα που είναι πιο κοντά τους και θέλουν να κρατήσουν στη ζωή τους, και άτομα που εξαρχής είναι ανοιχτόμυαλα και υποστηρικτικά. Λίγες φορές αναφέρθηκε η οικογένεια, και πως δεν ξέρουν ή δεν το υποστηρίζουν. Τις περισσότερες φορές οι απάντηση δινόταν αόριστα, για τα κοντινά άτομα γενικά. Κάποιοι φίλοι καταλαβαίνουν, ενώ άλλοι όχι.

ΣΤ. Απόκρυψη ταυτότητας

Συχνά αποφεύγεται να συζητηθεί η ταυτότητα φύλου στον χώρο εργασίας ή εκπαίδευσης, κάποιες φορές λόγω ασφάλειας, κάποιες φορές από φόβο ότι δε θα τα πάρουν σοβαρά ή θα θεωρηθούν παράξενα. Έπειτα, αν νιώσουν κίνδυνο, όπως για παράδειγμα ένα άτομο με σεξιστικές απόψεις. Σε περιπτώσεις, επίσης, που θα νιώσουν ότι τα άτομα γύρω τους δεν καταλαβαίνουν και θα πρέπει να εξηγούν. Κάποια άτομα σχολίασαν ότι δεν θα αποκρύψουν ενεργά την ταυτότητά τους, αλλά τα άτομα γύρω τους θα υποθέσουν το φύλο τους.

Η. Νόμιμη αλλαγή φύλου

Δύο άτομα που εξέφρασαν γνώμη για την νόμιμη αλλαγή φύλου στην Ελλάδα, τη χαρακτήρισαν χρονοβόρα, ψυχοφθόρα, ακριβή, περιττή.

Θ. Συμπεριφορές που μπορούν να εφαρμοστούν από την κοινωνία γενικά

Ένα άτομο μιλάει γενικά και σχολιάζει ότι θα ήθελε να μην υπάρχουν οι αρνητικές συμπεριφορές εις βάρος άλλων ανθρώπων.

Τα περισσότερα άτομα συμφωνούν ότι θα ήθελαν παραπάνω αναφορά και ορατότητα των μη-δυναδικών ταυτοτήτων, τόσο νομικά, όσο και κοινωνικά. Οι άνθρωποι να γνωρίζουν γι' αυτό, να καταλαβαίνουν. Να μην υποθέτουν το φύλο ενός ατόμου, να μην το θεωρούν δεδομένο. Ένα άτομο ανέφερε και για την εκπροσώπηση non-binary ανθρώπων, ειδικά στην ελληνική σκηνή, που δεν υπάρχει.

Να μην παίζει ρόλο το κοινωνικό φύλο στο πως αντιμετωπίζονται τα άτομα, σε κάθε τομέα, όπως για παράδειγμα στον τομέα υγείας και εκπαίδευσης. Και να λαμβάνεται υπ' όψιν - οι ειδικοί, όπως οι ιατροί, να γνωρίζουν επί του θέματος, και στα σχολεία να γίνεται συζήτηση για το φύλο.

Να μην υπάρχει, επίσης, το δίπολο φύλων σαν μόνες επιλογές στις ταυτότητες, στα διαβατήρια, κλπ.

Δύο άτομα σχολίασαν ότι θα τους άρεσε να είναι πιο περιεκτική η γλώσσα, να χρησιμοποιείται περισσότερο το ουδέτερο γένος και εκφράσεις, ειδικά όταν γενικολογούμε.

I. Αναγνώριση ή/και ταύτιση με κάποιο μη-δυναμικό χαρακτήρα στα οπτικοακουστικά μέσα

Τα οπτικοακουστικά μέσα που αναφέρθηκαν ήταν animation σειρές και ταινίες, ιαπωνικά anime, ταινίες και σειρές με ηθοποιούς, και ένα video game. Γίνεται παραπάνω από μια φορά το σχόλιο ότι στις σειρές και ταινίες με ηθοποιούς δεν εντοπίζονται συχνά μη-δυναμικοί χαρακτήρες. Οι περισσότεροι ανέφεραν ότι δεν επηρεάστηκε κάπως η ταυτότητα φύλου τους βλέποντας αυτούς τους χαρακτήρες, παρά μόνο ότι χάρηκαν που είδαν ότι αντιπροσωπεύονται κι ότι κάποιος τους καταλαβαίνει.

Αυτό που αναφέρθηκε από τα περισσότερα άτομα ήταν το animation Steven Universe. Αναφέρθηκε ότι έχει non-binary δημιουργό και non-binary και άφυλους χαρακτήρες. Ένα άτομο ανέφερε ότι του άρεσε που υπάρχουν πολλοί non-binary χαρακτήρες σε αυτή τη σειρά, με πολλές προσωπικότητες να ταυτίζεται κανείς. Ένα άλλο άτομο σχολίασε για αυτό ότι το βρίσκει όμορφο, καθώς συνειδητοποίησε ότι δεν χρειάζεται να έχει μια συγκεκριμένη εμφάνιση για να είναι ένα συγκεκριμένο φύλο. Σύμφωνα με την εμπειρία του, συνήθως τα μη-δυναμικά άτομα έχουν ουδέτερη εμφάνιση, είναι androgynous, είναι πολύ αδύνατα. Ενώ σε αυτή τη σειρά οι περισσότεροι χαρακτήρες είχαν θηλυκή εμφάνιση, κι ένιωσε να αντιπροσωπεύεται. Ένα τρίτο άτομο, ωστόσο, σχολίασε για το Steven Universe ότι δεν χρησιμοποιείται η λέξη non-binary, πως θα ήθελε οι χαρακτήρες να μιλούν για το φύλο τους πιο ξεκάθαρα σε μια σκηνή.

Μια άλλη σειρά animation είναι το She-Ra, με χαρακτήρες με διάφορες εκφράσεις φύλου, για παράδειγμα, όπως αναφέρθηκε, την Adora και τον Bow.

Ένα άτομο ανέφερε για τις ταινίες animation της Disney και Pixar, ότι σπανίως έχουν ουδέτερου γένους ήρωες, και πως τα παραδείγματα ήταν ελάχιστα, συχνά αντικείμενα ή πνεύματα, κλπ.

Όσον αφορά τα ιαπωνικά anime, ένα άτομο από την Ιαπωνία περιέγραψε πως από τη δεκαετία του '70 υπήρχαν πολλοί queer πρωταγωνιστές, crossdressing, αναφορά στο φύλο που αλλάζει, κλπ. Φέρνει σαν παράδειγμα τη σειρά Ranma. Λέει πως στην Ιαπωνία, ο κόσμος μεγάλωσε με αυτά και δεν τους φαίνεται νέο. Αλλά γενικώς δεν το επηρέασαν τόσο όλα αυτά.

Ένα άλλο άτομο ανέφερε το anime Shingeki no Kyojin (Attack on Titan), με τον χαρακτήρα Hange. Έχει ουδέτερη εμφάνιση, δεν χρησιμοποιούνται ανωνυμίες και φύλο γι' αυτό, με πρόθεση του δημιουργού, και για τη φωνή υπήρχαν οδηγίες να είναι κάπου ανάμεσα σε θηλυκή και ανδρική. Σημειώνει, επίσης, ότι του άρεσε πολύ που είδε έναν χαρακτήρα με «νορμάλ», όπως αναφέρει, μαλλιά, εμφάνιση και χρώματα, γιατί συχνά, ειδικά στο animation, οι non-binary χαρακτήρες είναι πιο πολύχρωμοι και queer-coded.

Ένα άλλο anime που αναφέρθηκε είναι η σειρά anime Princess Knight, με ένα bigender χαρακτήρα.

Ένα άτομο αναφέρει τη σειρά με ηθοποιούς These Them, η οποία έχει ένα αρρενωπό πρωταγωνιστή non-binary. Σχολιάζει πως ενδυναμώθηκε κι ένιωσε να ταυτίζεται με τον χαρακτήρα, το πως νιώθει, πως το σκέφτεται, πως βιώνει ότι δεν είναι γυναίκα. Μόνο στο κομμάτι της παρουσίασης φύλου δεν ένιωθε το ίδιο, γιατί το ίδιο παρουσιάζεται πολύ θηλυκά, ενώ ο χαρακτήρας παρουσιάζεται αρρενωπά.

Αναφέρεται η σειρά Pose, που έχει non-binary ηθοποιό, το Indya Moore.

Επίσης, σχολιάστηκε πως ο Loki της Marvel είναι non-binary.

Το μόνο video game που αναφέρθηκε είναι το Undertale, που έχει non-binary βασικό χαρακτήρα.

Κ. Στοιχεία που θα ήθελαν να έχει ένας μη-δυναμικός χαρακτήρας στα οπτικοακουστικά μέσα.

Ένα άτομο σχολίασε για τον τρόπο που μιλάει κανείς και την προσπάθεια να φανεί θηλυκότητα ή αρρενωπότητα σε αυτόν. Έπειτα, θεωρεί πως δεν θα υπάρχει διαφορά στην αλληλεπίδραση με άλλα άτομα λόγω του φύλου τους.

Παραπάνω από μια φορά σχολιάστηκε ότι το μη-δυναμικό φύλο δε θα πρεπε να συνδέεται με μια συγκεκριμένη εμφάνιση και έκφραση φύλου. Το κάθε άτομο έχει δικαίωμα να φοράει ότι θέλει και να έχει το σώμα που θέλει. Η έκφραση να είναι ελεύθερη, και να αναμειγνύονται ρούχα, μαλλιά ή makeur χωρίς να συνδέονται με κάποιο φύλο, ή να συνδέονται, αλλά να μην είναι απαραίτητα αυτά που εγκρίνει η κοινωνία ή που είναι στερεοτυπικά. Ένα άλλο άτομο σχολίασε ότι θα ήθελε να δει ποικιλομορφία στην αναπαράσταση χαρακτήρων γενικά. Πιο συγκεκριμένα, έναν άτομο θα ήθελε να υπάρχει η ρευστότητα στο ντύσιμο και την έκφραση ανάλογα με τη φάση που είναι το άτομο, άλλες φορές πιο θηλυκά, κάποιες μέρες πιο αρσενικά, ή πιο ουδέτερα. Έπειτα, πάνω από ένα άτομο σχολίασαν ότι άτομα με θηλυκή εμφάνιση δεν είναι απαραίτητα γυναίκες στο φύλο, και άτομα με αρρενωπή έκφραση δεν είναι απαραίτητα άντρες.

Αρκετά άτομα συμφώνησαν στο να μην αναπαράγονται στερεότυπα του μη-δυναμικού φύλου. Μια πρόταση προς αποφυγή ήταν η προσπάθεια επίτευξης μιας «ισορροπίας» ανάμεσα στο δίπολο φύλων, με afab άτομα να έχουν αρρενωπή έκφραση (συγκεκριμένα παραδείγματα τα φαρδιά ρούχα και στερεοτυπικά αδύνατο σώμα) και amab με θηλυκή έκφραση (συγκεκριμένα παραδείγματα το να ξυρίζονται και να φοράνε ανοιχτά χρώματα).

Ένα άτομο σχολίασε γενικώς για την αναπαράσταση. Θα ήθελε να είναι πιο ξεκάθαρη, να υπάρχει συζήτηση για έμφυλα θέματα, χαρακτήρες που προβληματίζονται για το φύλο τους. Το χει δε να γίνεται με trans δυναμικούς χαρακτήρες, αλλά όχι με non-binary. Ένα άλλο άτομο θα ήθελε παραπάνω εκπροσώπηση των άφυλων ατόμων, γιατί δεν το βλέπει συχνά.

Στο κεφάλαιο 2.1 μελετώνται και διεξάγονται συνεντεύξεις μη-δυναμικού φύλου ανθρώπων. Το κάθε άτομο ορίζει την ταυτότητα φύλου του, το σώμα του και την έκφραση φύλου του με τον δικό του τρόπο. Δεν υπάρχει μια περιγραφή που να ταιριάζει σε όλους. Οι όροι ταυτότητας φύλου βοηθάνε κάποια άτομα, αλλά δεν είναι απόλυτοι. Αυτό ήταν που ανέφεραν τα άτομα στις συνεντεύξεις και για τους χαρακτήρες που θα ήθελαν να δουν ή ήδη αναπαριστούν στα οπτικοακουστικά μέσα. Μια ποικιλία μη-δυναμικών χαρακτήρων, το καθένα με τη δική του έκφραση, εμφάνιση και χαρακτήρα, χωρίς την αναπαραγωγή στερεοτύπων.

Τόσο σε ατομικό, όσο και σε ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, αυτό που βοηθάει τα άτομα με μη-δυναμικό φύλο και θα βοηθήσει αν γίνει περισσότερο, είναι η ύπαρξη κατανόησης, στήριξης και ίσης αντιμετώπισης. Η αναφορά και αναγνώριση των μη-δυναμικών ταυτοτήτων είναι κάτι πολύ θετικό, και οι συνεντευξιαζόμενοι θα ήθελαν να το δουν παραπάνω. Έτσι, όταν υπάρχουν μη-δυναμικοί χαρακτήρες στα οπτικοακουστικά μέσα, οι θεατές με αυτή την ταυτότητα ενδυναμώνονται και νιώθουν ότι αναγνωρίζονται.

2.2. Ανάλυση αφηγηματικών οπτικοακουστικών έργων

Η παρακάτω ανάλυση γίνεται με σκοπό τη διαπίστωση της ακρίβειας της αναπαράστασης του μη-δυναμικού φύλου στα οπτικοακουστικά μέσα. Παρακολουθούνται τρία οπτικοακουστικά μέσα και μελετάται ο εκάστοτε μη-δυναμικός, φανταστικός χαρακτήρας. Απαντώνται κάποια ερωτήματα²⁶⁷ σε σχέση με το φύλο του, την προσωπικότητά του, τη σειρά και τους δημιουργούς.

Υπήρχαν κάποια οπτικοακουστικά μέσα που επιλέχθηκαν στην αρχή της πτυχιακής αυτής εργασίας, αλλά στην πορεία άλλαξαν. Κύρια επιρροή ήταν οι συνεντευξιαζόμενοι, που ανέφεραν παραδείγματα οπτικοακουστικών μέσων που τα επηρέασαν, μίλησαν για στερεότυπα χαρακτήρων προς αποφυγή και έδωσαν παραδείγματα μη-δυναμικής αναπαράστασης που θα ήθελαν να δουν. Άλλα κριτήρια για την επιλογή των μέσων ήταν το είδος της αναπαράστασης²⁶⁸ και η έκταση του έργου (χρονικά)²⁶⁹. Βασικό κριτήριο αποτελούσε, επίσης, το να είναι οπτικοακουστικά μέσα, που σημαίνει συνδυασμός εικόνας και ήχου, και άρα αποκλείονταν άλλου είδους μέσα, όπως τα κόμικς. Εν τέλει, επιλέχθηκαν τρία οπτικοακουστικά μέσα, διαφορετικά μεταξύ τους: μια σειρά animation (*Steven Universe: Future*), μια ταινία με ηθοποιούς (*The Carmilla movie*) και ένα video game (*Star Wars: Squadrons*). Τα μέσα επιλέχθηκαν από μια λίστα φανταστικής απεικόνισης μη-δυναμικού φύλου²⁷⁰.

2.2.1. Steven Universe: Future

Το animation *Steven Universe* (2013-2019) δημιουργήθηκε από την Rebecca Sugar, μια μη-δυναμικού φύλου γυναίκα. Στη σειρά υπάρχουν πολλοί χαρακτήρες, που είναι μη-δυναμικού φύλου, συχνά εξωγήινοι, ενώσεις μεταξύ του ανθρώπου πρωταγωνιστή και εξωγήινων, ή ενώσεις δύο ανθρώπων. Η δημιουργός της σειράς δήλωσε πως όλα τα εξωγήινα Gems είναι μη-δυναμικού φύλου γυναίκες – μοιάζουν, δηλαδή, με γυναίκες, αλλά δεν είναι όντως.²⁷¹ Οι ενώσεις μεταξύ των Gems και του Steven, Smoky Quartz, Sunstone, Rainbow Quartz 2.0 και Obsidian, είναι επίσης μη-δυναμικού φύλου. Χρησιμοποιούν άρθρα του ουδέτερου γένους είτε άμεσα στη σειρά, είτε αυτό έχει σχολιαστεί από τους δημιουργούς σε δεύτερο χρόνο. Έπειτα, το Stevonnie, η ένωση μεταξύ του Steven και της Connie, ανθρώπων και των δύο, είναι μη-δυναμικού φύλου και χρησιμοποιείται το ουδέτερο γένος για να του απευθυνθούν.^{272, 273}

²⁶⁷ Αναλυτικά, στα Παραρτήματα.

²⁶⁸ Πως και που αναφέρεται η μη-δυναμική ταυτότητα; Πόσο ξεκάθαρη δήλωση είναι; Γίνεται αναφορά μέσα στο παιχνίδι ή εκτός αυτού, από τους δημιουργούς; Είναι μήπως στερεοτυπική; Πρόκειται για άνθρωπο, ή για κάποιο ρομπότ/πνεύμα/εξωγήινο;

²⁶⁹ Για παράδειγμα, επιλέχθηκε η σειρά *Steven Universe Future*, που ήταν μία σεζόν, συνολικά περίπου 3:30 ώρες. Εν αντιθέσει με ολόκληρη τη σειρά *Steven Universe*, που είναι 6 σεζόν και μια ταινία, περίπου 33 ώρες σύνολο. Αντίστοιχα, το web-series *Carmilla* είναι 3 σεζόν, περίπου 9 ώρες σύνολο, ενώ η ταινία περίπου 1μιση ώρα. Το *Star Wars: Squadrons* είναι περίπου 4:30 ώρες παιχνιδιού.

²⁷⁰ "Nonbinary gender in fiction" Wikipedia,

https://nonbinary.wiki/wiki/Nonbinary_gender_in_fiction

²⁷¹ Charles Pulliam-Moore. "Steven Universe's Rebecca Sugar on How She Expresses Her Identity Through the Non-binary Crystal Gems" Gizmodo. 16 Ιουλίου 2018, <https://gizmodo.com/steven-universes-rebecca-sugar-on-how-she-expresses-her-1827624015>

²⁷² "List of fictional non-binary characters" Wikipedia,

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_fictional_non-binary_characters

²⁷³ "Nonbinary gender in fiction" Wikipedia,

https://nonbinary.wiki/wiki/Nonbinary_gender_in_fiction

Ο μοναδικός χαρακτήρας που είναι μη-δυσαικού φύλου άνθρωπος, χωρίς να προκύπτει από κάποια ένωση, είναι το Shep. Για αυτόν τον λόγο, και για την μείωση του εύρους της αναζήτησης και ανάλυσης χαρακτήρων στη σειρά, επιλέχθηκε να αναλυθεί αυτός ο χαρακτήρας.²⁷⁴ Το Shep εμφανίζεται στο ήμι-αυτόνομο animation *Steven Universe Future*. Η τηλεοπτική σειρά περιγράφει τα γεγονότα που ακολουθούν μετά το τέλος της σειράς και έχει δική της θεματική. Ανήκει στα είδη της δράσης, φαντασίας/επιστημονικής φαντασίας (science fantasy), κωμωδίας-δράματος και ενηλικίωσης (coming of age). Προβλήθηκε στο Cartoon Network το 2019-2020.²⁷⁵ Τη φωνή του Shep κάνει το Indya Moore, επίσης μη-δυσαικού φύλου άτομο.²⁷⁶

Η σειρά πραγματεύεται τη ζωή στην πια ασφαλή και ανεξάρτητη Γη, μετά τον διαγαλαξιακό πόλεμο των gems. Ο πρωταγωνιστής Steven Universe και οι φίλοι του τα Crystal Gems δημιούργησαν έναν χώρο μάθησης και συμβίωσης ανθρώπων και gems, το Little Homeschool. Σκοπός του είναι να βοηθήσει τα πλάσματα να βρουν το σκοπό τους στη Γη μετά τον πόλεμο και να μάθουν καλύτερα τους πια ανεξάρτητους εαυτούς τους. Ίδιο σκοπό έχει και ο Steven, ο οποίος δεν είναι σίγουρος που ανήκει πια και τι πρέπει να κάνει. Κάνει προσπάθεια να αναρρώσει από τα ψυχολογικά τραύματα του παρελθόντος, ειδικά μετά τον πόλεμο. Ψάχνει να βρει τι θέλει να κάνει με το μέλλον του και αποχαιρετά τους φίλους που φεύγουν για να βρουν το δικό τους. Προσπαθεί να διαχειριστεί τις υποχρεώσεις του και το άγχος του. Είναι ένα ταξίδι αναζήτησης του εαυτού του και της νέας πια κατάστασης.

Ο μη-δυσαικός χαρακτήρας Shep εμφανίζεται στο 9^ο επεισόδιο. Όσον αφορά το φύλο του, αναφέρεται το όνομά του μαζί με τα ουδέτερα άρθρα they/them, σε μια συζήτηση τρίτων σχετικά με αυτό. Η συζήτηση γίνεται φυσικά, και τόσο τα άτομα που συζητάνε γι' αυτό, όσο και η ευρύτερη κοινωνία, το θεωρούν φυσιολογικό κι αποδεκτό. Το Shep είναι σε σχέση με την Sadie και αναφέρεται ως 'σύντροφος' της, λέξη με ουδέτερη χροιά, δηλαδή. Δεν γίνεται κάποια περαιτέρω συζήτηση για την ταυτότητά του συγκεκριμένα, και το φύλο του δεν είναι η κεντρική θεματική της πλοκής.

Στο επεισόδιο που εμφανίζεται, το Shep έχει αρκετά βασικό ρόλο ως χαρακτήρας. Ο Steven πηγαίνει σε μια τελετή αποφοίτησης κάποιων gems από τη σχολή. Ταυτόχρονα, ένας καλός φίλος του Steven, ο Lars, φεύγει από τη Γη. Κι η επίσης καλή φίλη του, Sadie, έχει νέο σύντροφο, το Shep, και διαλύει την μπάντα στην οποία ήταν. Ο Steven νιώθει ότι όλα γύρω του αλλάζουν κι εκείνος μένει πίσω. Είναι λίγο επιφυλακτικός με αυτές τις αλλαγές και γι' αυτό φαίνεται να αντιδρά περίεργα και αμήχανα με το Shep. Τα αισθήματά του, όμως, φαίνεται να είναι τέτοια ξεκάθαρα λόγω των παραπάνω συναισθημάτων και της κατάστασης, κι όχι λόγω του ίδιου του Shep ή του φύλου του. Στην κλιμάκωση του επεισοδίου, όπου τα συναισθήματα και οι δυνάμεις του Steven βγαίνουν εκτός ελέγχου, το Shep τον βοηθά να ηρεμήσει. Με ψυχραιμία κάτω από πίεση, συζητά με τον Steven για τα συναισθήματά του και του δίνει την κατάλληλη συμβουλή. Τον βοηθά να βγάλει το συμπέρασμα ότι οι φίλοι του τον αγαπάνε, ακόμη κι αν τα πράγματα αλλάζουν.²⁷⁷

Η αλληλεπίδραση του Shep με τον Steven και τους υπόλοιπους γίνεται πολύ φυσικά. Είναι ακόμη ένα πολυδιάστατο άτομο στη σειρά, με δική του προσωπικότητα και γούστα, απλά τυχαίνει να

²⁷⁴ "Shep" Steven Universe Wiki, <https://steven-universe.fandom.com/wiki/Shep>

²⁷⁵ "Steven Universe" Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Steven_Universe

²⁷⁶ "Shep" Steven Universe Wiki, <https://steven-universe.fandom.com/wiki/Shep>

²⁷⁷ Αναφέρεται σε άλλα δύο επεισόδια. Στο 14, ο μπαμπάς του Steven έγινε μάνατζερ του συγκροτήματος της Sadie και του Shep, και είναι σε περιοδεία. Το αναφέρει στον Steven στο τηλέφωνο. Στο 20, το τελευταίο επεισόδιο, ο Steven προγραμματίζει να επισκεφτεί την πόλη που θα κάνουν συναυλία το Shep κι η Sadie.

είναι και μη-δυναμικού φύλου. Είναι φιλικός και ήρεμος χαρακτήρας, με κατανόηση στα συναισθήματα των άλλων και διορατικότητα. Του αρέσει η μουσική και κάνουν ντουέτο με τη Sadie στο επεισόδιο.

Σχετικά με την εξωτερική του εμφάνιση, το Sher είναι γυμνασμένο και ψηλό, με κοντά προς μεσαίου μήκους καστανά μαλλιά. Είναι, επίσης, άτομο χρώματος, γεγονός που κάνει την αναπαράσταση ακόμη πιο αξιοσημείωτη.²⁷⁸ Η εμφάνιση του είναι κάτι φυσιολογικό αλλά μοναδικό: υπάρχει μια ποικιλία από σωματότυπους, κιλά, ύψος, χρώμα δέρματος, μαλλιών, κλπ, σε όλους τους χαρακτήρες της σειράς. Τα ρούχα του είναι επίσης όσο φυσιολογικά και μοναδικά είναι και για κάθε χαρακτήρα στη σειρά. Δεν ξεχωρίζει με κάποιον τρόπο, αλλά έχει το δικό του στυλ, όπως και οι υπόλοιποι. Το στυλ του προσεγγίζει το αθλητικό, μαζί με κάποια αξεσουάρ, και με βασικά χρώματα το μωβ και το λευκό, όπως επίσης και κάποια επιπρόσθετα. Ντύνεται με τρόπο που ένας έφηβος/νεαρός ενήλικας θα ντυνόταν εν έτη 2020.

Όλα αυτά τα στοιχεία δείχνουν ότι η αναπαράσταση είναι ακριβής. Παρότι το Sher κάνει κάποιες ελάχιστες εμφανίσεις στη σειρά, είναι άλλος ένας ενδιαφέρον χαρακτήρας, με το μη-δυναμικό φύλο να είναι απλά μια πτυχή από τις πολλές που έχει.

2.2.2. The Carmilla Movie

Η ταινία με ηθοποιούς *The Carmilla Movie* του 2017 είναι η συνέχεια της σειράς *Carmilla* του 2014-2016, με ήμι-ανεξάρτητη πλοκή. Ανήκει στο είδος κωμωδίας και τρόμου. Η σειρά δημοσιεύτηκε στο YouTube και στην τηλεόραση και η ταινία στους κινηματογράφους και στην τηλεόραση.²⁷⁹

Το S. LaFontaine είναι ένας από τους βασικούς δευτερεύοντες χαρακτήρες στο *Carmilla* και είναι μη-δυναμικού φύλου. Σπουδάζει βιολογία στο Silas University, όπου εκτιλύσσονται τα γεγονότα της σειράς. Στην τρίτη σεζόν αναφέρει ξεκάθαρα ότι είναι μη-δυναμικού φύλου. Χρησιμοποιεί το επίθετό του, LaFontaine, και δεν θέλει να του απευθύνονται στο μικρό του όνομα.²⁸⁰

Η ταινία ξεκινά πέντε χρόνια μετά τα γεγονότα της σειράς, όπου έσωσαν τον κόσμο. Το ζευγάρι Laura και Carmilla ζουν ευτυχισμένες μαζί, στον Καναδά. Η Laura βλέπει εφιάλτες, στους οποίους η Carmilla είναι και πάλι βρικόλακας. Η Carmilla αρχίζει να αλλάζει και στην πραγματική ζωή. Μαζί με τους φίλους τους, συνδέουν τα γεγονότα και ταξιδεύουν στην υπαρκτή βικτωριανή βίλα από τους εφιάλτες της Laura, στην Αυστρία. Σκοπός τους, να καταλάβουν τι συμβαίνει και αποτρέψουν τη φίλη τους από το να ξαναγίνει βρικόλακας. Εκεί συναντούν τα φαντάσματα των θυμάτων της Carmilla, που βασανίζονται στη γη για χρόνια και θέλουν να περάσουν στην άλλη πλευρά. Παρότι δεν γνωρίζουν τον λόγο που αλλάζει, της προτείνουν να κάνει ένα τελετουργικό για να βοηθηθούν και αυτές, και εκείνη. Με την επίτευξη του τελετουργικού, όλα πηγαίνουν στραβά. Η πρώην σχέση της Carmilla, Elle, φαίνεται πως προκαλούσε τα όνειρα και την αλλαγή της Carmilla. Όντας και αυτή φάντασμα και θύμα της, ορκίζεται εκδίκηση, προσπαθώντας να αλλάξει την Carmilla σε βρικόλακα για πάντα, και να αποκτήσει η ίδια φυσική υπόσταση και πάλι. Με την Elle να προσπαθεί να τους σκοτώσει για να πετύχει το σκοπό της, η Laura, η Carmilla και οι φίλοι τους προσπαθούν να βρουν ένα τρόπο να επιβιώσουν και να τη σταματήσουν.

²⁷⁸ Από την ανάλυση συνεντεύξεων έχει αντληθεί το συμπέρασμα ότι αρκετά μη-δυναμικού φύλου άτομα θα ήθελαν μεγαλύτερη αναπαράσταση και για μη-δυναμικούς ανθρώπους χρώματος.

²⁷⁹ "The Carmilla Movie" Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/The_Carmilla_Movie

²⁸⁰ "Carmilla (web series)" Wikipedia, [https://en.wikipedia.org/wiki/Carmilla_\(web_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Carmilla_(web_series))

Το LaFontaine έχει αρκετά βασικό ρόλο. Εμφανίζεται αρκετά νωρίς στην ταινία, στα πρώτα λεπτά, μετά την παρουσίαση των πρωταγωνιστριών. Έχει δικιά του επιχείρηση με τη φίλη του, Perry, όπου κατασκευάζουν χορτοφαγικά συμπληρώματα διατροφής για βρικόλακες. Λίγο αργότερα, όταν η Carmilla αρχίζει να αλλάζει σε βρικόλακα, το LaFontaine θέλει να βοηθήσει και χρησιμοποιεί τις επιστημονικές του γνώσεις και τεχνολογία για να συμπεράνει ποιο είναι το πρόβλημα. Με τον ίδιο τρόπο βοηθάει και όταν φτάνουν στην έπαυλη και ψάχνουν για φαντάσματα. Το βράδυ που μένουν στη βίλα, το LaFontaine έρχεται σε διαφωνία με την Perry, γιατί θέλει να βοηθήσει τους φίλους του και να κρατήσει την εταιρία τους, ενώ η φίλη του όχι. Όταν πραγματοποιείται το τελετουργικό, το LaFontaine σώζει ένα από τα φαντάσματα, θυσιάζοντας τον εαυτό του στη θέση του. Το ξαναβλέπουμε μετά από ώρα, σε ένα όνειρο της Laura, όπου τους δίνει την απάντηση/σύμβολο για να πετύχουν το τελετουργικό σωστά. Προς το τέλος της ταινίας, καταλαβαίνει καλύτερα την Perry και προτείνει μια μέση λύση. Όταν γυρνάνε στον πραγματικό κόσμο, πουλάνε κομμάτι της εταιρίας, μα συνεχίζουν να δουλεύουν πάνω σε αυτή.

Στη μέση της ταινίας, που το LaFontaine πεθαίνει, αναφέρονται για πρώτη φορά στην ταινία και τα ουδέτερα άρθρα they/them. Στη συνέχεια, καθώς οι ήρωες της ταινίας μιλούν αρκετά συχνά στο τρίτο πρόσωπο για το LaFontaine, χρησιμοποιούν αρκετά συχνά τα άρθρα αυτά. Δεν αναφέρεται άμεσα η ταυτότητα μέσα στην ταινία.

Ως προσωπικότητα, το LaFontaine αγαπά την επιστήμη και ξέρει πάνω στο πεδίο του. Είναι έξυπνο, συγκεντρωμένο και αποφασιστικό. Θέλει να βοηθάει και αγαπάει τους φίλους του. Αντέχει τις προκλήσεις και τις δυσκολίες. Πρόκειται για έναν πολυδιάστατο χαρακτήρα, με ενδιαφέρουσα προσωπικότητα. Το μη-δυναμικό φύλο δεν αποτελεί το μόνο κομμάτι του χαρακτήρα του, ούτε είναι το κεντρικό στοιχείο στην πορεία εξέλιξης και δράσης του χαρακτήρα. Τα άτομα γύρω του δεν αντιμετωπίζουν το LaFontaine διαφορετικά λόγω αυτού.

Εμφανισιακά το LaFontaine έχει μέσο σωματότυπο και ύψος, ανοιχτόχρωμο δέρμα και γαλάζια μάτια. Τα μαλλιά του είναι κοντά και με φράντζα, (πιθανά φυσικά) κόκκινα/πορτοκαλί, με ξανθές ανταύγειες. Προσεγγιστικά, φοράει ρούχα νεαρού ενήλικα εν έτη 2021. Πιο συγκεκριμένα, το στυλ του είναι ελαφρώς queer coded και butch (Τζιν, πουκάμισα, ολόσωμη φόρμα εργασίας, φούτερ και μαύρο σμόκιν. Ελάχιστα αξεσουάρ, κυρίως σκουλαρίκια). Τα ρούχα του δε διαφέρουν πολύ από εκείνα που φορούν οι υπόλοιποι, αν και ο καθένας έχει το δικό του, προσωπικό στυλ. Τα χρώματα που φοράει είναι συνήθως μπλε, πορτοκαλί, λευκό και γκρι. Φορά ελαφρύ, φυσικό μακιγιάζ, εκτός από όταν βρίσκεται στον κόσμο των φαντασμάτων, που έχει έντονα βαμμένα μάτια.

Οι δημιουργοί γνωρίζουν για τα lgbtqi+ θέματα και θέλουν να δείξουν μια ρεαλιστική εκπροσώπηση των ατόμων αυτών, χαρακτήρες με βάθος και ουσία, που το φύλο και η σεξουαλικότητά τους δεν είναι η κεντρική θεματική τους στην ιστορία.²⁸¹

Από τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι η μη-δυναμική αναπαράσταση είναι ακριβής και ο χαρακτήρας καλοφτιαγμένος.

2.2.3. Star Wars: Squadrons

²⁸¹ Sam Maggs. "The Mary Sue Exclusive Interview: Celebrate the Carmilla Season Two Premiere with the Cast and Crew" The Mary Sue. 2 Ιουνίου 2015, <https://www.themarysue.com/exclusive-interview-carmilla/>

Το *Star Wars: Squadrons* ανήκει στο είδος παιχνιδιών προσομοίωσης πτήσης διαστήματος και διαστημικής μάχης, με πρωτοπρόσωπη οπτική γωνία.²⁸² Πρόκειται αυτόνομο παιχνίδι, που δεν αποτελεί μέρος μιας σειράς παιχνιδιών. Ανήκει στο σύμπαν του *Star Wars*, αλλά δε βασίζεται σε κάποια ταινία. Βγήκε το 2020 για τις πλατφόρμες PlayStation 4, PC και Xbox One.²⁸³

Το βιντεοπαιχνίδι πραγματεύεται την αντιπαλότητα της Αυτοκρατορίας και των Επαναστατών σχετικά με το ποιος θα είναι η κυρίαρχη δύναμη στο σύμπαν. Στον πρόλογο του παιχνιδιού, ο πλανήτης Alderaan καταστρέφεται από την Αυτοκρατορία. Ο Καπετάνιος Lindon Javes, ένας από τους βασικούς χαρακτήρες του παιχνιδιού, ανήκει στα στρατεύματα της. Μετά τη διαταγή που δέχεται, να καταστρέψει τους πρόσφυγες του Alderaan, ο Javes αμφισβητεί τα κίνητρα της Αυτοκρατορίας. Αλλάζει μεριά, συμμαχώντας με την Επανάσταση. Τέσσερα χρόνια αργότερα, η βασική πλοκή ακολουθεί δύο ομάδες, της Επανάστασης (Vanguard Squadron) και της Αυτοκρατορίας (Titan Squadron). Την ομάδα της Επανάστασης διοικεί τώρα ο Javes. Ο μη-δυναμικός χαρακτήρας Keo Venzee ανήκει σε αυτή την ομάδα, μαζί με άλλα τρία πλάσματα. Την ομάδα της Αυτοκρατορίας, που αποτελείται επίσης από τέσσερα μέλη, διοικεί η Terisa Kerrill, πρώην Υπολοχαγός του Javes. Μέσα από αποστολές, οι δύο ομάδες συγκρούονται με στόχο να εξαλείψουν τον αντίπαλο και να έρθουν ένα βήμα πιο κοντά στην νίκη του πολέμου.

Ο παίκτης παίζει σε πρωτοπρόσωπη οπτική γωνία και δεν μιλάει, ωστόσο οι χαρακτήρες του απευθύνονται σαν να βρίσκεται μέσα στον κόσμο. Με τον τρόπο που γίνεται η αφήγηση της ιστορίας, ο παίκτης κάνει εναλλαγές ανάμεσα στις δύο αντίπαλες ομάδες του πολέμου, όσο προχωρά η ιστορία. Το παιχνίδι του αλλάζει την οπτική αυτόματα, δεν έχει την επιλογή ο ίδιος. Τόσο στην ομάδα των Επαναστατών, όσο και της Αυτοκρατορίας, ο παίκτης είναι ένας νέος πιλότος (διαφορετικός σε κάθε ομάδα). Η ομάδα πηγαίνει σε αποστολές που της ανατίθενται για να ενισχύσει το σκοπό της Επανάστασης ή της Αυτοκρατορίας, αντίστοιχα. Όσο είναι με τη μια ομάδα, πχ της Αυτοκρατορίας, ο παίκτης και η ομάδα του δεν αλληλεπιδρούν σχεδόν καθόλου με τους χαρακτήρες της άλλης ομάδας, πχ της Επανάστασης. Έτσι, ο παίκτης συναντά το Keo μόνο όταν είναι στην ίδια ομάδα με αυτό.

Το παιχνίδι επικεντρώνεται αρκετά στον πόλεμο και στο σκοπό της κάθε πλευράς να νικήσει. Δεν δείχνει σε μεγάλο βαθμό τις σχέσεις μεταξύ των χαρακτήρων, πέρα από τη συνεργασία τους ή την αντιπαλότητα που έχουν – πάντα σχετικά με τις μάχες. Δεν παρουσιάζονται, επίσης, οι προσωπικές ζωές των χαρακτήρων.

Σε συνομιλία ενός χαρακτήρα με το Keo, του απευθύνεται με τα άρθρα they/them. Πέρα από αυτό, το ζήτημα του φύλου δεν αναφέρεται αλλού. Εκτός παιχνιδιού, οι επίσημες πηγές σχολιάζουν ότι ο χαρακτήρας είναι μη-δυναμικού φύλου και χρησιμοποιεί ουδέτερα άρθρα.²⁸⁴

Το Keo είναι Mirialan, φυλή αρκετά κοντά στην ανθρώπινη, και προέρχονται από τον πλανήτη Mirial. Έχει κίτρινο δέρμα, κοντά μαύρα μαλλιά και γαλάζια μάτια. Έχει, επίσης, γεωμετρικά τατουάζ στο πρόσωπό του, που υποδεικνύουν τις επιτυχίες και τα κατορθώματά του²⁸⁵. Ο σωματότυπος και το ύψος είναι στον μέσο όρο, συγκριτικά με την ομάδα του. Φοράει τη στολή πιλότου της Επανάστασης, όπως και τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του, με βασικά χρώματα το πορτοκαλί και λευκό.

²⁸² "Star Wars: Squadrons" Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Star_Wars:_Squadrons

²⁸³ "List of Star Wars video games" Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Star_Wars_video_games

²⁸⁴ "KEO VENZEE" Star Wars, <https://www.starwars.com/databank/keo-venzee>

²⁸⁵ "Mirialan" Wookieepedia, <https://starwars.fandom.com/wiki/Mirialan>

Είναι ευχάριστη και φιλική προσωπικότητα, με χιούμορ. Πολύ καλό στους αγώνες ταχύτητας ως πιλότος, πριν μπει στην Επανάσταση αγωνιζόταν ήμι-επαγγελματικά. Έχει εμπάθεια και νοιάζεται για την ομάδα του, θέλει να προστατέψει και να βοηθήσει.

Όσον αφορά την κοινωνία από την οποία προέρχεται το Keo και τα φύλα που έχουν, πηγή εκτός παιχνιδιού αναφέρει πως οι Mirialan έχουν δύο βιολογικά φύλα, θηλυκό και αρσενικό. Δεν αναφέρεται κάτι για την αντιμετώπιση ή επιλογή άλλων κοινωνικών ή βιολογικών φύλων.²⁸⁶ Έπειτα, για το Keo συγκεκριμένα, στο παιχνίδι, τόσο η ευρύτερη κοινωνία των Επαναστατών, όσο και ο κύκλος του, δεν σχολιάζουν κάτι σχετικά με το φύλο του και είναι φιλικά προσκείμενοι προς αυτό.

Γενικά, ο κόσμος του Star Wars έχει πολλά φύλα, τουλάχιστον έντεκα, και υπάρχουν άφουλα πλάσματα και είδη. Τα φύλα μπορούν να επιλεχθούν και να αλλάξουν²⁸⁷. Σε κάποιες φυλές υπάρχουν έντονοι έμφυλοι ρόλοι που ακολουθούνται. Έξω από τη μυθοπλασία του Star Wars, δημιουργοί που δουλεύουν για τη σειρά εισήγαγαν φύλα πέραν του δυαδικού από το 2016 κι έπειτα, κυρίως σε Star Wars μυθιστορήματα.²⁸⁸ Το Keo είναι ο πρώτος μη-δυαδικός χαρακτήρας του Star Wars στην οθόνη.²⁸⁹

Το voice actor του Keo είναι το Bex Taylor-Klaus, επίσης μη-δυαδικού φύλου άτομο²⁹⁰. Δεν βρέθηκε κάποια πηγή σχετικά με την πιθανή έρευνα και προσέγγιση του μη-δυαδικού φύλου από τους δημιουργούς του παιχνιδιού. Από τα παραπάνω στοιχεία, ωστόσο, φαίνεται ότι δεν υπάρχει κάποιο στερεοτυπικό στοιχείο στο χαρακτήρα και πως η αναπαράσταση είναι ακριβής.

Στο κεφάλαιο 2.2 πραγματοποιείται η ανάλυση μη-δυαδικών χαρακτήρων που εμπεριέχονται σε τριών ειδών οπτικοακουστικά έργα. Οι παραπάνω χαρακτήρες είναι ακριβείς αναπαραστάσεις του μη-δυαδικού φύλου. Δίνεται έμφαση στην προσωπικότητα τους και στην ιστορία, και όχι τόσο στο φύλο τους. Κύριες κύριες ενδείξεις αυτού είναι τα ουδέτερα άρθρα και οι αναφορές των δημιουργών εκτός της ιστορίας του έργου. Οι voice actors και ηθοποιοί σε κάθε περίπτωση είναι επίσης μη-δυαδικού φύλου. Στα δύο από τα τρία παραδείγματα οι δημιουργοί έχουν σίγουρα ψάξει ή έχουν εμπειρία πάνω στο ζήτημα του μη-δυαδικού φύλου. Οι χαρακτήρες είναι καλοφτιαγμένοι και πολυδιάστατοι. Επιπλέον, το καθένα έχει δικό του στυλ και εμφάνιση. Δύο στους τρεις ήταν δευτερεύοντες χαρακτήρες, κι ένα έκανε κάποιες εμφανίσεις. Τέλος, η αντιμετώπιση του περίγυρου και της κοινωνίας είναι θετικά ή αδιάφορα προσκείμενη στο φύλο του εκάστοτε χαρακτήρα.

2.3. Ανάλυση και σχεδιασμός χαρακτήρα στο λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver

Το βιβλίο *I wish you all the best* προτιμήθηκε με κριτήριο τον πρωταγωνιστικό ρόλο του μη-δυαδικού χαρακτήρα και το γεγονός πως το θέμα της μη-δυαδικής του ταυτότητας είναι κεντρικό στην πλοκή.

²⁸⁶ "Mirialan (Jedi Renaissance)" Star Wars Fanon,

[https://swfanon.fandom.com/wiki/Mirialan_\(Jedi_Renaissance\)](https://swfanon.fandom.com/wiki/Mirialan_(Jedi_Renaissance))

²⁸⁷ Ένα παράδειγμα είναι τα Chalhuddans, τα οποία αλλάζουν μεταξύ πέντε φύλων κατά τη διάρκεια της ζωής τους, μαζί με τα ανάλογα άρθρα κάθε φορά. Έπειτα, τα Dianogas διαλέγουν όποιο φύλο θέλουν και έχουν πολλαπλούς αναπαραγωγικούς ρόλους.

²⁸⁸ "Gender" Wookieepedia, <https://starwars.fandom.com/wiki/Gender>

²⁸⁹ Ken Reed. "Star Wars' First Onscreen Non-Binary Character Introduced In Squadrons" Screen Rant. 26 Φεβρουαρίου 2021, <https://screenrant.com/star-wars-non-binary-characters-squadrons-first-keo/>

²⁹⁰ "Keo Venzee" Wookieepedia, https://starwars.fandom.com/wiki/Keo_Venzee

Επιλέχθηκε κι αυτό από τη λίστα φανταστικής απεικόνισης μη-δυναμικού φύλου²⁹¹. Σκοπός του υποκεφαλαίου είναι να γίνει η ανάλυση της ιστορίας και του χαρακτήρα, και συνδυαστικά με τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν στα παραπάνω υποκεφάλαια, να δημιουργηθεί ο σχεδιασμός (character design) του χαρακτήρα Ben, για την υποθετική μεταφορά του λογοτεχνικού έργου σε κάποιο οπτικοακουστικό μέσο.

2.3.1. Ανάλυση των στοιχείων του χαρακτήρα στο λογοτεχνικό έργο

Το βιβλίο *I Wish You All The Best* (2019), του μη-δυναμικού συγγραφέα Mason Deaver, είναι ένα young adult μυθιστόρημα με πρωτοπρόσωπη αφήγηση.

Η ιστορία εκτυλίσσεται στη Βόρεια Καρολίνα των ΗΠΑ, και αφορά το Ben, ένα 18 χρόνο μη-δυναμικού φύλου άτομο. Μετά από πολύ άγχος, αποφασίζει να αποκαλύψει την ταυτότητα του στους γονείς του κι εκείνοι το διώχνουν από το σπίτι. Επικοινωνεί με την αδερφή του, η οποία επίσης έφυγε από εκεί και είχε να την δει μια δεκαετία. Παίρνει το Ben στο σπίτι της, το αποδέχεται, μαθαίνοντας για την ταυτότητά του, και το στηρίζει σε ό,τι χρειαστεί. Το Ben αλλάζει πόλη και σχολείο, και με παράκληση της αδερφής του, πηγαίνει σε ψυχίατρο για το άγχος που βιώνει μετά από αυτό το τραυματικό γεγονός. Στο σχολείο, παρά την απόμακρη στάση του, κάνει ένα νέο φίλο, και τα μαθήματα ζωγραφικής το βοηθούν επίσης πολύ. Η ιστορία περιγράφει τη νέα του ζωή, πως σταδιακά ξεπερνάει τα εμπόδια στο δρόμο του και νιώθει καλύτερα με τον εαυτό του, πως βρίσκει ένα πιο ευχάριστο και υποστηρικτικό περιβάλλον γύρω του.

Το θέμα του φύλου είναι πολύ κεντρικό στην πλοκή. Η ιστορία εστιάζει στη στιγμή ενός ανθρώπου που γνωρίζει πια με σιγουριά για το φύλο του και νιώθει την ανάγκη να μοιραστεί αυτή την πληροφορία με τα πιο κοντινά του άτομα. Συζητείται το θέμα των μη υποστηρικτικών γονέων όσον αφορά το φύλο του παιδιού τους, και τι επιπτώσεις έχει η στάση τους απέναντί του. Γίνονται πολλαπλές αναφορές στο βιβλίο για τη δυσφορία που βιώνει το Ben για το σώμα και την εμφάνισή του, για το όνομα και τα επίθετα που χρησιμοποιούν άλλοι για εκείνο (κι όχι τα ουδέτερα τα οποία προτιμά), και την όλη δυαδική πραγματικότητα στην οποία νιώθει παγιδευμένο. Υπάρχει η σύγκριση που κάνει με άλλα μη-δυναμικού φύλου άτομα, ειδικά διαδικτυακά, και η ανασφάλεια ότι δεν είναι αρκετό. Τονίζει σε αρκετά σημεία την επιθυμία του να μπορεί να φοράει ρούχα που το εκφράζουν, ασχέτως φύλου, και το πως για πολλά πράγματα στη ζωή υπάρχει έμφυλος δυαδικός διαχωρισμός (αναφέρει τα δοκιμαστήρια στα μαγαζιά). Στο τέλος του βιβλίου, όντας πια πιο άνετο με το φύλο του, ξεκινά με ένα μη-δυναμικό φίλο του ένα εγχείρημα με διαδικτυακές και ζωντανές ομιλίες για το φύλο και την ταυτότητα, που εύχεται να βοηθήσει άτομα σαν το ίδιο.

Η αντιμετώπιση των ανθρώπων ως προς το φύλο του Ben είναι ως επί των πλείστων θετική. Πέρα από την άσχημη αντίδραση των γονιών του, οι υπόλοιποι άνθρωποι γύρω του είναι πολύ υποστηρικτικοί. Το Ben συζήτησε για την ταυτότητά του με την αδερφή του όταν το πήρε σπίτι της, το σεβάστηκε και το στήριξε πολύ, το ίδιο κι ο άντρας της. Η ψυχίατρος του έδειξε μεγάλη αποδοχή, ενώ ταυτόχρονα γνώριζε και είχε εμπειρία πάνω στα lgbtq+ θέματα. Το Ben, επίσης, είχε ένα φίλο από το διαδίκτυο που ήταν κι αυτό μη-δυναμικού φύλου, το βοήθησε να καταλάβει την ταυτότητά του και του στάθηκε σε κάθε κομμάτι της ζωής του. Ο Nathan, φίλος του κι αργότερα το σύντροφός του, το δέχεται πάρα πολύ καλά. Οι δυο φίλες τους το ίδιο. Οι μόνες περιπτώσεις που του απευθύνονταν

²⁹¹ "Nonbinary gender in fiction" Wikipedia, https://nonbinary.wiki/wiki/Nonbinary_gender_in_fiction

στο λάθος φύλο ήταν το ευρύτερο περιβάλλον του Ben, στην καθημερινότητα ή το σχολείο (ή κοντινά του άτομα που ακόμη δεν ήξεραν για το φύλο του), κι αυτό γιατί το ίδιο προτίμησε να μην αποκαλύψει την ταυτότητά του. Αυτό το κάνει να νιώθει αρκετά άσχημα, συχνά να θυμώνει, όμως θυμίζει στον εαυτό του ότι από επιλογή του δεν ξέρουν.

Παρότι το φύλο του διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στο βιβλίο, η ιστορία δεν κάνει λόγο μόνο γι' αυτό. Το Ben έχει πολυσύνθετη προσωπικότητα, χόμπι, αρέσκειες. Είναι ένα αγχώδες παιδί, αμήχανο κι ανασφαλές για τις ικανότητές του και τον εαυτό του. Είναι λιγομίλητο άτομο, δεν αναλύει πολύ τις σκέψεις και τα συναισθήματά του στους άλλους, αλλά, διαβάζοντας το βιβλίο από πρωτοπρόσωπη γωνία, είναι εμφανές πόσο πιο αναλυτικές είναι οι σκέψεις του. Είναι δύσκολα προσεγγίσιμο, προτιμώντας, ειδικά στην αρχή, να μένει μόνο του – στην πορεία γίνεται πιο θερμό και ανοίγεται παραπάνω. Έχει σαρκαστικό χιούμορ και κάνει τους γύρω του να γελάνε συχνά. Είναι καλό στα μαθηματικά κι ακόμη καλύτερο στη ζωγραφική, κάτι στο οποίο αφιερώνεται με τις ώρες και λατρεύει. Κατά τη διάρκεια του βιβλίου, γίνεται εμφανές σταδιακά πως αλλάζει, έχοντας λίγη παραπάνω πίστη στον εαυτό του, μιλώντας λίγο περισσότερο για το πως νιώθει, αφήνοντας άτομα να μπουν στη ζωή του.

Το πως μοιάζει το Ben εμφανισιακά είναι ορατό ήδη από το εξώφυλλο του βιβλίου, όπου παρουσιάζεται από το στέρνο και πάνω, ωστόσο υπάρχουν και πολλά κατατοπιστικά στοιχεία καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας. Έχει πολύ ανοιχτό, λευκό δέρμα, και σημάδια από την ακμή. Η μύτη του είναι ελαφρώς μυτερή. Έχει καστανά μάτια, που στο εξώφυλλο μοιάζουν μελί. Τα μαλλιά του είναι ανάκατα, μακραίνουν όσο προχωράει η ιστορία, και συμπιναίνεται από το εξώφυλλο πως είναι σπαστά και ανοιχτού καστανού χρώματος. Λέει ότι ο φίλος του, Nathan, είναι πολύ ψηλός, ψηλότερος από το ίδιο, και στο εξώφυλλο δε φαίνεται να έχουν μεγάλη διαφορά, άρα το Ben πρέπει να είναι κι αυτό ψηλό. Από το εξώφυλλο, επίσης, συμπιναίνεται ότι ο σωματότυπός του είναι μέσος. Σε ένα σημείο αργότερα, όπου δεν είναι τόσο καλά ψυχολογικά, σκέφτεται ότι πρέπει να ξυριστεί, ότι έχει μαύρους κύκλους – αυτά πιθανά είναι πιο προσωρινά στοιχεία, λόγω των συνθηκών.

Όσον αφορά τα ρούχα, υπάρχει ο τρόπος που ντύνεται το Ben, ο τρόπος που θα ήθελε να ντύνεται, και κάτι ενδιάμεσο που επιτυγχάνει προς το τέλος του βιβλίου. Για ένα σύντομο διάστημα στην αρχή της ιστορίας χρειάστηκε να δανείζεται τα ρούχα του άντρα της αδερφής του, τα οποία του ήταν αρκετά μεγάλα σε μέγεθος. Αρκετά πιο μετά, πρόκειται να πάει σε ένα πάρτι, και σχολιάζει ότι όλα τα παντελόνια του είναι υπερβολικά χαλαρά σε γραμμή κι όλα τα παπούτσια του βρώμικα – αλλά η μπλούζα είναι εντάξει. Όταν πηγαίνει για ψώνια, αγοράζει πουκάμισα, τζιν παντελόνια (ένα από τα οποία είναι μαύρο), ζακέτα, κι έπειτα ένα κοντομάνικο πουκάμισο με μοτίβο με έντονου χρώματος λουλούδια σε μαύρο φόντο. Του αρέσουν, επίσης, τα βαμμένα νύχια και η αδερφή του το καταφέρνει να αγοράσει ένα απαλό ροζ μανό (Τα φοράει έτσι για λίγο, στις διακοπές στο σπίτι, αλλά όχι έξω) – αναφέρει επίσης ότι του αρέσει το ροζ ως χρώμα. Σχολιάζει πόσο πολύ του αρέσουν, αλλά δε θα μπορούσε ποτέ να φορέσει, τα πουά φορέματα, τις μπότες μέχρι το γόνατο, τα μεγάλου μεγέθους φούτερ, τα αμάνικα, και τα λεπτά αεράτα φορέματα. Στο τέλος της ιστορίας, έχει μαλλιά μαζεμένα ψηλά με λαστιχάκι, φορά αμάνικο, κι έχει μαύρα νύχια τα οποία σκέφτεται να κάνει πουά.

Από τα παραπάνω συμπιναίνεται πως η αναπαράσταση του μη-δυσαιδικού φύλου μέσω του χαρακτήρα Ben είναι ακριβής.

2.3.2. Μεθοδολογία και βήματα για την πραγματοποίηση του σχεδιασμού

Παρακάτω πραγματοποιείται ο σχεδιασμός του χαρακτήρα Ben για τη μεταφορά (adaptation) του λογοτεχνικού έργου *I wish you all the best* σε ένα υποθετικό οπτικοακουστικό έργο. Συλλέγονται τα δεδομένα για τη μη-δυναμική ταυτότητα από τα παραπάνω κεφάλαια, στην προσπάθεια να γίνει μια απεικόνιση με ρεαλισμό και σεβασμό προς τα μη-δυναμικά άτομα. Ο σχεδιασμός ξεκίνησε από το στάδιο της ανάλυσης και έρευνας. Εντοπίστηκαν στοιχεία για τον χαρακτήρα που αναφέρονται στο λογοτεχνικό έργο. Στοιχεία τα οποία δεν αναφέρθηκαν στο βιβλίο, στο σχεδιασμό βασίστηκαν σε χαρακτηριστικά που μη-δυναμικά άτομα θα ήθελαν να δουν σε μια αναπαράσταση του μη-δυναμικού φύλου. Αποφεύχθηκαν, επίσης, τα στερεότυπα για αυτό. Τέλος, η μεθοδολογία βασίστηκε σε πηγές που ερευνήθηκαν για τον σχεδιασμό χαρακτήρων.^{292, 293, 294} Τα βήματα για τον σχεδιασμό παρατίθενται σε μορφή λίστας.

A. Χαρακτήρας

Αρχικά, μελετήθηκαν προσεκτικά οι περιγραφές που υπήρχαν για το Ben στο βιβλίο για την εμφάνισή του, αλλά και στοιχεία της προσωπικότητάς του και της κατάστασης που βρίσκεται στην πλοκή, τα οποία μπορούσαν να επικοινωνηθούν οπτικά (Κεφάλαιο 2.3.1).

B. Στερεότυπα προς αποφυγή και θετικά στοιχεία για προβολή

Στο κεφάλαιο 2.1 αναφέρθηκαν στοιχεία επιθυμητά ή προς αποφυγή για την αναπαράσταση του μη-δυναμικού φύλου. Επιλέχθηκαν εκείνα που μπορούν να εφαρμοστούν στο συγκεκριμένο χαρακτήρα²⁹⁵. Υπήρξε η ιδέα να αναμειγνύονται διάφορα στοιχεία με ελευθερία, τα οποία θα μπορούσαν να συνδέονται με ένα συγκεκριμένο φύλο ή και όχι. Μια άλλη πρόταση είναι να είναι έμφυλα τα ρούχα, μα όχι απαραίτητα τα κοινωνικώς αποδεκτά. Στοιχεία προς αποφυγή αποτέλεσαν όσα προσπαθούν να «ισορροπήσουν» ανάμεσα στο ανδρικό και γυναικείο φύλο, με παραδείγματα το να φορούν φαρδιά ρούχα, ανοιχτά χρώματα, να είναι αδύνατα και ξυρισμένα. Υπήρξε η έντονη ανάγκη για χαρακτήρες που έχουν ότι σώμα θέλουν και φορούν ότι ρούχα θέλουν.

Έρευνα που έγινε πάνω σε μη-δυναμικούς χαρακτήρες των video games, αλλά μπορεί να εφαρμοστεί στο σχεδιασμό χαρακτήρα οπτικοακουστικών μέσων γενικότερα, αναφέρει κάποια στερεότυπα προς αποφυγή²⁹⁶. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι δημιουργοί προσπαθούν να συνδυάσουν έμφυλα στοιχεία με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην είναι ξεκάθαρο το φύλο του χαρακτήρα, ή να αφαιρέσουν έμφυλα στοιχεία γενικότερα. Σύνηθες μέσο με το οποίο επιτυγχάνεται αυτό είναι οι μάσκες που κρύβουν το πρόσωπο και η πληθώρα ρούχων που κρύβουν το σώμα. Ένας άλλο συχνό φαινόμενο θέλει τον σωματότυπο να είναι αδύνατο, χωρίς καμπύλες και στήθος²⁹⁷. Συχνά ένα άτομο

²⁹² Al Boicheva. "The Basics of Character Design Process: Insights and Examples" Graphic Mama. Ιούλιος 2021, <https://graphicmama.com/blog/character-design-process/>

²⁹³ Behnam Mehrafrooz. "How to Design a Character in 3 Simple Steps" Pixune, <https://pixune.com/character-design-process-in-3-steps/>

²⁹⁴ Marika Nieminen. "Psychology In Character Design. Creation of a Character Design Tool" Bachelor's thesis, Degree programme in Design. (South-Eastern Finland University of Applied Sciences. Απρίλιος 2017). Σελ. 6-40.

²⁹⁵ Κάποια άλλα απορρίφθηκαν, όπως για παράδειγμα να σχεδιαστεί το Ben ως άτομο χρώματος, καθώς δηλώνεται ξεκάθαρα στο βιβλίο ότι δεν είναι. Όλα τα στοιχεία που υπήρχαν στο βιβλίο παρέμειναν αδιάλλακτα και στο σχεδιασμό χαρακτήρα. Εκείνα που αποφασίστηκαν βάσει συνεντεύξεων και πηγών ήταν όσα δεν αναφέρθηκαν στο βιβλίο.

²⁹⁶ Εδώ αναφέρονται, και πάλι, αυτά που μπορούν να εφαρμοστούν στον συγκεκριμένο χαρακτήρα, το Ben.

²⁹⁷ Jamie Stenvall. "Are you a boy or a girl? Nonbinary character design in gaming." Bachelor Degree Project in Media Arts, Aesthetics and Narration. (University of Skövde. Άνοιξη 2021). Σελ. 6-7.

με αρρενωπά ρούχα και κοντό κούρεμα, πιθανά με μια ανδρόγυνη εμφάνιση. Άτομα μη-δυναμικού φύλου που έχουν καμπύλες, είναι αρκετά μυώδη, ή είναι θηλυκά, κλπ, δεν παρουσιάζονται τόσο²⁹⁸.

Μη-δυναμικά άτομα που εξέφρασαν την άποψή τους επάνω στην έρευνα ανέφεραν ότι, αρκετές φορές, τόσο η ασάφεια φύλου, όσο και η ανδρόγυνη εμφάνιση και φωνή, είναι επιθυμητά, αρκεί να μην είναι η μόνη επιλογή και η μόνη μορφή αναπαράστασης. Η τριχοφυΐα προσώπου εκτιμήθηκε αρκετά, επίσης. Κάποια μη-δυναμικά άτομα πρότειναν να μην χρειάζεται ένας χαρακτήρας να ταιριάζει στα ετεροκανονικά πρότυπα ομορφιάς, ή από την άλλη μεριά, να μη χρειάζεται να έχει πολύχρωμα μαλλιά και έντονη εμφάνιση, για να θεωρηθεί μη-δυναμικού φύλου.²⁹⁹

Εξετάζοντας τα παραπάνω στοιχεία, συμπεραίνεται ότι τίποτα από τα παραπάνω δεν είναι λάθος, αρκεί να μην είναι αυτή η μοναδική αναπαράσταση. Υπάρχουν πολλών ειδών εκφράσεις φύλου και το κάθε άτομο είναι ελεύθερο να έχει όποια θέλει. Το πρόβλημα έγκειται στην στερεοτυπική απεικόνιση, όταν μόνο μια μορφή έκφρασης θεωρείται αποδεκτή.³⁰⁰

Γ. Αναζήτηση

Αναζητήθηκαν εικόνες για αναφορά, με την εμφάνιση μη-δυναμικών και lgbtq+ ατόμων, την εμφάνιση μαθητών λυκείου και την εμφάνιση μη-δυναμικών φανταστικών χαρακτήρων. Αναζητήθηκαν, επίσης, εικόνες για αναφορά από βιβλία και οπτικοακουστικά μέσα του είδους (young adult, coming-of-age, lgbtq+).

Παρατηρήθηκε ότι σε αυτό το είδος, η ζωγραφική προσέγγιση είναι συχνά δισδιάστατη και ήμι-ρεαλιστική. Τα χρώματα που εμφανίζονται είναι τα σχετικά έντονα μπλε, μωβ, πορτοκαλί, κόκκινα, και σε μικρότερο βαθμό παστέλ, λευκά και πράσινα. Η γραμμή είναι λεπτή και λεία, σε χρώμα ίδια, μα λίγο πιο σκούρα, με το σχήμα που περικλείει ή βρίσκεται πάνω.

Δ. Οργάνωση

Βάσει των πηγών, αποφασίστηκε πως θα παραχθούν τα παρακάτω έργα:

-Ένα model sheet με ολόσωμη πόζα, μπροστά, πίσω, πλάι και σε γωνία $\frac{3}{4}$.

-Ένα expression sheet με τις βασικές εκφράσεις του χαρακτήρα.

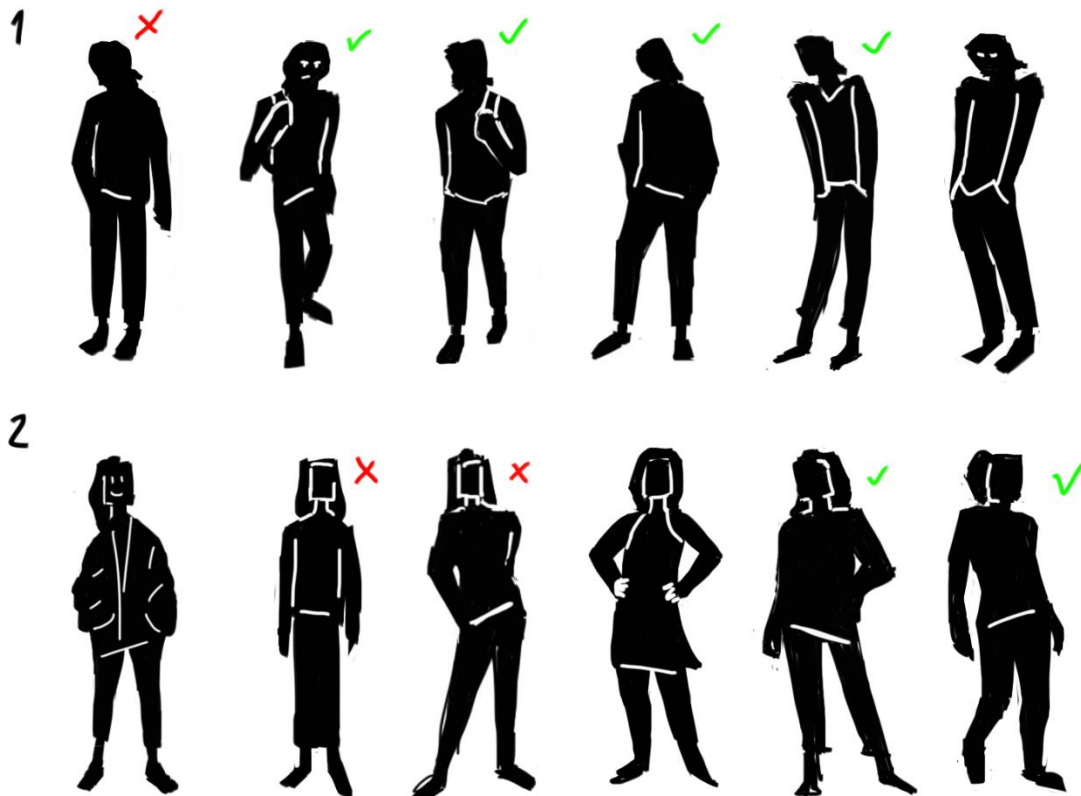
-Τρεις, αντί για μία, φυσικές πόζες, καθεμιά από τις οποίες αντιστοιχίζεται με τις παρακάτω φάσεις στην ιστορία: Η εμφάνιση του Ben στο μεγαλύτερο κομμάτι του βιβλίου, η αλλαγή που επιτυγχάνει προς το τέλος του βιβλίου (όπου είναι πιο άνετο με το φύλο του), και ο ιδανικός τρόπος που θα ήθελε να ντύνεται (κάτι που αναφέρεται σε αρκετά σημεία).

Ε. Σχεδιασμός

²⁹⁸ Jamie Stenvall. "Are you a boy or a girl? Nonbinary character design in gaming." Bachelor Degree Project in Media Arts, Aesthetics and Narration. (University of Skövde. Άνοιξη 2021). Σελ. 9.

²⁹⁹ Jamie Stenvall. "Are you a boy or a girl? Nonbinary character design in gaming." Bachelor Degree Project in Media Arts, Aesthetics and Narration. (University of Skövde. Άνοιξη 2021). Σελ. 31.

³⁰⁰ Jamie Stenvall. "Are you a boy or a girl? Nonbinary character design in gaming." Bachelor Degree Project in Media Arts, Aesthetics and Narration. (University of Skövde. Άνοιξη 2021). Σελ. 35-36.

Εικόνα 1 – Thumbnailing: Γρήγορα σχεδιασμένες σιλουέτες για την επιλογή πόζας

Για τις τρεις πόζες/φάσεις, καταγράφηκαν πολλές διαφορετικές ιδέες, με γρήγορο σχεδιασμό, σε μορφή σιλουέτας (Εικόνα 1). Για τις πόζες λήφθηκε υπ' όψιν η ψυχολογία και ο χαρακτήρας του Ben. Η πρώτη σειρά αφιερώθηκε στην κύρια πόζα, το πως είναι το Ben στο μεγαλύτερο κομμάτι του λογοτεχνικού έργου. Η δεύτερη σειρά έχει πόζες για το πως ήταν στο τέλος του βιβλίου και την ιδανική εμφάνιση του Ben. Η διαφορά μεταξύ των δύο σειρών έγκειται κυρίως στην αμηχανία της πρώτης και την αυτοπεποίθηση της δεύτερης. Στην πρώτη σειρά είναι απόμακρο, λιγομίλητο και μοναχικό, άρα πολύ πιθανά έχει μια συγκροτημένη και κλειστή στάση. Ταυτόχρονα, όμως, υπάρχουν πολλές στιγμές που δείχνει σθένος και σιγουριά. Για τον λόγο αυτό έγινε προσπάθεια να επιτευχθεί μια ελαφρώς σκυφτή στάση, με το ένα χέρι στην τσέπη και το άλλο κρυμμένο από το μανίκι της ζακέτας (αλλαγή που προστέθηκε αργότερα), εξίσου αμήχανα. Το γεγονός ότι κοιτάει ευθεία κι όχι κάτω (πιο ξεκάθαρο στο τελικό έργο), και η ανοιχτή στάση των ποδιών, υποδεικνύουν, παράλληλα, μια σιγουριά. Στη δεύτερη σειρά, οι μελλοντικές και ιδανικές πόζες είναι πιο ανοιχτές, με άνεση, αυτοπεποίθηση και σιγουριά.

Εικόνα 2 – Thumbnailing: Οι σιλουέτες με γραμμή και λεπτομέρειες

Επιλέχθηκαν οι καλύτερες σχεδιαστικά πόζες και προστέθηκε η γραμμή και κάποιες λεπτομέρειες (Εικόνα 2). Σχεδιάστηκαν κάποιες παραλλαγές ρούχων, βασισμένες στην ανάλυση του χαρακτήρα/τι φοράει/τι του αρέσει³⁰¹, όπως και επίσης στις εικόνες αναφοράς που εντοπίστηκαν κατά το στάδιο της αναζήτησης. Έγινε προσπάθεια να αποφευχθούν στερεότυπα και να προστεθούν στοιχεία που θα ήθελαν να δουν μη-δυναμικά άτομα. Στην πρώτη σειρά, τα ρούχα τείνουν να είναι πιο φαρδιά, γιατί έτσι τα περιγράφει. Προσπαθεί, επίσης, να περάσει απαρατήρητο, φορώντας κοινωνικά αποδεκτά ρούχα για άντρες. Στη δεύτερη σειρά, τα ρούχα είναι πολύ κοντά σε αυτά που περιγράφει πως θα ήθελε να φοράει, τα οποία δεν είναι απαραίτητως κοινωνικά αποδεκτά. Όπως είναι εμφανές και στο τελικό αποτέλεσμα παρακάτω, η τριχοφυΐα είναι εμφανής σε πολλά σημεία του σώματος και ο σωματότυπος δεν είναι στερεοτυπικά αδύνατος³⁰².

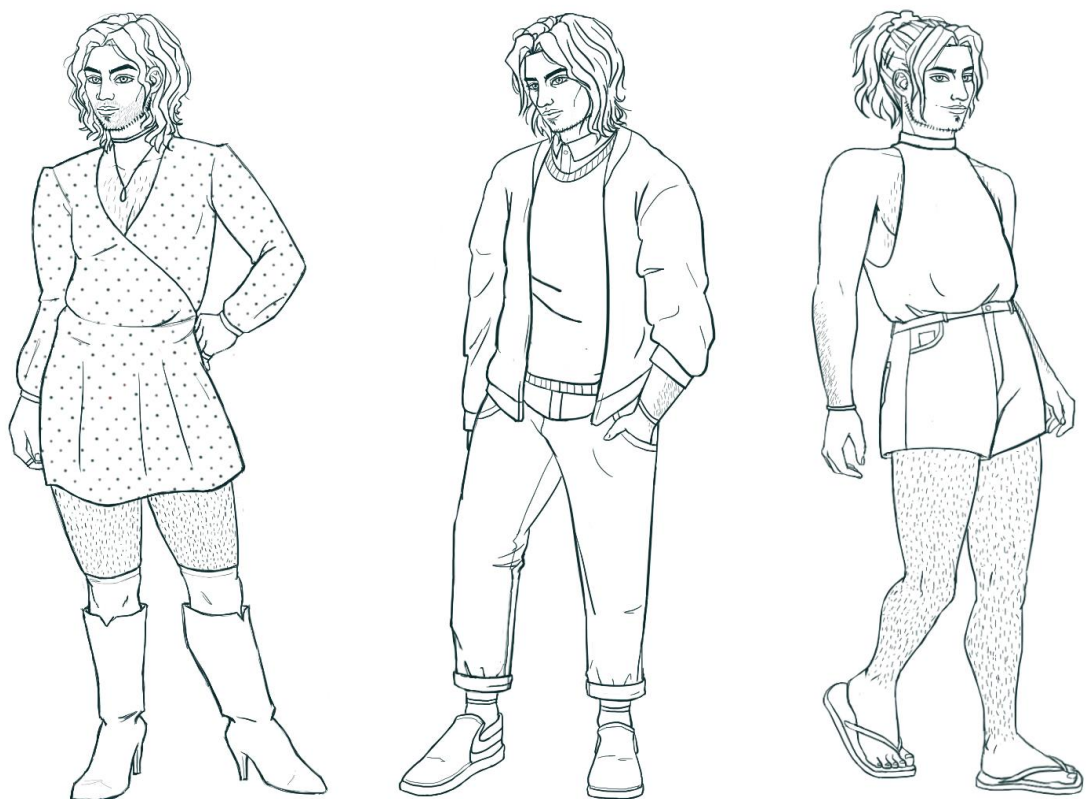
³⁰¹ Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 3.1.

³⁰² Όπως αναφέρεται στην αρχή του υποκεφαλαίου, στα «**Στερεότυπα προς αποφυγή και θετικά στοιχεία για προβολή**»

Εικόνα 3 – Thumbnailing: Επιλογή χρωμάτων

Το εύρος περιορίστηκε ακόμη περισσότερο όταν έγινε ο πειραματισμός με τους χρωματικούς συνδυασμούς (Εικόνα 3). Για την κύρια πόζα επιλέχθηκαν ψυχρά χρώματα, ακόρεστες αποχρώσεις του μπλε κυρίως, που έχουν μελαγχολική και ήρεμη ενέργεια. Στην ιδανική πόζα, χρησιμοποιήθηκαν έντονες αποχρώσεις του μωβ ώστε να δημιουργηθεί μια ονειρική ενέργεια, εξιδανίκευσης και θαυμασμού. Στην μελλοντική πόζα, που είναι το Ben στο τέλος του βιβλίου, τα χρώματα είναι φωτεινά, θερμά πορτοκαλί, ώστε να επικοινωνηθεί η ελπίδα, η αλλαγή και η χαρά. Έγινε προσπάθεια, επίσης, να συνδυάζονται μεταξύ τους τα χρώματα κάθε πόζας, και να ταιριάζουν με αυτά που συναντώνται στο είδος.

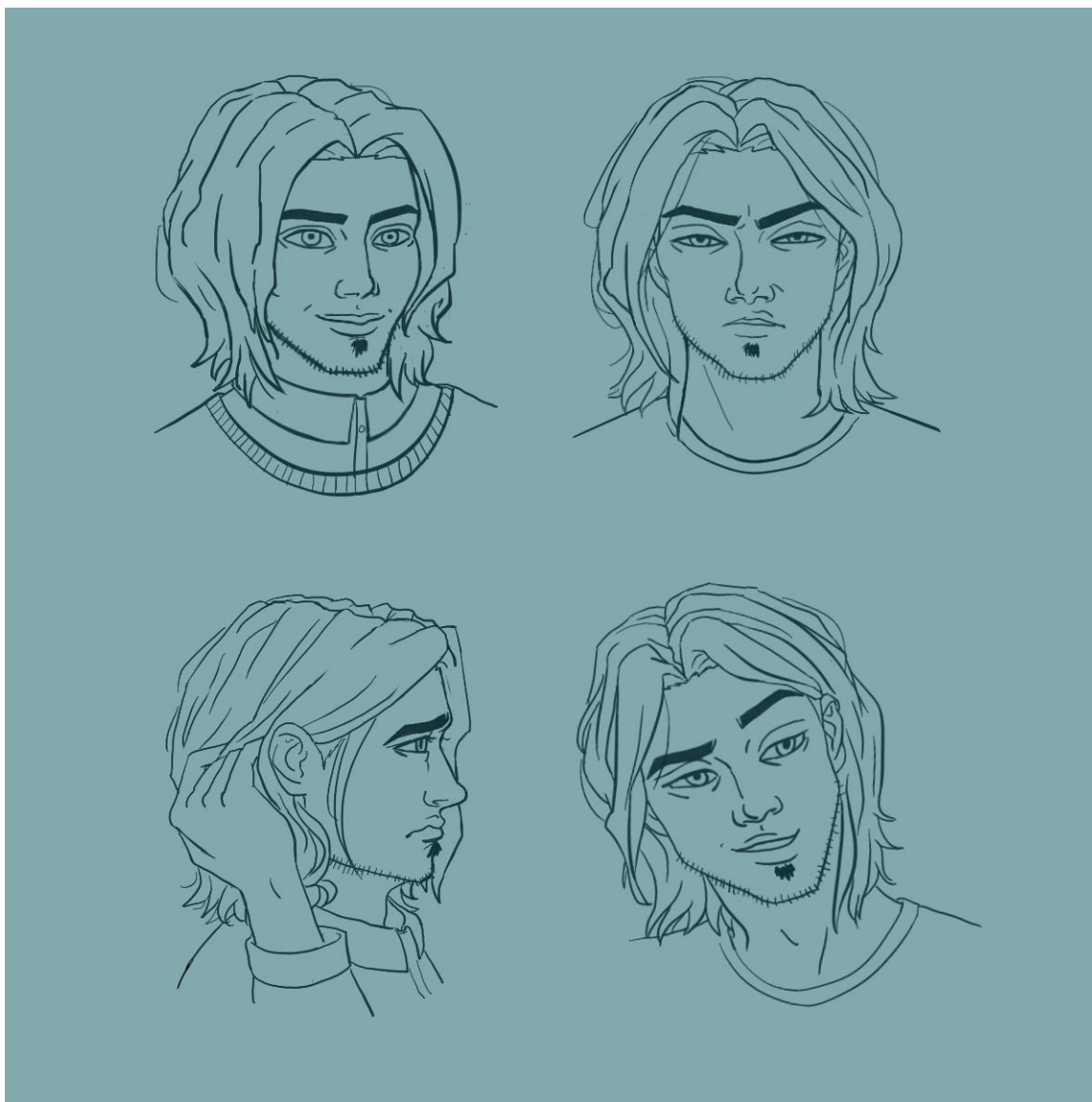
Εικόνα 4 – Φυσικές πόζες - Κύριο στάδιο σχεδιασμού, lineart

Εικόνα 5 – Φυσικές πόζες - Κύριο στάδιο σχεδιασμού, χρώμα και φωτοσκίαση

Τα προσχέδια αυτά βοήθησαν, έπειτα, στον λεπτομερή και προσεγμένο σχεδιασμό με γραμμή και χρώμα (Εικόνα 4 και 5).

Οι εκφράσεις του προσώπου επιτεύχθηκαν με παρόμοια λογική, πρώτα πρόχειρα, κι έπειτα προσεγμένα (Εικόνες 6 και 7). Επιλέχθηκαν οι τέσσερις πιο χαρακτηριστικές του Ben: γλυκό και χαμογελαστό, κουρασμένο και δείχνοντας αντιπάθεια, αγχωμένο, και τέλος, αστείο και σαρκαστικό.

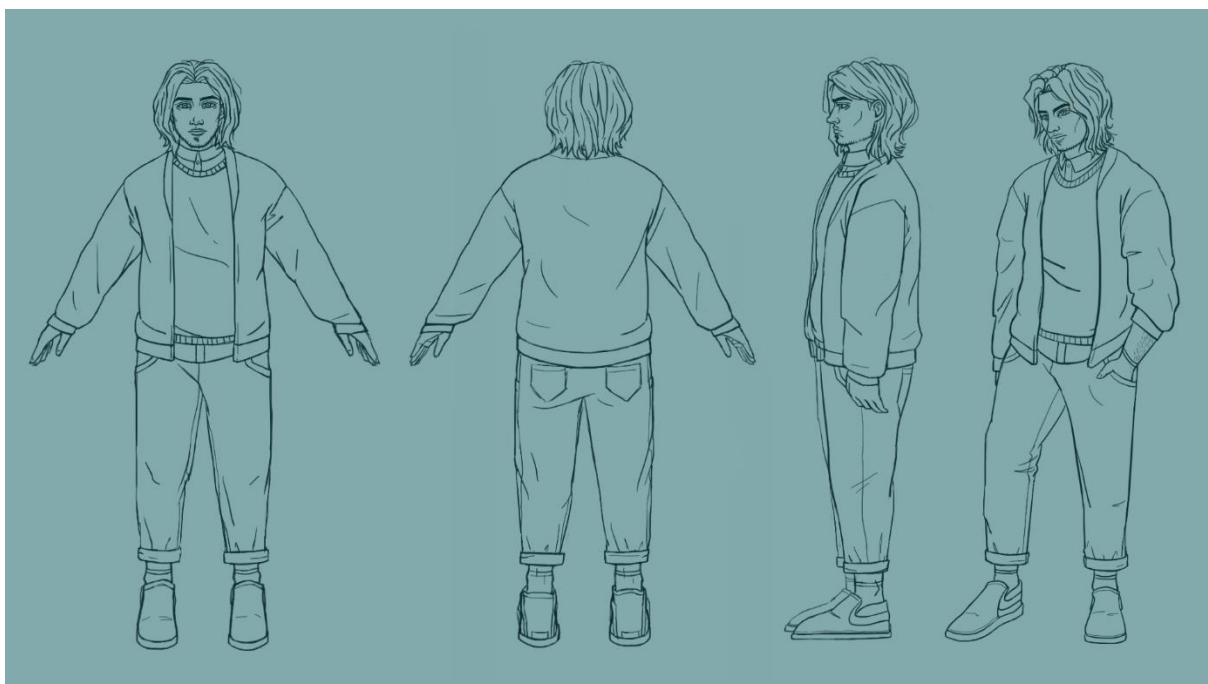

Εικόνα 6 – Expression sheet, lineart.

Εικόνα 7 – Expression sheet, χρώμα και φωτοσκίαση.

Το model sheet με τις οπτικές γωνίες βασίστηκε στην κύρια εμφάνιση (Εικόνα 8).

Εικόνα 8 – Model sheet, lineart. Το Ben από διάφορες οπτικές γωνίες.

Στο υπό-κεφάλαιο 2.3 έγινε μια προσπάθεια για την οπτική αναπαράσταση του μη-δυναμικού χαρακτήρα Ben στην μεταφορά του έργου από λογοτεχνικό σε οπτικοακουστικό. Ο σχεδιασμός του χαρακτήρα βασίστηκε στο υλικό που συλλέχθηκε από το θεωρητικό τμήμα της εργασίας, το οποίο είχε σκοπό την κατανόηση του φαινομένου των μη-δυναμικών ταυτοτήτων. Μελετώντας το φαινόμενο διεξοδικά, η διαδικασία σχεδιασμού επιτεύχθηκε εύκολα και γρήγορα.

Συμπεράσματα

Η παραπάνω πτυχιακή εργασία απαντά στο ερώτημα «Πως σχεδιάζεται ένας μη-συμβατικός χαρακτήρας, συγκεκριμένα μη-δυναμικού φύλου, στην οπτικοακουστική αφήγηση;». Η προσέγγιση που ακολούθησα είχε ως πρώτο βήμα την μελέτη πολιτισμών, καθένας από τους οποίους εξηγεί διαφορετικά τα φύλα πέραν του δυναμικού συστήματος και τα συνδέει με την κουλτούρα του. Αφότου κατανόησα το φαινόμενο σε αυτό το πλαίσιο, έψαξα, έπειτα, τα δικαιώματα των μη-δυναμικών και τριών ανθρώπων παγκοσμίως. Διαπίστωση ότι στα περισσότερα σημεία του κόσμου πρόκειται για ζήτημα καταπιεσμένο κοινωνικά και νομικά, με θετικές αλλαγές να συμβαίνουν κυρίως τα τελευταία χρόνια. Για τον λόγο αυτό υπάρχει και μεγάλη ανάγκη για περισσότερη και πιο ακριβή εκπροσώπηση. Το επόμενο βήμα ήταν η επισκόπηση και η διεξαγωγή συνεντεύξεων, όπου συνειδητοποίησα πως υπάρχει μια πληθώρα εκφράσεων φύλου, εμπειριών και προσωπικοτήτων των ανθρώπων μη-δυναμικού φύλου, κάτι το οποίο είναι εμφανές, και χρειάζεται να γίνει ακόμη πιο εμφανές, και στα οπτικοακουστικά μέσα. Η αναγκαιότητα αυτή υπάρχει καθώς, όταν η αναπαράσταση γίνεται με τρόπο σωστό και με σεβασμό, άτομα μη-δυναμικού φύλου νιώθουν να ταυτίζονται και να ανήκουν. Με την εξέταση των μη-δυναμικών χαρακτήρων μυθοπλασίας παρατήρησα πως και στα οπτικοακουστικά μέσα υπάρχουν διάφορες μη-δυναμικές ταυτότητες, που σε πολλές περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένου αυτών που μελετήθηκαν στην εργασία, είναι ακριβείς. Όλα τα παραπάνω βήματα με βοήθησαν να πραγματοποιήσω τον σχεδιασμό του μη-δυναμικού χαρακτήρα. Διαβάζοντας το βιβλίο *I wish you all the best*, που ήταν άλλο ένα παράδειγμα άριστης εκπροσώπησης, ζωγράφισα το χαρακτήρα Ben, με σκοπό την υποθετική μεταφορά του λογοτεχνικού έργου σε οπτικοακουστικό μέσο, ολοκληρώνοντας επιτυχώς τον στόχο της εργασίας.

Υπήρξαν και κάποιες αποκλίσεις από την αρχική πρόταση της πτυχιακής εργασίας. Αρχικά, αποφασίστηκε διαφορετικός τίτλος της εργασίας, ο οποίος θεωρήθηκε πιο ακριβής. Επίσης, άλλαξε η κατανομή της δομής, με τα κεφάλαια να έχουν γίνει δύο, από τρία που ήταν. Αυτό συνέβη λόγω των πληροφοριών που συλλέχθηκαν, με στόχο να κατανεμηθούν καλύτερα, τόσο νοηματικά, όσο και από άποψη έκτασης. Έπειτα, στην αρχική πρόταση δήλωσα πως θα μελετήσω πέντε οπτικοακουστικά έργα και στην πτυχιακή εργασία μελέτησα τρία, διαφορετικά από τα προηγούμενα. Τα έργα μειώθηκαν για εξοικονόμηση χρόνου, καθώς η εργασία είχε ήδη πάρει μεγάλη έκταση χρονικά. Διαπίστωση, επίσης, ότι τρία έργα είναι αρκετά για την εξαγωγή πληροφοριών και συμπερασμάτων, το καθένα από τα οποία αποφασίστηκε να είναι διαφορετικό μέσο (ταινία με ηθοποιούς, σειρά animation και βιντεοπαιχνίδι). Το βιντεοπαιχνίδι άλλαξε (από το *Undertale*, στο *Star Wars: Squadrons*), γιατί δεν υπήρχαν επίσημες, ακριβείς πηγές που επιβεβαιώνουν το δυναμικό φύλο του χαρακτήρα. Τέλος, δεν ακολούθησα το χρονοδιάγραμμα που δηλώθηκε στην πρόταση της πτυχιακής. Αυτό έγινε καθώς το θέμα της πτυχιακής είναι ένα μεγάλο και πολύπλευρο ζήτημα, που απαιτούσε λεπτότητα στη διαχείριση και ακριβή επαλήθευση των πηγών, ώστε να καταγραφούν έγκυρες πληροφορίες. Με αυτή τη λογική, έκανα το λάθος να ερευνήσω εκτενώς και με τρομερή λεπτομέρεια το θέμα, κάτι που αποδείχθηκε χρονοβόρο, και στιγμιαία έχασα τον στόχο της συνολικής εργασίας. Ταυτόχρονα, σε πολλά σημεία, ειδικά στο Κεφάλαιο 1, δυσκολεύτηκα συναισθηματικά διαβάζοντας τις δυσχερείς και ακραίες καταστάσεις που άτομα της lgbtqi+ κοινότητας και του έτερου φύλου περνούν (π.χ. εγκλήματα μίσους). Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την παγκόσμια κρίση του κορονοϊού και

προσωπικά μου ζητήματα, έκανε την υλοποίηση της εργασίας αρκετά δύσκολη και χρειάστηκε παραπάνω χρόνος για την πραγματοποίησή της.

Περαιτέρω συγκινησιακές αντιδράσεις, θετικές σε αυτή την περίπτωση, προέκυψαν από την αναζήτηση συμμετεχόντων για τη διεκπεραίωση προσωπικών συνεντεύξεων. Παρότι αρχικά δεν ήταν εύκολο να βρεθούν άνθρωποι που ενδιαφέρονται, εν τέλει προσφέρθηκαν πολλά άτομα, χωρίς δυστυχώς να μπορούν να το κάνουν όλα. Πολύ θετική ήταν και η διαδικτυακή αντιμετώπιση που έλαβα γενικότερα, όταν ανακοίνωνα τη θεματική της εργασίας μου με σκοπό την εύρεση συμμετεχόντων. Έπειτα, η παρακολούθηση οπτικοακουστικών έργων ήταν πολύ ευχάριστη, αν και έπρεπε να πραγματοποιηθεί με γρήγορο ρυθμό. Εξίσου ευχάριστος ήταν και ο σχεδιασμός του χαρακτήρα, διαδικασία που γενικώς αγαπώ να κάνω. Αλλά και ειδικά, είχε μεγάλο ενδιαφέρον η προσπάθεια να συνδυάσω έμφυλα και μη χαρακτηριστικά, με τρόπο που δεν ακολουθώνται τα κοινωνικώς αποδεκτά στοιχεία απαραίτητα. Έμαθα πολλά και από τεχνικής απόψεως, διευρύνοντας τους ορίζοντές μου.

Προτάσεις για μια παρόμοια μελλοντική πτυχιακή εργασία θα ήταν να σχολιαστούν θεωρίες ακαδημαϊκών που έχουν αναλύσει το φύλο σαν έννοια. Θα μπορούσαν να εισαχθούν κλινικές, μη παθολογικές έρευνες, που εξετάζουν τις ψυχολογικές επιπτώσεις της περιθωριοποίησης των μη-δυναδικών ατόμων. Μπορεί, επίσης, να σχολιαστεί περαιτέρω το πως βιώνουν μη-δυναδικά άτομα διάφορους τομείς της καθημερινότητας, όπως στην εκπαίδευση, την εργασία, την υγεία, κλπ. Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, θα μπορούσε να ερευνηθεί η εκπροσώπηση των μη-δυναδικών ατόμων στα ΜΜΕ και social media. Όσον αφορά την επιπλέον ανάπτυξη στον ακαδημαϊκό τομέα γενικά, ιδανικό θα ήταν να υπάρξει νέα έρευνα πάνω σε μη-δυτικούς πολιτισμούς, για το θέμα του φύλου ή και γενικότερα, για να ανανεωθούν τα δεδομένα με πιο πρόσφατα και πιο έγκυρα.

Τέλος, συνοπτικά, τα βήματα που ακολουθήθηκαν ως μεθοδολογία ανάπτυξης μη-συμβατικών χαρακτήρων στην οπτικοακουστική μυθοπλασία, είναι τα παρακάτω:

1. Μελέτη του εξεταζόμενου φαινομένου στα πλαίσια διαφόρων πολιτισμών
2. Έρευνα πάνω στη νομική διάσταση του φαινομένου
3. Ανάλυση ειδησεογραφικού υλικού με συνεντεύξεις ατόμων της ομάδας που εξετάζεται
4. Διεξαγωγή προσωπικών συνεντεύξεων με άτομα της ομάδας που εξετάζεται
5. Εκτίμηση οπτικοακουστικών έργων με τους εκάστοτε χαρακτήρες μυθοπλασίας
6. Ανάλυση του λογοτεχνικού έργου, του οποίου ο χαρακτήρας σχεδιάζεται
7. Σχεδιασμός του μη-συμβατικού χαρακτήρα

Εικόνα 9: τα βήματα που ακολούθησα ως μεθοδολογία ανάπτυξης μη-συμβατικών χαρακτήρων στην οπτικοακουστική μυθοπλασία

Βιβλιογραφία

"About us" GATE. Trans, Gender Diverse and Intersex Advocacy in Action.

<https://gate.ngo/about-us/>

"Carmilla (web series)" Wikipedia.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Carmilla_\(web_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Carmilla_(web_series))

"Gender" Wookieepedia.

<https://starwars.fandom.com/wiki/Gender>

"General Definitions" University of California San Francisco, LGBT Resource Center.

<https://lgbt.ucsf.edu/glossary-terms>

"KEO VENZEE" Star Wars

<https://www.starwars.com/databank/keo-venzee>

"Keo Venzee" Wookieepedia

https://starwars.fandom.com/wiki/Keo_Venzee

"List of fictional non-binary characters" Wikipedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_fictional_non-binary_characters

"List of people with non-binary gender identities" Wikipedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_people_with_non-binary_gender_identities

"List of Star Wars video games" Wikipedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Star_Wars_video_games

"Mirialan (Jedi Renaissance)" Star Wars Fanon.

[https://swfanon.fandom.com/wiki/Mirialan_\(Jedi_Renaissance\)](https://swfanon.fandom.com/wiki/Mirialan_(Jedi_Renaissance))

"Mirialan" Wookieepedia.

<https://starwars.fandom.com/wiki/Mirialan>

"Mission and Values" Beyond Binary Legal.

<https://www.beyondbinarylegal.org/mission-and-values>

"MISSION AND VISION" WPATH. World Professional Association for Transgender Health.

<https://www.wpath.org/about/mission-and-vision>

"Nonbinary gender in fiction" Wikipedia.

https://nonbinary.wiki/wiki/Nonbinary_gender_in_fiction

"Shep" Steven Universe Wiki.

<https://steven-universe.fandom.com/wiki/Shep>

"Star Wars: Squadrons" Wikipedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/Star_Wars:_Squadrons

"Steven Universe" Wikipedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/Steven_Universe

"The Carmilla Movie" Wikipedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Carmilla_Movie

"Theo Putnam" Adventures of Sabrina Fandom.

https://adventuresofsabrina.fandom.com/wiki/Theo_Putnam

"Why Beyond Binary Legal" Beyond Binary Legal.

<https://www.beyondbinarylegal.org/why-beyond-binary-legal>

“Λίγα λόγια για εμάς” Colour Youth. Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας.

<https://www.colouryouth.gr/colour-youth/>

“Λίγα λόγια” Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών

<https://tgender.gr/liga-logia/>

“Το Πολύχρωμο Σχολείο” Πολύχρωμο Σχολείο.

<https://rainbowschool.gr/about/>

Anderson, Mark. “Beyond Binary - Five genders of the Bugis”. *Akkadium College*. 15 Αυγούστου 2016.

<https://learn.akkadium.com/beyond-binary-five-genders-of-the-bugis/>

Angulo, Daniella. “Between International Women's And Men's Days Is Non-Binary Day!” Outright Action International. 15 Ιουλίου 2019.

<https://outrightinternational.org/content/between-international-womens-and-mens-days-non-binary-day>

Arango, Diego. “Sissy: An Interview with Jacob Tobia” Paprika!. 7 Φεβρουαρίου 2018.

<https://yalepaprika.com/folds/labels/sissy-an-interview-with-jacob-tobia>

Being LGBT in Asia: Thailand Country Report. UNDP, USAID. Bangkok, 2014.

Bentley, Jean. “Bex Taylor-Klaus Hopes Their Nonbinary ‘Deputy’ Character Will Save Lives” The Hollywood Reporter. 14 Φεβρουαρίου 2020.

<https://www.hollywoodreporter.com/tv/tv-news/bex-taylor-klaus-deputy-binary-reveal-1279351/>

Betts, Jennifer. “What Does LGBTQIA+ Stand For? Full Acronym Explained.” Your Dictionary.

<https://abbreviations.yourdictionary.com/what-does-lgbtqia-stand-for-full-acronym-explained.html>

Boicheva, Al. “The Basics of Character Design Process: Insights and Examples” Graphic Mama. Ιούλιος 2021.

<https://graphicmama.com/blog/character-design-process/>

Carney, Robert. “The Health Needs of the Fa’afafine in American Samoa and Transgender Research Methodology.” Rutgers University School of Public Health. Newark, NJ. USA. *JGH* Τόμος 5, Τεύχος 1, (Άνοιξη 2015): σελ. 38-43.

<https://doi.org/10.7916/thejgh.v5i1.5299>

Céspedes Vargas, Pablo. “Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace. Gender Expressions in the Context of a Local and Globalized Economy in Juchitan De Zaragoza, Mexico.” Master’s Thesis. Institute of Social Studies. Individual Study Programme (ISP), Δεκέμβριος 2015.

Chiam, Zhan και Duffy, Sandra και González Gil, Matilda και Goodwin, Lara και Mpemba Patel, Nigel Timothy. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. ILGA World, 2020.

Ching, LK, και Holmes, JR, και Pham, T, και Tomita, KK, και Chosy, EJ, και Kapua, C, και Starr, RR. *Hawai’i Sexual & Gender Minority Health Report 2018: A Focus on Transgender Youth*. Hawai’i State Department of Health, Chronic Disease Prevention and Health Promotion Division, 2018.

Damshenas, Sam. “Alex Newell is the gender nonconforming voice the world needs” Gay Times.

<https://www.gaytimes.co.uk/culture/alex-newell-is-the-gender-nonconforming-voice-the-world-needs/>

- De, Elizabeth. "Genderqueer Star Jacob Tobia Explains What Being Gender-Nonconforming Really Means" Allure. 19 Ιουλίου 2017.
<https://www.allure.com/story/gender-nonconforming-video-jacob-tobia>
- Deaver, Mason. *I Wish You All the Best*. PUSH, Scholastic Inc., 2019.
- European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. *Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality*. Luxembourg, Publications Office of the European Union, Ιούνιος 2020.
- Graham, Sharyn. "It's Like One of Those Puzzles: Conceptualising Gender Among Bugis." *Journal of Gender Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, (Ιούλιος 2004): σελ. 107-116.
<https://doi.org/10.1080/0958923042000217800>
- Graham, Sharyn. "Sulawesi's Fifth Gender." *Inside Indonesia*. Τεύχος 66. (Απρίλιος-Ιούνιος 2001).
<https://www.insideindonesia.org/sulawesis-fifth-gender-2>
- Graham-Davies, Sharyn. *Global Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer (LGBTQ) History: Waria*. Charles Scribner's Sons, Ιανουάριος 2019.
- Hicklin, Aaron. "Asia Kate Dillon: 'Life can be so diverse, mysterious and beautiful'" *The Guardian*. 25 Μαρτίου 2018.
<https://www.theguardian.com/global/2018/mar/25/asia-kate-dillon-tv-billions-interview-gender-neutral-life-can-be-so-diverse>
- Hunt, Sarah. *An Introduction to the Health of Two-Spirit People: Historical, contemporary and emergent issues*. National Collaborating Centre for Aboriginal Health, 2016.
- Ismoyo, Petsy Jessy. "Decolonizing Gender Identities in Indonesia: A Study Of Bissu 'The Trans-Religious Leader' In Bugis People." *Indonesian Consortium for Religious Studies*, Gadjah Mada University. *Paradigma Jurnal Kajian Budaya*, Τόμος 10, Τεύχος 3, (2020). Σελ. 277-288.
- Jayadeva, Vikas. "Understanding the Mental Health of the Hijra Women of India." *The American Journal of Psychiatry Residents' Journal*, Τόμος 12, (Μάιος 2017): σελ. 7-9.
<https://doi.org/10.1176/appi.ajp-rj.2017.120504>
- Kaplan, Avery. "Interview: Jacob Tobia on non-binary rep in SHE-RA" *Comics Beat*. 7 Νοεμβρίου 2019.
<https://www.comicsbeat.com/interview-jacob-tobia-on-non-binary-rep-in-she-ra/>
- Koenig, Mark και Rahman, Erman και Lau, Bryony και Dewa, Bambang Ertanto Cahyo και Ladner, Debra. *Thinking And Working Politically For Social Inclusion: The Waria Of Banjarmasin, Indonesia*. The Asia Foundation. Φεβρουάριος 2018.
- Laqueur W. Thomas. *Κατασκευάζοντας Το Φύλο - Σώμα Και Κοινωνικό Φύλο Από Τους Αρχαίους Έλληνες Έως Τον Φρόιντ..* Αθήνα, Εκδόσεις Πολύτροπον, 2003.
- Lee, Abby. "Outside the binary: An interview with Lachlan Watson, part one" *Best of SNO*. 20 Μαρτίου, 2019.
<https://bestofsno.com/33496/arts-entertainment/outside-the-binary-an-interview-with-lachlan-watson-part-one/>
- Lee, Abby. "Outside the binary: An interview with Lachlan Watson, part two" *The Howler*. 21 Δεκεμβρίου 2018.

- <https://thehowler.org/7870/category-5/outside-the-binary-an-interview-with-lachlan-watson-part-two/>
- Maggs, Sam. "The Mary Sue Exclusive Interview: Celebrate the Carmilla Season Two Premiere with the Cast and Crew" The Mary Sue. 2 Ιουνίου 2015.
<https://www.themarysue.com/exclusive-interview-carmilla/>
- Matsuno, Em και Webb, Arielle και Hashtpari, Halleh και Budge, Stephanie και Krishnan, Mira και Basam, Kimberly. *Nonbinary Fact Sheet*. The Society For The Psychology Of Sexual Orientation And Gender Diversity.
- Mayes, Macey E. "On the politics and conceptualization of gender non-conformity: exploring Thailand's kathoey population." Bachelor's Thesis. University of Louisville, College of Arts & Sciences Senior Honors, 2018.
- McAlone, Nathan. "'Billions' star Asia Kate Dillon on how the show led to a revelation about the actor's own gender identity, and an emotional moment with a fan" Business Insider. 16 Μαρτίου 2019.
<https://www.businessinsider.com/billions-star-asia-kate-dillon-on-gender-identity-and-fan-reactions-2019-3>
- Mehrafrooz, Behnam. "How to Design a Character in 3 Simple Steps" Pixune.
<https://pixune.com/character-design-process-in-3-steps/>
- Meissner, S.N. και Whyte, Kyle. "Theorizing indigeneity, gender, and settler colonialism" στο *The Routledge Companion To Philosophy Of Race*, επεξεργασμένο από τους Paul C. Taylor, Linda M. Alcoff και Luvell Anderson. Σελ. 152-167. Routledge, 2017.
- Michelraj, M. "Historical Evolution of Transgender Community in India." The Research Publication. *Asian Review of Social Sciences*, Τόμος 4, No. 1, (2015): σελ. 17-19.
<https://www.trp.org.in/wp-content/uploads/2015/10/ARSS-Vol.4-No.1-Jan-June-2015-pp.17-19.pdf>
- Minami, Kaylilani. "Eh, You Māhū? An Analysis of American Cultural Imperialism in Hawai'i through the Lens of Gender and Sexuality." Senior Thesis, Claremont McKenna College, 2017.
- Mirande, Alfredo. "Hombres Mujeres: An Indigenous Third Gender." Sage. *Men and Masculinities*, Τόμος 19, (2015): σελ. 1-27.
<https://doi.org/10.1177/1097184X15602746>
- Nieminen, Marika. "Psychology In Character Design. Creation of a Character Design Tool" Bachelor's thesis, Degree programme in Design. South-Eastern Finland University of Applied Sciences. Απρίλιος 2017.
- Ojanen, Timo T. "Sexual/Gender Minorities in Thailand: Identities, Challenges, and Voluntary-Sector Counseling." *Sexuality Research & Social Policy, Journal of NSRC*, Τόμος 6, Τεύχος 2, (Ιούνιος 2009): σελ. 4-34.
- Pamment, Claire. "Hijraism: Jostling for a Third Space in Pakistani Politics." The MIT Press. *TDR*, Τόμος 54, No. 2, (2010): σελ. 29-50.
<https://www.jstor.org/stable/40650610>
- PopWrapped Admin. "Kaitlyn Alexander Talks Gender And How They Found A Home In YouTube" PopWrapped. 3 Αυγούστου 2015.
<https://popwrapped.com/exclusive-interview-kaitlyn-alexander/>

- Prince-Hughes, Tara. "'A Curious Double Insight': 'The Well of Loneliness' and Native American Alternative Gender Traditions." Rocky Mountain Modern Language Association. *Rocky Mountain Review of Language and Literature*, Τόμος 53, No. 2, (1999): σελ. 31-43.
<https://www.jstor.org/stable/1348204>
- Pulliam-Moore, Charles. "Steven Universe's Rebecca Sugar on How She Expresses Her Identity Through the Non-binary Crystal Gems" Gizmodo. 16 Ιουλίου 2018.
<https://gizmodo.com/steven-universes-rebecca-sugar-on-how-she-expresses-her-1827624015>
- Reed, Ken. "Star Wars' First Onscreen Non-Binary Character Introduced In Squadrons" Screen Rant. 26 Φεβρουαρίου 2021.
<https://screenrant.com/star-wars-non-binary-characters-squadrons-first-keo/>
- Schmidt, Johanna. "Redefining Fa'afafine: Western Discourses and the Construction of Transgenderism in Samoa." *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*. Τεύχος 6, (Αύγουστος 2001).
<http://intersections.anu.edu.au/issue6/schmidt.html>
- Soloski, Alexis, "Asia Kate Dillon: 'This Is Who I Am'" The New York Times. 26 Μαΐου 2019.
<https://www.nytimes.com/2019/05/26/arts/television/asia-kate-dillon-billions.html>
- Star Wars: Squadrons*. Δημιουργήθηκε από τον Ian S. Frazier. 2020: Motive Studios.
- Stenvall, Jamie. "Are you a boy or a girl? Nonbinary character design in gaming." Bachelor Degree Project in Media Arts, Aesthetics and Narration. University of Skövde. Άνοιξη 2021.
- Steven Universe Future*. Δημιουργήθηκε από την/το Rebecca Sugar. 2019: Cartoon Network.
- Strapagiel, Lauren. "This Creator Is Proving Why Non-Binary Representation Matters" BuzzFeed News. 7 Νοεμβρίου 2017.
<https://www.buzzfeed.com/laurenstrapagiel/kaitlyn-alexander-non-binary-representation>
- Teake. "Conditional Acceptance: Asserting Fa'afafine Claims to Legitimacy in Samoan Society." Harvard University, Independent Study Project (ISP) Collection. 923. Φθινόπωρο 2010.
- The Carmilla Movie*. Δημιουργήθηκε από τον Spencer Maybee. 2017: VHX.
- Toomistu, Terje. "Between Abjection and World-Making: Spatial Dynamics in the Lives of Indonesian Waria." Estonian Literary Museum, Estonian National Museum, University of Tartu. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, Τόμος 13, Τεύχος 2, (Δεκέμβριος 2019): σελ. 90-107.
<https://doi.org/10.2478/jef-2019-0015>
- Tourjée, Diana. "For Pop Star and Actor Alex Newell, Gender Is Anything But Obvious" Vice. 1 Αυγούστου 2018.
<https://www.vice.com/en/article/435dwg/for-pop-star-and-actor-alex-newell-gender-is-anything-but-obvious>
- Two-Spirit People of the First Nations*. Rainbow Resource Centre. 2014.
- Zanghellini, Aleardo. "Sodomy Laws and Gender Variance in Tahiti and Hawai'i." School of Law, Foxhill House, University of Reading. *Laws*, Τεύχος 2, (2013), σελ. 51-68.
<https://doi.org/10.3390/laws2020051>
- Αθανασίου, Αθηνά. "Gender Trouble: η φεμινιστική θεωρία και πολιτική μετά την αποδόμηση της ταυτότητας" στο *Ζωή στο όριο - Δοκίμια για το σώμα, το φύλο και τη βιοπολιτική*. Σελ. 189-218. Αθήνα, Εκκρεμές, 2007.

Βαμβακά, Μαίρη. "Τι Σημαίνει να Είσαι Agender και Non Binary Άτομο στην Ελλάδα;" Vice. 22 Μαρτίου 2017.

<https://www.vice.com/el/article/aeqq3p/ti-shmainei-na-eisai-agender-kai-non-binary-atomo-sthn-ellada-toy-2017>

Κουνάνης, Γιώργος. "Το Jason- Antigone και άλλα 8 πρόσωπα που κινούνται πέρα από το δίπολο άντρας/γυναίκα, μιλούν στο LIFO.gr" LiFO. 21 Ιουλίου 2017.

<https://www.lifo.gr/lgbtqi/jason-antigone-kai-alla-8-prosopa-poy-kinoyntai-pera-apo-dipolo-antrasgynaika-miloun-sto>

Παραρτήματα

Α. Πίνακας δικαιωμάτων των trans δυαδικών και μη-δυαδικών ατόμων

✓: υπάρχει

X: δεν υπάρχει

Κενό: δεν υπάρχουν πληροφορίες

Ασία³⁰³					
Χώρα	Αλλαγή ονόματος	Αλλαγή νόμιμου φύλου	Μη-δυαδική επιλογή	Νόμος ενάντιας των trans δυαδικών και μη-δυαδικών ατόμων	Πρακτικές ενάντιας των trans δυαδικών και μη-δυαδικών ατόμων
Βιετνάμ	✓	✓ ³⁰⁴			
Δημοκρατία της Κορέας (Νότια Κορέα)	✓	✓		X	✓
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα		X		✓	✓
Ιαπωνία	✓	✓			
Ινδία	✓	✓			
Ινδονησία	✓	✓		✓	✓
Ιορδανία				✓	
Ιράκ	✓	X			
Ιράν	✓	✓ ³⁰⁵		✓ ³⁰⁶	✓
Καζακστάν	✓	✓			
Κιργιζία	✓	✓	X		
Κουβέιτ	✓	X		✓	✓
Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας	✓	✓			
Λίβανος	✓	✓ ³⁰⁷		✓	✓
Μαλαισία	✓	✓		✓	✓
Μαλδίβες	✓	X			

³⁰³ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 69-109.

³⁰⁴ Διαδικασία η οποία είναι σχεδόν έτοιμη να γίνει επίσημη προς το κοινό.

³⁰⁵ Μόνο με εγχείριση αλλαγής φύλλου, έγκριση των γονέων και δικαστήριο.

³⁰⁶ Παρότι μπορούν να αλλάξουν το νόμιμο φύλο τους, τα trans άτομα υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθούν με μαστίγωμα υπό αόριστες κατηγορίες. Υπάρχει περίπτωση να παρενοχληθούν, κακομεταχειριστούν και κρατηθούν από την αστυνομία για λόγους «θρησκευτικά άσεμνων ρούχων ή εμφάνισης» και αν δεν ακολουθούν αυστηρά τους κανονισμούς δημόσιας εμφάνισης που είναι καθιερωμένοι για γυναίκες και άντρες. Άτομα οποιοδήποτε φύλου κινδυνεύουν εντόνως αν δεν ακολουθούν τους έμφυλους ρόλους.

³⁰⁷ Το δικαστήριο δεν έχει επιτρέψει καμία υπόθεση σχετικά με νόμιμη αλλαγή φύλου.

Μιανμάρ	X	X	X		
Μογγολία	✓	✓		X	✓
Μπαγκλαντές	✓	✓	✓ ³⁰⁸		
Μπουτάν	✓	✓			
Μπρουνέι	X	X	X	✓	✓
Νεπάλ	✓	✓	✓ ³⁰⁹		
Ομάν				✓	
Ουζμπακιστάν	✓		✓	X	✓
Πακιστάν	✓	✓	✓ ³¹⁰		
Σιγκαπούρη	✓	✓			
Σρι Λάνκα	✓	✓		✓	✓
Ταϊλάνδη	✓	X	X		
Τατζικιστάν	✓	✓	✓		
Τουρκμενιστάν		✓			✓
Φιλιππίνες	X ³¹¹	X			
Χονγκ Κονγκ ³¹²	✓	✓			
Αφρική³¹³					
Χώρα	Αλλαγή ονόματος	Αλλαγή νόμιμου φύλου	Μη-δυσαιδική επιλογή	Νόμος ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων	Πρακτικές ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων
Αίγυπτος				X	✓
Αλγερία				X	✓
Ανγκόλα	✓	✓		X	X
Γκάμπια				✓	✓
Ζάμπια	✓	✓		✓	✓
Ζιμπάμπουε	✓	X		X	✓

³⁰⁸ Παρότι περίπλοκο ακόμη, υπάρχει επιλογή τρίτου φύλου ονόματι Hijra φύλου. Είναι αναγνωρισμένο φύλο από την κυβέρνηση, αλλά δεν υπάρχει ακόμη ξεκάθαρη διαδικασία νόμιμης αλλαγής φύλου. Ωστόσο, η επιλογή υπάρχει για τα Hijra άτομα μόνο, κι όχι για τα υπόλοιπα trans άτομα.

³⁰⁹ Υπάρχει τρίτη επιλογή φύλου ονόματι «Άλλο» που συμπεριλαμβάνει οποιαδήποτε έκφραση φύλου πέραν του δυαδικού συστήματος. Αυτή η επιλογή υπάρχει στο πιστοποιητικό ιθαγένειας και στα διαβατήρια.

³¹⁰ Στην ταυτότητα υπάρχουν πέντε επιλογές φύλου: θηλυκό, αρσενικό, khwaja sira (αρρενωπός), khwaja sira (θηλυκή) και khunsa-e-mushkil (ενδιάμεσο). Ο όρος khwaja sira στα Ούρντου συμπεριλαμβάνει transgender και intersex άτομα, και ευνούχους. Οι τρεις τελευταίες από τις πέντε επιλογές μπορούν να επιλεγθούν από trans άτομα. Αναγράφεται στην ταυτότητα με το σύμβολο X. Το διαβατήριο έχει κι αυτό επιλογή X.

³¹¹ Τόσο στην αλλαγή ονόματος όσο και στην αλλαγή νόμιμου φύλου, υπάρχουν εξαιρέσεις – περιπτώσεις σημειώθηκαν όπου ήταν δυνατόν να γίνει αλλαγή.

³¹² Όταν εκδόθηκε η πηγή το 2020, το Χονγκ Κονγκ επανεξέταζε την νόμιμη διαδικασία.

³¹³ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 13-68.

Καμερούν	X	X	X	X	✓
Κένυα	✓	✓		X	✓
Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό	X	X	X		
Λεσότο	✓	X		X	✓
Λιβερία	X	X	X	X	✓
Μαλάουι	✓	✓		✓	✓
Μαρόκο	X	X			
Μοζαμβίκη	✓	✓		X	✓
Μπενίν				X	✓
Μποτσουάνα	✓	✓		X	✓
Μπουρούντι	X	X	X	X	✓
Ναμίμπια	✓	✓		X	✓
Νιγηρία	X	X	X		
Νότια Αφρική	✓	✓		X	✓
Ουγκάντα	X	X	X	X	✓
Ρουάντα	X	X	X	X	✓
Σουαζιλάνδη	✓	✓			
Τανζανία	X	X	X	X	✓
Τυνησία				X	✓
Βόρεια Αμερική³¹⁴					
Χώρα	Αλλαγή ονόματος	Αλλαγή νόμιμου φύλου	Μη-δυσαιδική επιλογή	Νόμος ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων	Πρακτικές ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	✓	✓	✓		
Καναδάς	✓	✓	✓		
Ευρώπη³¹⁵					
Χώρα	Αλλαγή ονόματος	Αλλαγή νόμιμου φύλου	Μη-δυσαιδική επιλογή	Νόμος ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων	Πρακτικές ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων

³¹⁴ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 223-229.

³¹⁵ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 110-175.

Άγιος Μαρίνος		X			
Αζερμπαϊτζάν	✓	X		X	✓
Αλβανία		X		X	✓
Ανδαλουσία (Αυτόνομη Κοινότητα της Ισπανίας)	✓	✓			
Ανδόρρα	✓	X			
Αρμενία	✓	✓		X	✓
Αυστρία	✓	✓	✓ ³¹⁶		
Βέλγιο	✓	✓	X		
Βόρεια Μακεδονία	✓	X ³¹⁷			
Βοσνία και Ερζεγοβίνη	✓	✓	✓ ³¹⁸		
Βουλγαρία	✓	✓			
Γαλλία	✓	✓			
Γερμανία	✓	✓ ³¹⁹			
Γεωργία	✓	✓ ³²⁰		X	✓
Δανία	✓	✓			
Ελβετία	✓	✓			
Ελλάδα	✓	✓			
Εσθονία	✓	✓			
Ηνωμένο Βασίλειο	✓	✓	X		
Ιρλανδία	✓	✓	✓ ³²¹		
Ισλανδία	✓	✓	✓ ³²²		
Ισπανία	✓	✓			
Ιταλία	✓	✓			
Κόσοβο	✓	X ³²³			
Κροατία	✓	✓			
Κύπρος	✓	X ³²⁴			
Λετονία	✓	✓			

³¹⁶ Υπάρχει η επιλογή να αλλάξει ένα άτομο το όνομά του επιλέγοντας ένα ουδέτερου φύλου.

³¹⁷ Υπήρξε περίπτωση όπου εγκρίθηκε η αλλαγή νόμιμου φύλου, ωστόσο σε γενικότερα πλαίσια η διαδικασία είναι αρκετά θολή.

³¹⁸ Υπάρχει η επιλογή να αναγραφεί η ένδειξη φύλου «X» στο διαβατήριο ενός ατόμου.

³¹⁹ Τα intersex άτομα μπορούν να έχουν την αναγραφή «divers» στο πιστοποιητικό γεννήσεως τους, και ως ενήλικες να αλλάξουν, με μια ιατρική πιστοποίηση, το φύλο τους.

³²⁰ Νομικά είναι εφικτό, ωστόσο πρακτικά οι προϋποθέσεις της διαδικασίας δεν είναι ξεκάθαρες και καθιστάται αδύνατη.

³²¹ Ψηφίστηκε νόμος που θα επιτρέπει την μη-δυναμική επιλογή στα επίσημα έγγραφα.

³²² Ψηφίστηκε νόμος που θα επιτρέπει την μη-δυναμική επιλογή στα επίσημα έγγραφα.

³²³ Υπήρξε περίπτωση όπου εγκρίθηκε η αλλαγή νόμιμου φύλου, ωστόσο σε γενικότερα πλαίσια η διαδικασία δεν υφίσταται.

³²⁴ Τα δεδομένα δεν είναι ακριβή. Υπάρχουν αναφορές ότι επιτρεπόταν, αλλά αυτό δεν ήταν σε ισχύ. Εξετάζεται η πιθανότητα να γίνει εφικτή η αλλαγή νόμιμου φύλου.

Λευκορωσία	✓	✓			
Λιθουανία	✓	✓			
Λίχενεσταϊν		X ³²⁵			
Λουξεμβούργο	✓	✓			
Μαδρίτη (Αυτόνομη Κοινότητα της Ισπανίας)	✓	✓			
Μάλτα	✓	✓	✓ ³²⁶		
Μαυροβούνιο	✓	✓			
Μολδαβία	✓	✓			
Μονακό	✓	X			
Νορβηγία	✓	✓			
Ολλανδία ³²⁷	✓	✓			
Ουγγαρία	✓	X			
Ουκρανία	✓	✓		X	✓
Πολωνία	✓	✓			
Πορτογαλία	✓	✓			
Ρουμανία	✓	✓			
Ρωσία	✓	✓	✓ ³²⁸	X	✓
Σερβία	✓	✓		X	✓
Σλοβακία	✓	✓			
Σλοβενία	✓	✓			
Σουηδία	✓	✓			
Τουρκία	✓	✓		X	✓
Τσεχία	✓	✓			
Φινλανδία	✓	✓			
Λατινική Αμερική & Καραϊβική³²⁹					
Χώρα	Αλλαγή ονόματος	Αλλαγή νόμιμου φύλου	Μη-δυσαική επιλογή	Νόμος ενάντιας των trans δυσαικών και μη-δυσαικών ατόμων	Πρακτικές ενάντιας των trans δυσαικών και μη-δυσαικών ατόμων
Αγία Λουκία	✓	X			
Αϊτή	X	X			

³²⁵ Υπήρξαν περιπτώσεις όπου εγκρίθηκε η αλλαγή νόμιμου φύλου, ωστόσο σε γενικότερα πλαίσια η διαδικασία είναι θολή και μη συνεπής, και άρα δεν υφίσταται.

³²⁶ Υπάρχει η επιλογή του δείκτη φύλου «X» για όλα τα επίσημα έγγραφα.

³²⁷ Ίδιοι νόμοι ισχύουν και για την Καραϊβική Ολλανδία, δηλαδή τα νησιά Μποναίρ, Άγιος Ευστάθιος και Σάμπα.

³²⁸ Αλλαγή ονόματος με επιλογή ουδέτερου γένους.

³²⁹ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 176-222.

Αμερικανικές Παρθένοι Νήσοι	✓	✓			
Αντίγκουα και Μπαρμπούντα	✓	X			
Αργεντινή	✓	✓	✓ ³³⁰	X	✓
Βασίλειο των Κάτω Χωρών ³³¹	X	X			
Βενεζουέλα	✓	X		X	✓
Βολιβία	✓	✓		X	✓
Βραζιλία	✓	✓			
Βρετανικά Υπερπόντια Εδάφη ³³²	X	X			
Γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα ³³³	✓	✓			
Γουατεμάλα	✓	X			
Γρενάδα	X	X			
Δομινικανή Δημοκρατία	✓	X		X	✓
Ελ Σαλβαδόρ	X ³³⁴	X ³³⁵		X	✓
Ισημερινός	✓	✓		X	✓
Κολομβία	✓	✓		X	✓
Κόστα Ρίκα	✓	✓ ³³⁶			
Κούβα	✓	✓		X	✓
Μεξικό	✓ ³³⁷	✓ ³³⁸			
Μπαρμπάντος	✓	X			
Μπαχάμες	X	X			
Μπελίζ	X	X		✓	✓

³³⁰ Υπήρξαν δύο υποθέσεις όπου εγκρίθηκε φύλο πέραν του δυαδικού συστήματος: σε μια υπόθεση μπήκε μια παύλα (-) στην ένδειξη φύλου στο πιστοποιητικό γεννήσεως, και σε μια άλλη υπόθεση το επιλεγθέν φύλο ήταν «Travesti feminine». Το δικαστήριο θεωρεί ότι η διαδικασία πρέπει να παραμείνει διοικητική και να επιτρέπει μια πληθώρα επιλογών στην κατηγορία του φύλου.

³³¹ Εδώ αναφέρονται συγκεκριμένα οι νόμοι της Αρούμπα, του Κουρασάο και του Άγιου Μαρτίνου, κομμάτι του Βασιλείου της Ολλανδίας. Διαφέρουν από τους νόμους της και έχουν δικά τους συντάγματα, αλλά εξαρτώνται από την Ολλανδία οικονομικά.

³³² Συγκεκριμένα η Ανγκουίλα, οι Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι, οι Κέιμαν Νήσοι, το Μοντσερράτ, και τα Τερκς και Κέικος. Δεν είναι κομμάτι του Ηνωμένου Βασιλείου, έχουν δικιές τους κυβερνήσεις και δικούς τους νόμους. Τα περισσότερα νησιά δεν επιτρέπουν αλλαγή φύλου και ονόματος, και υπάρχουν ελάχιστες διαθέσιμες πληροφορίες.

³³³ Συγκεκριμένα το Σαιν-Μπαρτελεμί, το Σαιν-Μαρτέν, η Μαρτινίκα και η Γουαδελούπη. Είναι πιθανό να ζητηθεί αλλαγή ονόματος και νόμιμου φύλου μέσω μιας δικαστικής διαδικασίας, όπου ο δικαστής αποφασίζει αν θα το επιτρέψει ή όχι.

³³⁴ Υπήρξαν εξαιρέσεις.

³³⁵ Υπήρξαν εξαιρέσεις.

³³⁶ Στις ταυτότητες δεν υπάρχει πια η ένδειξη φύλου. Στα πιστοποιητικά γεννήσεως αναγράφεται το βιολογικό, αλλά όχι το κοινωνικό φύλο.

³³⁷ Μόνο στην Ομοσπονδιακή Κοινότητα της Πόλης του Μεξικού.

³³⁸ Μόνο στην Ομοσπονδιακή Κοινότητα της Πόλης του Μεξικού.

Νικαράγουα	X	X			
Ντομίνικα	X	X			
Ονδούρα	X	X		X	✓
Ουρουγουάη	✓	✓		X	✓
Παναμάς	✓	✓			
Παραγουάη	✓	X			
Περού	✓	✓		X	✓
Πουέρτο Ρίκο	✓	✓			
Τζαμάικα	✓	X			
Χιλή	✓	✓		X	✓
Ωκεανία³³⁹					
Χώρα	Αλλαγή ονόματος	Αλλαγή νόμιμου φύλου	Μη-δυσαιδική επιλογή	Νόμος ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων	Πρακτικές ενάντιας των trans δυσαιδικών και μη-δυσαιδικών ατόμων
Αμερικανική Σαμόα	✓	✓			
Αυστραλία	✓	✓	✓ ³⁴⁰		
Βανουάτου	X	X			
Κιριμπάτι	X	X			
Νέα Ζηλανδία	✓	✓	✓ ³⁴¹		
Νήσοι Κουκ	✓	X			
Νήσοι Μάρσαλ	X	X			
Σαμόα	✓	X			
Τόνγκα	X	X		✓	
Φίτζι	✓	X			

³³⁹ Zhan Chiam και Sandra Duffy και Matilda González Gil και Lara Goodwin και Nigel Timothy Mpemba Patel. *Trans Legal Mapping Report 2019: Recognition before the law*. (ILGA World, 2020), σελ. 8, 230-242.

³⁴⁰ Δίνεται η επιλογή να αλλάξει η ένδειξη φύλου σε «X» σε κάποια έγγραφα.

³⁴¹ Επιτρέπεται να αλλάξει η ένδειξη φύλου σε «X» στα διαβατήρια.

B. Προσωπικές Συνεντεύξεις

Συνέντευξη 1^η

Άννα: Πως ονομάζεις την ταυτότητα του φύλου σου; Με δικά σου λόγια, πως περιγράφεις αυτή τη ταυτότητα.

Ερμής: Γενικά λέω ότι είμαι άφυλο. Σε ανθρώπους που μπορεί να θέλω να ανοιχτώ περισσότερο, θα πω ότι είμαι και trans άντρας, πως είμαι σε ορμονοθεραπεία. Αλλά σχετικά με την ταυτότητα του φύλου, θα έλεγα ότι δεν κατανοώ τι είναι η ταυτότητα. Και επειδή βλέπω ότι οι άλλοι χρησιμοποιούν τη φράση «νιώθω άντρας ή γυναίκα» ή «νιώθω non-binary», δεν καταλαβαίνω πως χρησιμοποιούμε ένα ρήμα το οποίο υπάρχει για να εκφράσουμε συναισθήματα, εξωτερικά ερεθίσματα, εσωτερικά... Δεν καταλαβαίνω πως το χρησιμοποιούν για μια τόσο γενική έννοια. Και δεν είμαι και σίγουρος κι αν νιώθω ότι υπηρετώ κάποια κοινωνική ταυτότητα, κάποιο ρόλο. Οπότε θα έλεγα ότι υπάρχουν μόνο στιγμές που μπορεί να νιώσω ότι ταυτίζομαι λίγο, ή ότι επηρεάζομαι στιγμιαία, από ανθρώπους που είμαι κοντά, αλλά σε γενικές γραμμές δεν νιώθω ότι έχω ένα συγκεκριμένο φύλο. Μπορεί να έχω την απόλυτη ανάγκη το σώμα μου να είναι έτσι όπως το έχω διαμορφώσει εγώ με την ορμονοθεραπεία, αλλά κατά τ' άλλα δεν κατανοώ την έννοια του φύλου.

A: Δηλαδή σωματικά έχεις πιο πολύ την ανάγκη να [διαμορφώσεις τον εαυτό σου όπως θες], αλλά ψυχικά νιώθεις άφυλο.

E: Ναι, τα χαρακτηριστικά μου ήταν εκείνα τα οποία με ενοχλούσαν αφόρητα, αλλά σαν έννοια, το φύλο από εκεί και πέρα δεν έχει κάποιο σχήμα για μένα.

A: Στη συνομιλία σου με άλλους, προτιμάς κάποια άρθρα όταν απευθύνονται προς εσένα;

E: Προτιμώ το αρσενικό, είμαι πιο άνετα με αυτό. Είχα πειραματιστεί με όλες τις αντωνυμίες. Δεν νιώθω ότι με ενοχλούσε τόσο όταν κάποιος με φώναζε κατά λάθος στο θηλυκό ή στο ουδέτερο.

A: Ποια είναι η ηλικία σου; Σε ποια αρχισες να συνειδητοποιείς την ταυτότητά σου και πως ήταν αυτή η εμπειρία για σένα;

E: Είμαι 27. Θα έλεγα ότι από πολύ μικρός είχα την ίδια έκφραση που έχω και τώρα. Υπήρχε πολύ γενικά στο μυαλό μου, αν και σε κάποια πράγματα ήμουν επίμονος, πχ με κάποια συγκεκριμένα ρούχα ή με τα παπούτσια θα ήμουν υπερβολικά επίμονος, δεν θα φορούσα κάτι που δεν θα ένιωθα καλά. Αλλά δεν ήταν κι ότι του είχα βάλει μια ταμπέλα. Στο δημοτικό υπήρχαν στιγμές που προσπαθούσα, απευθυνόμουν πιο πολύ στο αρσενικό και με διόρθωναν. Με το όνομα επίσης, είχα αρχίσει να βλέπω άλλα ονόματα από τα παιδικά που παρακολουθούσα και να σκέφτομαι ποιο θα ήθελα να είναι για μένα. Στην ίδια ηλικία είχα δει και στην τηλεόραση που είχανε ένα ρεπορτάζ για «αλλαγή» -σε εισαγωγικά- φύλου. Το είχα κρατήσει στο μυαλό μου, χωρίς να είχα κάνει κάποια συγκεκριμένη σκέψη. Θεωρώ εξέφραζα αρκετά την εμφάνισή μου και σε κόσμο που δεν με ήξερε, για παράδειγμα, τα παιδιά στο σχολείο θεωρούσαν ότι είμαι αγόρι εμφανισιακά. Οπότε δεν ένιωθα και τόσο την ανάγκη να του βάλω μια ταμπέλα ή να διεκδικήσω κάτι παραπάνω από αυτό. Στην εφηβεία, στο γυμνάσιο, αποφάσισα, επειδή είχε αρχίσει κόσμος να μου λέει πράγματα, να καταπιεστώ πάρα πολύ και να παίξω έναν πάρα πολύ θηλυκό ρόλο. Αυτό με τα χρόνια με καταπίεσε τόσο πολύ που έβγαλα πολλά ψυχοσωματικά θέματα. Λόγω φόβου, όμως, δεν προσπάθησα να πάω προς την άλλη πλευρά. Στο πανεπιστήμιο, όταν ήμουν περίπου 20-22, που άρχισα να συνειδητοποιώ και κάποια πράγματα για τη σεξουαλικότητα, εκεί κάπως άρχισα να πειραματίζομαι, πολύ αργά, και με την έκφραση του φύλου ξανά. Δηλαδή ξεκίνησα να φοράω κάποια спор ρούχα, να φοράω τα μαλλιά μου πιο κοντά. Γενικά με

δυσκόλευαν αυτές οι αλλαγές, οπότε τις πήγα πολύ αργά. Στην ουσία στα 23-24 ξεκίνησα μια κοινωνική φυλομετάβαση και ορμονοθεραπεία. Παρότι σε κάποια φάση εκεί στα 22, άρχισα να το συνειδητοποιώ πολύ έντονα ότι και με το σώμα έχω πρόβλημα, με το στήθος, κι όλα αυτά, δεν ήθελα να πάω στο άκρο του άντρα, γιατί ένιωθα ότι κι εκεί πέρα υπάρχουν ένα σωρό πράγματα και καταστάσεις που δεν μου ταιριάζουν. Οπότε ναι, στα 24 που είχα έρθει στην Αθήνα και ξεκίνησα να είμαι και σε ακτιβιστικές ομάδες και τα σχετικά, κι έμαθα την έννοια του μη-διπόλου, ήταν που βρήκα ένα πάτημα κι είπα, «όκει, μπορείς να είσαι οτιδήποτε και να μην είσαι ακριβώς άντρας». Κι από κει, μέσα σε μερικούς μήνες είπα, «μπορώ να ξεκινήσω και ορμόνες και δεν χρειάζεται να βάλω τον εαυτό μου σε εκείνη την κατηγορία που δε μ' αρέσει».

A: Σε ποια πόλη γεννήθηκες και που μένεις τώρα; Η πόλη που ζεις έχει σχέση με το πως εκφράζεις το φύλο σου; Μπορείς να μου πεις απλά αν είναι μεγάλη πόλη ή μικρή.

E: Ήταν επαρχιακή πόλη, σχετικά μικρή, δεν είχε κάποια σχέση, νομίζω. Μπορεί να έπαιξε ρόλο στην καταπίεση που βίωνα, ήταν κλειστή κοινωνία, υπήρχαν στερεοτυπικές ιδέες σχετικά με τα κορίτσια και το πως θα ντύνονται. Τώρα μένω στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας. Ίσως το πρώτο διάστημα που είχα έρθει Αθήνα έβλεπα περισσότερη αποδοχή... Αλλά όταν ξεκίνησα την όλη διαδικασία με την ορμονοθεραπεία και μετά με τα δικαστικά θέματα, θεωρώ ότι, επειδή υπήρχαν τόσα πολλά προβλήματα, κατέληξα να βλέπω περισσότερο τα αρνητικά, παρά την αποδοχή. Βέβαια, από πολύ λίγα άτομα που έτυχε να ξανασυναντήσω διαδικτυακά είδα ότι υπάρχουν μικρό-κοινότητες και μέσα σε αυτή την πόλη, που είναι φιλικόι προς τα lgbt άτομα γενικά. Οπότε θέλω να το βλέπω λίγο πιο σφαιρικά, ότι τα πράγματα στην επαρχία είναι κάπως πιο στενά, αλλά υπάρχουν κι εκεί εξαιρέσεις, υπάρχουν και στην Αθήνα πολλές εξαιρέσεις από την αντίθετη πλευρά.

A: Σαν μεγαλύτερη πόλη, υπάρχει η επικινδυνότητα, λίγο παραπάνω, σε σχέση με το φύλο;

E: Νομίζω εξαρτάται από το που θα τύχεις. Ακόμη και για υπηρεσία να μιλήσουμε, μπορεί να τύχεις σε μια περιοχή που το τμήμα θα είναι άψογο και σε μια άλλη που να είναι ακριβώς το αντίθετο.

A: Ανέφερες κάτι και για δικαστικά (θέματα). Πως είναι σαν διαδικασία;

E: Αρχικά να πω ότι φαίνεται πολύ περιπτή, άμα κρίνουμε από το είδος του δικαστηρίου. Δηλαδή, γράφεις κάτι, όπως έχω ακούσει από άλλα άτομα, γράφουν οι δικηγόροι τους μια ιστορία που δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα – όχι ότι χρειαζόταν, απλά έτσι το έκαναν – και ο δικαστής λέει εντάξει. Εμένα η δικαστής με ρώτησε για το τυπικό άμα εξακολουθώ να θέλω αυτό που έδωσα στην κατάθεση, γιατί η κατάθεση που έγινε ήταν, ή 7 ή 9, νομίζω 7 μήνες πριν το δικαστήριο, οπότε υπήρχε αυτή η τόσο μεγάλη αναμονή. Το δεύτερο που με ρώτησε ήταν σε τι μου χρησιμεύει να αλλάξω τα έγγραφα και να έχω ταυτότητα. Αλλά ναι, συνολικά παίρνει 1-2 χρόνια, έχω ακούσει πολύ σπάνιες περιπτώσεις να πήρε κοντά στο εξάμηνο για να τελειώσουν. Κι απ' τη στιγμή που παίρνεις τη ληξιαρχική, θέλει κι άλλο χρόνο για να μπορείς να βγάλεις την ταυτότητα, μετά με την ταυτότητα, μια-μια στις υπηρεσίες... Και γίνεται πολύ κακή δουλειά. Γιατί μπορεί να τύχεις σε υπαλλήλους που τους εξηγείς τι θέλεις και δεν προσέχουνε. Μου είχε τύχει να μου δώσουνε χαρτί που είχαν αλλάξει μόνο το όνομα, ή είχαν αλλάξει μόνο το φύλο – που αυτό το έπαθα πάρα πολλές φορές.

A: Θεωρείς ότι είναι λόγω αδιαφορίας.;

E: Είναι και έλλειψη ενημέρωσης, δηλαδή κάποιοι δεν καταλάβαιναν τι τους έλεγα, αλλά ως ένα βαθμό είχε να κάνει και με το κατά πόσο πρόσεχαν τη δουλειά τους και κατά πόσο δεν ήτανε σχολαστικοί.

A: Φαντάζομαι ότι επειδή ακριβώς η διαδικασία είναι χρονοβόρα, ίσως είναι και ψυχοφθόρα;

Ε: Πάρα πολύ. Στην αρχή σκεφτόμουν τον χρόνο, δεν μπορούσα να προσδιορίσω πότε θα ολοκληρωθούν τα πάντα, έπειτα κάθε φορά πρόκυπτε κάτι καινούριο. Αλλά εν τέλει ήταν υπερβολικά ψυχοφθόρο. Σε κάποια φάση σταμάτησα κι όλας, άφησα μερικές υπηρεσίες και τις έκανα μετά από μήνες, πραγματικά δεν άντεχα άλλο αυτή τη κατάσταση.

Α: Χρειάστηκε ποτέ να συζητήσεις περαιτέρω την ταυτότητά σου με τα κοντινά σου ή μη πρόσωπα; Σαν coming out δηλαδή.

Ε: Πάρα πολλές φορές. Αρχικά στο επίπεδο που κάποιοι με γνώριζαν πριν τη φυλομετάβαση, απ' τη στιγμή που ήθελα να τους κρατήσω στη ζωή μου έπρεπε και ήθελα να τους εξηγήσω. Στα άτομα που γνωρίζω τώρα, επίσης νιώθω την ανάγκη να τους πω για μένα, ίσως γιατί άμα δεν το ξέρουνε, δεν μπορώ να ανοιχτώ πλήρως, δεν μπορώ να μοιραστώ μια δυσκολία που έχω ή κάτι παρόμοιο. Και σε άτομα που είναι στην lgbt κοινότητα και είναι trans άντρες σαν εμένα, επίσης θέλω να τους προσδιορίσω ότι παρ' όλ' αυτά δεν ταυτίζομαι με το αντρικό φύλο. Από cis και trans άντρες μπορεί να νιώθω μια πίεση ότι «εμείς είμαστε εκείνοι και οι κοπέλες είναι απ' την άλλη». Πιο άνετα νιώθω με άτομα τα οποία είναι άφυλα ή non-binary, νομίζω μου βγαίνει αυθόρμητα, νιώθω απ' την πλευρά τους ότι γι' αυτούς δεν έχει σημασία το φύλο. Για μένα δε νομίζω ότι έχει σημασία να νιώσω καλά επειδή είμαι σε μια ομάδα, αλλά το τι σχέση έχω με το κάθε άτομο και τον χαρακτήρα που έχει.

Α: Χρειάστηκε ποτέ να αποκρύψεις την ταυτότητά σου; Κι αν ναι, μπορείς να δώσεις ένα παράδειγμα;

Ε: Ναι. Στην τελευταία μου δουλειά, και σε πολλές συνεντεύξεις για δουλειά προσπαθούσα και προσπαθώ να το κρύβω, μέχρι να δω κάποιες συμπεριφορές από τους άλλους και να αισθανθώ το κατά πόσο είναι ασφαλές να το κάνω. Από εκεί και πέρα εντάξει, και σε περαστικούς μπορεί να τύχει, άμα δω ότι, για παράδειγμα, είναι σεξιστές σε ένα λεωφορείο, θα προσπαθώ πάλι να προστατευτώ, αλλά νομίζω το κυριότερο είναι της δουλειάς. Έχει συμβεί στο παρελθόν να με απειλήσουν έμμεσα σε δύο διαφορετικές δουλειές επειδή καταλάβαιναν ότι κάτι είμαι – δεν καταλάβαιναν τι, δεν τους είχα δώσει χαρτιά, στοιχεία, ή κάτι τέτοιο, αλλά καταλάβαιναν ότι κάτι lgbt παίζω εδώ πέρα. Οπότε ναι, κυρίως γι' αυτό.

Α: Υπάρχουν κάποιες συμπεριφορές ή/και συνήθειες που θα ήθελες να εφαρμοστούν γενικά από την κοινωνία προς τα άτομα με μη-δυναμική ταυτότητα;

Ε: Νομίζω γενικά αν υπήρχε περισσότερη αναφορά και ορατότητα προς αυτό, τότε θα βοηθούσε. Γιατί υπάρχουν κοινωνίες από αρχαιοτάτων χρόνων που αναγνώριζαν μια μέση κατάσταση. Εδώ το θέμα είναι πως υπάρχουν άτομα που θα πούνε «α εγώ δεν το καταλαβαίνω» ή «δεν το δέχομαι πεισματικά» και γι' αυτό δεν το δέχονται, αλλά πολλοί δεν το έχουν ακούσει κι όλας. Οπότε θεωρώ αυτό, αν με κάποιον τρόπο ήταν πιο δεδομένο, θα ένιωθα κι εγώ πιο άνετα.

Α: Τώρα, όσον αφορά τα οπτικοακουστικά μέσα, δηλαδή ταινίες, σειρές, κλπ, γνωρίζεις ίσως κάποιον μη-δυναμικό χαρακτήρα; Αν ναι, έχει επηρεάσει αυτό τον τρόπο που εκφράζεις την ταυτότητά σου;

Ε: Μμμ δεν θα το έλεγα. Μου έρχονται στο μυαλό γενικά ταινίες που έχουν trans άντρες, αλλά δε μπορώ να θυμηθώ κάποια συγκεκριμένη που να ήταν μη-δυναμικό άτομο. Σίγουρα θα υπάρχουν ταινίες που έχουν δείξει κάποια πράγματα για την έκφραση του φύλου – δηλαδή μου έρχεται μια στο μυαλό, που έπαιζε η Ellen Page – ότι μπορεί να ναι μια κοπέλα και να είναι πιο «χύμα», να είναι πιο σπορ, ή και να φαίνεται στη συμπεριφορά και στη δυναμική της, με το σύντροφό της.

A: Ποια χαρακτηριστικά θεωρείς σημαντικό να προβληθούν στην αναπαράσταση μη-δυναμικού φύλου στα οπτικοακουστικά μέσα; Δηλαδή τι θα ήθελες να δεις σε έναν χαρακτήρα μη-δυναμικού φύλου;

E: Νομίζω πιο πολύ στον τρόπο που μιλάει κάποιος, πολλές φορές χρωματίζεται το αν προσπαθεί να βγάλει θηλυκότητα ή αρρενωπότητα. Και στις σχέσεις του με τους άλλους, δε θα υπάρχει, δηλαδή, μεγάλη διαφορά στο πως θα μιλήσει σε έναν άλλον άντρα ή στο πως θα μιλήσει σε μια άλλη γυναίκα. Επίσης, θα ήθελα, αντίστροφα, να αποφευχθεί το να έχει απαραίτητα να κάνει με την εμφάνιση. Επειδή υπάρχει μια κουλτούρα, και λογικό είναι να υπάρχει, στα trans άτομα και στα μη-δυναμικά trans άτομα, το ότι «κάναμε coming out και τώρα θα έχουμε έστω ένα βαμμένο μαλλί μπλε» ή υπάρχουν κάποια στερεοτυπικά πράγματα που αναπαράγονται. Στα social media είναι αρκετά ξεκάθαρο μερικές φορές ότι υπάρχει ένα συγκεκριμένο dress code ή make up code ή οτιδήποτε, το οποίο έχει χρωματίσει τη μη-δυναμικότητα. Το οποίο προφανώς το σέβομαι, εντάξει, όποιος νιώθει ότι τον εκφράζει είναι έτσι, αλλά δε σημαίνει απαραίτητα κι ότι εκφράζεται κι όλες εμφανισιακά η μη-δυναμικότητα.

A: Ίσως δε θα έπρεπε κι ένα μη-δυναμικού φύλου άτομο να νιώσει πίεση ότι για να είναι μη-δυναμικού φύλου, πρέπει ακριβώς να έχει αυτή την εμφάνιση.

E: Ναι ακριβώς, το έχω ακούσει από πολλά άτομα που ένιωθαν ότι θέλουν να φοράνε μόνο φουστάνια, κοσμήματα, make up, και με αυτόν τον τρόπο ένιωθαν ότι δεν είναι αποδεκτοί ως μη-δυναμικά άτομα.

A: Κυρίως αυτές ήταν οι ερωτήσεις μου, δεν ξέρω αν εσύ θέλεις μήπως να προσθέσεις κάτι ακόμη;

E: Ναι βασικά, αυτό που μόλις είπα, από την αντίστροφη, πως κι εγώ το ίδιο νιώθω, επειδή θεωρείται ότι ο τρόπος μου, το πως ντύνομαι, το πως μιλάω, ότι είναι πολύ αρρενωπός, και πολύ θεωρούν ότι το κάνω κάπως επίτηδες, είτε για να ταυτιστώ με τους άντρες, είτε γιατί θέλω πάρα πολύ να κάνω passing ως άντρας. Στην ουσία είναι ότι δεν το σκέφτομαι. Κάποιες φορές μπορεί να νιώσω κι εγώ άβολα, γιατί θα κάνω ή θα μ' αρέσουν πράγματα, και θα δω ότι δίνουν αυτή την εντύπωση. Και δεν βρίσκω πάτημα μετά να εξηγήσω με μια ανοιχτή συζήτηση σε κάποιον, αν δεν είμαστε κοντά, να του πω «άσχετα με το τι δείχνω, δεν νιώθω συγκεκριμένο [φύλο]». Οπότε ναι, ακόμη κι αν είναι καινούρια άτομα, ή αυτό που είπα πριν, άτομα μέσα στην κοινότητα που με βλέπουνε και δίνω μια άλλη εντύπωση...νιώθω κάπως αόρατος, ας πούμε. Θα ήθελα κι αυτό το κομμάτι, με κάποιον τρόπο να μπορεί να επικοινωνηθεί.

A: Ναι, κι ίσως ταυτόχρονα, να μην υποθέτουμε ότι ο άλλος είναι ένα συγκεκριμένο φύλο, ή ότι συγκεκριμένες συμπεριφορές πρέπει να συνδέονται απαραίτητα [με το φύλο], να μη βγάζουμε συμπεράσματα.

E: Σε ένα βαθμό είναι λίγο αναπόφευκτο, από την άποψη ότι το μυαλό μας έτσι λειτουργεί, τρέχει πολύ γρήγορα. Βλέπεις κάτι και το διαβάζει, δεν είναι ότι πάει με την παρατήρηση, αλλά ναι... Νομίζω ότι γενικότερα αν υπήρχε στη συζήτηση, αν ήταν αρκετά ευρεία σαν έννοια, ή και νομικά ίσως αν φτάναμε στο σημείο να υπάρχει μεγαλύτερη αναγνώριση, θα ήταν πιο εύκολο να πω ότι «α ναι, είμαι και άφυλο» και θα λέγανε «α, οκει, καταλάβαμε.»

A: Ναι, δηλαδή, αυτό, αν ήταν πιο αναγνωρισμένο σαν θέμα θα βοηθούσε πολύ.

E: Ναι, γιατί από ένα σημείο και μετά είναι κουραστικό πολύ, αν θες να πεις κάτι, αλλά ξέρεις ότι θα ακολουθήσει μια 20λεπτη, 30λεπτη [συζήτηση], ο ένας θα ρωτάει, ο άλλος δε θα καταλαβαίνει... Εννοώ ότι είναι εντάξει οι συζητήσεις, αλλά από ένα σημείο και μετά, ειδικά αν έχεις μπει σε όλη αυτή

τη διαδικασία, με τα ιατρικά, με τα νομικά, θέλεις πλέον να συζητάς και άλλα πράγματα κι απλά να ζήσεις, να μην ασχολείσαι συνέχεια με το φύλο και τις ορμόνες, τα ονόματα, κι όλα αυτά. Δηλαδή καταντάει πολύ κουραστικό κι ανούσιο από ένα σημείο και μετά. Ειδικά αν δεν ξέρεις τι αντίδραση θα έχει ο άλλος τη στιγμή που θα πας να το πεις.

Υ.Σ.: Μετά από τη διεξαγωγή της συνέντευξης, ο Ερμής θυμήθηκε και μια επιπρόσθετη πληροφορία: «Υπήρχε χαρακτήρας bigender σε μια σειρά anime που θυμάμαι, απλά μου είχε διαφύγει [όταν διεξάχθηκε η συνέντευξη]. Λέγεται Princess Knight από Tezuka Osamu. Η ειρωνεία σε αυτό είναι ότι το έπαιζε το τοπικό κανάλι στην πόλη όταν ήμουν 5 χρονών περίπου.»

Συνέντευξη 2^η

Άννα: Πως ονομάζεις την ταυτότητα του φίλου σου; Με δικά σου λόγια, πως περιγράφεις αυτή την ταυτότητα;

Δανάη: Ξεκίνησες με δύσκολη ερώτηση! Δεν είναι και τόσο απλό, κυρίως γιατί δεν είναι τόσο ξεκάθαρο ακόμα. Το non-binary είναι ένας ταιριαστός όρος, αλλά δεν είναι τόσο συγκεκριμένος όσο άλλες ταυτότητες. Ναι, έχω μια μη-δυσιαδική ταυτότητα φύλου, αλλά δεν είμαι σίγουρο αν δεν έχω κανένα φύλο ή αν έχω κάτι ξέχωρο – κι αν είναι ξέχωρο, τι είναι;

A: Οπότε ακόμη το ψάχνεις δηλαδή.

Δ: Ναι. Ξέρω τι δεν είμαι, σίγουρα!

A: Στη συνομιλία σου με άλλους, προτιμάς κάποια συγκεκριμένα άρθρα όταν απευθύνονται προς εσένα;

Δ: Σε άτομα που είμαι out προτιμώ τα ουδέτερα, κυρίως. Αλλά δεν έχω θέμα και με εναλλαγή.

A: Ποια είναι η ηλικία σου; Σε ποια ηλικία άρχισες να συνειδητοποιείς την ταυτότητά σου και πως ήταν αυτή η εμπειρία για σένα;

Δ: Τώρα είμαι 22. Ποτέ στη ζωή μου δεν είχα ταυτιστεί με κάποιο φύλο. Απλά, επειδή ζούσα σε μια κοινωνία που τα queer θέματα δεν ήταν τόσο διαδεδομένα – συγκεκριμένα ζούσα στα Χανιά, που μέχρι και σήμερα το queer κίνημα είναι σχεδόν ανύπαρκτο – πρώτη φορά για μη-δυσιαδικές ταυτότητες έμαθα όταν ήμουν 19, ήδη δεύτερο έτος.

A: Πως ήταν αυτή η εμπειρία για σένα, όταν δηλαδή άρχισες να το σκέφτεσαι και να το συνειδητοποιείς;

Δ: Στην αρχή δεν έδωσα πολλή σημασία, γιατί μου φάνηκε αυτονόητο. «Α, νιώθω έτσι τόσα χρόνια, α, υπάρχει κι ένα όνομα [γί' αυτό]». Σταδιακά, όμως, άρχισα να το ψάχνω πιο πολύ και να γίνεται πιο έντονο.

Απλά πριν μερικά χρόνια δεν ήξερα πως να το ονομάσω. Δεν μου είχε παρουσιάσει, βέβαια, κάποια ιδιαίτερη δυσφορία. Είναι περίεργο να το περιγράψω, είναι σαν αυτό το να μην ανήκεις πουθενά, λες ότι είσαι κοπέλα γιατί, ναι οκεί, δεν υπάρχει κάποια άλλη επιλογή, δηλαδή πείτε με έτσι. Αυτό. Και πριν μάθω και τους όρους κι αυτά... Πίστευα ότι θα έπρεπε να φτάσουμε σε μια κοινωνία που δε θα έπρεπε να υπάρχουνε καθόλου φύλα.

A: Σε ποια πόλη γεννήθηκες – μου είπες, στα Χανιά – και που μένεις τώρα; Αυτό δε χρειάζεται να μου το πεις αν δε θες – η ερώτηση έχει κυρίως να κάνει με το αν η πόλη είναι μικρή ή μεγάλη και την κοινωνία, αντίστοιχα.

Δ: Στην Κέρκυρα, που μπορεί να είναι σχετικά πιο μικρή απ' τα Χανιά, αλλά είναι πιο έντονη κινηματικά.

A: Σε βοηθάει αυτό να εκφράσεις το φύλο σου;

Δ: Απίστευτα πολύ. Ίσα-ίσα, πριν δυο χρόνια άρχισα να συμμετέχω στην τοπική queer κοινότητα κι ήταν πάρα πολύ ευχάριστο. Υπάρχει μια ομάδα εδώ και 4,5 χρόνια περίπου, ήξερα ήδη την ύπαρξή της, και πριν από 3 χρόνια αποφάσισα να μπω κι εγώ.

A: Χρειάστηκε ποτέ να συζητήσεις την ταυτότητά σου με τα κοντινά σου ή μη-πρόσωπα; Σαν coming out, δηλαδή.

Δ: Ναι, κυρίως για να εξηγήσω τι συμβαίνει με μένα. Όχι από ανάγκη, κυρίως για να με γνωρίσουν καλύτερα σαν άτομο. Έτσι ξεκίνησε, κι όταν άρχισαν να με φωνάζουν με συγκεκριμένες αντωνυμίες ή ονόματα, άρχισε να γίνεται και πιο πολύ ανάγκη απ' ότι επιθυμία. Είχα περάσει και μια περίοδο κατά την οποία δεν ήμουν καθόλου σίγουρο για το τι ακριβώς παίζω. Είχα, εννοείται, απόλυτη στήριξη και βοηθάει γενικά να έχεις άτομα που καταλαβαίνουν και σου δίνουν χώρο να πειραματιστείς με την όλη φάση.

A: Χρειάστηκε ποτέ να αποκρύψεις την ταυτότητά σου; Κι αν ναι, μπορείς να δώσεις κι ένα παράδειγμα;

Δ: Όχι να την αποκρύψω ενεργά, απλά έχει τύχει οι άλλοι να υποθέσουν ότι είμαι γυναίκα. Γιατί εντάξει, αντικειμενικά έχω πάρα πολύ θηλυκή εμφάνιση. Απλά δεν τους διόρθωνα, επειδή δεν έχει νόημα να κάθομαι να ασχολούμαι με το κάθε άτομο που μπορεί να μην το ξαναέχω στη ζωή μου μετά από μια απλή συνάντηση.

Η αλήθεια είναι ότι σε χώρους που ξέρω ότι δεν είναι υποστηρικτικοί, αποφεύγω να [εκφράζω την ταυτότητά μου], κυρίως γιατί φοβάμαι πως κανείς δεν θα με πάρει στα σοβαρά, αλλά όχι επειδή θα διατρέξω κίνδυνο ή κάτι τέτοιο. Γιατί ξες, υπάρχει το στερεότυπο ότι «α, όλα αυτά τώρα είναι καινούρια κι εσείς δεν ξέρετε τι σας γίνεται» και «είστε ανώριμα» και τέτοια.

A: Υπάρχουν κάποιες συμπεριφορές ή/και συνήθειες, που θα ήθελες να εφαρμοστούν γενικά από την κοινωνία προς τα άτομα με μη-δυναμική ταυτότητα;

Δ: Καλά, το ιδανικό προφανώς θα ήταν να φτάσουμε σε μια κοινωνία που το κοινωνικό φύλο δε θα παίζει κανένα ρόλο στο πως θα αντιμετωπίζονται τα άτομα, σε όλους τους τομείς. Αλλά για την ώρα καλό θα ήταν να ξέρει ο κόσμος ότι υπάρχουμε κι εμείς και το τι είμαστε πραγματικά. Και κυρίως να είναι διατεθειμένος ο κόσμος να ακούσει. Τώρα, νομικά, το 2017 ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου, το οποίο όμως δεν καλύπτει μη-δυναμικά άτομα, είναι μόνο για δυναμικά trans άτομα.

A: Αν άλλαζες κάτι από νομικής άποψης τι θα ήθελες παραπάνω; Πως θα ήταν αυτή η αναγνώριση;

Δ: Κοίτα, από τη στιγμή που θέλω να κρατήσω το όνομά μου, δεν έχει νόημα [για εμένα]. Επίσης, δεν έχει νόημα από τη στιγμή που το φύλο αναγράφεται μόνο στο διαβατήριό, όχι στην ταυτότητα. Απλά υπάρχει τεράστιο θέμα, γιατί σε κάποιες χώρες υφίσταται η αναγνώριση φύλου και γίνεται περίπλοκο όταν ταξιδεύεις, μπορεί να μην στο αναγνωρίσουν και να έχεις τεράστιο κόλλημα.

A: Και φαντάζομαι κι όλες – επειδή έχω διαβάσει κάποια πράγματα – ότι και για να γίνει η διαδικασία, σε άλλες χώρες που έχει γίνει, υπάρχει πάρα πολλή γραφειοκρατία και είναι πολύ χρονοβόρο. Που, στην Ελλάδα, δεν υπάρχει για μη δυναμικού φύλου άτομα, αλλά και πάλι.

Δ: Κι εδώ πέρα [υπάρχει γραφειοκρατία και είναι χρονοβόρο]. Και θέλει κι απίστευτα πολλά χρήματα. Είναι – φαντάσου – 430 ευρώ με τα παράβολα, χωρίς τους δικηγόρους και τα λοιπά.

A: Οπότε αν θες να το κάνεις, είναι και μεγάλη απόφαση. Ακόμη κι αν εσύ το νιώθεις μέσα σου, πρέπει να διαθέτεις και την ψυχική διάθεση να μπεις σε όλη αυτή τη διαδικασία, αλλά και τα χρήματα, φυσικά.

Δ: Ναι, κι επίσης, προσωπική μου άποψη και άποψη πολλών trans ατόμων στην Ελλάδα, μαζί και του σωματείου – υπάρχει και σωματείο στην Αθήνα – είναι πως πρόκειται για πολύ χυδαία διαδικασία που σε βάζουν σε ανοιχτό δικαστήριο. Δηλαδή πας στο δικαστήριο, αποφασίζει ο δικαστής άμα είσαι αρκετά trans ή όχι για να σου επιτρέψει να αλλάξεις [το φύλο σου] και όλη η διαδικασία είναι ανοιχτή, δηλαδή υπάρχει κοινό, μπορεί ο οποιοσδήποτε να μπει. Δε διασφαλίζεται καμιά ανωνυμία.

A: Ούτε ανωνυμία, ούτε και ασφάλεια. Αλλά φαντάζομαι δεν έχουν λόγο πάνω στην τελική απόφαση;

Δ: Το κοινό όχι, εννοείται.

A: Γνωρίζεις κάποιον μη-δυναμικό χαρακτήρα στα οπτικοακουστικά μέσα – δηλαδή ταινίες, video games, σειρές κλπ. Αν ναι, έχει αυτό επηρεάσει κάπως τον τρόπο που εκφράζεις την ταυτότητά σου;

Δ: Τώρα που με ρωτάς μπορώ να σκεφτώ μόνο μία σειρά που περιέχει μη-δυναμικούς χαρακτήρες. Είναι animation σειρά, λέγεται Steven Universe, και είναι ό,τι πιο υπέροχο υπάρχει στον κόσμο, γιατί και η δημιουργός είναι non-binary, και περιέχει πολλά άφυλα και non-binary άτομα μέσα. Βγήκε 7 χρόνια πριν, εγώ το είδα πρόπερσι. Ήταν πολύ όμορφο να συνειδητοποιείς ότι τα non-binary άτομα είναι εξίσου οκεί αν δεν έχουν, ξέρεις, το στερεοτυπικό στυλ που δεν πάει σε κάποιο φύλο. Συνήθως τα non-binary άτομα παρουσιάζονται σαν αποκλειστικά androgynous, να είναι πολύ λεπτά, να είναι πολύ ουδέτερα σαν εμφάνιση, να έχουν συγκεκριμένα ρούχα, συγκεκριμένο στυλ. Ενώ σε αυτή τη σειρά, τα περισσότερα άφυλα άτομα είχαν πολύ θηλυκή εμφάνιση. Ήταν πολύ όμορφο και διαφορετικό, να δεις ότι δε χρειάζεται να έχεις μια συγκεκριμένη εμφάνιση για να είσαι κάτι.

A: Κι εκεί ένιωσες μια ταύτιση, ή τουλάχιστον, αυτό, να σε αντιπροσωπεύει;

Δ: Ναι!

A: Αυτό μου το είπες και μόλις, αλλά, ακριβώς ποια χαρακτηριστικά θεωρείς σημαντικό να προβληθούν στην αναπαράσταση του μη-δυναμικού φύλου στα οπτικοακουστικά μέσα;

Δ: Κοίτα, αν λάβεις υπ' όψη ότι τα άτομα μη-δυναμικού φύλου έχουν τη μοναδική προϋπόθεση να ταυτίζονται ως τέτοια, εμφανισιακά δεν υπάρχει κάποιο όριο. Δηλαδή είναι απλά άνθρωποι, έχουν μια Α' ταυτότητα, αλλά στην εμφάνιση τους μπορούν να είναι όπως θέλουν. Η κύρια γραμμή είναι τα non-binary άτομα που έχουν ως βιολογικό φύλο το θηλυκό, να μην θέλουν το στήθος ή να έχουν δυσφορία, ή να κρύβονται από πολύ φαρδιά «ανδρικά» ρούχα, και συνήθως – σίγουρα – είναι αδύνατα. Κι αντίστοιχα τα non-binary άτομα που έχουν αρσενικό βιολογικό φύλο να ξυρίζονται, να φοράνε πιο ανοιχτά χρώματα, απλά για να «υπάρξει αυτή η ισορροπία». Ενώ το καθένα θα πρεπε να φοράει απλά ότι θέλει και να 'χει το σώμα που θέλει.

A: Εγώ αυτά ήθελα να σε ρωτήσω, αλλά τώρα αν θες, μπορείς κι εσύ να μου πεις οτιδήποτε άλλο, αν έχεις να προσθέσεις κάτι.

Δ: Ναι, να πω απλά ότι εγώ δε θα 'μαι λιγότερο non-binary αν βγω με φούστα ή άμα βγω με τζιν, ας πούμε, δεν έχει σχέση το ντύσιμο. Κι επίσης, να προσθέσω, ότι είμαστε πολύ περισσότεροι απ' ότι νομίζετε, γενικά υπάρχουμε παντού! [Γέλιο] Κι αυτό, νομίζω, οφείλεται στο γεγονός ότι όλο και

περισσότερα άτομα συνειδητοποιούν πως τα κοινωνικά πρότυπα και τα στερεότυπα των δύο – και καλά – φύλων είναι πάρα πολύ περιοριστικά, οπότε δεν μας καλύπτουν.

A: Νομίζεις ότι συνεισφέρει σε αυτό κι η εποχή στην οποία ζούμε;

Δ: Κοίτα, τέτοια άτομα υπήρχαν ανέκαθεν, δεν είναι κάτι τωρινό. Οκει, για να το πάω λίγο πιο πολιτικά. Μπορείς να το δεις σε χώρες ή φυλές ή λαούς που δεν είναι το στερεοτυπικό δυτικό λευκό, ότι σε αυτούς τους λαούς υπήρχαν ανέκαθεν άτομα πέρα του δυαδικού. Και, ουσιαστικά, η κύρια ρητορική που μαθαίνουμε είναι αυτή που έγραψαν οι αποικιοκράτες κι οι Ευρωπαίοι, οπότε είναι πολύ λογικό να μην είναι τόσο στο προσκήνιο. Αλλά χαίρομαι πάρα πολύ που ζω σε αυτή την εποχή, γιατί αν ζούσα σε οποιαδήποτε άλλη εποχή θα ήταν πολύ χειρότερα τα πράγματα – από πολλές απόψεις, όχι μόνο από αυτό. Βέβαια, υπάρχει σίγουρα τεράστιος χώρος για βελτίωση.

Συνέντευξη 3^η

A: What is the name of your gender identity and how would you describe it, in a few words?

Participant 3: I don't have a gender [Laughs]. I'm gender non-conforming. I'm not so picky about the definition of the word as such. So I just say I'm non-binary, because it's more accepted, you know, from a social aspect. Me personally, I would say that I don't have a gender.

A: And how do you feel about your gender, how would you describe it?

P3: It's an adventure..! It's a quest. It kind of goes together with my issue... I have a difficult childhood, and that sort of led me to self-medicate with drugs. I've been suffering from addiction; I've been relapsing maybe once in a year. Giving in to the drug, it's sort of like repeating the same thing and not respecting my life. Like liberating from myself, facing the difficulty in life, a liberation from my past. It's like an active making of myself, my own choice. It also goes together with being gender non-conforming.

Coming out as who I am is sort of like getting out of the comfort zone of getting the conformation of society – because society in general is very binary. So it's sort of like challenging the entire value [system], the conformity, standing strong. An expression being a social act, it's really an adventure. It's sort of like, finding the meaning in life, in me. Do you see the connection between getting out of the addiction and respecting my life? Also, being who I am, being comfortable with who I am, the state I am in, is also an adventure. To not really dwell on my comfort zone. That's how I feel being non-binary is.

A: Do you have any particular pronouns when you are talking with people?

P3: I feel most comfortable with "they". I feel a little bit twitchy if they call me "him". I feel like "ahh!" [happiness expression] when they call me "her", but that's also a bit different, so "they" is the most comfortable. But since the language is not so used, it doesn't sound... I still feel a little bit "hm!" [surprise sound] for everything. But I'm not too picky about how people call me. But you know, when I have a chance, I correct them, "I feel comfortable with the pronoun: they".

A: What is your age? At what age you realized your identity?

P3: I'm 46. I have been identifying myself as non-binary... 20 years now. Since I was 25, I was living in India. Traditionally, they have a gender called "a third gender". It's not really socially accepted, because the Indian social norms are largely influenced but the Judeo-Christian body of the British

empire. But, traditionally, for a long time, they have had a gender called tritiyaprakriti ("tRtiya prakRti" is the actual sanskrit romanization). I was living in India until I was 33, I guess, and it just made me so comfortable, but I also felt like I finally got the term that could explain, I could adapt.

A: In which city were you born in and where do you live now? You don't have to tell me the exact city, maybe just tell me a bit about the society, and if it's a big city, a small city, and how people react.

P3: I was born in Tokyo, at 1974, in a suburban area of Tokyo, it was less developed than it is now.

A: Does the city that you currently live in has anything to do with the way you express your gender?

P3: Now I stay in Buenos Aires. I am not familiar with how the sexual minorities, as being queer, are being accepted here, but, Argentina... The son of the president, Fernandes, he – they, he, I don't know the son's pronoun, but they, he, she – is like, insta-influencer drag queen. Yeah! And you know, my roommates are gay and trans, so, I guess it's kind of like, you know, people are saying it's really changing and the acceptance for different gender identities is improving. But, it's Latin-America, in general very much associated with "machismo", like being manly an all that stuff, so. I'm not too familiar with the society in general, but, I don't have any problems. And you know, I'm openly queer and I don't have any hustle so far, I sense respect from the way people treat me.

In Japan, I get more trouble. Well it's not so much like "trouble"... Japan is a really safe country, "trouble" doesn't mean it's life threatening as such. It's just like, little bit of annoyance, like speaking behind your back kind of thing. I do come across of that more in Japan. And, because Japanese society is super-super rigid and... it's more difficult if you are different. The Japanese society has very strong, oppressive social pressure of, you know, "not sticking out" from the social norms. There are people who are openly queer, people speak out more compared to before, but in general, for me, in my personal experience, I feel more respect in other countries.

A: Have you ever had to discuss with the people around you about your identity? Like, coming out?

P3: I'm basically an open book, so I was open to my friends, that's not a problem... Well my mother... She is very possessive, you know, even at my age, she has certain expectations of the way I behave and the way I work and she doesn't like pretty much anything out of her expectation, like piercings and tattoos and everything. I can tell she's trying her best to accept me, but, at first, getting acknowledgement from my mother was not as smooth as my friends. With whoever is my friend, I don't have a problem. But my workplace [is a different matter], because my superior was super homophobic. I was thinking that I don't need to share my self in my workplace.

A: How did that make you feel, that you couldn't express yourself?

P3: I wasn't like, conscious about it, I was definitely feeling so much stress. Because the people I work with were old, their mindset is more conservative. I was living in the States and I was living in India for a long time, so I was being exposed to different scenes and different ideas. I could see the Japanese society from outside, whereas they have been living in Japan for ages and they don't have any experiences to expand their way of thinking. But yeah, anyway, I was sharing with my friends, my parents, no problem. But the society in general was like, sometimes you get some things thrown at you. But you know, that's the whole point of being queer or non-binary, you stand strong.

A: Had you ever had to hide your identity

P3: Mmmyeah, Japan is more like... In personal communication level I don't have any problem sharing. But when I sense kind of a homophobic vibe from whoever I am speaking to, I don't really share [my identity]. In workplace I didn't think I need to share that. In society in general... I guess my attire, the way I look, was more masculine inclined, in Japan. I was thinking that it was, in a way, non-binary enough, but... here, I am more expressive than I am when I'm in Japan.

A: Are there any behaviors, and/or habits, that you would like to be applied by society in general, to people with non-binary gender identity?

P3: I don't like anything that people in society impose me. [Laughs] Like, okay okay, [I don't like] something negative, something that causes other people trouble, that's no question, but, other than that, no.

A: Now I would like to ask you about audio-visual media, like movies and tv-series and video games, etc. Do you know any non-binary characters in audiovisual media? And if so, has this influenced the way you express your identity?

P3: So, I was born in '74. When I was a kid, I was watching a lot of anime, from Japan, and since the '70s there are protagonists that are queer, you know, like crossdressing, like *Ranma* [anime series], that gender is changing, stuff like that. As a Japanese, it's something not so new to me, people sort of like, grew up with it. Well, there are non-binary artists that I really admire with the way they express themselves, but when it comes to influencing me... back then... I guess not so much, in a way.

A: Which attributes do you think are important to showcase when portraying non-binary gender identities in audiovisual media?

P3: Ideally – I just came up with it, it popped in my mind right now. It shouldn't have the elements of females and males, it should be freely expressed. Oftentimes in the media – I don't watch tv very much, but – the male non-binary characters are portrayed in a way to stereotypically express their femininity, rather than being non-binary. To be non-binary I think it should be about free expression. You could really mix up the elements of masculinity and femininity, they don't have to be those defined by the society, they should be free, I guess. I hope to see that kind of character rather than a stereotypical portrayal of that.

A: So, these are all my questions. If you want, you can add something else, too.

P3: Hmm yeah. When it comes to Japanese society and gender, it's not non-binary, but gender fluidity is very much our tradition. Samurai often had homosexual sex. So it's very much accepted, traditionally in Japan. And also like, in Japanese art called Kabuki – it's regarded as a traditional Japanese art, but it started as a street performance, in the time of, probably 1600s, when Japanese society is all messed up from the endless wars between samurais. The society in general had a really depressed air of endless fighting, it went across for centuries. And there was a female performer cross-dresser with samurai attire and did street performance. That was the root of Kabuki. It started from the cross-dressing and it became a big hit on the street. Then it started to turn into the stages and plays. Initially they were using the younger boys, but people found out that the younger boys were acting like... doing a number, they were wild about sex and everything, so the samurai society ban their kabuki and they decided to have older dudes doing Kabuki instead. So that's the root of Kabuki. And, you know, it's because of the Japanese language's structure, the way we think in Japanese, it short of like, isn't really defining things, it's really fractious, unlike the Indo-European

language, which is more definitive to the object of the words. So yeah, in Japan, the male and female things were really moving around and that contributed to us having the queer character to our anime, even back in the 70's. So, deep in our subconscious, I think that being queer, gender fluidity and non-binarity is really there. However, in 19th century they had a revolution, they wanted to change from the samurai society to "modern society" and they adapted the western thinking binarism. And then society changed.

A: Is this why nowadays they don't accept as much queer expression...?

P3: They are familiar in way and there are people on the media that are there [talking about queer themes]. It's not so much that they do not accept it, it's there, but I guess in media portrayal of non-binary people they are really inclined to guys being expressing femininity, it's not expressed in a way that it's gender non-conforming. It's still all about the roles and things defined by society as general, so it's a really limited way of expression. So that's one thing. The second thing is, even though many people are familiar with being queer, Japanese people are in general – well I guess I shouldn't overgeneralize – but many people are really stressed out, because of the really strong pressure from society's work-stress and everything. It's a common thing to suppress an emotion and not ever understand why they're stressed out. So, it's there, but for some people it's more difficult to express, I guess. But, society is really changing. Nowadays, people in their 20s are far more freely expressing, they are more accepted – in the big cities – to wear makeup and everything. So younger generations, I guess, are freer. I hope I explained properly.

Συνέντευξη 4^η

Άννα: Πως ονομάζεις την ταυτότητα φύλου σου; Με λίγα λόγια, πως περιγράφεις αυτή την ταυτότητα;

Καρτ: Χρησιμοποιώ για μένα τον όρο non-binary, γιατί είναι ο πιο κοινός όρος που αναγνωρίζουν τα περισσότερα άτομα τελευταία, για μένα είναι ο πιο εύκολα αναγνωρίσιμος όρος. Νομίζω ότι θα ήθελα να χρησιμοποιώ περισσότερο τον όρο genderqueer, αλλά δεν το κάνω, γιατί πολλά άτομα ακόμη δεν είναι εξοικειωμένα με αυτόν. Στα ελληνικά δε χρησιμοποιώ καθόλου το μη-δυναδικός, γιατί αντίστοιχα κάπως δεν το αναγνωρίζει κανείς. Επίσης, θεωρώ ότι κι εγώ λόγω δυτικής κουλτούρας είμαι επηρεασμένο από το να χρησιμοποιώ αγγλικές λέξεις, οπότε το να ονομάζω τον εαυτό μου μη-δυναδικό άτομο ή μη-δυναδικό υποκείμενο δεν μου είναι τόσο οικείο.

A: Ποια η διαφορά για σένα του non-binary και του genderqueer;

Κ: Νομίζω ότι αυτό που καταλαβαίνω εγώ σαν διαφορά, για μένα, είναι ότι το genderqueer περιλαμβάνει – καλά, θα το πω πολύ αστεία – μια παραξενιά ή μια τσαχπινιά ρε παιδί μου. Νομίζω πως αυτό που εγώ νιώθω, τέλος πάντων, στο φύλο μου είναι μια διαφορά, ότι πολλές φορές νιώθω να ταυτίζομαι με πράγματα που είναι πολύ αγορίστικα και κάποιες φορές πολύ κοριτσίστικα, όμως τα νιώθω άλλες φορές το ένα κι άλλες φορές το άλλο. Οπότε νομίζω ότι νιώθω πιο καλά με το να υπάρχει ένα queerness στο φύλο, παρά με όρους non-binary.

A: Στη συνομιλία σου με άλλους, προτιμάς κάποια συγκεκριμένα άρθρα όταν απευθύνονται προς εσένα;

Κ: Ναι, το ουδέτερο. Χρησιμοποιώ για μένα και το θηλυκό, αλλά το κάνω από συνήθεια γιατί έχω μεγαλώσει με το θηλυκό. Αλλά συνήθως προτιμώ το ουδέτερο.

A: Ποια είναι η ηλικία σου; Και σε ποια ηλικία άρχισες να συνειδητοποιείς την ταυτότητά σου, πως ήταν αυτή η εμπειρία για σένα;

K: Βγήκε σε δύο φάσεις. Τώρα είμαι 28. Όταν ήμουν 21 είχα αρχίσει να σκέφτομαι ότι μάλλον ταυτίζομαι σαν genderqueer, αλλά λόγω, κάπως, κάποιων συνθηκών, οικογενειακών, το πήρα πίσω. Εννοώ, κάπως σταμάτησα να το σκέφτομαι. Και ξανά-άρχισα να το σκέφτομαι στα 26, περίπου δύο χρόνια τώρα.

A: Σε ποια πόλη γεννήθηκες και που μένεις τώρα; Δεν είναι ανάγκη να μου πεις ακριβή τοποθεσία, ίσως απλά πως είναι η κοινωνία, αν είναι μεγάλη ή μικρή πόλη και τι σχέση έχει αυτό με το πως εκφράζεις το φύλο σου.

K: Γεννήθηκα και μεγάλωσα στην Αθήνα. Τώρα ζω πάλι στην Αθήνα. Έκανα ένα μικρό διάλειμμα και ζούσα στη Θεσσαλονίκη για 5 χρόνια, γιατί εκεί σπούδασα. Νομίζω ότι παίζει ρόλο στην έκφραση φύλου όχι τόσο το που μένω, αλλά με τι άτομα έχω συγχρωτιστεί. Ίσως να έχει να κάνει και με την Αθήνα αυτό και με το γεγονός ότι έχω ζήσει μόνο σε μεγάλες πόλεις. Είχα έρθει σε επαφή με πολλά non-cis άτομα, οπότε υπήρχε μια ρευστότητα στον αέρα σχετικά με την έκφραση φύλου μας. Οπότε και στις δύο πόλεις που έχω ζήσει, είχα την τύχη να έρθω σε επαφή με πολλά άτομα που δεν ήταν cis. Απ' την άλλη, μπορώ να σου πω ότι λόγω Ελλάδας, δυσκολεύομαι πάρα πολύ να εκφράσω το φύλο μου όπως θα ήθελα. Για παράδειγμα, δεν κάνω αποτρίχωση στα πόδια, με αποτέλεσμα να λαμβάνω περίεργα βλέμματα στο δρόμο. Οπότε, κάπως, νομίζω ότι είναι αρκετά ζόρικη η κατάσταση. Ακόμα και στην Αθήνα που είναι η πρωτεύουσα κι υποτίθεται είναι πιο ανοιχτόμυαλα τα πράγματα, κάπως εγώ δυσκολεύομαι.

A: Χρειάστηκε ποτέ να συζητήσεις την ταυτότητά σου με τα κοντινά σου ή μη άτομα; Σαν coming out δηλαδή.

K: Έχω κάνει πολλά coming out, εννοώ και σαν non-binary άτομο. Αλλά υπάρχουν άτομα, τα οποία είναι συνήθως παιδικοί φίλοι, που είναι cis straight και κάπως δεν πιάνουν την ιδέα του θέλω να χρησιμοποιείτε άλλο όνομα για μένα από αυτό που με γνωρίσατε, ή άλλα άρθρα... Κάπως δυσκολεύονται πάρα πολύ και προσκολλώνται στην ταυτότητα που είχα πριν. Οπότε είναι σε φάση «αφού δεν έχεις κάνει αλλαγή φύλου, αφού δεν είσαι άντρας...». Εννοώ, πιάνουνε τα δυαδικά κομμάτια κάπως, παρά τα ενδιάμεσα κομμάτια.

A: Πως σε κάνει να νιώθεις αυτό;

K: Χάλια! [Γελάει] Είναι πάρα πολύ δύσκολο να πρέπει να πείσεις κάποιον για την ταυτότητά σου.

A: Έτσι, όμως, ίσως δημιουργείται η ανάγκη να κάνεις πέρα αυτά τα άτομα, ή συνεχίζεις να είσαι δίπλα τους παρ' όλη τη δυσκολία επικοινωνίας και κατανόησης;

K: Νομίζω ότι δε θέλω να τους κάνω στην άκρη, απλά τίθεται το θέμα του πόσο κοντά μπορούμε να είμαστε, από τη στιγμή που εκπέμπουμε σε άλλα μήκη κύματος.

A: Χρειάστηκε ποτέ να αποκρύψεις την ταυτότητά σου, κι αν ναι, μπορείς να δώσεις ένα παράδειγμα;

K: Την αποκρύπτω πάντα σε εργασιακά πλαίσια, γιατί κάπως δε μπορώ να συστηθώ με το όνομά μου, εφόσον στα χαρτιά έχει άλλο όνομα. Δε μπορώ να μπω στη διαδικασία να το εξηγήσω σε εργοδότες.

A: Αποκρύπτεις την ταυτότητά σου δηλαδή επειδή είναι δύσκολο να το εξηγήσεις και να το καταλάβουν. Δεν το κάνεις και για την ασφάλειά σου;

Κ: Το παραπάνω συμπεριλαμβάνει και το ενδεχόμενο απόρριψης. Είναι ο ίδιος λόγος που αποκρύπτω τατουάζ και σκουλαρίκια, υπάρχει ο κίνδυνος να μην σε πάρουν γιατί είσαι «το άτομο που είναι περίεργο». Αυτό μπορείς να το πεις και σαν λόγο ασφάλειας.

Α: Υπάρχουν κάποιες συμπεριφορές ή και συνήθειες που θα ήθελες να εφαρμοστούν γενικά από την κοινωνία προς άτομα με μη-δυναμική ταυτότητα;

Κ: Θα ήθελα να μην υποθέτουμε το φύλο των ανθρώπων. Γενικά, θα ήθελα η γλώσσα να είναι πιο περιεκτική. Κάπως με ευχαριστεί πάρα πολύ όταν οι άνθρωποι μιλάνε στο ουδέτερο όταν γενικολογούν, τύπου, μιλάνε για όλα τα άτομα και δεν λένε «όλοι οι άντρες κι όλες οι γυναίκες», γιατί αυτό αποκλείει πάρα πολλά άτομα σαν εμένα. Και ήθελα κάπως να μην θεωρούμε δεδομένο ότι αυτό που βλέπουμε και υποθέτουμε, πως ισχύει.

Α: Τώρα θα το στρέψω λίγο προς τα οπτικοακουστικά μέσα. Γνωρίζεις κάποιον μη-δυναμικό χαρακτήρα στα οπτικοακουστικά μέσα; Αν ναι, έχει επηρεάσει αυτό τον τρόπο που εκφράζεις την ταυτότητά σου;

Κ: Λοιπόν, έχω δει ελάχιστα το Steven Universe, μια σειρά που είναι αρκετά γνωστή για το ότι έχει μη δυναμικούς χαρακτήρες. Κι έχω δει μια σειρά του YouTube που λέγεται These Thems, αρκετά αστεία. Είχε ένα αρρενωπό πρωταγωνιστή non-binary. Δεν έχει επηρεάσει τον τρόπο που εκφράζω το φύλο μου, ουσιαστικά με ενδυνάμωσε σαν άτομο. Ένιωσα να ταυτίζομαι, αλλά όχι στο κομμάτι του πως παρουσιάζομαι. Κυρίως ταυτίστηκα πάρα πολύ με το πως νιώθει, πως το σκέφτεται, πως βιώνει ότι δεν είναι γυναίκα. Απλά εγώ παρουσιάζομαι πάρα πολύ θηλυκά, οπότε δεν βιώνω το «είμαι αρρενωπό και με μπερδεύουν με αγόρι, αλλά πρέπει να τους διορθώνω ότι δεν είμαι αγόρι».

Α: Ποια χαρακτηριστικά θεωρείς σημαντικά να προβληθούν στην αναπαράσταση του μη-δυναμικού φύλου στα οπτικοακουστικά μέσα;

Κ: Θα ήθελα να υπάρχει μια ποικιλομορφία στους τρόπους που παρουσιάζονται τα άτομα. Υπάρχει πάρα πολύ αυτή η κοινή αντίληψη ότι τα non-binary άτομα παρουσιάζονται αρρενωπά. Θα ήθελα και μια femme αναπαράσταση, ότι τα άτομα που παρουσιάζονται θηλυκά δεν είναι απαραίτητα γυναίκες.

Α: Εγώ αυτά είχα να σε ρωτήσω. Άμα θέλεις μπορείς να προσθέσεις και κάτι άλλο σχετικά με το μη-δυναμικό φύλο και την εμπειρία σου.

Κ: Νομίζω ένα σχόλιο που θα ήθελα να κάνω γενικά είναι ότι σε πολλά πράγματα μου λείπει να υπάρχει μια ξεκάθαρη αναπαράσταση. Ας πούμε, στο Steven Universe δεν χρησιμοποιείται η λέξη non-binary, είναι πολύ ασαφές. Θα ήθελα να υπάρχουν χαρακτήρες που θα γίνει ένα σκηνικό και θα συζητήσουν για το φύλο τους, ή να υπάρχουν ρεαλιστικές σκηνές που θα προβληματιστούν για το φύλο τους. Νομίζω αυτό δεν το έχω ζήσει καθόλου. Έχω δει ταινίες που οι χαρακτήρες είναι trans, αλλά δυναμικού φύλου, που περνάνε τη διαδικασία του «δεν είμαι αυτό το φύλο, άρα είμαι το άλλο». Δεν έχω δει στα οπτικοακουστικά μέσα να υπάρχει μια αναζήτηση του φύλου, αλλά να μην είναι στο δίπολο. Αυτό μου λείπει πάρα πολύ.

Συνέντευξη 5^η

Άννα: Πως ονομάζεις την ταυτότητα του φύλου σου; Με δικά σου λόγια, πως περιγράφεις αυτήν την ταυτότητα;

Άτομο 5: Χρησιμοποιώ διάφορους όρους για να περιγράψω το φύλο μου: non-binary, queer, genderfuck, genderqueer, όλα αυτά. Δεν επιλέγω κάτι συγκεκριμένο. Χρησιμοποιώ κυρίως το non-

binary επειδή είναι όρος-ομπρέλα. Ο τρόπος που το βλέπω, είναι σαν να έχεις πάρει «διαζύγιο», κατά κάποιο τρόπο, από τους όρους άντρας-γυναίκα. Ήμουν σε φάση, δε με καλύπτει τίποτα από τα δυο στο πως νιώθω μέσα μου, οπότε οδηγούμαι σε αυτό.

A: Στη συνομιλία σου με άλλους, προτιμάς κάποια συγκεκριμένα άρθρα όταν απευθύνονται προς εσένα;

A5: Χρησιμοποιώ όλα τα άρθρα, και καθόλου άρθρα. Οπότε είναι ελεύθερο στον καθένα να αποφασίσει.

A: Ποια είναι η ηλικία σου; Σε ποια ηλικία άρχισες να συνειδητοποιείς την ταυτότητά σου; Πως ήταν αυτή η εμπειρία για σένα;

A5: Είμαι 22. Η αλήθεια είναι ότι πάντα υπήρχε κάτι. Απλά στο δικό μου μυαλό υπήρχε ένα μεγαλύτερο πρόβλημα, ότι μου άρεσαν και αγόρια και κορίτσια. Πίστευα ότι αυτή η διαφορετική πλευρά που δεν ήταν τόσο girly, τόσο θηλυκή, προέρχεται επειδή μου αρέσουν και οι γυναίκες. Αλλά μετά συνειδητοποίησα ότι δεν έχει σχέση αυτό. Άρχισα να βλέπω το πως εκφράζομαι, το τι μου αρέσει και δεν μου αρέσει να φοράω, πως τοποθετούμαι στον χώρο, όλα αυτά. Κι άρχισα να σκέφτομαι, «μπας και;». Είχα κάνει και coming out ως pansexual πιο πριν, οπότε υπήρχε μια πρώτη γεύση κι εμπειρία από την ντουλάπα κι έξω. Άρχισα να το ψάχνω περισσότερο, να ερευνώ για το φύλο. Στην αρχή, είχα πολλή ντροπή, γιατί είχα την εικόνα στο μυαλό μου, όπως και πολλά non-binary άτομα νομίζω, πως πρέπει να είμαστε ακριβώς ανδρόγυνα, τελείως. Εμένα δεν μου άρεσε αυτό, ήθελα να κάνω και εναλλαγή από τη μια μεριά στην άλλη. Οπότε αισθανόμουν ότι δεν το αξίζω κάπως αυτόν τον «τίτλο». Αλλά μετά σταμάτησε να με νοιάζει, δεν είχε σημασία.

A: Ναι, δηλαδή όταν το ψάχνεις και λίγο παραπάνω, καταλαβαίνεις ότι υπάρχουν πάρα πολλές εκφράσεις και δεν είναι ανάγκη να είμαστε σε αυτό το κουτάκι.

A5: Ναι! Κι ήταν πολύ λυτρωτικό αυτό.

A: Σε ποια πόλη γεννήθηκες και που μένεις τώρα; Έχει σχέση η πόλη σου με το πως εκφράζεις το φύλο σου; Αν θες να μου πεις φυσικά. Κυρίως αυτή η ερώτηση έχει να κάνει με το αν είναι μεγάλη ή μικρή πόλη, πως είναι η κοινωνία, κλπ.

A5: Σίγουρα έχει. Γεννήθηκα Αθήνα, προς τα νότια, σε ένα προάστιο. Αυτό σημαίνει ότι η κοινότητα ήταν πιο πολύ σαν εκείνη του χωριού. Και τώρα Αθήνα μένω, για σπουδές και τα σχετικά. Σε εκείνη τη μικρότερη κοινότητα – που και πάλι δεν ήταν κοινότητα χωριού, που πρέπει να είναι πολύ πιο δύσκολα – ήταν και πάλι δύσκολο να υπάρξεις σαν queer παιδί γενικότερα. Στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη υπάρχουν queer ομάδες, χώροι, πράγματα να κάνεις. Οπότε σιγά σιγά θεωρώ ότι ήταν και κάπως ευλογία να βρω άτομα σαν εμένα, ή άτομα που με καταλάβαιναν. Ίσως, αν έμενα, για παράδειγμα, στην Καλαμάτα, ούτε καν σε χωριό, μπορεί να μην τα έβρισκα εύκολα.

A: Χρειάστηκε ποτέ να συζητήσεις περαιτέρω την ταυτότητά σου με τα κοντινά σου ή μη πρόσωπα; Σαν coming out δηλαδή.

A5: Ναι. Για να είμαι ειλικρινής, οι γονείς μου ακόμη δεν ξέρουν τίποτα. Απλά εικάζουν. Η αδερφή μου ξέρει, που έχω μια αδερφή. Ο σύντροφός μου ξέρει. Και μετά ήταν κι ορισμένοι φίλοι κι αυτά. Ο φίλος μου ήξερε από την αρχή ότι πήγαινα με όλα τα φύλα, αλλά όταν ήμασταν μαζί άρχισα να συνειδητοποιώ το non-binary, κι άρα έκανα και coming out. Νομίζω ήταν και το πρώτο άτομο που έκανα coming out, κι ήταν απλά «οκει ναι, το ξερα» [γελάει]. Ενώ περιέργως από άλλα non-binary άτομα, που κάνανε coming out αργότερα από μένα, υπήρχε το «δεν αισθάνεσαι ότι μήπως δεν

είσαι...». Το οποίο μετά το συζητήσαμε, γιατί κι εκείνα δεν αισθάνονταν αρκετά ανδρόγυνα για να πούνε ότι ταιριάζουν σε αυτή την κατηγορία.

A: Οπότε ήταν από ανασφάλεια, κι όχι τόσο από αμφισβήτηση προς το άτομό σου.

A5: Ναι, όχι τόσο. Γιατί είναι και συγκεκριμένα τα άτομα στα οποία θα κάνω coming out. Δεν θα έκανα coming out σε άτομα τα οποία θεωρούν, για παράδειγμα, ότι το φύλο είναι άνδρας και γυναίκα. Συνήθως εκεί ακόμα δεν το συζητάμε.

A: Χρειάστηκε ποτέ να αποκρύψεις την ταυτότητά σου; Κι αν ναι, μπορείς να δώσεις ένα παράδειγμα;

A5: Ναι, η αλήθεια είναι. Υπήρχαν πολλά άτομα τα οποία θεωρούν δεδομένο το ότι είμαι afaab άτομο, γεννημένο γυναίκα. Και υπάρχουν κάποιες γυναικείες «πρακτικές», να το πω... μπορεί να είμαστε μαζεμένα όλα τα «κορίτσια», να έχουμε βγει, και να μιλάνε για γκόμενους ή οτιδήποτε, που οκει είναι αυτό που είναι. Αλλά δεν μπορούσα να μιλήσω ακριβώς σαν γυναίκα, γιατί μιλούσαν για πράγματα τα οποία δεν είναι και τόσο στην ταυτότητά μου, για κυνήγι, και ο ρόλος του θηλυκού, κι αυτά.

A: Ίσως λίγο πιο στερεοτυπικά πράγματα.

A5: Ναι ναι ναι. Οπότε εκεί δεν ήταν και καλό το περιβάλλον για να κάνω coming out, δεν μιλούσα, έμενα λίγο πιο πίσω. Ενώ ξέρανε ότι πηγαίνω με κορίτσια, οπότε υπήρχε μια ιδέα ότι είναι κάτι το διαφορετικό.

Αλλά από κει και μετά είμαι τυχερή βασικά, γιατί, πρώτον, χρησιμοποιώ όλα τα φύλα για αντωνυμίες, και, δευτερευόντως, η έκφρασή μου αλλάζει, κάποιες φορές αλλάζει κι ανάλογα με το περιβάλλον. Έτσι, κάπως βρίσκω και προσαρμόζομαι. Αλλά επίσης, καθότι είμαι afaab, είναι πολύ πιο εύκολο να «ντυθώ ανδρικά» να το πω έτσι, και να μην υπάρξει πρόβλημα. Ενώ άλλα non-binary άτομα, που είναι φίλοι μου, και είναι γεννημένοι άνδρες, είναι πολύ πιο δύσκολο να φορέσουν φούστα ή γκλίτερ ή makeup, κι όλοι τους κοιτάνε. Οπότε κατά μία έννοια είμαι καλύτερα σε σχέση με άλλα άτομα.

A: Αυτό που είπες πριν, για τις παρέες, το κάνεις πιο πολύ επειδή νιώθεις ότι δε θα σε καταλάβουν, ή υπάρχει κι ένας φόβος; Δε θα το πεις επειδή θεωρείς ότι δεν έχει νόημα και δε θα το πολύ-καταλάβουν, ή φοβάσαι κι αντιδράσεις;

A5: Είναι λίγο και τα δύο, ή μάλλον, είναι ανάλογα την περίπτωση. Η αλήθεια είναι ότι για κάποιο λόγο δεν το καταλαβαίνουν, γιατί, πιστεύω, πολύς κόσμος ακόμη θεωρεί ότι είναι μια φάση, ένα trend, δεν το πιάνουν. Κυρίως είναι αυτή η αμηχανία ότι θα πρέπει να το εξηγήσω, και κάποιες φορές απλά κουράζεσαι να το εξηγείς. Δηλαδή απλά θες να είσαστε μαζί και να πείτε πέντε βλακείες γιατί είναι οι φίλοι σου. Ο φόβος της απόρριψης δεν υπήρχε, γιατί ευτυχώς ήμουν μεγάλη όταν έκανα coming out. Δηλαδή είχα φτάσει στην ηλικία, περίπου, των 20. Οπότε υπήρχε το mindset για μένα του ότι άμα δεν είσαι οκει με αυτό που είμαι, δεν μπορούμε να έχουμε σχέση, κι αυτό είναι οκει για μένα. Μπορεί να μην σε έχω στη ζωή μου, θα πονέσει και τα σχετικά, αλλά πρέπει να γίνει. Σίγουρα μικρότερο θα είχα μεγάλο θέμα με αυτό, ότι θα πρέπει να αποχωριστώ άτομα γιατί δεν το δέχονται αυτό που είμαι. Άλλα τώρα όχι.

A: Πέρα από τις παρέες και τα κοντινά σου άτομα, σε άλλους τομείς της ζωής; Στην καθημερινότητά σου, στη δουλειά ή σχολή ή οτιδήποτε κάνεις; Θα έκανες coming out, και γιατί;

A5: Δεν νομίζω ότι θα έκανα γιατί η ελληνική κοινωνία δεν πιστεύω ότι μπορεί να το αποδεχτεί. Εδώ δεν μπορεί να αποδεχτεί ότι υπάρχουν gay άτομα, τα οποία υπάρχουν πολύ δυναμικά στον χώρο για πολλά χρόνια, πόσο μάλλον τα non-binary... Απ' την άλλη, νομίζω θα δυσκόλευε πράγματα. Δηλαδή

ήδη είμαι το μαύρο πρόβατο στη σχολή μου, που τελειώνω τώρα, επειδή είμαι πολύ φεμινίστρια ή πολύ οτιδήποτε. Οπότε να κάνω coming out ως κάτι που δεν ξέρουν, και το φοβούνται και λίγο, πιστεύω θα δυσκόλευε τα πράγματα. Και στη δουλειά, η αλήθεια είναι. Περιέργως, θα πω ότι κάνω babysitting, και τα παιδιά το έχουν καταλάβει, χωρίς να τους έχω πει κάτι, και είναι πάρα πολύ οκει με αυτό. Και το άλλο άτομο που κάνουμε μαζί babysitting είναι επίσης non-binary και επίσης το ξέρουνε! Δηλαδή μιλούσαμε για το ότι μπορούμε να φοράμε ότι θέλουμε, να εκφραζόμαστε όπως θέλουμε, κι είναι οκει, τα παιδιά είναι οκει. Οι μεγαλύτεροι είναι μόνο που προκαλούνε πρόβλημα! [γελάει]

A: Δηλαδή όταν λες ότι το κατάλαβαν εννοείς αυτό, ότι αν υπάρξουν τέτοιες συζητήσεις σχετικά με το πως να εκφράζεστε και τα σχετικά, είναι εντάξει με αυτό.

A5: Όχι, ξέρουνε και για μένα! Γιατί, με το άλλο το παιδί, το οποίο είναι amab, γεννημένο αγόρι, έχουμε αλλάξει τους όρους μαμά και μπαμπάς για πλάκα, αλλά ουσιαστικά και στ' αλήθεια. Δηλαδή εγώ είμαι ο μπαμπάς κι αυτή είναι η μαμά, και τα κορίτσια που προσέχουμε είναι πάρα πολύ οκει με αυτό. Δεν το βλέπουν καν ως act ή ως παιχνίδι, είναι σε φάση «ναι, αυτό είναι». Δηλαδή έχουμε πει ότι είναι να πούμε, απλά χωρίς τη λέξη non-binary.

A: Υπάρχουν κάποιες συμπεριφορές ή/και συνήθειες που θα ήθελες να εφαρμοστούν γενικά από την κοινωνία προς τα άτομα με μη-δυναμική ταυτότητα;

A5: Αχ! Ναι ναι! [γελάει] Λοιπόν, αρχικά, θα θελα πάρα πολύ να μην υπάρχει αυτή η διχοτόμηση σε άρρεν και θήλυ σε ταυτότητες, σε όλα αυτά.

Δεύτερον, θα θελα να είναι πιο inclusive η γλώσσα, γιατί παρότι χρησιμοποιώ όλες τις ταυτότητες, θα θελα και άτομα που χρησιμοποιούν ουδέτερες, ή και καθόλου ταυτότητες, να μπορούν να αισθανθούν ότι είναι μέσα κι αυτά, στον νόμο.

Σίγουρα αυτό, και σίγουρα λίγη εκπροσώπηση, για αρχή. Τουλάχιστον στην ελληνική σκηνή, σε οτιδήποτε, δεν νομίζω ότι υπάρχουν μη-δυναμικές ταυτότητες, τουλάχιστον επιβεβαιωμένες, που να λένε είμαι μη-δυναμικό. Υπάρχουν αυτά τα hints, που νομίζω ότι είναι απλά στο queer coding, αλλά όχι στο non-binary.

Καλά, επίσης, η αντιμετώπιση σίγουρα, γιατί τομείς πιο συντηρητικοί όπως η εκκλησία για παράδειγμα, ε δε θα το δουν με καλό μάτι. Και γενικά, νομίζω πως δε θα χουν θέμα με άτομα θηλυκά κατά τη γέννηση να εκφράζονται όπως θέλουν, αλλά νομίζω πως θα χουν με τα αρσενικά κατά γέννηση άτομα. Γιατί υπάρχει το ζήτημα του πως πρέπει να είναι ο άντρας, πως η θηλυκότητα είναι κάτι κακό.

Η ιατρική φροντίδα είναι μεγάλο θέμα. Το ότι μπορεί να έχουμε πολύ διαφορετικές εμπειρίες, μπορεί να έχουμε διαφορετικό τρόπο ζωής, επιλογή συντρόφων μας να είναι διαφορετική. Όλα αυτά τα πράγματα ας πούμε σε έναν έλεγχο και για σεξουαλικά μεταδιδόμενα κλπ, να λαμβάνονται υπ' όψιν, και να είναι λίγο πιο ανοιχτό το πεδίο, βασικά. Είχα την τύχη, σύμφωνα με τις δικές μου εμπειρίες, να είναι καλός ο τομέας της ψυχικής υγείας, συγκεκριμένα, και πιστεύω ότι εκεί υπάρχει μια εξέλιξη.

A: Αυτό που είπες για το κομμάτι της υγείας, να προσθέσω ότι δεν είναι μόνο το κοινωνικό φύλο που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν, αλλά και το βιολογικό, όπου μπορεί να μην ταυτίζονται απαραίτητα. Οπότε για κάποιον που δεν καταλαβαίνει την έκφραση φύλου και πέρα από το δυαδικό σύστημα, μπορεί να υπάρξει πρόβλημα.

A5: Φυσικά! Συζητούσα χτες με μια φίλη μου που είναι trans και μου έλεγε πόσο μεγάλο είναι αυτό το πρόβλημα. Που όντας trans μπορεί να είσαι στο δυαδικό, μπορεί και να μην είσαι, αλλά γενικά

είναι θέμα. Στη γυναικολόγο που πηγαίνω εγώ δεν το έχω συζητήσει, ενώ θα ήταν ωραίο, να μιλάμε και γι' αυτό.

Κάτι τελευταίο. Θα ήθελα πολύ να υπάρχει σεξουαλική αγωγή στα σχολεία, να μην συγχέεται σεξουαλικότητα και φύλο. Τι είναι κοινωνικό φύλο, τι είναι βιολογικό, τι είναι έκφραση, κι όλα αυτά. Θα ήταν ένα πάρα πολύ καλό μέρος να αρχίσουμε από τέτοια πράγματα.

A: Συμφωνώ, γιατί όταν μαθαίνεις κάτι από μικρός, μαθαίνεις και να το καταλαβαίνεις καλύτερα, να μπορείς να το αποδεχτείς, να έχεις μια ανάλογη ευγενική συμπεριφορά χωρίς να προσβάλλεις κανέναν.

A5: Ισχύει, και ιδανικά θα ήθελα να υπάρχουν και μη-δυναμικά άτομα που να διδάσκουν ή σε θέσεις εξουσίας. Γιατί όταν μεγαλώνεις και οι ενήλικες που υπάρχουν στη ζωή σου πέρα απ' τους γονείς σου και τους συγγενείς σου είναι οι δάσκαλοί σου, και αυτοί είναι όλοι στο δυναμικό, λες εγώ που χωράω, που ανήκω; Και εμένα που μου αρέσει η εκπαίδευση και θα ήθελα να γίνω, σκέφτομαι ότι δε θα μπορούσα ποτέ να γίνω, γιατί δε μοιάζω σε κανέναν από αυτούς.

A: Και που μπορεί – βασικά σίγουρα – πιστεύω να υπάρχουν μη-δυναμικά άτομα σε θέσεις εξουσίας ή δάσκαλοι, κλπ, απλά αναγκάζονται να κρύψουν αυτή την ταυτότητά τους.

A5: Το οποίο είναι μεγάλο κρίμα. Νομίζω, σαν μη-δυναμικό άτομο, θα μας έκανε να νιώθουμε πολύ πιο άνετα. Καταλαβαίνω, όμως, και τους λόγους για τους οποίους δεν μπορούν να το πουν.

A: Ναι, με το πως ακριβώς είναι δομημένη η κοινωνία αυτή τη στιγμή.

A5: Άστα! [γελάει]

A: Γνωρίζεις κάποιον μη-δυναμικό χαρακτήρα στα οπτικοακουστικά μέσα; Κι αν ναι, έχει επηρεάσει αυτό τον τρόπο με τον οποίο εκφράζεις την ταυτότητά σου; Όταν λέω οπτικοακουστικά μέσα εννοώ σειρές, ταινίες, video games, κλπ.

A5: Ναι. Ας ξεκινήσω με το ότι ήμουν σε ένα σεμινάριο πρόσφατα, βασικά τον Νοέμβρη, στην Ιταλία, το οποίο είχε να κάνει με φύλο και παραμύθια. Μιλούσαμε ιδιαίτερα για παραμύθια στη Disney. Κάναμε ένα εργαστήριο όπου χωριστήκαμε σε ομάδες, οι οποίες εξέταζαν χαρακτήρες άντρες, χαρακτήρες γυναίκες και χαρακτήρες non-binary. Γράφαμε επίθετα και χαρακτηρισμούς, πως χρησιμοποιούνται και πως βγαίνουν αυτοί οι χαρακτήρες. Οι λίστες για τα υπόλοιπα ήταν τόσο μεγάλες, ενώ για τα non-binary ήταν πέντε λέξεις, γιατί τόσες βρήκαμε. Με έκανε να αισθανθώ πολύ περίεργα το ότι γαλουχήθηκα με Pixar, Disney και όλα αυτά, και δεν είναι ούτε ένας γνωστός χαρακτήρας σαν εμένα. Εντάξει, είναι οι queer χαρακτήρες γενικά, που είναι πολύ σπάνιοι στην παλιά Disney και στην Pixar. Αυτό που παρατηρήσαμε για τη χρήση μη-δυναμικού λεξιλογίου, βασικά, είναι πως κυρίως επρόκειτο για αντικείμενα ή πνεύματα ή κάτι παρόμοιο.

Έπειτα, ένα καταπληκτικό παράδειγμα που μου άρεσε πάρα πολύ και με βοήθησε, είναι ένα anime, το Shingeki no Kyojin (Attack on Titan). Η τοποθέτηση της ιστορίας είναι υπό το κλίμα του στρατού, στο παρελθόν και μέλλον, ένα περίεργο πράγμα, δεν έχει σημασία. Το θέμα είναι ότι όλοι φοράνε ίδια ρούχα, καθότι είναι στο στρατό. Κι απλά εμφανίζεται το Hanji, το οποίο είναι ένας χαρακτήρας που έχει ένα μαλλί καστανό που το μαζεύει κάπως πάνω – κανείς δεν έχει τρομερά μαλλιά σε αυτή τη σειρά, είναι πολύ φυσική, αυτή είναι η οπτική του anime – φοράει γυαλιά, είναι nerd και διαβάζει πολύ για τους τιτάνες που είναι το focal point της σειράς. Και, το πιο ενδιαφέρον είναι ότι δεν χρησιμοποιούνται ποτέ αντωνυμίες γι' αυτό το άτομο. Η φωνή είναι κάπου ανάμεσα σε θηλυκό/ανδρικό, και βασικά η voice actress είναι μια γυναίκα που για πολλά χρόνια κάνει ανδρικούς χαρακτήρες. Της δόθηκαν ειδικές οδηγίες για αυτόν τον χαρακτήρα. Και ξέρω ότι αυτός που έγραψε

το manga στο οποίο βασίστηκε το anime, και μετά σκηνοθετήσε και το dub της σειράς, έδωσε σαφείς οδηγίες για τον συγκεκριμένο χαρακτήρα και στο αμερικάνικο dub, και είπε «δε θέλω να χρησιμοποιήσετε αντωνυμίες, ούτε φύλο γι' αυτόν τον χαρακτήρα, είναι απλά αυτός ο χαρακτήρας.» Και η αλήθεια είναι ότι όταν μεγαλώνεις και ψάχνεις non-binary χαρακτήρες, και βρίσκεις τέτοιους χαρακτήρες ειδικά στο animation, που άρχισα να ψάχνω εγώ, και ειδικά στα anime τα οποία βλέπω λίγο παραπάνω από τα άλλα... παρατηρείς ότι είναι όλοι με μωβ μαλλιά, κόκκινα, με περιέργη έκφραση και κάπως queer-coded. Το να βρεις έναν χαρακτήρα τόσο «νορμάλ» σαν το Hanji, που απλά είναι nerd και απλά είναι εκεί, και ποτέ κανείς γύρω του δεν το έχει ρωτήσει «είσαι άνδρας ή γυναίκα χαχα;», είναι τόσο ωραίο που απλά είναι νορμάλ σε αυτό το σύμπαν.

Η αλήθεια είναι πως θυμάμαι πάρα πολύ το Undertale – δεν το 'χω παίξει εγώ, το έχει παίξει ο φίλος μου. Έχει έναν κεντρικό χαρακτήρα που είναι non-binary, κατά πρόθεση του δημιουργού κι όλες. Το συζητάγαμε και λέγαμε πόσο ωραίο είναι το ότι ακριβώς επειδή είναι παιδί, μπορείς να πεις είναι αγόρι, κορίτσι ή οτιδήποτε. Είναι ωραίο για ένα video game, κι είναι κι ωραίο παιχνίδι γενικά. Άλλο ωραίο παράδειγμα είναι όλο το cast του Steven Universe, με ελάχιστες εξαιρέσεις! Έχει ενδιαφέρον να είναι πολλοί χαρακτήρες μια σειράς non-binary, γιατί έτσι υπάρχουν πολλές προσωπικότητες για να ταυτιστείς, ως non-binary άτομο. Και μια άλλη σειρά, η She-Ra, η οποία έχει διάφορες εκφράσεις φύλου, έχεις την Adora, έχεις τον Bow. Χαρακτήρα non-binary από ταινίες δε μπορώ να βρω ούτε έναν. Σκεφτόμουν σειρές όπως το Pose, που έχει ηθοποιό το Indya Moore, που ξέρω ότι είναι non-binary. Και ταινίες που έχουν queer θεματική. Αλλά casual ταινίες που δεν είναι queer η θεματική τους δεν μπορώ να σκεφτώ. Είναι λίγο στενάχωρο. Α! Κι ένα τελευταίο! Ο Loki της Marvel είναι canonically non-binary, κάτι που ισχύει και στη μυθολογία του.

A: Ποια χαρακτηριστικά θεωρείς σημαντικά να προβληθούν στην αναπαράσταση του μη-δυναμικού φύλου στα οπτικοακουστικά μέσα;

A5: Ξέρω ότι κάθε non-binary εμπειρία είναι πολύ διαφορετική, αλλά τουλάχιστον εγώ αυτά θα ήθελα να δω. Αρχικά, δε χρειάζεται να βάζουμε φύλο στα ρούχα και στο πως ντυνόμαστε, γιατί μπορείς να «συνδυάζεις» πράγματα από δύο φύλα, όπως εργατικά παντελόνια, που έχω, με makeur ή οτιδήποτε, με τρελά μαλλιά, ποιος νοιάζεται, είναι απλά ρούχα και μαλλιά, δεν είναι κάτι. Δεύτερον, το fluidity, το οποίο δεν βρίσκω αρκετά συχνά η αλήθεια είναι. Εγώ το περνάω πιο «φάσεις», φάσεις που είναι λίγο πιο θηλυκές, φάσεις που είναι πιο ουδέτερες, φάσεις πιο αρσενικές, και ντύνομαι κι εκφράζομαι ανάλογα συνήθως. Οπότε αυτό θα ήθελα να δω πιο πολύ. Αλλά και στο spectrum των non-binary, θα ήθελα να δω και άτομα που είναι agender, που δεν θεωρούν ότι ταυτίζονται με κάποιο φύλο, γιατί δεν υπάρχει πολλή εκπροσώπηση. Κάτι πιο συγκεκριμένο τώρα. Πολλά άτομα, ειδικά στον τομέα των οπτικοακουστικών, σκέφτονται non-binary χαρακτήρες ως «α, ένας χαρακτήρας γεννημένος αγόρι, που ντύνεται πιο θηλυκά». Θα θελα να δω απ' την αντίπερα όχθη, ένα afab άτομο, που είναι γεννημένο γυναίκα, να είναι πιο non-binary. Αν και είναι εύκολο να περάσει «κάτω απ' το ραντάρ» και να μην το σκεφτεί κανείς ιδιαίτερα, γιατί όπως είπαμε και πριν, είναι πιο απενοχοποιημένη η γυναικεία έκφραση που πηγαίνει προς την αρσενική, για λόγους πατριαρχικούς.

A: Εμένα αυτές ήταν οι ερωτήσεις μου, τώρα δεν ξέρω αν θες να προσθέσεις κάτι ακόμη, γενικά πάνω στο θέμα ή για την εμπειρία σου.

A5: Γενικά για το φύλο μου έχω να πω ότι είναι μια εμπειρία που θα εξελίσσεται όλη μου τη ζωή, οπότε το έχω δει έτσι, είναι κάτι που αλλάζει. Οπότε προσπαθώ να έχω γύρω μου ένα συγκεκριμένο κύκλο ανθρώπων, που μπορεί να με στηρίξει, να με καταλάβει, να καταλάβει το πως αλλάζω, ή άτομα

παρόμοια με μένα, στο spectrum των non-binary, γιατί κι αυτά με βοηθάνε, να δω τον εαυτό μου από άλλες οπτικές, να καταλάβω κι εγώ εκείνα καλύτερα. Γιατί ειδικά από τη στιγμή που χρησιμοποιείται σαν όρος-ομπρέλα, είναι τόσο μεγάλο το φάσμα των εκφράσεων φύλου. Απλά αλήθεια είναι, τώρα με αυτή τη συζήτηση, είναι πολύ ωραίες οι ερωτήσεις που κάναμε και με έβαλαν να σκεφτώ. Ειδικά επειδή είχα κάνει κι εκείνο το σεμινάριο, μιλούσαμε πολύ για μη-δυσιαδικές ταυτότητες, και λέγαμε συνέχεια, βρίσκαμε συνέχεια, το πόσο underrepresented είναι, πόσο δεν υπάρχουνε στα οπτικοακουστικά, στα παραμύθια ειδικά, που μόνο είναι κακά πνεύματα ή κάτι τέτοιο. Και θα θέλαμε πάρα πολύ να υπάρχουν περισσότερα δείγματα, και καλών, και κακών, σε τέτοιες ιστορίες.

Γ. Φόρμα συμμετοχής προσωπικών συνεντεύξεων

Μη-δυσιαδική ταυτότητα και οπτικοακουστική μυθοπλασία

μια μελέτη της Άννας Αποστολίδου (t15apos@ionio.gr)
με επίβλεψη της Επικ. Καθ. Dalila Honorato (honorato@ionio.gr)

Τι αφορά αυτή η μελέτη;

Σκοπός της τρέχουσας εργασίας είναι να εξεταστεί το πως η μη-δυσιαδικές ταυτότητες υφίστανται τόσο κοινωνικά, όσο και στην οπτικοακουστική μυθοπλασία. Θα μελετηθούν:

- Ποιος είναι ο ορισμός των μη-δυσιαδικών ταυτοτήτων;
- Πως (αυτο-)ορίζονται τα μη-δυσιαδικού φύλου άτομα;
- Πως αντιμετωπίζει η κοινωνία το φαινόμενο του μη-δυσιαδικού φύλου;
- Πως εκφράζεται το φαινόμενο ιστορικά και διαπολιτισμικά;
- Ποιά είναι η νομική διάσταση του όρου του μη-δυσιαδικού φύλου;
- Ποιοι είναι οι πιο δημοφιλείς αντιπρόσωποι της μη-δυσιαδικής ταυτότητας;

Η έρευνα αυτή έχει ως αναφορές βιβλιογραφικές και οπτικοακουστικές πηγές, καθώς και τα αποτελέσματα αυτής της συνέντευξης στην οποία καλείστε να συμμετέχετε. Τα αποτελέσματα των προηγούμενων θα αξιοποιηθούν στη δημιουργία ενός χαρακτήρα μη-δυσιαδικής ταυτότητας, Ben De Backer, πρωταγωνιστή του λογοτεχνικού έργου *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver.

Πως θα διεξαχθεί η συνέντευξη;

Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου σαράντα λεπτά και αφορά τη βιωματική σας εμπειρία. Για να εξασφαλιστεί το περιεχόμενο των απαντήσεων, η συνέντευξη θα καταγραφεί σε μορφή βίντεο (πρωτότυπο υλικό) μέσω ηλεκτρονικής διαδικτυακής πλατφόρμας επικοινωνίας, προτού απομαγνητοφωνηθεί (επεξεργασμένο υλικό). Πρόσβαση στο πρωτότυπο υλικό από τρίτους, εκτός από την ερευνητική ομάδα (φοιτήτρια και επιβλέποντες καθηγητές), δεν υπάρχει. Κατόπιν συνεννόησης θα οριστεί η κατάλληλη αναφορά (άρθρο και/ή όνομα). Το κείμενο της απομαγνητοφώνησης θα σταλεί στον συμμετέχοντα για έλεγχο και έγκριση δημοσίευσης. Χρονικά, η διαδικασία αυτή θα επιτευχθεί εντός ενός μήνα μετά τη διεξαγωγή της συνέντευξης.

Για ποιο λόγο να συμμετάσχω;

Με τη συμμετοχή σε αυτή την έρευνα συνεισφέρετε στη γνωστοποίηση και κατανόηση του φαινομένου της μη-δυσιαδικής ταυτότητας στην Ελλάδα, ειδικά στον τομέα των οπτικοακουστικών τεχνών.

Δηλώνω ότι:

Καταλαβαίνω πλήρως τη μελέτη της οποίας θα είμαι μέλος.

Επιθυμώ να συμμετέχω σε αυτή τη συνέντευξη.

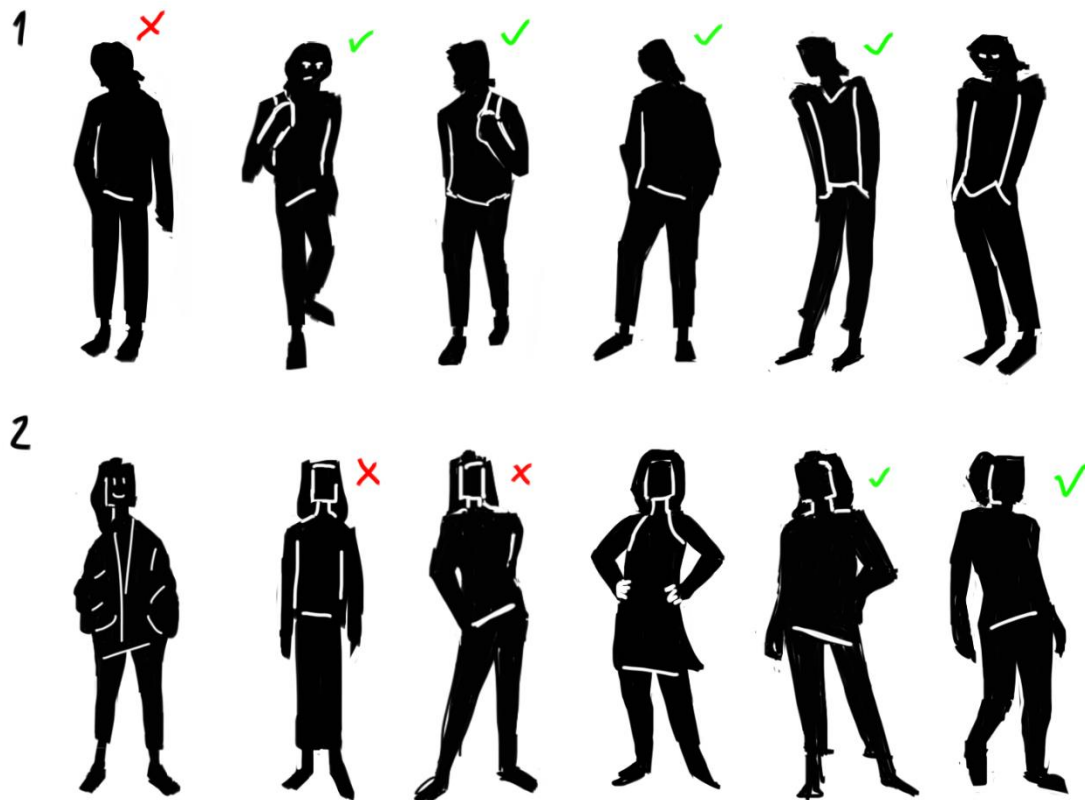
_____	____/____/2020	_____
Ονοματεπώνυμο συμμετέχοντα	Ημερομηνία	Υπογραφή

Τμήμα Τεχνών Ήχου & Εικόνας | Σχολή Μουσικών & Οπτικοακουστικών Τεχνών | Ιόνιο Πανεπιστήμιο
"Ενιαίος και αδιάσπαστος τίτλος σπουδών μεταπτυχιακού επιπέδου Τεχνών Ήχου και Εικόνας"

Δ. Φόρμα ανάλυσης των οπτικοακουστικών έργων

- Ποιο είναι το οπτικοακουστικό μέσο, και σε ποιο είδος (genre) ανήκει;
- Ποια είναι η πλοκή;
- Τι ρόλο έχει ο χαρακτήρας, σε σχέση με άλλους, στην ιστορία; (Πρωταγωνιστικό, δευτερεύων, κάνει κάποιες εμφανίσεις, κλπ.)
- Άμεση ή έμμεση αναφορά της ταυτότητας, και από ποιόν; (Που και πως αναφέρεται ότι ο χαρακτήρας είναι μη-δυναδικός;)
- Πως αναφέρεται το φαινόμενο – γίνεται με αναπαραστατικό τρόπο, ή συμβολικά;
- Ποια άρθρα χρησιμοποιεί;
- Πόσο κεντρικό είναι το θέμα του φύλου του χαρακτήρα στην πλοκή της ιστορίας;
- Οι δημιουργοί του έργου σχετίζονται ή έχουν ερευνήσει διεξοδικά για το non-binary φύλο;
- Γίνεται ακριβής ή ανακριβής αναπαράσταση του φαινομένου;
- Ο χαρακτήρας έχει κάποιον ρόλο πέραν από την ταυτότητα και το φύλο του; (Είναι πολυσύνθετος ή χάρτινος;)
- Εμφάνιση χαρακτήρα (ρούχα κλπ) ως προς το φύλο του;
- Χαρακτηριστικά προσωπικότητας ως προς το φύλο του;
- Ποια η κυρίαρχη γνώμη αυτής της κοινωνίας, το κοινό σκεπτικό που υπάρχει; (πχ. ανοιχτόμυαλοι, συντηρητικοί, κλπ.)
- Ποια η αντιμετώπιση της κοινωνίας ως προς τον χαρακτήρα και το φύλο του;
- Ποια η αντιμετώπιση του κοντινού κύκλου του χαρακτήρα ως προς το φύλο του;

Ε. Εικόνες

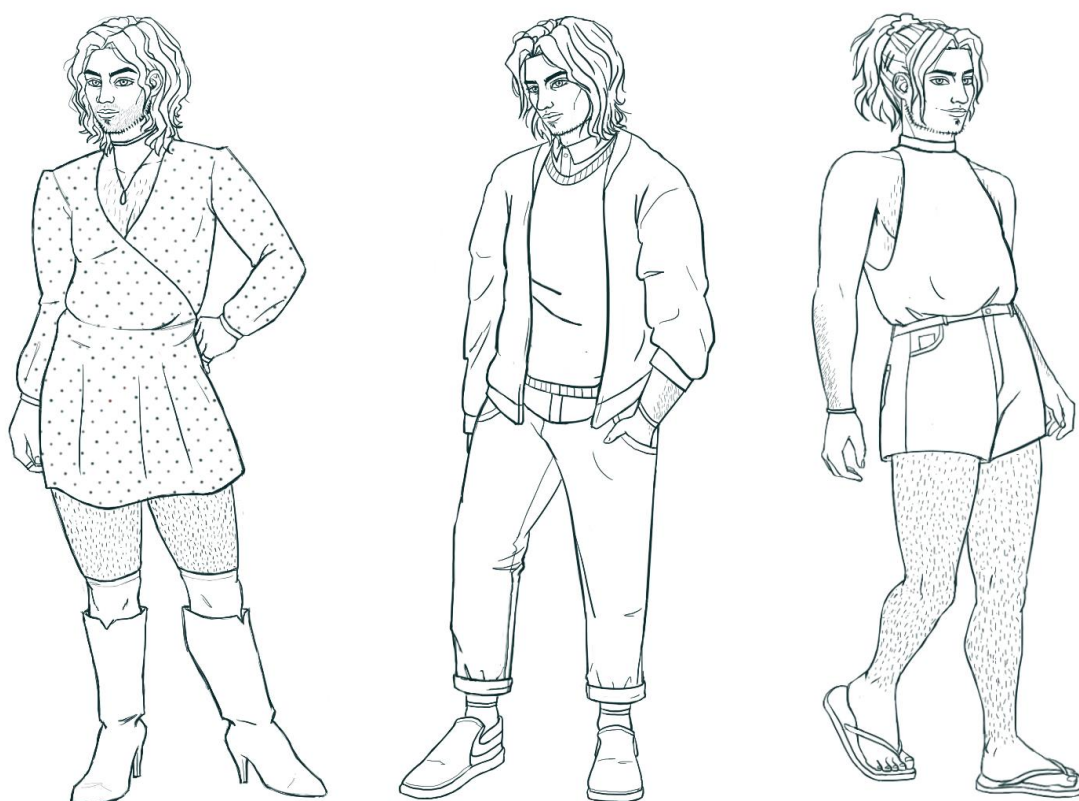
Εικόνα 1 – Thumbnailing: Γρήγορα σχεδιασμένες σιλουέτες για την επιλογή πόζας

Εικόνα 2 – Thumbnailing: Οι σιλουέτες με γραμμή και λεπτομέρειες

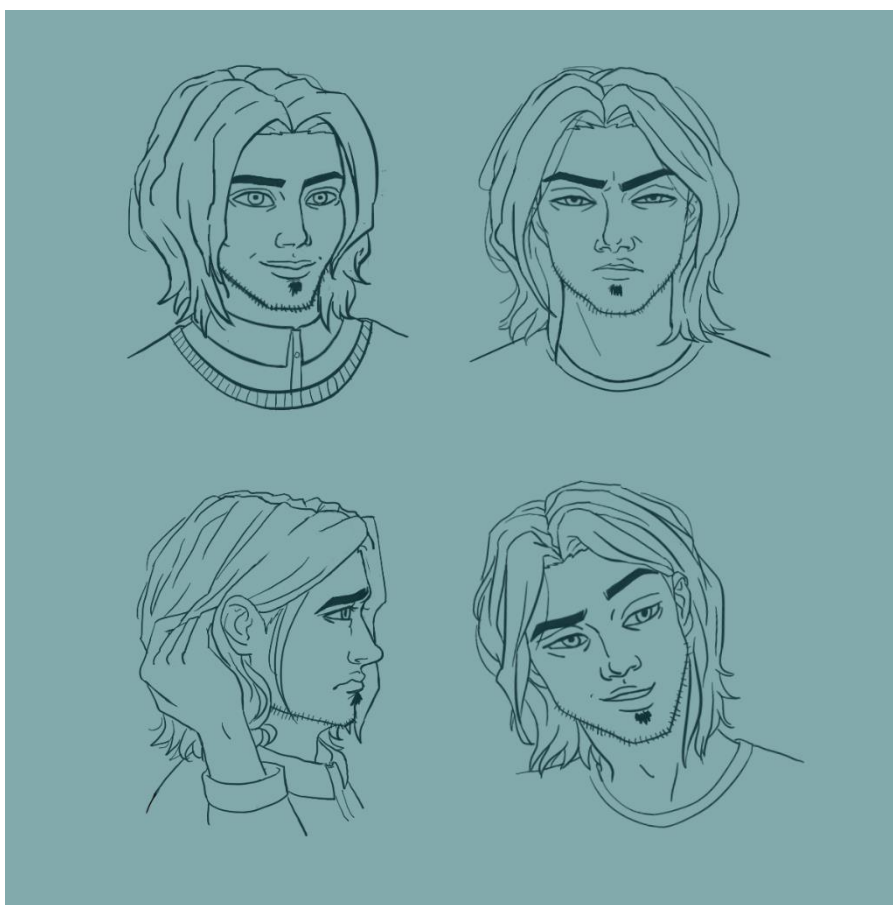
Εικόνα 3 – Thumbnailing: Επιλογή χρωμάτων

Εικόνα 4 – Φυσικές πόζες - Κύριο στάδιο σχεδιασμού, lineart

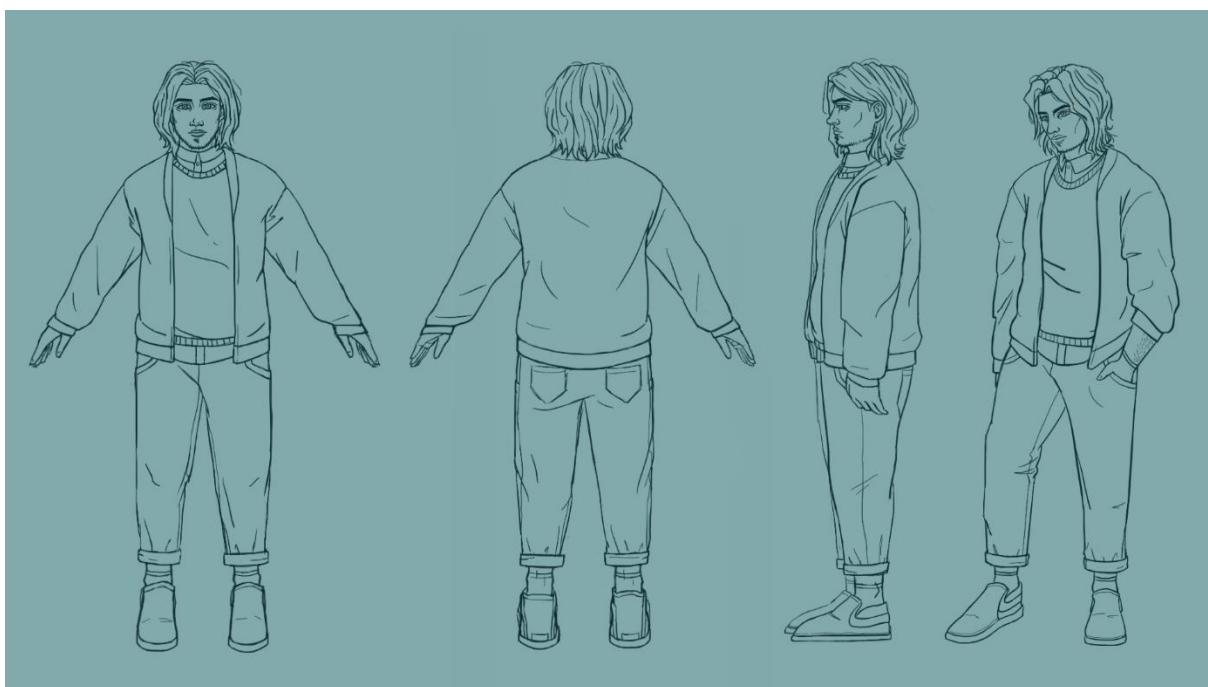
Εικόνα 5 – Φυσικές πόζες - Κύριο στάδιο σχεδιασμού, χρώμα και φωτοσκίαση

Εικόνα 6 – Expression sheet, lineart.

Εικόνα 7 – Expression sheet, χρώμα και φωτοσκίαση.

Εικόνα 8 – Model sheet, lineart. Το Ben από διάφορες οπτικές γωνίες.

Εικόνα 9: τα βήματα που ακολούθησα ως μεθοδολογία ανάπτυξης μη-συμβατικών χαρακτήρων στην οπτικοακουστική μυθοπλασία

ΣΤ. Πρόταση Πτυχιακής Εργασίας

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΩΝ ΗΧΟΥ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑΣ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μια μελέτη της μη-δυναμικής ταυτότητας
με παραδείγματα στην οπτικοακουστική μυθοπλασία

ANNA ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ

ΤΧ2015012

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ

DALILA HONORATO, Επίκουρη Καθηγήτρια ΤΤΗΕ

ΚΕΡΚΥΡΑ 2019-2020

I. Ενδεικτικός τίτλος

Μια μελέτη της μη-δυναδικής ταυτότητας με παραδείγματα στην οπτικοακουστική μυθοπλασία

II. Συνοπτική περιγραφή του θέματος

Στόχος της εργασίας είναι η μελέτη της αναπαράστασης της μη-δυναδικής ταυτότητας, ως πολιτισμικό και κοινωνικό φαινόμενο, στα οπτικοακουστικά μέσα. Για την εκπλήρωση αυτής της μελέτης θα πραγματοποιηθεί βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανάλυση οπτικοακουστικού υλικού, με εφαρμογή στο σχεδιασμό ενός χαρακτήρα μη-δυναδικής προσωπικότητας, βασισμένος στο λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver.

Το φύλο και η ταυτότητα είναι ζητήματα ύψιστης σημασίας στην ψυχοσύνθεση ενός ανθρώπου, ενώ, ταυτόχρονα, έχουν σημαντική θεματολογία, άμεσα ή έμμεσα, για τη δημιουργία πολλαπλών καλλιτεχνικών έργων. Πέρα από το δυαδικό σύστημα φύλων (binary) αρσενικό και θηλυκό, υπάρχει και το μη-δυναδικό (non-binary), ένα φάσμα ταυτοτήτων, το οποίο εκφράζει τα άτομα που ανήκουν μερικώς, συνδυαστικά, ή και καθόλου, στο δυαδικό σύστημα. Η ορολογία αυτή φαίνεται να έχει επεκταθεί σχετικά πρόσφατα σε διάφορα Μέσα. Το φαινόμενο των μη-δυναδικών ταυτοτήτων απαιτεί επαρκή κοινωνική μελέτη και λεπτότητα στην προσέγγιση, ακριβώς επειδή πρόκειται για μια ομάδα ανθρώπων, που ακόμη δεν είναι πλήρως αποδεκτή από την κοινωνία. Η παρουσίαση της θεματολογίας αυτής οφείλει, τόσο παγκοσμίως όσο και στην Ελλάδα, να γίνει με τρόπο ώστε να ενημερώσει μεν εκείνους που δεν γνωρίζουν εις βάθος επί του θέματος, αλλά να αντιπροσωπεύσει και τα άτομα που έχουν μη-δυναδική ταυτότητα. Κρίσιμος είναι ο τρόπος με τον οποίον γίνεται η αναπαράσταση μη-δυναδικών ταυτοτήτων στον Οπτικοακουστικό χώρο, καθώς εκεί ενδέχεται να ευαισθητοποιήσει, με αποτέλεσμα συχνά να διαμορφώσει την κοινή γνώμη ως προς την έκφραση ουσιαστικής αποδοχής και σεβασμού. Ηθικά, οφείλεται να υπάρχει εκπροσώπηση όλων των ανθρώπων, μέσω ιστοριών και χαρακτήρων στα διάφορα οπτικοακουστικά μέσα. Η έρευνα τέτοιων φαινομένων είναι απαραίτητη, για να αποτυπώσει ο εκάστοτε δημιουργός ρεαλιστικά χαρακτηριστικά ή ταυτότητες ανθρώπων, επιτρέποντας επίσης σε άτομα με μη-δυναδικές ταυτότητες να ταυτιστούν με το εκάστοτε έργο. Αυτό επιτρέπει σε άτομα τα οποία ενδέχεται να προβληματιστούν για την ταυτότητά τους όσο αναφορά το φύλο και τα οποία δεν έχουν αυτό-προσδιοριστεί να νιώθουν ότι ανήκουν, να είναι άνετα με τον εαυτό τους, να είναι ασφαλή σε έναν κόσμο που τους αποδέχεται.

Η επιλογή του θέματος έγινε με αφορμή του ενδιαφέροντος της φοιτήτριας για το φύλο και την ταυτότητα. Συγκεκριμένα, κίνητρο αποτέλεσε η εξερεύνηση της ανθρώπινης ψυχοσύνθεσης, με σκοπό την κατανόηση τρόπων αναπαράστασης και εκπροσώπησης στα οπτικοακουστικά μέσα μυθοπλασίας.

III. Συνοπτική κριτική ανάλυση της περιοχής που εντάσσεται το θέμα

Τα επιστημονικά πεδία που εντάσσεται το θέμα είναι εκείνο της Σπουδές Φύλου και της Αισθητικής των Μέσων, πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ταυτότητας και του φύλου, και της κοινωνικής αναπαράστασης των οπτικοακουστικών μέσων.

Η εργασία αυτή προσεγγίζει το θέμα των μη-δυναδικών ταυτοτήτων, εξετάζοντας το πως αυτές υφίστανται τόσο κοινωνικά, όσο και στην οπτικοακουστική μυθοπλασία. Είναι μια μελέτη πάνω στην υπόθεση του φύλου και τις ταυτότητας: θα γίνει λόγος για τις μη-δυναδικές ταυτότητες, πως (αυτο-)ορίζονται και τι αντιμετώπιση δέχονται τα άτομα που τους εκπροσωπεί ο όρος-ομπρέλα, πως

εκφράζονται ανά τον κόσμο μέσα από διάφορες κουλτούρες που τις συμπεριλαμβάνουν, καθώς και τη νομική διάσταση του μη-δουαδικού φύλου, και θα παρουσιαστούν, επίσης, κάποιες μη-δουαδικές προσωπικότητες. Έπειτα από τη βιβλιογραφική προσέγγιση, θα διασταυρωθούν τα αποτελέσματα της μελέτης για σωστή και πλήρη κατανόηση του θέματος αυτού, με έρευνα μέσω σύντομων συνεντεύξεων σε μη-δουαδικού φύλου άτομα.

Με βάση την ιδέα ότι τα οπτικοακουστικά μέσα μπορούν να συντελέσουν στη διαμόρφωση της ταυτότητας ενός ατόμου, και επομένως αναγνωρίζοντας ηθικά τη σημασία της εκπροσώπησης όλων των φασμάτων ψυχosύνθεσης, γίνεται η ανάλυση έργων μυθοπλασίας. Η ανάλυση θα πραγματοποιηθεί σε έργα που περιλαμβάνουν μη-δουαδικούς χαρακτήρες, με στόχο να καταγραφεί πως εκείνοι παρουσιάζονται σε αυτά. Εν συνέχεια, θα αναλυθεί, επίσης, το λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* του μη-δουαδικού συγγραφέα Mason Deaver, με πρωταγωνιστή ένα μη-δουαδικής ταυτότητας άτομο. Τα αποτελέσματα όλων των προηγούμενων θα αξιοποιηθούν στη δημιουργία ενός μη-δουαδικού χαρακτήρα φαντασίας, του οποίου αποτελεί μεταφορά του έργου του Deaver.

IV. Προτεινόμενη μεθοδολογία

Για την εκπόνηση της εργασίας θα πραγματοποιηθεί βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανάλυση ειδησεογραφικού αρχείου, σε θέματα μη-δουαδικών ταυτοτήτων. Αυτές θα έχουν σχέση με τις μη-δουαδικές ταυτότητες και το πως εκφράζονται ανά τον κόσμο σε διάφορους πολιτισμούς. Ταυτόχρονα, με μια πιο πρακτική προσέγγιση, θα διεξαχθεί έρευνα που θα αφορά μη-δουαδικού φύλου άτομα και θα υπάρξουν ερωτήσεις σε μορφή συνοπτικών συνεντεύξεων όσον αφορά την ταυτότητά τους.

Θα γίνει, επίσης, ανάλυση των παρακάτω οπτικοακουστικών έργων μυθοπλασίας που εμπεριέχουν μη-δουαδικούς χαρακτήρες, όσον αφορά την ψυχosύνθεση τους και τον ρόλο τους στην εξέλιξη της πλοκής: *Steven Universe*, *The Carmilla Movie*, *She-Ra and the Princesses of Power*, *Billions*, *Undertale*. Για την καταγραφή αυτών των στοιχείων, θα χρησιμοποιηθεί μια φόρμα, της οποίας η αρχική μορφή παρατίθεται στα παραθέματα. Η φόρμα αυτή θα αξιοποιηθεί επίσης και για την καταγραφή των απαραίτητων στοιχείων του λογοτεχνικού έργου *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver, για την σύνθεση χαρακτήρα φαντασίας.

Βάσει αυτών των ευρημάτων και στοιχείων και δεδομένων, που συλλέχθηκαν από τη βιβλιογραφικές αναφορές, τις συνεντεύξεις, την ανάλυση έργων μυθοπλασίας και την καταγραφή του λογοτεχνικού έργου, θα σχεδιαστεί ο χαρακτήρας.

Προτεινόμενη Δομή

Συνοπτική Περίληψη (Abstract)

Περίληψη

Εισαγωγή

α. Ορολογία

β. Σημασία γενικά και προσωπικά

γ. Μεθοδολογία

Κεφάλαιο 1: Ανάλυση του φαινομένου

1.1. Παραδείγματα πολιτισμών που διαθέτουν άλλα συστήματα πέραν του δυαδικού, όπως Two-Spirit (Ινδιάνοι), Hijra (Ινδία), Muxes (Μεξικό), Kathoey (Ταϊλάνδη), Fa'afafine (Σαμόα), Waria (Ινδονησία), Mahu (Χαβάη και Ταϊτή), Bugis (Ινδονησία).

1.2. Νομική αναγνώριση και ακτιβισμός.

1.3. Παρουσίαση ατόμων μη-δυαδικού φύλου: ανάλυση περιεχομένου ειδησεογραφικού αρχείου και προσωπικές συνεντεύξεις.

Κεφάλαιο 2: Ανάλυση οπτικοακουστικών παραδειγμάτων

2.1. Steven Universe

2.2. The Carmilla Movie

2.3. She-Ra and the Princesses of Power

2.4. Billions

2.5. Undertale

Κεφάλαιο 3: Σχεδιασμός χαρακτήρα, βασισμένος στο λογοτεχνικό έργο *I wish you all the best* του συγγραφέα Mason Deaver.

3.1. Ανάλυση των στοιχείων του χαρακτήρα στο λογοτεχνικό έργο.

3.2. Μεθοδολογία και βήματα για την πραγματοποίηση του σχεδιασμού.

Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

Παραρτήματα

Προτεινόμενο Χρονοδιάγραμμα

Μάρτιος 2020 Απρίλιος 2020	Βιβλιογραφική επισκόπηση και σύνταξη Κεφαλαίου 1.
Μάιος 2020	Βιντεογραφική επισκόπηση και σύνταξη Κεφαλαίου 2.
Ιούνιος 2020	Διεξαγωγή έρευνας.
Ιούλιος 2020	Σχεδιασμός χαρακτήρα.
Αύγουστος 2020	Εξαγωγή και Σύνταξη Συμπερασμάτων.
Σεπτέμβριος 2020	Ολοκλήρωση πτυχιακής εργασίας και διορθώσεις.
Οκτώβριος 2020	Παρουσίαση πτυχιακής εργασίας.

V. Ενδεικτικά παραδοτέα

Το σύνολο του θεωρητικού μέρους της εργασίας, το οποίο συμπεριλαμβάνει το κείμενο της μελέτης. Έπειτα, το σύνολο του πρακτικού μέρους, που είναι η έρευνα και τα αποτελέσματά της, κι ο σχεδιασμός χαρακτήρα.

VI. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία και Ιστογραφία

- "India court recognises transgender people as third gender." BBC News, 15 Απριλίου 2014.
<https://www.bbc.com/news/world-asia-india-27031180>
- "India recognises transgender people as third gender." The Guardian, 15 Απριλίου 2014.
<https://www.theguardian.com/world/2014/apr/15/india-recognises-transgender-people-third-gender#maincontent>
- Agent Raven. "Non-Binary Representation in UnderTale and DeltaRune: Frisk, Chara, & Kris (Video Essay)" YouTube video, 51:21. 15 Σεπτεμβρίου 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=76gWoQM0yps>
- Agent Raven's HQ. "Why Frisk, Chara, & Kris Being Non-Binary Is More Than Just a Headcanon. An UnderTale/DeltaRune Analysis." Tumblr, 17 Νοεμβρίου 2018.
<https://agentravensong.tumblr.com/post/180213623833/why-frisk-chara-kris-being-non-binary-is-more>
- Alarcón, Daniel. "Redefining Gender in Mexico City." The New York Times, 6 Μαρτίου 2015.
<https://www.nytimes.com/2015/03/08/magazine/redefining-gender-in-mexico-city.html>
- Altman, Dennis. *Rupture or Continuity? The Internationalization of Gay Identities*. Duke University Press. Social Text, No. 48, σελ. 77-94, 1996.
- Amato, Viola. *Reimagining Intersex: Literary Renegotiations of the Dis/Continuities between Hegemonic Narratives and the Recognition of 'Difference'*. Transcript Verlag. Intersex Narratives: Shifts in the Representation of Intersex Lives in North American Literature and Popular Culture. 2016.
- Bacigalupo, Ana M. *The Mapuche Man Who Became a Woman Shaman: Selfhood, Gender Transgression, and Competing Cultural Norms*. Wiley. American Ethnologist, Τόμος 31, No. 3, σελ. 440-457, Αύγουστος 2004.
- Baudh, Sumit. *Decriminalisation of consensual same-sex sexual acts in the South Asian Commonwealth: struggles in contexts*. University of London Press, Institute of Commonwealth Studies. Human Rights, Sexual Orientation and Gender Identity in The Commonwealth, 2013.
- Becatoros, Elena "Controversial Greek gender identity bill in parliament vote." Wayback Machine, 10 Οκτώβριος 2017.
<http://web.archive.org/web/20171010212013/http://abcnews.go.com/International/wireStory/controversial-greek-gender-identity-bill-parliament-vote-50385326>
- Blackwood, Evelyn. *Gender Transgression in Colonial and Postcolonial Indonesia*. Association for Asian Studies. The Journal of Asian Studies, Τόμος 64, No. 4, σελ. 849-879, Νοέμβριος 2005.
- Blackwood, Evelyn. *Transnational Sexualities in One Place: Indonesian Readings*. Sage Publications, Inc. Gender and Society, Τόμος 19, No. 2, Gender-Sexuality-State-Nation: Transnational Feminist Analysis, σελ. 221-242, Απρίλιος 2005.
- Boellstorff, Tom. *Dubbing Culture: Indonesian "Gay" and "Lesbi" Subjectivities and Ethnography in an Already Globalized World*. American Ethnologist, Τόμος 30, No. 2, σελ. 225-242, Μάιος 2003.

- Boellstorff, Tom. *Playing Back the Nation: Waria, Indonesian Transvestites*. Cultural Anthropology, Τόμος 19, No. 2, σελ. 159-195, Μάιος 2004.
- Bolyard Millar, Susan. *On Interpreting Gender in Bugis Society*. American Ethnologist, Τόμος 10, No. 3, σελ. 477-493, Αύγουστος 1983.
- Brain, Robert. *Transsexualism in Oman?* Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. Man, New Series, Τόμος 13, No. 2, σελ. 322-323, Ιούνιος 1978.
- Brown, Tracy. "In Netflix's 'She-Ra,' even villains respect nonbinary pronouns." Los Angeles Times, 5 Νοεμβρίου 2019.
<https://www.latimes.com/entertainment-arts/tv/story/2019-11-05/netflix-she-ra-princesses-power-nonbinary-double-trouble>
- Brunette, Peter. *Native American and First Nations LGBTQ/Two-Spirit Bibliography*. Στο "Professional Tools", American Library Association, Μάρτιος 2017.
- Busby, Cecilia. *Permeable and Partible Persons: A Comparative Analysis of Gender and Body in South India and Melanesia*. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. The Journal of the Royal Anthropological Institute, Τόμος 3, No. 2, σελ. 261-278, Ιούνιος 1997.
- Butler, Catherine. *The social construction of nonbinary gender identity*. Στο: Context, No. 155, σελ. 27-30, 2018.
- Buttenheim, Alison M. και Nobles, Jenna. *Ethnic diversity, traditional norms, and marriage behaviour in Indonesia*. Population Studies, Τόμος 63, No. 3, σελ. 277-294, Νοέμβριος 2009.
- Cardona Núñez, Nohora V. *Teaching about the Muxes in the United States: Cultural Construct Gender Identity, and Transgression in the 21st Century*. Cultural Encounters, Conflicts, and Resolutions, Τόμος 2, Τεύχος 1, Άρθρο 8, Δεκέμβριος 2015.
- Céspedes Vargas, Pablo. *Muxes at work: between community belonging and heteronormativity in the workplace*. The Hague. Δεκέμβριος 2015.
- Choi, Dani Sia και Park, Bo Ra και Lee, Eun Sil. *Understanding Gender and Transgender*. Soonchunhyang Medical Science 24(2):122-126, Δεκέμβριος 2018.
- Choudhury, Ashna. *Representation in Animation: A Great Power and a Greater Responsibility*. University of California, Ιανουάριος 2019.
- Clark, Heather. "My lesbian space rock show": representations of intersecting identities in Steven Universe. Humboldt State University, Μάιος 2017.
- Coleman, Eli και Bockting, Walter και Botzer, Marsha και Cohen-Kettenis, Peggy και Cuypere, Griet και Feldman, Jamie και Fraser, Lin και Green, Jamison και Knudson, Gail και Meyer, Walter και Monstrey, Stan και Adler, Richard και Brown, George και Devor, Aaron και Ehrbar, Randall και Ettner, Randi και Eyler, Evan και Garofalo, Robert και Karasic, Dan και Zucker, Kenneth. *Standards of Care for the Health of Transsexual, Transgender, and Gender-Nonconforming People*. International Journal of Transgenderism, 7^η Έκδοση, 2012.
- Connell, Raewyn. *Transsexual Women and Feminist Thought: Toward New Understanding and New Politics*. The University of Chicago Press. Signs, Τόμος 37, No. 4, Sex: A Thematic Issue, σελ. 857-881, 2012.
- Costa, LeeRay. *Review: Lady Boys, Tom Boys, Rent Boys: Male and Female Homosexualities in Contemporary Thailand by Peter A. Jackson and Gerard Sullivan*. Association for Asian Studies. The Journal of Asian Studies, Τόμος 60, No. 1, σελ. 293-295, Φεβρουάριος 2001.

- Deaver, Mason. *I Wish You All the Best*. Scholastic Inc. 14 Μαΐου 2019.
- Dozono, Tadashi. *Teaching Alternative and Indigenous Gender Systems in World History: A Queer Approach*. Society for History Education. *The History Teacher*, Τόμος 50, No. 3, σελ. 425-447, Μάιος 2017.
- Dubisch, Jill. *"Foreign Chickens" and Other Outsiders: Gender and Community in Greece*. Wiley. *American Ethnologist*, Τόμος 20, No. 2, σελ. 272-287, Μάιος 1993.
- Dunn, Eli. "Steven Universe, Fusion Magic, and the Queer Cartoon Carnavalesque." *Gender Forum*, No 56 (2016): 44-57.
- Dym, Brianna και Brubaker, Jed και Fiesler, Casey. *They're all trans Sharon: Authoring Gender in Video Game Fan Fiction*. *Game studies*, Τόμος 18, τεύχος 3, Δεκέμβριος 2018.
- Elliott, Grace. *Exploring Non-binary Gender Identities*. De Montfort University Leicester, Μάιος 2017.
- England, Sarah. *Review: Gender and Sexuality in Mexico and Brazil: Intersections of Identities, Desires, and Public Policies*. Sage Publications, Inc. *Latin American Perspectives*, Τόμος 41, No. 1, VIOLENCE AGAINST WOMEN IN LATIN AMERICA, σελ. 166-171, Ιανουάριος 2014.
- Epple, Carolyn. *Coming to Terms with Navajo "nádleełhí": A Critique of "berdache," "Gay," "Alternate Gender," and "Two-Spirit"*. Wiley. *American Ethnologist*, Τόμος 25, No. 2, σελ. 267-290, Μάιος 1998.
- Ferguson, Joshua M. *Non-binary trans subjects: exiting the attachment to the transgender metanarrative of man/woman*. The University of British Columbia, Αύγουστος 2016.
- Ghoshal, Neela. "Mexico Transgender Ruling a Beacon for Change." Human Rights Watch, 29 Οκτωβρίου 2018.
<https://www.hrw.org/news/2018/10/29/mexico-transgender-ruling-beacon-change>
- Gottschall, Marilyn. *The Ethical Implications of the Deconstruction of Gender*. Oxford University Press. *Journal of the American Academy of Religion*, Τόμος 70, No. 2, σελ. 279-299, Ιούνιος 2002.
- Grippi, Mike. "Mexico City Approves Easier Transgender Name Changes." *Advocate*, 3 Σεπτεμβρίου 2008.
<https://www.advocate.com/news/2008/09/03/mexico-city-approves-transgender-name-changes>
- Hibberd, James. "TV's first gender non-binary character introduced in Billions premiere." *Entertainment Weekly*, 19 Φεβρουαρίου 2017.
<https://ew.com/tv/2017/02/19/billions-non-binary-asia-kate-dillon/>
- Holzer, Lena. *Non-Binary Gender Registration Models In Europe*. ILGA-Europe, Σεπτέμβρης 2018.
- Howe, LeAnne και Squint, Kirstin L. *Choctaw Aesthetics, Spirituality, and Gender Relations: An Interview with LeAnne Howe*. Oxford University Press. *MELUS*, Τόμος 35, No. 3, Crime, Punishment, and Redemption, σελ. 211-224, 2010.
- Hutabarat-Nelson, Tiffany M. *Fantastical body narratives: cosplay, performance, and gender diversity*. Electronic Theses and Dissertations. Paper 2669, 2017.
- Hutton, Zina. *Queering The Clown Prince of Crime: A Look at Queer Stereotypes as Signifiers In DC Comics' The Joker*. FIU Electronic Theses and Dissertations. 3702, 2018.
- Irwin, Amanda. *Carmilla's Creampuffs*. Honors Projects Overview. 132, 2017.

- Kajihara, Meghan. *Star Trek and the Non-Binary Gender Individual*. University of North Texas, The Eagle Feather, Τόμος. 13, No. 1, 2016.
- Kamangar, Nina. *What's left of gender? The Metaphysics of Woman, Man, and Non-Binary Identities*. University of San Francisco, 2019.
- Kirtley, M. Joelle. *Language, Identity, And Non-Binary Gender In Hawaii*. University of Hawaii. Οκτώβρης 2015.
- Kneubuhl, Victoria N. *Traditional Performance in Samoan Culture: Two Forms*. University of Hawai'i Press. Asian Theatre Journal, Τόμος 4, No. 2, σελ. 166-176, 1987.
- Köhler, Richard και Ehart, Julia. *Legal Gender Recognition in Europe*. TGEU Transgender Europe. Νοέμβριος 2016.
- Kontis, Alethea. "A Nonbinary Teen Makes Their Way In The World In 'I Wish You All The Best'." Npr, 1 Ιουνίου 2019.
<https://www.npr.org/2019/06/01/726669344/a-nonbinary-teen-makes-their-way-in-the-world-in-i-wish-you-all-the-best?t=1582545297672>
- Lal, Vinay. *Not This, Not That: The Hijras of India and the Cultural Politics of Sexuality*. Duke University Press. Social Text, No. 61, Out Front: Lesbians, Gays, and the Struggle for Workplace Rights, σελ. 119-140, 1999.
- Lau, Holning. *Gender Recognition as a Human Right*. (Νοέμβριος 2018). in: The Cambridge Handbook on New Human Rights: Recognition, Novelty, Rhetoric (συντάχθηκε από: Andreas von Arnould, Kerstin von der Decken και Mart Susi), Forthcoming.; UNC Legal Studies Research Paper.
- Lyninger, Hallie. *Genetic Counselling for Transgender Patients: Perspectives on Terminology, Disclosure of Transgender Status, and Proposed Pedigree Nomenclature*. University Of California Irvine, 2019.
- Mageo, Jeannette M. *Male Transvestism and Cultural Change in Samoa*. Wiley. American Ethnologist, Τόμος 19, No. 3, σελ. 443-459, Αύγουστος 1992.
- Mageo, Jeannette. *Zones of Ambiguity and Identity Politics in Samoa*. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. The Journal of the Royal Anthropological Institute, Τόμος 14, No. 1, σελ. 61-78, Μάρτιος 2008.
- Maltezos, Renee και Kambas, Michele. "Greece passes sex change law opposed by Orthodox Church." Reuters, 10 Οκτωβρίου 2017.
<https://www.reuters.com/article/us-greece-rights-gender/greece-passes-sex-change-law-opposed-by-orthodox-church-idUSKBN1CF1TE>
- Canada: Immigration and Refugee Board of Canada. "Mexico: Societal norms on gender identity expressions, including in indigenous communities." Refworld, 25 Μαΐου 2018.
<https://www.refworld.org/docid/5b9bdb404.html>
- Mayes, Macey E. *On the politics and conceptualization of gender non-conformity : exploring Thailand's kathoey population*. College of Arts & Sciences Senior Honors Theses. Paper 208. 2018.
- McCamley, Michael. *Unclear, But Not Unclean: Resisting Familiar Binaries in Faculty Labor*. National Council of Teachers of English. College English, Τεύχος 77, No. 1, σελ. 63-69, Σεπτέμβριος 2014.

- McNabb, Charlie. *Nonbinary Gender Identities in Media: An Annotated Bibliography*. Στο "Professional Tools", American Library Association, Μάρτιος 2015.
- Meyer-Bahlburg, Heino. 'Diagnosing' Gender? *Categorizing Gender-Identity Variants in the Anthropocene*. Archives of Sexual Behavior, 2019.
- Mendoza-Álvarez, Carlos και Espino-Armendáriz, Saúl. *A Critical Approach to Gender Identities in the "Muxe" Case*. Humanities and Social Sciences. Τόμος 6, No. 4, σελ. 130-136, Σεπτέμβριος 2018.
- Morris, Rosalind C. *Educating Desire: Thailand, Transnationalism, and Transgression*. Duke University Press. Social Text, No. 52/53, Queer Transexions of Race, Nation, and Gender, σελ. 53-79, 1997.
- Mruthinti Kamath, Harshita. *Bhāmakalāpam beyond the Village: Transgressing Norms of Gender and Sexuality in Urban and Transnational Kuchipudi Dance*. University of California Press. Impersonations, 2019.
- Munroe, Robert L. *Male Transvestism and the Couvade: A Psycho-Cultural Analysis*. Wiley. Ethos, Τόμος 8, No. 1, σελ. 49-59, 1980.
- Narrain, Arvind. *Vacillating between empathy and contempt: the Indian judiciary and LGBT rights*. University of London Press, Institute of Commonwealth Studies. Envisioning Global LGBT Human: (Neo)colonialism, Neoliberalism, Resistance and Hope, 2018.
- Nicolas, Brenda. *Review: Behind the mask: Gender hybridity in a Zapotec community, by Alfredo Mirandé*. University of California. Μάιος 2018.
- Noffsinger, Caleb J. *Gender Spectrum Neutrality And The Effect Of Gender Dichotomy Within Video Game Design As Conceptualized In: The Foundations Of Song Bird*. Ball State University Muncie, Indiana, December 2018.
- Olson-Kennedy, J και Cohen-Kettenis, P. T. και Kreukels B.P.C. και Meyer-Bahlburg H.F.L. και Garofalo R. και Meyer W. και Rosenthal S.M. *Research Priorities for Gender Nonconforming/Transgender Youth: Gender Identity Development and Biopsychosocial Outcomes*. Curr Opin Endocrinol Diabetes Obes. Απρίλιος 2016, 23(2): 172-179.
- Painter, Stephanie. *Exploring Embodied Gender Identities in Steven Universe*. Oregon State University, Μάρτιος 2017.
- Pamment, Claire. *Hijraism: Jostling for a Third Space in Pakistani Politics*. The MIT Press. TDR, Τόμος 54, No. 2, σελ. 29-50, 2010.
- Paradiso, Estelle. *The representation of transgender high school students in young adult literature*. Education. 2019.
- Patel, Sofia και Westermann, Jacqueline. *Women and Islamic-State Terrorism An Assessment of How Gender Perspectives Are Integrated in Countering Violent Extremism Policy and Practice*. Institute for Regional Security. Security Challenges, Τόμος 14, No. 2, Special Issue: Celebrating and Interrogating Women and National Security, σελ. 53-83, 2018.
- Peletz, Michael G. *Gender, Sexuality, and the State in Southeast Asia*. Association for Asian Studies. The Journal of Asian Studies, Τόμος 71, No. 4, σελ. 895-917, Νοέμβριος 2012.
- Peletz, Michael G. *Transgenderism and Gender Pluralism in Southeast Asia since Early Modern Times*. The University of Chicago Press. Current Anthropology, Τόμος 47, No. 2, σελ. 309-340, Απρίλιος 2006.

- Perpetualpages. "5 Reasons to Read: "I Wish You All the Best" by Mason Deaver." YouTube video, 09:06, 15 Μαΐου 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=Av-zIJ7ntZA>
- Gotathingforthings. "I Wish You All the Best by Mason Deaver | Talk, Thoughts & Feels" YouTube video, 10:28, 7 Μαΐ 2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=toBgAC4yyTg>
- Pitre, Jacob. *I Think We Made Something Entirely New: Steven Universe, Tumblr Fandom and Queer Fluidity*. Carleton University, 2018.
- Powys Maurice, Emma. "She-Ra and the Princesses of Power is about to get its first-ever non-binary character played by a gender non-conforming star." Pink News, 22 Οκτωβρίου 2019.
<https://www.pinknews.co.uk/2019/10/22/she-ra-princesses-of-power-jacob-tobia-non-binary-character/>
- Prince-Hughes, Tara. "A Curious Double Insight": "The Well of Loneliness" and Native American Alternative Gender Traditions. Rocky Mountain Modern Language Association. Rocky Mountain Review of Language and Literature, Τόμος 53, No. 2, σελ. 31-43, 1999.
- Providing Affirmative Care for Patients with Non-binary Gender Identities*. National LGBT Health Education Center, Νοέμβριος 2016.
- Prügl, Elisabeth. *Feminist International Relations – The State of the Field*. Verlag Barbara Budrich. Gender and Politics: The State of the Discipline, 2012.
- Robertson, Carol E. *The Māhū of Hawai'i*. Feminist Studies, Inc. Feminist Studies, Τόμος 15, No. 2, The Problematics of Heterosexuality, σελ. 312-326, 1989.
- Roscoe, Will. *Strange Craft, Strange History, Strange Folks: Cultural Amnesia and the Case for Lesbian and Gay Studies*. Wiley. American Anthropologist, New Series, Τόμος 97, No. 3, σελ. 448-453, Σεπτέμβριος 1995.
- Roth, Kenneth. "LGBT: Moving Towards Equality", 23 Ιανουαρίου, 2015.
<https://www.hrw.org/news/2015/01/23/lgbt-moving-towards-equality>
- Ruberg, Bonnie. *Straightwashing Undertale: Video Games and the Limits of LGBTQ Representation*. The Future of Fandom, 10^ο εορταστικό τεύχος, Transformative Works and Cultures, no. 28, 2018.
- Santana, André. L. *Against All Odds, I Universe You: Academic and Personal Perspectives on Facets of Queer Identity*. Bard College at Simon's Rock, Μάιος 2017.
- Sarfaty, Allie N. Mx. *Not Trans Enough: The Intersections of Whiteness & Nonbinary Gender Identity*. Undergraduate Honors Theses. 1029, Μάιος 2017.
- Saxena, Ishika. *Cognitive Psychology in the Context of Intersex and Trans Identities*. Symbiosis School for Liberal Arts, 2019.
- Scheder, Jo C. *Review: Theorizing Self in Samoa: Emotions, Genders, and Sexualities by Jeannette Marie Mageo*. American Anthropologist, Τόμος 102, No. 3, σελ. 664-665, Σεπτέμβριος 2000.
- Scott, Suzanne και Kirkpatrick, Ellen και Rude, Mey και Skyler, J. και Stevens, Rachel. *Trans Representations and Superhero Comics: A Conversation with Mey Rude, J. Skyler, and Rachel Stevens*. University of Texas Press. Cinema Journal, Τεύχος 55, No. 1, σελ. 160-168, 2015.

- Sinnott, Megan. *Diaspora, and Regional Connections: Trends in Asian "Queer" Studies*. Association for Asian Studies. The Journal of Asian Studies, Τόμος 69, No. 1, σελ. 17-31, Φεβρουάριος 2010.
- Sinnott, Megan. *Dormitories and Other Queer Spaces: An Anthropology of Space, Gender, and the Visibility of Female Homoeroticism in Thailand*. Feminist Studies, Inc. Feminist Studies, Τόμος 39, No. 2, A SPECIAL ISSUE: CATEGORIZING SEXUALITIES, σελ. 333-356, 2013.
- Skinner, Stephanie. *Queer Subjectivity, Transmedia, and Embodiment in the Carmilla Fandom*. Thesis, Georgia State University, 2016.
- Smith, Olivia και Messer, Lesley. "'Billions' actor Asia Kate Dillon explains what it means to be non-binary." ABC News, 15 Ιανουαρίου 2018.
<https://abcnews.go.com/Entertainment/billions-actor-asia-kate-dillon-explains-means-binary/story?id=52317585>
- Speight, Emily. "Undertale's crazy success proves gamers are ready for feminism, queer romance, and progressive values." Game Skinny.
<https://www.gameskinny.com/2oxox/undertales-crazy-success-proves-gamers-are-ready-for-feminism-queer-romance-and-progressive-values>
- Šporčič, Anamarija. *The (Ir)Relevance of Science Fiction to Non-Binary and Genderqueer Readers*. University of Ljubljana, Slovenia, 2018, Elope, Τόμος 15 (1), 51-67(138), doi: 10.4312/elope.15.1.51-67, UDC: 82.09-311.9:305.
- Tringali, William A. *Not Just Dead, But Gay! Queerness and the Vampire*. InBSU Honors Program Theses and Projects. Item 138, 2016.
- Vasques Vital, André. *Lapis lazuli. Politics and aqueous contingency in the animation Steven Universe*. Centro Universitário de Anápolis, Τόμος IV, Nº 1, Άνοιξη 2018: 05-62 International journal of tv serial narratives, ISSN 2421-454X.
- Vest, Elizabeth και Muelsch, Elisabeth-Christine. *The Role of Nosferatu in the Development of Gender Identity, Sexuality, and Androgyny in Vampire Film*. Carr Student Research Projects and Faculty Mentored Undergraduate Research Projects.
- Vezzosi, Elisabetta. *Gender, Generations, Leadership*. Oxford University Press. The Journal of American History, Τόμος 99, No. 3, σελ. 835-838, Δεκέμβριος 2012.
- Vincent, Benjamin W. *Non-Binary Gender Identity Negotiations: Interactions with Queer Communities and Medical Practice*. The University of Leeds, Οκτώβριος 2016.
- Wait, Rebecca. *Media Erotics & Adaptation: A Comparative Textual Analysis of Carmilla*. Honors Projects. 239, 2017.
- Wei, Alexa. *Adaptable Monsters: The Past, Present, and Future of the Vampire Narrative as a Metaphor for Marginalized Groups*. Scripps Senior Theses. 678, 2015.
- Weiss, Meredith L. Review: *AsiaPacifiQueer: Rethinking Genders and Sexualities by Fran Martin*. The Journal of Asian Studies, Τόμος 70, No. 1, σελ. 173-175, Φεβρουάριος 2011.
- Wurtzburg, Susan J. Review: *MIGRATING GENDERS: Westernisation, Migration, and Samoan Fa'afafine. Anthropology and Cultural History in Asia and the Indo-Pacific by Johanna Schmidt*. University of British Columbia. Pacific Affairs, Τόμος 84, No. 3, BECOMING URBAN: PERIURBAN DYNAMICS IN VIETNAM AND CHINA, σελ. 620-621, Σεπτέμβριος 2011.

- Yeadon-Lee, Tracey. *What's the Story? Exploring Online Narratives of Non-binary Gender Identities*. The International Journal of Interdisciplinary Social and Community Studies, 2016, 11 (2). σελ. 19-34. ISSN 2324-7584.
- Αθανασίου, Αθηνά. *Gendered Bodies in the Streets and Squares of Greece*. The University of Chicago Press. Signs, Τόμος 40, No. 1, σελ. 1-9, 2014.
- Αντωνακάκης, Εμμανουήλ. *Η σημασία της κατοχύρωσης της νομικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου στην ελληνική έννομη τάξη*. Expressis Verbis Law Journal, Τόμ. 2, 2018.
- Γαλανού, Μαρίνα. *Ταυτότητα και έκφραση φύλου ορολογία, διακρίσεις, στερεότυπα και μύθοι*. Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, Οκτώβριος 2014.
- Δημητρόπουλος, Θοδωρής. "‘Billions’: Μιλήσαμε με το πρώτο non-binary άτομο με πρωταγωνιστικό ρόλο στην αμερικάνικη τηλεόραση." Oneman, 24 Μαρτίου 2019. <https://www.oneman.gr/synentefxeis/billions-interview-asia-kate-dillon/>
- Ελευθεριάδης, Κωνσταντίνος. *Queering Transnationalism*. Amsterdam University Press. *Queer Festivals*, 2018.
- Έμφυλοι Μετασχηματισμοί, *Gendering Transformations*. Επιμέλεια: Γιώτα Παπαγεωργίου, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 2007.
- Κοζαδίνου, Μαρία. *Φύλο Και Διαφορετικότητα: Βιωματικές Εμπειρίες Trans Ατόμων*. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2017-2018.
- Μητρόπουλος, Γιώργος. *Φύλλο κανονικό και φύλλο κανονικόμορφο*. Εκδόσεις Πατάκη, περιοδικό Αληθεια, τεύχος 9, Καλοκαίρι 2017, σελ. 259-271.
- Μπούκαλη, Μαριαλένα και Σίμου, Ιωάννα Καλλιόπη. *Νοσηλευτική Προσέγγιση κατά την Πρόσβαση Διεμφυλικών Ατόμων στο Σύστημα Υγείας*. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας, Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Προνοίας Τμήμα Νοσηλευτικής, 2018.
- Οταμπάσης, Χαράλαμπος. *Ποιητικές α-ορατότητες: Το Σώμα, το Φύλο και η Σεξουαλικότητα στην ποίηση των: Νίκου Στάγκου, Γιώργου Χρονά και Ανδρέα Αγγελάκη*. *Queer κριτική και θεωρία*. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2016.
- Τσιολάκη, Ειρήνη. *Το κοινωνικό φύλο στην ελληνική εθνογραφική παραγωγή: Μια επισκόπηση*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ιούνιος 2019.

Προτεινόμενα Οπτικοακουστικά Έργα

- Steven Universe*. Δημιουργήθηκε από την Rebecca Sugar. 2013: Cartoon Network.
- The Carmilla Movie*. Δημιουργήθηκε από τον Spencer Maybee. 2017: VHX.
- She-Ra and the Princesses of Power*. Δημιουργήθηκε από την Noelle Stevenson. 2018: Netflix.
- Billions*. Δημιουργήθηκε από τους Koppelman, B. και Levien, D. και Sorkin, A. R. 2016: Showtime.
- Undertale*. Δημιουργήθηκε από τον Toby Fox. 2015.

Παράθεμα

Φόρμα ανάλυσης των οπτικοακουστικών έργων:

- Ποιο είναι το οπτικοακουστικό μέσο, και σε ποιο είδος (genre) ανήκει;
- Ποια είναι η πλοκή;
- Τι ρόλο έχει ο χαρακτήρας, σε σχέση με άλλους, στην ιστορία; (Πρωταγωνιστικό, δευτερεύων, κάνει κάποιες εμφανίσεις, κλπ.)

-Άμεση ή έμμεση αναφορά της ταυτότητας, και από ποιόν;

(Που και πως αναφέρεται ότι ο χαρακτήρας είναι μη-δυσιαδικός;)

-Πως αναφέρεται το φαινόμενο – γίνεται με αναπαράστατικό τρόπο, ή συμβολικά;

-Ποια άρθρα χρησιμοποιεί;

-Πόσο κεντρικό είναι το θέμα του φύλου του χαρακτήρα στην πλοκή της ιστορίας;

-Οι δημιουργοί του έργου σχετίζονται ή έχουν ερευνήσει διεξοδικά για το non-binary φύλο;

-Γίνεται ακριβής ή ανακριβής αναπαράσταση του φαινομένου;

-Ο χαρακτήρας έχει κάποιον ρόλο πέραν από την ταυτότητα και το φύλο του; (Είναι πολυσύνθετος ή χάρτινος;)

-Εμφάνιση χαρακτήρα (ρούχα κλπ) ως προς το φύλο του;

-Χαρακτηριστικά προσωπικότητας ως προς το φύλο του;

-Ποια η κυρίαρχη γνώμη αυτής της κοινωνίας, το κοινό σκεπτικό που υπάρχει; (πχ. ανοιχτόμυαλοι, συντηρητικοί, κλπ.)

-Ποια η αντιμετώπιση της κοινωνίας ως προς τον χαρακτήρα και το φύλο του;

-Ποια η αντιμετώπιση του κοντινού κύκλου του χαρακτήρα ως προς το φύλο του;

Η.Γλωσσάρι

Οι όροι αυτοί είναι αποδεκτοί από την κοινότητα και αποτελούν μια απλή υπόδειξη και διευκόλυνση ώστε να κατανοηθούν και να προσεγγιστούν κάποιες καταστάσεις, φαινόμενα και ταυτότητες, και όχι για να είναι περιοριστικοί ή στατικοί. Πιθανότητα υπάρχει να αλλάξουν με τον καιρό, καθώς επίσης και για την ίδια έννοια να χρησιμοποιούνται κι άλλες ορολογίες. Επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν οι πιο συνήθεις και σχετικοί με την εργασία όροι.^{342, 343}

Afab: Assigned Female At Birth. Άτομο που στη γέννα του ανατέθηκε το γυναικείο φύλο.

Agender/Άφυλο: Άτομο που δεν έχει φύλο, που δεν ταυτίζεται με κάποιο φύλο. Παρόμοιας σημασίας είναι και ο όρος gender neutral.

Amab: Assigned Male At Birth. Άτομο που στη γέννα του ανατέθηκε το ανδρικό φύλο.

Androgynous: Άτομο το οποίο ενσωματώνει στην ταυτότητα φύλου του ή/και στον τρόπο εξωτερικής εμφάνισης και έκφρασης ανδρικά και γυναικεία στοιχεία, είτε τα απορρίπτει τελείως.

Cisgender: Το άτομο το οποίο ταυτίζεται με το βιολογικό και κοινωνικό φύλο που του έχει ανατεθεί από την γέννησή του.

Cross-dressing: Η επιλογή ένδυσης με ρούχα του «αντίθετου» φύλου. Δε σχετίζεται απαραίτητα με το κοινωνικό και βιολογικό φύλο ή την σεξουαλικότητα κάποιου.

Drag queen/ Drag king: Amab (όχι απαραίτητως) άτομα που ντύνονται με γυναικείο τρόπο και afab (όχι απαραίτητως) άτομα που ντύνονται με ανδρικό τρόπο, συχνά στα πλαίσια μιας performance/καλλιτεχνικής έκφρασης. Μορφή διασκέδασης, χόμπι και αμφισβήτησης/παρωδίας των έμφυλων ρόλων.

Dysphoria/Δυσφορία: Το άτομο δεν ταυτίζεται με το φύλο του και πνευματικά νιώθει πως είναι κάποιο άλλο φύλο. Η δυσανασχέτηση προκύπτει με την λανθασμένη αντιστοίχιση βιολογικών χαρακτηριστικών φύλου με το πνευματικό φύλο, και την εξίσου λανθασμένη ανάθεση κοινωνικού φύλου. Το άτομο μπορεί να αισθανθεί άσχημα τόσο από το ίδιο του το σώμα, όσο και από το ανακριβές φύλο που του απευθύνονται άλλοι άνθρωποι, όπως για παράδειγμα το όνομά του ή τα άρθρα που χρησιμοποιούνται. Ιατρικός και κοινωνικός όρος.

Gender fluid: Άτομο που αλλάζει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες ταυτότητες φύλου ή έκφραση φύλου, ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Gender conforming: Άτομα με συμπεριφορές και παρουσίαση του εαυτού που συμφωνούν με τους έμφυλους ρόλους που έχει θεσπίσει η κοινωνία.

Gender non-conforming: Άτομα που δεν συμβιβάζονται κι ούτε ακολουθούν πιστά τον κοινωνικά απαιτούμενο ρόλο και τις συμπεριφορές που συσχετίζεται με το φύλο τους. Κάποιες φορές είναι άτομα που κατά έναν τρόπο είναι non-binary, άλλες φορές είναι trans ή cisgender.

Genderqueer: Μη-κανονιστική έκφραση και ταυτότητα φύλου. Όρος παρόμοιος με το «μη-δυναμικό».

Intersex: Άτομο του οποίου το βιολογικό φύλο είναι ανάμεσα στα τυπικά θηλυκά και αρσενικά βιολογικά χαρακτηριστικά, όσον αφορά τα χρωμοσώματα, τις ορμόνες, τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά όργανα και διάφορα άλλα βιολογικά χαρακτηριστικά του φύλου. Όσον αφορά

³⁴² "General Definitions" University of California San Francisco, LGBT Resource Center.

<https://lgbt.ucsf.edu/glossary-terms>

³⁴³ "Ορολογίες" Colour Youth. Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας.

<https://www.colouryouth.gr/terms/>

το κοινωνικό τους φύλο, τα άτομα μπορεί να ταυτίζονται με το δυαδικό cisgender ή transgender σύστημα, ή το μη-δυαδικό σύστημα. Ένας παλαιότερος και προσβλητικός όρος που υπήρχε για τα intersex άτομα ήταν «ερμαφρόδιτοι».

LGBT+ ΛΟΑΤ+: Όρος-ομπρέλα που αντιπροσωπεύει την κοινότητα διαφόρων σεξουαλικοτήτων και φύλων. Συντομογραφία για τις λέξεις Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender και στα ελληνικά Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφισεξουαλικοί, Τρανς. Συχνά προστίθενται και τα ακρωνύμια Q/K (queer/κουίρ), I (intersex/ίντερσεξ), A (asexual/ασέξουαλ). Το σύμβολο + υποδεικνύει ότι υπάρχουν κι άλλες ταυτότητες που αποτελούν κομμάτι της κοινότητας.³⁴⁴

Transgender/ Διεμφυλικός/ή: Άτομο που γεννήθηκε με διαφορετικό βιολογικό φύλο από αυτό που ταυτίζεται, και στην πορεία του ανατέθηκε και λανθασμένο κοινωνικό φύλο. Τα transgender άτομα μπορεί να ταυτίζονται με το δυαδικό σύστημα (άνδρας-σε-γυναίκα και γυναίκα-σε-άνδρα) ή με το μη-δυαδικό σύστημα (άνδρας ή γυναίκα σε μη-δυαδικό φύλο). Ο παλαιότερος, παθολογικός όρος «travesty» δεν χρησιμοποιείται πια.

Queer: Χρησιμοποιείται ως όρος-ομπρέλα περιλαμβάνοντας γενικώς άτομα τα οποία δεν δέχονται τις παραδοσιακές έννοιες του φύλου και της σεξουαλικότητας. Κάποιες φορές επιλέγεται αντί μιας ορισμένης ταυτότητας ή όρου για να περιγράψει κανείς τη σεξουαλικότητα ή/και το φύλο του. Είχε προσβλητική σημασία στο παρελθόν, αλλά υιοθετήθηκε το 1980 από την κοινότητα με θετική και συγκρουσιακή προς το κατεστημένο χροιά.

Βιολογικό φύλο (sex): Ένας πολύπλοκος συνδυασμός χρωμοσωμάτων, ορμονών, γενετικών κι αναπαραγωγικών οργάνων, και διαφόρων άλλων χαρακτηριστικών που προσδιορίζουν το φύλο. Γιατροί και γονείς συχνά αποφασίζουν το φύλο κρίνοντας από τα γενετικά όργανα και βάση του δυαδικού συστήματος. Το φύλο όμως, τόσο το βιολογικό, όσο και το κοινωνικό, δεν έχει μόνο δύο απόλυτες επιλογές, μα είναι ένα φάσμα.

Δυαδικό σύστημα φύλων/ Binary gender system: Η ιδέα ότι υπάρχουν μόνο δύο φύλα, το θηλυκό και το αρσενικό.

Έτερες ταυτότητες φύλου/Third gender: Δυτική ορολογία για να περιγράψει άτομα με μη-δυαδικές ταυτότητες και transgender σε μη-Δυτικούς πολιτισμούς.

Ετεροκανονικότητα/ Heteronormativity: Η εικασία πως μόνο το δυαδικό φύλο υπάρχει και σύμφωνα με το οποίο πάντοτε υπάρχει η ταύτιση μεταξύ βιολογικού και κοινωνικού φύλου. Επιπροσθέτως, η πεποίθηση πως η ετεροφυλοφιλία είναι η μόνη αποδεκτή σεξουαλική ταυτότητα.

Κοινωνικό φύλο (gender): Η έκφραση, συμπεριφορά και ταύτιση με ιδέες όπως αρρενωπό, θηλυκό, ανδρόγυνο, η μίξη αυτών ή και τίποτα από αυτά. Ο τρόπος που ένα άτομο εκφράζει το φύλο του, ασχέτως ή και σχετικά με το βιολογικό του φύλο. Ένα φάσμα ταυτοτήτων. Επηρεάζεται από την κοινωνία στην οποία βρίσκεται το άτομο και αλλάζει με την πάροδο του χρόνου.

Μειονότητες σεξουαλικότητας και φύλου: Άτομα και ομάδες που περιθωριοποιούνται για την σεξουαλικότητα ή/και το φύλο τους, λόγω κανονιστικών προτύπων και κοινωνικών συμπεριφορών που έχουν ως βάση την ετεροκανονικότητα και προέρχονται από την ετεροπατριαρχία.

³⁴⁴ Jennifer Betts. "What Does LGBTQIA+ Stand For? Full Acronym Explained." Your Dictionary. <https://abbreviations.yourdictionary.com/what-does-lgbtqia-stand-for-full-acronym-explained.html>

Μη-δυναδικό φύλο/ Non-binary gender: Το άτομο που δεν ταυτίζεται απόλυτα μόνο με το κοινωνικό φύλο του άνδρα ή της γυναίκας, δηλαδή το δυναδικό σύστημα φύλων. Συχνά χρησιμοποιείται ως όρος-ομπρέλα που συμπεριλαμβάνει ένα φάσμα ταυτοτήτων. Τα άτομα που έχουν μη-δυναδική ταυτότητα μπορεί να βρίσκονται ανάμεσα στο γυναικείο και ανδρικό φύλο, μπορεί να μην ταυτίζονται με κάποιο φύλο καθόλου, κάποια άτομα είναι μερικές μέρες ένα φύλο και άλλες μέρες άλλο, κάποια να είναι δύο ή περισσότερα φύλα, ενώ για άλλους η ταυτότητά τους αποκλίνει τελείως από το δυναδικό σύστημα. Κάποιες γνωστές ταυτότητες που αναφέρονται σε αυτή τη λίστα είναι: genderqueer, gender fluid, agender, bigender, androgynous, κλπ.

Οι τίτλοι μπαίνουν μπροστά από ένα όνομα ως τιμητικός όρος. Κάποιοι από αυτούς σχετίζονται με το φύλο, όπως Κορ., Κα., Δις., ενώ άλλοι που δεν σχετίζονται με το φύλο, συνήθως υποδεικνύουν επάγγελμα, όπως Δρ.. Κάποιοι ουδέτεροι τίτλοι για μη-δυναδικές ταυτότητες είναι οι Mx, Per και Ind.

Παρουσίαση φύλου/ Gender presentation: Ο τρόπος που εκφράζει κανείς το φύλο του. Συμπεριλαμβάνει το ντύσιμο, τα μαλλιά, το βάψιμο, η φωνή, ο τρόπος που περπατάει, κινείται, στέκεται το άτομο, και γενικά η μη-λεκτική επικοινωνία.

Προσωπικές αντωνυμίες, άρθρα και τίτλοι/ Pronouns: Γραμματικά φαινόμενα.

Τα άρθρα κι οι αντωνυμίες χρησιμοποιούνται για να απευθυνθεί κάποιο άτομο ή ομάδα ατόμων, στο πρώτο, δεύτερο ή τρίτο πρόσωπο του λόγου, αντί να χρησιμοποιηθεί ένα όνομα. Στα δυναδικά φύλα χρησιμοποιούνται τα η/της/την, αυτή/αυτής/αυτήν για το θηλυκό γένος και ο/του/τον, αυτός/αυτού/αυτόν για το αρσενικό γένος. Τα μη-δυναδικά φύλα προτιμούν κάποιες φορές το ουδέτερο γένος αυτό/αυτού/αυτό, άλλες φορές χρησιμοποιούν κάποια από τις παραπάνω ή και όλες, ενώ κάποιοι προτιμούν να μην έχουν αντωνυμία. Υπάρχουν πολλές άλλες αντωνυμίες που δημιουργήθηκαν από την κοινότητα, όπως στα αγγλικά οι ze/hir/hirs.

Σεξουαλική ταυτότητα: Η έκφραση του ατόμου ως σεξουαλικό ον, το πως βιώνει σεξουαλική και συχνά και ρομαντική έλξη προς άλλα άτομα.

Ταυτότητα φύλου: Ο τρόπος που νιώθει κανείς για το φύλο του, ένα σημαντικό κομμάτι της συνολικής του ψυχοσύνθεσης.

Φάσμα φύλων: Η ιδέα ότι το φύλο δεν ανήκει σε ένα δυναδικό σύστημα, αλλά πως υπάρχει ένα φάσμα επιλογών.

Φυλομετάβαση/ Transition: Η διαδικασία μετάβασης από το φύλο που γεννήθηκε κανείς, σε εκείνο το φύλο που πραγματικά είναι. Η φαρμακευτική μετάβαση μπορεί να περιλαμβάνει ορμονοθεραπεία. Η ιατρική, επέμβαση αλλαγής φύλου, αφαιρώντας ή προσθέτοντας όργανα ή ιστό. Η κοινωνική μετάβαση συμπεριλαμβάνει την αλλαγή των αντωνυμιών/άρθρων/τίτλων, την αλλαγή της ένδυσης και των μαλλιών, το δέσιμο ή κάλυμμα των γενετικών οργάνων ή του στήθους, αλλαγή της φωνής, αλλαγή στην λεκτική και μη-λεκτική επικοινωνία, και αλλαγή σε συμπεριφορές και συνήθειες που υποδεικνύουν το φύλο.